

Využívanie eurofondov na Slovensku – príležitosť pre rast alebo korupciu a klientelizmus?

/štúdia/

Autori:

Ivan Kuhn

analytik pre oblasť európskych záležitostí a využívania eurofondov

Dušan Sloboda

analytik pre oblasť verejnej správy a regionálnej politiky

Radovan Kazda

analytik pre oblasť environmentálnej politiky

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika

Medená 5

811 02 Bratislava

conservative@institute.sk

www.konzervativizmus.sk

Obsah

Zhrnutie

| 1 | Čerpanie v prvom rade?

| 2 | Kauzy

Kauza „zverejňovanie“
Kauza „čerpanie“
Kauza „nástenkový tender“
Kauza „predražené logá“
Kauza „miliónové webstránky“
Kauza „Academia Istropolitana“
Kauza „rekonštrukcia škôl“
Kauza „provízie“
Kauza „výber hodnotiteľov“
Kauza „Centrum sociálneho dialógu“
Kauza „NADSME“
Kauza „agentúra B.R.O.S.“
Kauza „analýzy“
Kauza „rómske projekty“
Kauza „Columbex“
Kauza „sociálne podniky“

| 3 | Zaostrené na sociálne podniky

Najprv zákon, potom rozhodnutie ministerstva
Poslanci strany Smer-SD a sociálne podniky
Štátni úradníci a sociálne podniky
Pochybné verejné obstarávania
Drahé prenájmy priestorov, drahá publicita a luxusné autá
Školenia áno, práca nie
Zamestnanec – nezamestnaný – dotovaný zamestnanec
Kto si našiel prácu a zarobil
Príbeh jedného sociálneho podniku – veľká sláva, veľký pád
Začiatok konca pilotných sociálnych podnikov
Čo odhalil audit Európskej komisie
Preplatí Európska komisia výdavky pilotných sociálnych podnikov?
Nedovolená štátna pomoc?
Keď sa zobudia slovenské orgány
Trestné stíhanie a vymáhanie pohľadávok
Záverečný účet

| 4 | Pridelovanie eurofondov pod drobnohľadom: Podpora EÚ pre súkromné a verejné subjekty v odpadovom hospodárstve

Mechanizmus environmentálnych regulácií
Dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ

| 5 | Mýtus znižovania regionálnych rozdielov

Nezamestnanosť v regiónoch v období 2004-2011
Smerovanie eurofondov do regiónov v programovom období 2004-2006
Smerovanie eurofondov do regiónov v programovom období 2007-2013

| 6 | Návrhy na systémové zmeny prerozdeľovania eurofondov

Návrhy na zmeny
Vybrané opatrenia realizované v rokoch 2010-2012

Záver

O autoroch

O Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika

O AECR

Prílohy

Podakovanie

Táto štúdia vznikla aj vďaka podpore, ktorú poskytla
Aliancia európskych konzervatívcov a reformistov (AECR)
www.aecr.eu

*AECR je uznaná a čiastočne financovaná
Európskym parlamentom. Názory vyjadrené
v tejto štúdii sú názormi autorov a nevyjadrujú
nevyhnutne názory Európskeho parlamentu.
Európsky parlament nenesie v súvislosti s touto
štúdiou žiadnu zodpovednosť.*

AECR
ALLIANCE OF EUROPEAN
CONSERVATIVES AND REFORMISTS

Zhrnutie

Neprehľadné prerozdeľovanie a zlodejiny v obstarávaní. Zatajovanie informácií. Neplnenie nezmyselného cieľa stierať regionálne rozdiely. Táraniny politikov o čerpaní. Pochybná efektívnosť a neuveriteľné plytvanie. Aj tak sa dá vnímať našich prvých viac než sedem rokov skúseností s eurofondmi.

Eurofondy od počiatku sprevádzajú kompetenčné spory. A to či už tie o počte operačných programov a ministerstvách za ne zodpovedných, alebo boj o ich správu medzi regiónmi a centrálnou vládou, a v neposlednom rade politické hry o to, či úlohu hlavného koordinátora má plniť úrad vlády alebo ministerstvo, ktoré dostalo do vienka regionálny rozvoj v predvstupovom období práve s ohľadom na túžobne očakávaný prílev eurofondov po začlenení krajiny do EÚ. Tie spory neboli a nie sú o lepšom prerozdeľovaní verejných financií či rozvoji regiónov. Sú to primárne mocenské spory o to, kto bude môcť smerovanie eurofondov k tým „svojím“ priamo ovplyvňovať. Vzhľadom na to, že programové obdobia sa nekryjú s tými volebnými, vlády si vždy budú prehadzovať zodpovednosť za nelichotivý priebeh čerpania resp. privlastňovať si aj cudzie zásluhy v prípade dobrého tempa miania eurofondov. Náš pohľad na čerpanie eurofondov predkladáme v kapitole |1|.

Plytvanie v eurofondoch, to nie je len to, keď sú peniaze z našich daní strovené na zbytočné projekty vyhlasované na dobre skrytých nástenkách pre nástenkárov samotných. Miliónové logá, predražené právne služby, netrhovo nadsadené ceny za propagandu v médiách, stovky strán neustále dopĺňaných manuálov byrokratickej mašinerie, stovky nových úradníkov a ich školenia v luxusných hoteloch. Špinavé kšefty pre sponzorov vládnych strán. Na vysokú mieru korupcie a klientelizmu upozorňuje i tajná služba. Aj toto bezbrehé plytvanie je súčasťou čerpania eurofondov. Sumarizácia vybraných káuz je obsiahnutá v kapitole |2|.

Eurofondy sa v EÚ prerozdeľujú už desiatky rokov, ich záber sa neustále rozširuje (nové regióny, nové ciele podpory) napriek tomu, že definované ciele nedokážu efektívne plniť. Negatívnym dôsledkom tejto politiky je nárast úlohy verejného sektora v spoločnosti (väčšina eurofondov smeruje na podporu projektov realizovaných štátom či samosprávou) a nárast korupcie a klientelizmu. Príkladom je osem sociálnych podnikov v troch krajoch (ekonomicky najmenej rozvinutých a s najvyššou nezamestnanosťou), ktoré mali dostať od štátu milióny eur na svoju činnosť z Európskeho sociálneho fondu. Sociálne podniky boli štátom dotovaným projektom ministerky práce Viery Tomanovej na zvýšenie zamestnanosti. Možnosť takto podnikáť mali nielen podnikatelia, ale aj obce. Podľa zákona, ktorý platil od mája 2008 (účinnosť paragrafov týkajúcich sa sociálnych podnikov bola od septembra 2008), malo ísť o firmu alebo neziskovú organizáciu, ktorá zamestná znevýhodnených nezamestnaných, ktorí musia tvoriť aspoň 30 percent celkového počtu zamestnancov. Sociálny podnik zároveň najmenej 30 percent zisku „každoročne použije na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok“. Projekt musí fungovať päť rokov, pričom štát ho príspevkom podporuje 28 mesiacov. Osem pilotných projektov malo na svoju činnosť získať nenávratný finančný príspevok z ESF až vo výške 95% oprávnených nákladov. Ako sa neskôr ukázalo, vo väčšine pilotných projektov nešlo v prvom rade o vytváranie pracovných miest, ale o pokus zneužiť finančné prostriedky EÚ a štátneho rozpočtu SR v prospech ľudí prepojených na jednu z vtedajších vládnych strán. Na sociálne podniky sme si posvietili v kapitole |3|.

Európska únia vysokými finančnými čiastkami z eurofondov podporuje i také projekty zo súkromného sektora, ktoré majú veľmi nízke predpoklady uspieť na trhu. Podporné nástroje EÚ vychádzajú z chybného predpokladu, že trh súkromných investorov nebude spôsobilý pružne zareagovať na dopyt na trhu, ktorý vytvorila vláda svojím rozhodnutím. Táto chyba následne generuje rad omylov, deformácií trhu a príspevkov k monopolizácii trhu. Poukazujeme na ne na príklade dotácii do odpadového hospodárstva v kapitole |4|.

Čoraz menej počuť od politikov roky omieľanú tézu o tom, že eurofondy znižujú regionálne rozdiely. Niet divu, realita to totiž nepotvrďuje. Rozdiel medzi okresmi podľa miery evidovanej nezamestnanosti sa od nášho vstupu do EÚ dokonca zväčšil. Eurofondy na Slovensku navyše nesmerujú prioritne do tých regiónov, kam by podľa politických deklarácií smerovať mali. Viac k tomu nájdete v kapitole |5|.

Korupcii a klientelizmu sa na Slovensku darí aj v eurofondoch. Dôvodom je skutočnosť, že ministerstvá a ďalšie orgány verejnej správy zapojené do prerozdeľovania eurofondov nie sú povinné automaticky zverejňovať všetky informácie o rozhodovacom procese schvaľovania žiadostí (projektov). Zložitá byrokracia v eurofondoch na oboch stranách (teda pre poskytovateľov i pre prijímateľov) znamená zbytočné náklady, časové straty a vytvára priestor pre nerovnaké, nespravodlivé a netransparentné rozhodovanie. Naše systémové návrhy na zmeny a sumár vybraných zmien, uskutočnených v poslednom období, prinášame v kapitole |6|.

| 1 | Čerpanie v prvom rade?

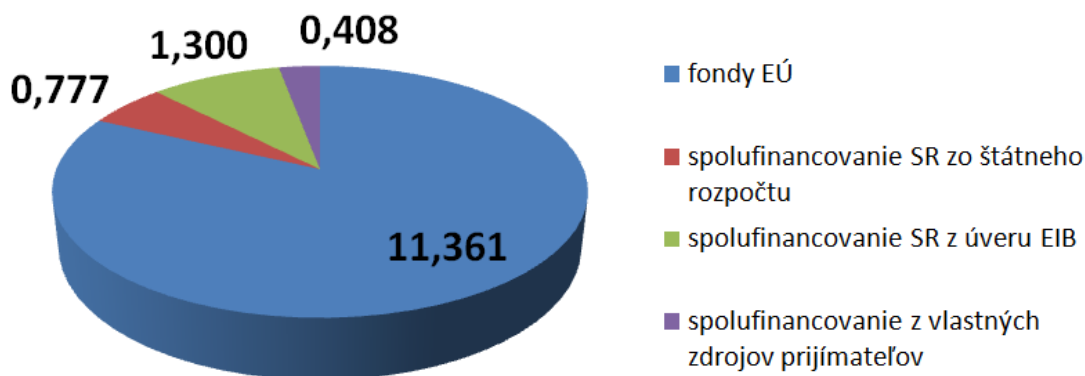
Eurofondmi sa na Slovensku mrhá často bezhlavo a prerozdeľovanie sa deje neraz priam zlodejsky. Nič na tom nezmení žiadna vláda, ak hlavným cieľom ostane čerpanie pre čerpanie. Eurofondy sú príležitosťou, ako zvyknú hovoriť politici, a nielen talianska mafia¹ sa tejto „príležitosti“ dokáže zmocniť. Recept podľa európskych pravidiel je jednoduchý: treba len udržiavať krajinu v takom marazme, aby „darčeky“ z Bruselu chodili ešte dlho. Treba si len dať pozor, aby sa ten marazmus nepreklopil až do bankrotu, ako v prípade Grécka.

Keď Slovensko vstupovalo do EÚ, mnohí politici nás presviedčali, že to bude dobré pre krajinu. A keďže výhody spoločného trhu, nevrajiac o nevýhodách bruselskej byrokracie a regulácie, sa vysvetľujú občanom ťažšie, pomohli rukolapnejšie príklady. Napríklad eurofondy a miliardy, ktoré z EÚ pritečú do regiónov. Budeme čerpať, ťažiť a míňať. Teda, netýka sa to až tak občanov, ale najmä tých, ktorí sú v okruhu politikov, čo nám to sľubovali.²

Eurofondy v sedemročnici 2007-2013

Celkové predpokladané zdroje, ktoré by sa v rámci programového obdobia 2007-2013 na Slovensku mali čerpať, sú vo výške 13,846 mld. eur, z toho 11,361 mld. eur sa má financovať z fondov EÚ (štrukturálne fondy spolu s Kohéznym fondom), ďalšie doplnkové zdroje spolufinancovania tvoria národné zdroje vo výške 0,777 mld. eur (štátny rozpočet) a vládny úver od Európskej investičnej banky vo výške 1,300 mld. eur, ako i vlastné zdroje prijímateľov v odhadovanej výške 0,408 mld. eur (graf č. 1.1).³

Graf č. 1.1.: Eurofondy a ich spolufinancovanie – predpokladané zdroje pre programové obdobie 2007-2013 (v mld. eur)

Zdroj: Vláda SR, www.rokovania.sk, prepočty autori

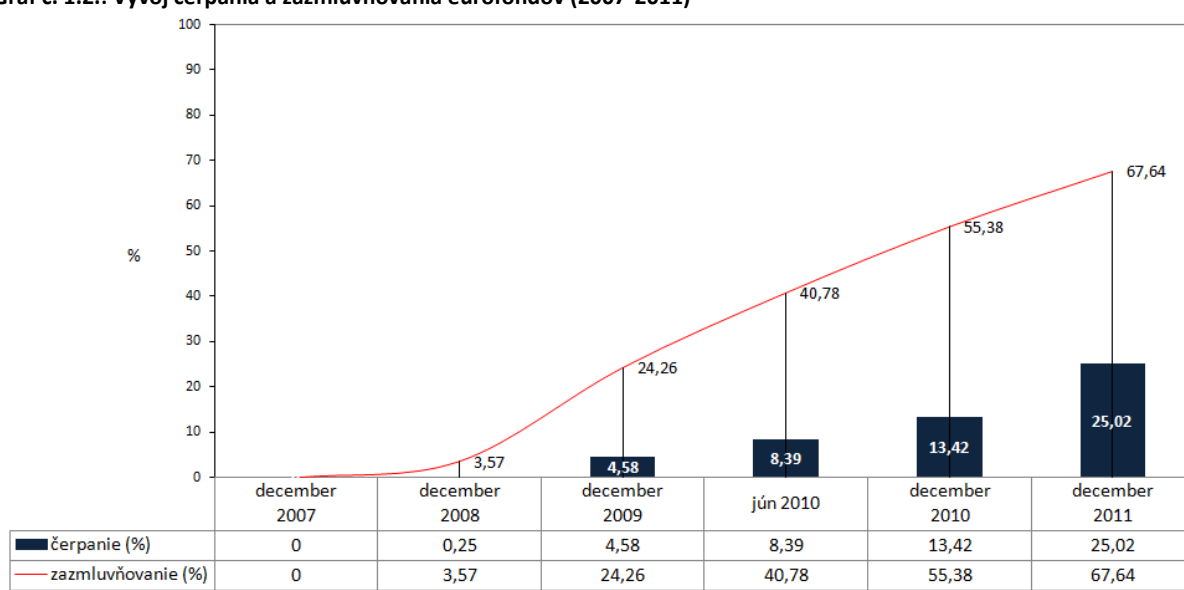
¹ „Where do the EU Structural Funds go?“ dostupné na adrese <http://eufunds.ftdata.co.uk>.

² Vybrané kauzy sú popísané v kapitole 2 a príklad kauzy „sociálne podniky“ popísaný v kapitole 3 tejto štúdie.

³ „Návrh na uzatvorenie Dohody o financovaní medzi Európskou investičnou bankou a Slovenskou republikou – Rámcový úver na financovanie prioritných projektov v rámci Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007 – 2013“ dostupný na adrese <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=18855>

Ak sa pozrieme na správu celkového balíka vyše 11,361 mld. eur z eurofondov pritekajúcich z Bruselu v aktuálnom programovom období 2007-2013, tak Ficova vláda z neho za 30 mesiacov (počnúc januárom 2008 a končiac júnom 2010, keďže rok 2007 sme celý stratili vyjednávaním s Európskou komisiou (EK) a ďalšími prípravami) zazmluvnila 40,78% a vyčerpala 8,39%. Radičovej vláda za 18 mesiacov (od júla 2010 do decembra 2011 vrátane) zazmluvnila ďalších 26,86% a vyčerpala 16,63% z bruselskej „studnice“. Tempo čerpania a zazmluvňovania sa zrýchlilo, to je však normálny priebeh cyklu. Vzhľadom na to, že programové obdobia sa nekryjú s tými volebnými, vlády si vždy budú prehadzovať zodpovednosť za nelichotivý priebeh čerpania resp. privlastňovať si aj cudzie zásluhy v prípade dobrého tempa mŕňania eurofondov (graf č. 1.2).

Graf č. 1.2.: Vývoj čerpania a zazmluvňovania eurofondov (2007-2011)

Zdroj: Vláda SR, www.rokovania.sk, prepočty autori

Príliš veľa programov, byrokracie a časté organizačné zmeny

Napriek tomu, že politici neustále rečia o čerpaní eurofondov, úskalia, ktoré tento proces sprevádzajú (tempo a transparentnosť), vyplývajú najmä z prostredia, ktoré oni samotní (v spolupráci s byrokraciou danou Bruselom) pripravili, schválili a manažujú ho.

Čerpanie eurofondov v aktuálnom programovom období 2007-2013 sa začalo neskoro. Ficova vláda sa rozhodla zmeniť prerozdelenie eurofondov do operačných programov a skladbu operačných programov, o ktorých rozhodla ešte Dzurindova vláda v roku 2006 a následné zdĺhavé rokovania o zmenách s Európskou komisiou spôsobili, že prvé výzvy boli spustené až v roku 2008.

Ďalší sklz spôsobila zmena kompetenčného zákona, v ktorom Ficova vláda rozhodla, že od júla 2010 bolo zrušené ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja a kompetencie centrálného koordinačného orgánu prešli na úrad vlády. Ďalší faktorom boli parlamentné voľby, ktoré znamenali nielen koniec Ficovej vlády, ale i ďalšiu zmenu kompetenčného zákona, ktorú navrhla Radičovej vláda a parlament ju schválil. Od januára 2011 za eurofondy centrálnu zodpovedá ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Zmena vlády znamenala samozrejme i výmenu ľudí na ministerstvách zodpovedných za jednotlivé operačné programy.

Podstata problémov pri prerozdelení eurofondov tkvie vo vysokom počte operačných programov, priorít, opatrení a výziev, ako i v ťažkopádnom a netransparentnom projektovom cykle.

V programovom období 2007-2013 sa eurofondy na Slovensku prerozdeľujú prostredníctvom 11 operačných programov, ktoré sa vnútorne členia na 54 priorít realizovaných cez 90 opatrení.

Pochybnosti ohľadom tempa čerpania a transparentnosti prebyrokratizovaného procesu priamo súvisia s vysokým počtom vyhlásených výziev (tab. č. 1.1).

Tab. č. 1.1: Operačné programy v programovom období 2007-2013

názov operačného programu	počet priorít	počet opatrení	počet vyhlásených výziev ⁴	počet schválených projektov	zazmluvnenie (%)	čerpanie (%)
OP Informatizácia spoločnosti	4	6	49	78	33,30	11,28
OP Konkurencieschopnosť a Hospodársky rast	4	8	30	915	83,17	44,38
OP Výskum a vývoj	7	9	35	455	61,53	25,37
OP Vzdelávanie	5	11	60	769	52,54	20,86
OP Životné prostredie	7	7	45	602	70,58	27,33
OP Bratislavský kraj	3	5	20	286	52,55	36,27
OP Doprava ⁵	7	7	-	98	52,27	27,61
OP Technická pomoc ⁶	2	10	-	102	88,98	44,20
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	5	12	132	1590	93,13	45,62
OP Zdravotníctvo	3	6	13	66	98,73	48,34
Regionálny operačný program	7	9	28	1893	85,84	43,31
Spolu SR	54	90	412	6854	65,66	30,85

Zdroj: Centrálny koordinačný orgán, <http://www.nsrr.sk/cerpanie/>, prepočty autori

Čistá pozícia Slovenska

EÚ zďaleka neznamená len bonusy či plusy. Základom pre naše členstvo bola nevyhnutnosť prijať desiatky tisíc strán európskych regulácií tvorených inštitúciami v Bruseli a taktiež záväzok, že štát a podnikatelia vynaložia nemalé náklady na zabezpečenie súladu nášho prostredia so štandardami EÚ. Tieto nevýhody „návratu do Európy“ nevyvážilo ani očakávané otvorenie hraníc, keďže pracovný trh pre nás bez obmedzení sprístupnili zo starých členských krajín od začiatku len Veľká Británia, Írsko a Švédsko, a až neskôr sa postupne pridali ďalší.

⁴ Z celkového počtu 412 vyhlásených výziev sa 60 z nich nakoniec z rôznych dôvodov nerealizovalo.

⁵ V rámci OP Doprava nie sú vyhlasované výzvy – výluční oprávnení žiadatelia (organizácie verejného sektora zabezpečujúce správu a prevádzku verejných dopravných systémov) sú priamo definovaní v operačnom programe.

⁶ Prostredníctvom OP Technická pomoc sa financujú projekty vopred zadefinovanej skupiny prijímateľov (orgány verejnej správy zapojené do riadenia, implementácie a kontroly operačných programov – najmä riadiace orgány a sprostredkovateľské orgány) a neprebíha tam verejná súťaž na základe výziev.

Štáby medom mazali naše ústa politici celého spektra od pravice po ľavicu vyhláseniami, že hlavným hmatateľným prínosom budú miliardy eur, ktoré nám bude zasielať Brusel. Už menej sa občanom vravelo to, že členstvo znamená nielen eurá prijímať, ale v prvom rade ich do spoločnej pokladnice EÚ i posilať. Ako vo svojej analýze uvádza INESS⁷, z informácií dostupných v záverečných účtoch „dosiahol ku koncu roka 2010 pomer príjmov a výdavkov súvisiacich s členstvom a čerpaním fondov hodnotu 1,1. Inak povedané, získali sme o 11% viac, ako sme do EÚ odvieďli,“ pričom „za obdobie rokov 2004-2010 bolo na prijatie 1 € z rozpočtu EÚ potrebné vynaložiť 90 centov výdavkov z našich zdrojov. Do roku 2009 to bolo dokonca rovné euro. To znamená, že štátny rozpočet sa vstupom do EÚ iba nafúkol, rovnako na príjmovej aj výdavkovej strane.“

Tab. č. 1.3: Štátny rozpočet SR a eurofondy (bilancia 2004-2010)

rok	celkové príjmy (mil. eur)	celkové odvody a príspevky (mil. eur)	čistá finančná pozícia (mil. eur)	spolu-financovanie (mil. eur)	celkové výdavky SR (mil. eur)	cash flow SR (príjmy-výdavky) (mil. eur)	výdavky / príjmy
2004	304	291	13	32	323	-19	1,06
2005 ⁸	705	486	219	128	613	92	0,87
2006	894	526	367	309	836	58	0,94
2007	911	590	321	283	873	38	0,96
2008	893	643	250	399	1 042	-149	1,17
2009	1 120	696	424	433	1 128	-9	1,01
2010	1 672	628	1 045	410	1 037	635	0,62
Spolu	6 499	3 859	2 640	1 994	5 853	646	0,90

Zdroj: INESS, www.iness.sk, prepočty INESS na základe dát zo záverečných účtov verejnej správy za roky 2004 až 2010

INESS ďalej uvádza, že „okrem samotnej bilancie finančných vzťahov s EÚ je z pohľadu daňového poplatníka dôležitý aj spôsob financovania odvodov a nákladov na spolufinancovanie. Pokiaľ nedôjde k tomu, že odvody do EÚ štát vykryje znížením iných výdavkov, musí nevyhnutne dôjsť k zvýšeniu výdavkovej aj príjmovej stránky rozpočtu. Štát musí najprv všetko, čo pošle do EÚ, vybrať, alebo si požičať, aby mu tieto zdroje EÚ poslala naspäť s tým, že ich musí minúť na viazaný výdavok odsúhlasený práve EÚ (síce dohodnutý bilaterálne, ale v rámci cieľov stanovovaných v Bruseli). Eurofondy použité na výdavky, ktoré dovtedy štát nepoznal (bez eurofondov by ich nefinancoval) tak znamenajú expanziu štátu (nami dosiaľ financovaný na 90 percent) o prostriedky, o ktorých už nerozhoduje len slovenský, ale aj bruselský úradník.“

Hodnotenie na druhej koľaji

Neustále dlhé roky trvajúce sploštenie verejnej debaty o eurofondoch len na tempo čerpania považujeme za hrubé zjednodušenie a prílišné zjednodušenie. V prvom rade by sa totiž mala sledovať a zvyšovať efektívnosť a transparentnosť prerozdelenia eurofondov (viac v kapitole |6| tejto štúdie).

Chýba detailný reporting a benchmarking týkajúci sa cien za jednotlivé typy tovarov a služieb obstaraných v rámci projektov financovaných z eurofondov. Monitoring plnenia deklarovaných cieľov (či už na úrovni programov alebo projektov) je založený často na všeobecných ukazovateľoch, nie príliš šitých na mieru – neraz nie je možné overiť, či a do akej miery zmena ukazovateľa súvisela s realizovanými projektmi.

⁷ Analýza INESS „Štátny rozpočet a eurofondy“ je dostupná na adrese <http://www.iness.sk/stranka/6757-Statny-rozpocet-a-eurofondy.html>

⁸ Po započítaní dodatočných odvodov na základe časovej výnimky zo zdroja, založeného na HND za rok 2004.

Hoci sa masívny prílev eurofondov do verejného sektoru a ekonomiky politicky odôvodňuje potrebou znižovať regionálne rozdiely, neexistuje verejne dostupný kontinuálny monitoring plnenia tohto cieľa a v rámci hodnotenia úspešnosti eurofondov sa takému hodnoteniu nevenuje pozornosť. Plánované stanovené regionálne alokácie nie sú dodržiavané. K potenciálnemu rastu vnútroregionálnych rozdielov môže prispievať i systém tzv. pólov rastu a rozvoja, podľa ktorého sú preferované mestá a väčšie obce na úkor menších, pričom na Slovensku prevláda vysoko fragmentovaná sídelná štruktúra s prevahou malých samosprávnych celkov – dve tretiny obcí majú menej než 1000 obyvateľov (viac v kapitole |5| tejto štúdie).

Vláda SR sa roky zúčastňuje i na „diskusii“ o budúcnosti prerozdelenia eurofondov v rámci pripravovaného programového obdobia 2014-2020, výsledkom ktorej sú návrhy legislatívy pre eurofondy – v oficiálnom eurospeaku sa im vraví „balík pre politiku súdržnosti“. Keďže Lisabonská stratégia 2010 zlyhala, teraz má byť jedným z cieľov rozhadzovania eurofondov plnenie stratégie Európa 2020.

Programové obdobia, kontrolné orgány, nezrovnalosti a audit

Aktuálne sa v „implementácii“ eurofondov nachádzame v zaujímavej fáze. Prebieha prerozdelenie balíka určeného na programové obdobie 2007-2013, debatuje sa o budúcnosti regionálnej politiky (v eurospeaku aktuálne už známejšej pod súdružskejším pojmom „politika súdržnosti“) v nadchádzajúcom programovom období 2014-2020, a zároveň prebieha ukončovanie predošlého programového obdobia 2000-2006, ktoré sa na Slovensku realizovalo ako skrátené od nášho vstupu do EÚ v roku 2004.

Pokiaľ ide o programové obdobie 2004-2006, k 30. septembru 2010 SR zaslala EK záverečnú dokumentáciu vrátane záverečných žiadostí o platbu za všetky operačné programy programového obdobia 2004-2006. Ako sa uvádza vo vládnej správe,⁹ „zo záverečných žiadostí o platbu na EK boli odpočítané všetky nezrovnalosti a vratky vrátené k 31. júlu 2010 a stiahnuté neoprávnené finančné prostriedky za korekcie zo spätného overenia verejného obstarávania ERDF a neoprávnených výdavkov za tzv. „nástenkový tender“ MVR SR“. Za obdobie od 1.1.2004 do 30.9.2010, t. j. momentu predloženia záverečných žiadostí o platbu EK, bolo platobnému orgánu predložených 2 713 nezrovnalostí s finančným dopadom na rozpočet EÚ, pričom z celkového objemu zistených nezrovnalostí bola v čase uzatvárania programového obdobia 2004-2006 úspešnosť vymáhania neoprávnených výdavkov na úrovni 61,26%.“

V období od 1. 1. 2004 do 30. 9. 2010 bolo z úrovne platobného orgánu v rámci štvrtročných hlásení nezrovnalostí OLAF EK spracovaných 5 805 dokumentov „Správa o zistenej nezrovnalosti“, vrátane nefinančných nezrovnalostí a povinných aktualizácií v zmysle požiadaviek nariadení ES. Za programové obdobie 2004 – 2006 bolo OLAF-u za štrukturálne fondy a Kohézny fond oznámených 268 hlásení v celkovej výške 120 439 952,46 eur, z toho nepotvrdené nezrovnalosti boli vo výške 4 431 445,25 eur.

⁹ „Správa o implementácii a čerpaní predvstupových nástrojov, štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu programového obdobia 2004-2006 a iných finančných nástrojov za obdobie od 1. 7. 2010 do 31. 12. 2010“ dostupná na adrese <http://www.rokovanie.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=19498>

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky (NKÚ SR), ustanovený ako orgán zodpovedný za vydávanie vyhlásení o ukončení pomoci zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu programového obdobia 2004-2006, počas obdobia od mája 2004 do 31. decembra 2010 skontroloval v rámci štrukturálnych fondov 207 subjektov, z toho bolo 41 subjektov v pozícii RO, SORO, PO a orgán podľa čl. 10 (tieto subjekty boli kontrolované opakovane) a 166 konečných prijímateľov pomoci, ktorí boli skontrolovaní priamo na mieste s cieľom nadobudnúť dodatočné uistenie ku kontrole vzorky. ďalej v rámci Kohézneho fondu bolo skontrolovaných 57 subjektov, z toho bolo 35 subjektov v pozícii RO, SORO, PO a orgán podľa čl. 9 (tieto subjekty boli kontrolované opakovane) a 22 konečných prijímateľov pomoci, ktorí boli skontrolovaní priamo na mieste s cieľom nadobudnúť dodatočné uistenie ku kontrole vzorky. NKÚ SR zistil celkom 1 015 nedostatkov a vydal 1015 odporúčaní na ich odstránenia, pričom plnenie odporúčaní NKÚ SR sleduje až do úplného odstránenia zistených nedostatkov.

Pred príchodom druhej vlády Roberta Fica po marci 2012 je vhodné pripomenúť si, že čiastkový účet za bašovanie Ficovej koalície v eurofondoch nám už Brusel vystavil. Aktuálna suma schválených a poskytnutých výdavkov, ktoré kvôli porušeniu právnych predpisov EÚ alebo SR nepôjdu z eurofondov, ale výlučne len z peňazí slovenských daňovníkov, je 7,1 mil. eur za „nástenkový tender“ (viac v kapitole |2| tejto štúdie) a 2,7 mil. eur za „sociálne podniky“ (viac v kapitole |2| a kapitole |3| tejto štúdie). Bola by to však malina, keby oné sumy boli jedinými neoprávnene, neúčelne či nezmyselne „čerpanými“ eurofondmi. Faktom ostáva, že o pozorovaní korupcie a klientelizmu pri rozdeľovaní eurofondov hovorila vo svojej správe i Slovenská informačná služba, a to už v roku 2007.

Na základe výsledkov auditov uskutočnených v roku 2010 pristúpila EK tiež k prerušeniu lehoty pre platbu pre OP Životné prostredie a OP Informatizácia spoločnosti. V prípade OP Doprava, OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia a OP Vzdelávanie pohrozila komisia pozastavením platieb (okrem národných projektov zameraných na aktívnu politiku trhu práce), ak riadiace orgány nepredložia správy o prijatých požadovaných nápravných opatreniach.

| 2 | Kauzy

Vzhľadom na dlhoročný úpadok právneho štátu v Slovenskej republike hrozí, že veľká časť káuz a zodpovednosť ich vykonávateľov bude uprataná nakoniec opäť len pod koberec. Niet však divu – sme krajina, kde je normálne, ak sa aktívny sudca a bývalý predseda najvyššieho súdu stane ministrom spravodlivosti, pokríví spravodlivosť na svoj obraz, a rovno z ministerského kresla skočí späť na miesto predsedu najvyššieho súdu a predsedu súdnej rady. Sme krajina, kde prezident svojvoľne odmieta vymenovať parlamentom riadne zvoleného kandidáta na post generálneho prokurátora. A nezávislosť súdnictva je vyprázdnený pojem.

Plytvanie patrí k eurofondom ako Eiffelovka k Parížu. Pobúrení parížski umelci vežu Gustava Eiffela vnímali ako zneuctenie Paríža, nazývali ju „tragickou pouličnou lampou“ a hanili ju ako „pochmúrny továrenský komín.“ A hoci pôvodne mala vydané len dočasné stavebné povolenie a po dvadsiatich rokoch sa mala zbúrať, stojí na svojom mieste dodnes. Dočasnosť a pominuteľnosť eurofondov vyzerá dnes utopicky asi ako dočasnosť pobytu „spojeneckých“ vojsk v Československu po roku 1968 – eurofondy prežívajú v modifikovanej podobe v EÚ už desaťročia.

Plytvanie v eurofondoch má mnoho rozbiehavých smerov, viac než je ulíc stretávajúcich sa pod Víťazným oblúkom na Place de l'Étoile. Plytvanie v eurofondoch, to nie je len to, keď sú peniaze z našich daní strovené na zbytočné projekty vyhlasované na dobre skrytých nástenkách pre nástenkárov samotných. Miliónové logá, predražené právne služby, netrhovo nadsadené ceny za propagandu v médiách, stovky strán neustále dopĺňaných manuálov byrokratickej mašínérie, stovky nových úradníkov a ich školenia v luxusných hoteloch. Špinavé kšefty pre sponzorov vládnych strán. Na vysokú mieru korupcie a klientelizmu upozorňuje i tajná služba. Aj toto bezbrehé plytvanie je súčasťou čerpania eurofondov.

Kauza „zverejňovanie“¹⁰

Popis a chronológia kauzy

Analytici Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KI) Dušan Sloboda a Ivan Kuhn požiadali prostredníctvom infozákona jednotlivé ministerstvá, ktoré ako riadiace orgány zodpovedajú za prerozdeľovanie eurofondov, o **zverejnenie informácií týkajúcich sa hodnotiaceho a výberového procesu, ktorým sa schvaľujú nenávratné finančné príspevky pre jednotlivé projekty spolufinancované z eurofondov.**

Február 2009

Ministerstvám, ktoré ako riadiace orgány zodpovedajú za prerozdeľovanie eurofondov, boli adresované žiadosti o sprístupnenie informácií v súlade so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám. Konkrétne dňa 16. 2. 2009 sme požiadali Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR), aby nám ako tzv. riadiaci pre Regionálny operačný program (ROP) a pre Operačný program Bratislavský kraj (OPBK) na základe infozákona sprístupnilo spomínané informácie za tieto dva operačné programy. Listami zo dňa 19. 2. 2009 (resp. 20. 2. 2009) MVRR SR požiadalo o predĺženie lehoty na vybavenie žiadostí o 8 pracovných dní z dôvodu rozsiahlosti a špecifickosti požadovaných informácií, argumentujúc, že na vyhľadávanie a zber požadovaných informácií vyžaduje viac času.

¹⁰ Kauza „zverejňovanie“ je podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?223>

Marec 2009

Dňa 6. 3. 2009 nám MVRR SR adresovalo odpovede, v ktorých nám časť informácií sprístupnilo, avšak podstatné informácie (hodnotiace hárky) nám odmietlo sprístupniť v nami požadovanej elektronickej podobe, a zaslalo nám ich v papierovej podobe, pričom **MVRR SR klamalo, že informáciami nedisponuje v elektronickej podobe (pravda je, že nimi disponuje v rámci informačného systému ITMS – z tejto lži bolo ministerstvo usvedčené Ministerstvom životného prostredia SR, ktoré nám identický typ informácií požadovaný za iný operačný program zaslalo v elektronickej podobe, ktoré získalo práve zo systému ITMS, ktorý spravuje MVRR SR).** Informácie nám boli z MVRR SR zaslané v papierovej podobe schválne, aby nám bola sťažená možnosť ďalej ich verejne publikovať, a zároveň nám boli zaslané scenzurované (mená hodnotiteľov sú vybielené, nie je teda možné priradiť hodnotiteľa ku konkrétnemu hodnoteniu). Ministerstvo s nami v 21. storočí odmietlo komunikovať v elektronickej podobe a kusé informácie za ROP a OPBK nám zaslalo v papierovej podobe v dvoch 20-kilogramových balíkoch – fotografia balíkov z MVRR SR je dostupná na obrázku nižšie.

Obr. 2.1: Zverejňovanie informácií ministerstvom na Slovensku v 21. storočí

Zdroj: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, www.konzervativizmus.sk, foto autori

Pripravili sme porovnanie, ako jednotlivé ministerstvá zareagovali na identickú žiadosť o informácie týkajúcu sa prerozdeľovania eurofondov pre projekty. Z porovnania vyplýva, že **niektoré ministerstvá nemali problém obsahu žiadosti porozumieť a odpoveď spracovali v zákonom stanovenej lehote v nami požadovanej elektronickej podobe**, kým iné ministerstvá odmietali informácie zverejniť.

Lídrom v zatajovaní informácií o prerozdeľovaní eurofondov sa stalo MVRR SR na čele s ministrom Janušekom. Kým Ministerstvo životného prostredia SR nám požadované informácie zverejnilo už začiatkom marca 2009 v elektronickej podobe na jednom DVD nosiči, **MVRR SR robilo neustále**

obštrukcie mesiace po našej žiadosti nám naďalej odmietalo sprístupniť podstatnú časť požadovaných informácií tváriac sa, že našej žiadosti nerozumie. Voči rozhodnutiam MVRR SR sme dňa 23. 3. 2009 podali rozklady.

Apríl 2009

Ministerstvo pokračovalo vo svojich snahách nesprístupniť nám informácie, a dňa 2. 4. 2009 nám adresovalo výzvu o doplnenie našej žiadosti, keďže zrazu „objavilo“ problém identifikácie žiadateľa – právneho oddeleniu MVRR SR nebolo jasné, či je žiadateľom o informácie Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) alebo analytik KI Dušan Sloboda ako fyzická osoba. Následne dňa 7. 4. 2009 minister Marian Janušek rozhodol o zamietnutí našich rozkladov a potvrdil pôvodné rozhodnutia Agentúry na podporu regionálneho rozvoja – sekcie ministerstva pod vedením generálneho riaditeľa Igora Štefanova, v ktorých nám boli čiastočne zamietnuté žiadosti o informácie.

MVRR SR si dalo nesmiernu námahu, aby siahodlho argumentovalo, prečo nemôže nami požadované informácie zverejniť, konalo obštrukčne, tvárilo sa, že žiadosti nerozumie, zavádzalo a klamalo, a nakoniec začalo hľadať procesné nejasnosti, ktoré by mu umožnili informácie nezverejniť resp. oddialiť ich zverejnenie. Treba podotknúť, že informácie, ktoré sme požadovali, sú základným podkladom na overenie transparentnosti prideľovania eurofondov, a MVRR SR by malo automaticky samo od seba tieto informácie zverejňovať, a konať tak v súlade s verbálnymi posolstvami, ktoré politickí nominanti na čele rezortu, ako i ďalší členovia vlády, sústavne prezentujú verejnosti v médiách. Konanie MVRR SR potvrdzuje, že realita je odlišná od vyhlásení politikov, a i toto zatajovanie informácií potvrdzuje, že eurofondy sa prerozdeľujú pod rúškom tajomstva netransparentne v korupcii a klientelizmu prajúcim prostredí.

Suma

Nie je možné vyčíslieť ju. V tejto kauze nejde totiž o projekt podvodne či pochybne financovaný z eurofondov, avšak Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR zatajovaním informácií o procese prerozdeľovania eurofondov ako takom vyvoláva oprávnené pochybnosti o transparentnosti a zákonnosti procesu prideľovania eurofondov jednotlivým projektom.

Konanie kontrolných orgánov

Odmietanie zverejňovania informácií ministerstvom, ktoré v danej dobe zároveň plnilo funkciu Centrálneho koordinačného orgánu – teda zastrešovalo na Slovensku eurofondy ako také – nevyvolalo konanie žiadnych kontrolných orgánov.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe. Európske nariadenia by však mali striktnejšie formulovať povinnosť zverejňovať informácie pre riadiace orgány v jednotlivých krajinách, ako i sankcie plynúce z ich neplnenia.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie sú nám známe. Marian Janušek prišiel o kreslo ministra v apríli 2009 kvôli inej kauze (kauza „nástenkový tender“ spomínaná na inom mieste tejto kapitoly), jeho nástupcom vo Ficovej vláde sa stal Igor Štefanov, ktorý v kauze figuroval v pozícii generálneho riaditeľa jednej zo sekcií ministerstva (Agentúra na podporu regionálneho rozvoja), ktorá odmietla zverejniť informácie.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „čerpanie“¹¹

Popis a chronológia kauzy

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR) nám od 16. 2. 2009 bráni v získaní informácií o vývoji čerpania eurofondov, ktorých zverejňovanie by malo byť samozrejmosťou. Postup ministerstva „vzdvihla“ i hodnotiaca komisia v rámci súťaže INFOčín, a to konkrétne v kategórii *Nepriateľský čin roka 2009*.¹²

Február 2009

Dňa 16. 2. 2009 sme požiadali MVRR SR, aby nám na základe infozákona sprístupnilo informáciu o vývoji čerpania eurofondov za prebiehajúce prvé programovacie obdobie, ktoré začalo v máji 2004, ako i za prebiehajúce druhé programovacie obdobie, ktoré začalo plynúť v januári 2007. Informácie sme žiadali zverejniť v mesačnej periodicite, a to v úplne najjednoduchšom možnom formáte (celkové zazmluvnenie a čerpanie eurofondov). Informácie sme žiadali zverejniť od MVRR SR, ktoré je zodpovedné za koordináciu eurofondov v oboch programovacích obdobiach, zároveň spravuje komplexný informačný systém o eurofondoch (tzv. ITMS).

Očakávajúc neochotu MVRR SR zverejniť informácie, totožnú žiadosť o informácie sme zároveň zaslali i na Ministerstvo financií SR (MF SR), ktoré plní v rámci prerozdelenia eurofondov úlohu tzv. platobného orgánu. MF SR nám zaslalo čiastočnú odpoveď, v ktorej nám zároveň odporučilo obrátiť sa na MVRR SR, ktoré označilo za zodpovedné za „*vedenie predmetných údajov*“.

MVRR SR nám však **odmietlo sprístupniť informácie v celom rozsahu** tvrdiac, že požadovanými informáciami nedisponuje, resp. bolo by náročné tieto informácie vybrať z informačného systému databázy ITMS. MVRR SR v rozhodnutí argumentovalo, že „*požadované informácie sú spracované komplexne a existujú iba vo vyššie uvedenej komplexnej štruktúre a forme*“ (teda v rámci ITMS, pozn. Dušan Sloboda). MVRR SR tiež argumentovalo, že nie je povinné vytvárať nové informácie a tvárilo sa, že nami požadovanými informáciami nedisponuje.

Marec 2009

Dňa 6. 3. 2009 sme podali rozklad proti rozhodnutiu o nesprístupnení informácie, v ktorom argumentujeme a dokazujeme, že MVRR SR nami požadovanými informáciami disponuje, ba že ich pravidelne každomesačne i vytvára a zverejňuje na svojej webstránke, avšak následne ich nahrádza (v mesačnej periodicite) aktuálnymi, pričom pôvodné informácie nezaraďuje do webarchívu, ale odstraňuje. Zároveň argumentujeme, že MVRR SR ad hoc podľa potreby predmetné informácie spracúva a sú súčasťou vládnych a ministerských materiálov.

Dňa 23. 3. 2009 rozhodol minister Janušek, že zamietla náš rozklad a potvrdzuje (svoje!) pôvodné rozhodnutie, ktoré vydal dňa 25. 2. 2009, ktorým nám odmietol sprístupniť informáciu v plnom rozsahu. Minister v odôvodneniach trvá na svojich pôvodných živých výhovorkách o nedisponovaní informácií.

¹¹ Kauza „zverejňovanie“ je podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?225>

¹² Úlohou súťaže INFOčín je poukazovať na pozitívne a negatívne príklady pri získavaní informácií na základe zákona 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám (infozákon) a tým de facto monitorovať pôsobenie tohto zákona ako jedného zo základných zákonov potrebných na fungovanie demokratickej spoločnosti. Viac na adrese <http://www.infocin.sk/>

Rozhodnutie o nesprístupnení informácie podpísal priamo sám minister Marian Janušek, a to zjavne v rozpore s vnútornými predpismi MVRR SR, keďže podľa smernice MVRR SR č. 8/2000 o slobodnom prístupe k informáciám na MVRR SR na našu žiadosť nemal odpovedať minister, ale „*útvár ... do pôsobnosti ktorého žiadaná informácia patrí*“, a tým je podľa organizačného poriadku MVRR SR sekcia stratégie rozvoja regiónov, nie priamo minister.

Príkladom by pre MVRR SR mohlo byť české Ministerstvo pro místní rozvoj, ktoré plní v systéme eurofondov v ČR identickú funkciu, a informovanie verejnosti o čerpaní eurofondov zvláda neporovnateľne lepšie ako MVRR SR, a najmä robí to automaticky samo od seba.¹³

Máj 2009

Dňa 27. 5. 2009 sme, v snahe domôcť sa zákonnou cestou požadovaných informácií, boli nútení podať žalobu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia ministra zo dňa 23. 3. 2009, ako i na preskúmanie zákonnosti prvostupňového rozhodnutia zo dňa 25. 2. 2009 a na preskúmanie zákonnosti postupu MVRR SR.

Október 2011

Informácie o konaní súdu nám neboli známe až do 18. 10. 2011, kedy nás **súd po takmer 28 mesiacoch od podania žaloby vyzval, aby sme sa vyjadrili**, či súhlasíme s prejednáváním veci bez nariadenia pojednávania, s čím sme súhlasili, čo by malo znamenať, že súd rozhodne o žalobe bez pojednávania rozsudkom. Koncom decembra 2011 však stále nebol oznámen ani rozhodnutie súdu vo veci ani termín, kedy by sa tak malo stať.

Suma

Nie je možné vyčíslieť ju. V tejto kauze nejde totiž o projekt podvodne či pochybne financovaný z eurofondov, avšak Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR zatajovaním informácií o vývoji čerpania eurofondov vyvoláva oprávnené pochybnosti o transparentnosti a zákonnosti procesu prideľovania eurofondov jednotlivým projektom.

Konanie kontrolných orgánov

Odmietanie zverejňovania informácií ministerstvom, ktoré v danej dobe zároveň plnilo funkciu Centrálného koordinačného orgánu – teda zastrešovalo na Slovensku eurofondy ako také – nevyvolalo konanie žiadnych kontrolných orgánov.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe. Európske nariadenia by však mali striktnejšie formulovať povinnosť zverejňovať informácie pre riadiace orgány v jednotlivých krajinách, ako i sankcie plynúce z ich neplnenia.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie sú nám známe. Marian Janušek prišiel o kreslo ministra v apríli 2009 kvôli inej kauze (kauza „nástenkový tender“ spomínaná na inom mieste tejto kapitoly).

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

¹³ Informovanie verejnosti o čerpaní eurofondov v Českej republike je dostupné na <http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Dokumenty/Zpravy-2/MMZ>

Kauza „nástenkový tender“¹⁴

Popis a chronológia kauzy

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR) na čele s ministrom Marianom Janušekom (nominant SNS) netransparentným spôsobom „neverejne obstaralo“ z eurofondov u firiem Avocat a Zamedia blízkych predsedovi Slovenskej národnej strany (SNS) predražené tovary a služby. Mimovládna organizácia Aliancia Fair-play¹⁵, denník SME a ďalšie médiá o tendri, oznam o ktorom možno nebol zverejnený ani len na uvedenej nástenke, priebežne informovali. Z postupne získavaných informácií pre vyšetrovaní kauzy vyplynulo, že na ministerstve poznali víťaza predstieranej súťaže prv, než vôbec otvorili obálky. Znalec totiž v počítači osoby, ktorá bola odborne spôsobilá pre verejné obstarávanie v prípade tohto „tendra“, našiel pripravený návrh zmluvy medzi ministerstvom a víťazným konzorciom, pričom do jej počítača bol uložený deň predtým, ako výberová komisia v zložení Štefanov, Behúl a Labay otvárala obálky.

Máj 2007

MVRR SR vyhlásilo tender za 3,6 miliardy korún (takmer 120 miliónov eur) na propagáciu eurofondov a právne služby (v rámci tzv. technickej pomoci), pričom oznam o vyhlásení tendra bol uverejnený len na nástenke na jednej z chodieb ministerstva v trakte, ktorý nie je verejne voľne dostupný (existuje podozrenie, že onen oznam nebol fyzicky umiestnený ani len na tej nástenke). „Tender“ vyhralo konzorcium firiem Avocat a Zamedia blízke predsedovi vtedy vládnej strany SNS Jánovi Slotovi. Išlo o jediného uchádzača, ktorý sa do „súťaže“ prihlásil.

Jún 2007

Ako vyplynulo z kontrol vykonaných v roku 2009, otváranie obálok sa uskutočnilo 4. júna 2007 o jedenástej hodine. Prihlásilo sa len jedno konzorcium, pričom o hodinu komisia ponuky vyhodnotila, vybrala víťaza a tomu ešte v ten istý deň bol výsledok i oznámený.

Jún 2008

Dňa 13. 6. 2008 sa uskutočnilo zasadnutie Monitorovacieho výboru (MV) pre Operačný program Technická pomoc (OP TP), v rámci ktorého bol nástenkový tender realizovaný. Jedným z bodov programu zasadnutia bolo schválenie „Výročnej správy o vykonávaní Operačného programu Technická pomoc za rok 2007“. Vo výročnej správe sa objavila jediná veta, ktorá sa týkala verejného obstarávania v rámci OP TP: *„Do aktivít informovanosti a publicity, ktoré si vyžadujú profesionálny prístup a skúsenosti, je zapojená aj externá agentúra, vybraná v procese verejného obstarávania.“*¹⁶ Zasadnutia sa zúčastnil aj jeden z autorov tejto štúdie (Ivan Kuhn) ako náhradník člena MV a jediný zástupca mimovládnych organizácií v MV OP TP. Ten požiadal predsedu výboru a zástupcu MVRR SR, aby výročná správa bola doplnená o podrobnejšie informácie týkajúce sa verejného obstarávania tovarov a služieb v rámci OP TP. Predsedajúci monitorovacieho výboru, Michal Šántai, generálny riaditeľ Sekcie stratégie rozvoja regiónov MVRR SR, túto požiadavku odmietol, s zdôvodnením, že *„výročná správa má predpísaný obsah, ktorý bol dodržaný a nie je povinnosťou Riadiaceho orgánu pre*

¹⁴ Kauza „nástenkový tender“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?nastenkovy-tender>

¹⁵ Všetky faktúry z rokov 2007, 2008 a 2009, ktoré ministerstvo výstavby eviduje na základe zmluvy z nástenkového tendra a ktoré Ministerstvu výstavby a regionálneho rozvoja SR vystavili firmy Zamedia, s. r. o., Avocat, s. r. o. a European consultants organisation s. p. r. l., sú dostupné na webstránke Aliancie Fair-play na adrese <http://www.fair-play.sk/lab/>

¹⁶ Výročná správa o vykonávaní Operačného programu Technická pomoc za rok 2007 dostupná na adrese <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/source/document/003396.zip>

*OP TP uvádzať informácie o verejných obstarávaníach vo Výročnej správe, a z dôvodu rozsahu by to nebolo efektívne a strácala by sa prehľadnosť Výročnej správy*¹⁷

Ivan Kuhn následne požiadal predsedajúceho MV, aby členom MV boli poskytnuté informácie o verejných obstarávaníach v rámci OP TP mimo výročnej správy. Aj táto požiadavka bola zástupcom ministerstva odmietnutá čím bola zmarená kontrolná funkcia MV.

November 2008

Janušekov rezort takmer rok tají celkovú výšku kontraktov pre konzorcium firiem, ktorého súčasťou sú spoločnosti Zamedia a Avocat, ktoré majú väzby na SNS a jeho predsedu Jána Slotu. Ministerstvo odvtedy tají objem zákaziek, ktoré malo spravovať konzorcium. Peniaze mali ísť na právnické a tlmočnické služby alebo na propagáciu. Zistilo sa, že za vytvorenie dvoch predlôh bežných dokumentov si firma Avocat ako za právne služby vyúčtovala za trištvrte roka 20 miliónov korún (664-tisíc eur). Ministerstvo za tieto predražené služby zaplatilo, pričom dokumenty daného typu už dokonca malo k dispozícii na základe inej zákazky z minulosti, pričom za vytvorenie jedného z dokumentov zaplatilo ministerstvo pôvodne sumu 70-tisíc korún (2 324 eur).

Január 2009

Z faktúr, ktoré si na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám vyžiadala od MVRR SR Aliancia Fair-play vyplynulo, že ministerstvo zaplatilo Zamedii za spracovanie loga milión korún (vyše 33-tisíc eur), pričom obvyklé trhové ceny za logo objednané v reklamnej agentúre sa pohybovali od 50 do 200 tisíc korún (1660-6639 eur). Keďže ministerstvo bolo v tom čase riadiacim orgánom pre tri operačné programy (Regionálny operačný program (ROP), Operačný program Bratislavský kraj (OPBK) a Operačný program Technická pomoc (OPTP)), ako i Centrálnym koordinačným orgánom (CKO), ministerstvo si objednalo u agentúry logo pre každý operačný program a tiež pre CKO, pričom za každé logo zaplatilo približne milión korún (viac o porovnaní cien, ktoré za logá zaplatili jednotlivé ministerstvá, nájdete v kauze „predražené logá“ spomínanej na inom mieste tejto kapitoly).

Apríl 2009

Marian Janušek skončil v kresle ministra potom, čo kontrola Úradu pre verejné obstarávanie preukázala pochybenia v procese obstarávania. Novým ministrom sa stal Igor Štefanov, ktorý však v kauze nástenkového tendra figuroval od počiatku v pozícii generálneho riaditeľa jednej zo sekcií ministerstva (Agentúra na podporu regionálneho rozvoja). Predstaviťka Zamedie oznámila, že *„konzorcium štyroch firiem súhlasí so zrušením zmluvy s ministerstvom výstavby bez nároku na sankciu. Zmluvu zrušia spätne od 23. apríla, keď o jej zrušenie požiadala vláda.“*

Máj 2009

Najvyšší kontrolný úrad po pol roku kontroly zverejnil svoje zistenia. Za hlavné porušenie označil NKÚ to, že tender bol zverejnený na nástenke, pričom *„vstup do priestoru je prístupný s obmedzením, na chodbe cez dvere umožňujúce vstup iba s magnetickou kartou alebo ich otvorením vrátnikom“* a ministerstvo podľa nich *„nevytvorilo podmienky súťažného prostredia,“* keďže *„informačná tabuľa nebola ani v čase kontroly žiadnym spôsobom označená,“* pričom to vyžaduje zákon o slobodnom prístupe k informáciám a danú nástenku nepovažujú za verejne prístupné miesto ani v zmysle zákona o verejnom obstarávaní.

Júl 2009

Denník Sme zverejnil vlastné prepočty¹⁸, z ktorých vyplýva, že vybrané služby dodávané ministerstvu v rámci tendra boli predražené o 44 miliónov (1,46 mil. eur). Išlo napríklad o organizovanie

¹⁷ Zápis z II. zasadnutia Monitorovacieho výboru pre OP TP dostupný na adrese <http://www.build.gov.sk/mvrrsr/source/document/003422.pdf>

konferencií, za ktoré ministerstvo zaplatilo za konferencie v roku 2008 o 6,26 milióna korún (208-tisíc eur) viac, ako je štandardná tržová cena. Spoty v TV Patriot blízkej SNS stáli o 35,3 milióna korún (1,17 mil. eur) viac, ako bola cena, za ktorú ich televízia predala Zamedii.

September 2009

Predražený miliardový tender začala polícia vyšetrovať ako trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní. Úrad boja proti korupcii začal trestné stíhanie, pričom ako podozriví figurujú pracovníci ministerstva.

Október 2009

Európska komisia uzavrela analýzu nástenkového tendra a rozhodla, že nepreplatí z neho z eurofondov ani euro.

November 2009

Najvyšší kontrolný úrad začal na MVR SR ďalšiu kontrolu, tentoraz zameranú na „účelnosť využívania eurofondov pri obstaraní služieb v rámci nástenkového tendra“.

EK potvrdila, že zastavila konanie voči Slovensku vo veci možného porušenia právnych predpisov v spornom tendri, keďže MVR už ukončilo predmetnú zmluvu o poskytovaní služieb s víťazným konzorciom.

Marec 2010

Aj druhá kontrola NKÚ preukázala zlyhania a neúčelné vynakladanie verejných financií v nástenkovom tendri.¹⁹ Následne prezident na žiadosť premiéra odvolal z funkcie Igora Štefanova (SNS). Rezort do júnových volieb viedol minister školstva Ján Mikoš (SNS), ktorý si za poradcu pri riadení rezortu vyžiadaval odvolaného Štefanova.

Júl 2010

Úrad boja proti korupcii a Úrad špeciálnej prokuratúry rozšírili trestné stíhanie vo veci nástenkového tendra. Od septembra 2009 bolo v kauze vedené stíhanie iba pre jeden trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní. Polícia začala stíhanie i pre ďalšie trestné činy – porušovanie záväzných povinností pri správe cudzieho majetku, poškodzovanie záujmov Európskych spoločenstiev a zneužitie právomocí verejného činiteľa.

September 2011

Poslanec Národnej rady SR za SNS Igor Štefanov odmietol vypovedať ako svedok v trestnej veci nástenkového tendra pred vyšetrovateľom Úradu boja proti korupcii Prezídia Policajného zboru SR.

December 2011

Generálna prokuratúra sa neponáhľala s konaním v prípade zbavenia poslaneckej imunity exministra Igora Štefanova. Za sedem mesiacov nebol prokuratúre predložený od príslušného policajného vyšetrovateľa doplnený vyšetrovací spis.

¹⁸ Prepočet SME: mínus 44 miliónov dostupný na adrese: <http://www.sme.sk/c/4954399/stefanov-podpisoval-teraz-mlci.html>

¹⁹ Správa o výsledku kontroly štrukturálnych fondov 2004-2006 – Európskeho fondu regionálneho rozvoja a účelnosti vynaloženia finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na realizáciu zmluvy uzatvorenej Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR s konzorciom spoločností uvedených v uznesení vlády SR č. 721/2009 je dostupná na adrese: http://www.monitoringfondov.eu/upload/pdf/Sprava_NKU_nastenkovy_tender.pdf

Suma

Tender na dodanie služieb v súhrnnej sume 3,6 miliardy korún (takmer 120 miliónov eur). Firms víťazného konzorcia zaslali ministerstvu len za roky 2007 a 2008 faktúry v súhrnnej hodnote vyše 342 miliónov korún (vyše 11 mil. eur), pričom 82 % všetkých fakturovaných služieb a tovarov tvorila reklama a propagácia. Ako uvádza Aliancia Fair-play, „za právne služby fakturovali firmy v rokoch 2007 a 2008 vyše 33 miliónov korún (vyše 1,1 milióna eur), pričom zmluvne dohodnutá hodinová sadzba za právne služby predstavovala 3 500 korún (116 eur). Pre ministerstvo teda v tomto objeme museli firmy pracovať 9 568 hodín, teda 19 hodín každý deň. Prakticky tak muselo v prospech ministerstva pracovať dva a štvrt právnika s ekvivalentom mesačnej odmeny takmer 620 tisíc korún (20 500 eur).“²⁰ Ministerstvo stihlo vyplatiť 12,8 milióna eur a celkovú potenciálnu škodu vyšetrovateľ vyčíslil na 97 miliónov eur.

Konanie kontrolných orgánov

Tender preveroval pol roka Úrad pre verejné obstarávanie. Úrad však kontroloval len procesnú stránku verejného obstarávania a nekontroloval etické zlyhania a predražené fakturácie. V apríli 2009 napokon predseda úradu ÚVO za najvážnejšie zistenie označil to, že ministerstvo nevedelo dokázať, či v tendri naozaj obstarávalo vo väčšej miere tzv. neprioritné služby a teda či spôsob, akým pri tendri postupovalo, bol zákonný. Rezort výstavby totiž použil pri výbere dodávateľa služieb podprahovú metódu, čím sa vyhol verejnej súťaži. Úrad neudelil ministerstvu žiadnu sankciu.

Najvyšší kontrolný úrad zistil porušenia zákona týkajúce sa procesu obstarávania a skúmal aj preplácanie vybraných faktúr (na základe náhodného výberu), pričom identifikoval porušenia zákona.

Konanie orgánov EÚ

V apríli 2009, teda pol roka po širokej medializácii kauzy, vtedajšia európska komisárka pre regionálnu politiku Danuta Hübner povedala, že rozhodnúť, čo ďalej, môžu až keď dostanú výsledky národných kontrol. Po uzavretí kontrol slovenských úradov a po následnej vlastnej analýze sa v októbri 2009 Európska komisia (EK) rozhodla nepreplatiť z eurofondov fakturované tovary a služby, keďže tender považovala za netransparentný a pochybný. Slovensko rozhodnutie akceptovalo a s EK sa nesúdilo na Európskom súdnom dvore, čím slovenské orgány nepriamo priznali vlastné pochybenia. Účet za milióny eur teda zaplatili iba slovenskí daňovníci zo štátneho rozpočtu.

Politické konzekvencie

Marian Janušek nakoniec prišiel kvôli tejto kauze po dlhých mesiacoch neutíchajúceho záujmu médií a verejnosti o kreslo ministra. Jeho nástupcom vo Ficovej vláde sa v apríli 2009 stal Igor Štefanov, ktorý v kauze figuroval taktiež v pozícii generálneho riaditeľa jednej zo sekcií ministerstva (Agentúra na podporu regionálneho rozvoja). Keď aj druhá kontrola NKÚ preukázala zlyhania a neúčelné vynakladanie verejných financií v nástenkovom tendri, prezident v marci 2010 na žiadosť premiéra odvolal z funkcie Igora Štefanova (SNS). Rezort do júnových volieb viedol minister školstva Ján Mikoš, ktorý si za poradcu pri riadení rezortu vyžiadaval odvolaného Štefanova.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Polícia obviňuje ministra Janušeka z machinácie pri verejnom obstarávaní, za čo mu hrozí sedem až dvanásť rokov (vyššia trestná sadzba kvôli výške škody). Zároveň mal spáchať trestný čin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku, za čo mu hrozí desať až pätnásť rokov. Je obvinený tiež z trestného činu zneužívania právomocí verejného činiteľa, kde opäť pre vysokú škodu hrozí desať až

²⁰ Sumár najzaujímavejších aktuálnych informácií k tendru na ministerstve výstavby s grafmi dostupný na adrese: <http://www.fair-play.sk/clanok.php?u=3&u1=6&u2=24&u3=390>

dvadsať rokov. Janušek je obvinený, pretože ako minister zastupoval ministerstvo a zmluvy podpísal.

Štefanov by bol pravdepodobne obvinený z toho istého, čo Janušek. V júni 2010 bol Igor Štefanov zvolený za poslanca Národnej rady SR ako kandidát SNS a tým získal trestno-právnu imunitu. Tej ho však parlament nezbavil, keďže nedostal podnet od generálnej prokuratúry. Na jeho trestné stíhanie však parlament musí dať súhlas, resp. stíhanie bude možné po marci 2012, kedy Štefanovov poslanecký mandát končí predčasnými voľbami, v ktorých už nekandiduje.

Ostatní členovia výberovej komisie (bývalý riaditeľ Agentúry na podporu regionálneho rozvoja Radoslav Behúl, bývalý riaditeľ odboru realizácie programov regionálneho rozvoja Tomáš Labay a odborne spôsobilá osoba pre verejné obstarávanie Zdenka Kudláčová) sú obvinení len z machinácie.

Kauza „predražené logá“²¹

Popis a chronológia kauzy

V rámci Národného strategického referenčného rámca existuje 11 operačných programov. Každý z nich má svoje logo. Ako zistil Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) vďaka infozákonu, najdrahšie logo stálo viac než až 2,5 mil. korún. Najdrahšie logá si obstaralo Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Január 2009

Z faktúr, ktoré si na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám vyžiadala od MVRR SR Aliancia Fair-play vyplynulo, že ministerstvo zaplatilo v rámci tzv. nástenkového tendra (viac o škandalóznom tendri nájdete v kauze „nástenkový tender“ spomínanej na inom mieste tejto kapitoly) za spracovanie loga milión korún (vyššie 33-tisíc eur), pričom obvyklé trhové ceny za logo objednané v reklamnej agentúre sa pohybovali od 50 do 200 tisíc korún (1660-6639 eur). Keďže ministerstvo bolo v tom čase riadiacim orgánom pre tri operačné programy (Regionálny operačný program (ROP), Operačný program Bratislavský kraj (OPBK) a Operačný program Technická pomoc (OPTP)), ako i Centrálnym koordinačným orgánom (CKO), ministerstvo si objednalo u agentúry logo pre každý operačný program a tiež pre CKO, pričom za každé logo zaplatilo približne milión korún.

Obr. 2.2: Príklady predražených log obstaraných za milióny korún

Zdroj: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, www.monitoringfondov.eu

Marec 2009

KI na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám požiadal všetkých osem ústredných orgánov štátnej správy (sedem ministerstiev a Úrad vlády SR), ktoré sú riadiacimi orgánmi pre operačné programy v rámci NSRR, o zodpovedanie otázok týkajúcich sa metódy verejného obstarávania, ktorá bola použitá, a ceny, ktorá bola zaplatená za obstaranie log pre jednotlivé

²¹ Kauza „predražené logá“ je podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?predrazene-loga>

operačné programy. Výsledky monitoringu ukázali, že napriek zhruba rovnakým výstupom/produktom ktoré boli dodané (logo a dizajn manuál pre jeho používanie), rozdiely v cenách, ktoré jednotlivé riadiace orgány za dodávky zaplatili sú priepastné. Rozdiel medzi najdrahším a najlacnejším logom (neberúc do úvahy uvádzanú cenu loga pre Operačný program Zdravotníctvo, keďže jeho dodávka sa realizovala v rámci širšej dodávky služieb) bol až 2 519 805 Sk (83 642 eur).

Suma

Za predpokladu, že by riadiace orgány pre osem operačných programov zaobstarali logo za rovnakú cenu ako Ministerstvo hospodárstva SR pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (50 000 Sk (1 660 eur) vrátane DPH), mohli z verejných prostriedkov (finančné prostriedky Európskej únie a štátneho rozpočtu SR) ušetriť vyše 7,8 milióna korún (vyše 206 tisíc eur).

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe (výnimkou bola kontrola NKÚ vo veci kauzy „nástenkového tendra“, v rámci ktorého boli obstarávané i štyri logá MVRR SR).

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe (výnimkou bolo rozhodnutie EK vo veci kauzy „nástenkového tendra“).

Politické konzekvencie

Marian Janušek prišiel o kreslo ministra v apríli 2009 kvôli súvisiacej kauze „nástenkový tender“. Žiadne konzekvencie v prípade ostatných ministerstiev, ktoré tiež obstarávali predražené logá, nie sú známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe (výnimkou je otvorené konanie vo veci kauzy „nástenkového tendra“).

Kauza „miliónové webstránky“²²

Popis a chronológia kauzy

Výsledky monitoringu Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KI) ukázali, že rozdiely v cenách, za aké jednotlivé riadiace orgány obstarali webstránky pre operačné programy, sú priepastné. Rozdiel medzi najdrahšou a najlacnejšou webstránkou je až 2 214 500 Sk (73 508 eur).

November 2009

KI požiadal tie riadiace orgány (RO), resp. sprostredkovateľské orgány pod riadiacimi orgánmi (SORO), ktoré pre potreby operačných programov dali zriadiť samostatné webstránky (sedem ministerstiev a Úrad vlády SR), o zodpovedanie otázok týkajúcich sa metódy verejného obstarávania, ktorá bola použitá a ceny, ktorá bola zaplatená za obstaranie webstránok.

Ako vyplynulo z monitoringu, väčšina riadiacich orgánov pri obstarávaní webstránok pre svoj operačný program použila postup podľa vtedajšieho §102 (zadávanie zákaziek s nízkymi hodnotami)

²² Kauza „miliónové webstránky“ je podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?milionove-webstranky>

zákona o verejnom obstarávaní. Riadiace orgány vo svojich odpovediach informovali, že uskutočnili prieskum trhu a následne oslovili vybrané subjekty na predloženie cenových ponúk. Výnimkou je Operačný program Informatizácia spoločnosti (OPIS), keďže grafický návrh a úprava architektúry webstránky OPIS bola vytvorená odborom informatiky a elektronických služieb Úradu vlády SR. Špecifickým prípadom je Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR). Na našu prvú žiadosť o informácie, ktorá bola identická s tými, ktoré sme poslali na ostatné RO, ministerstvo reagovalo obštrukčne a odmietlo odpovedať. Ministerstvá obstarali webstránky draho, najdrahšie kupoval rezort výstavby.

December 2009

Minister výstavby sľúbil, že vysvetlí, prečo boli webstránky obstarané predražene, no namiesto toho pred novinármi utiekol. Z následného vysvetľovania ministra Štefanova, ktorým sa snažil obhájiť opodstatnenosť vynaložených financií na webstránky vyplývalo, že uvedené webstránky boli vraj drahé najmä kvôli svojmu zabezpečeniu. Ako vyplynulo z testovania odborníkov, webstránky MVRR SR boli však nielen mnohonásobne predražené, ale taktiež nedostatočne zabezpečené.

Suma

Ak by RO pre šesť OP zaobstarali webstránky za rovnakú cenu ako Ministerstvo hospodárstva SR (83 500 Sk bez DPH za webstránku Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a 83 500 Sk bez DPH za webstránku iniciatívy Interreg C), mohli z verejných prostriedkov (finančné prostriedky EÚ a štátneho rozpočtu SR) ušetriť vyše 8,7 milióna korún (vyše 288 tisíc eur).

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Politické konzekvencie

Igor Štefanov prišiel o kreslo ministra v marci 2010 kvôli súvisiacej kauze „nástenkový tender“. Žiadne konzekvencie v prípade ostatných ministerstiev, ktoré tiež obstarávali predražené webstránky, nie sú známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „Academia Istropolitana“²³

Popis a chronológia kauzy

Eurofondy v školstve tiekli počas Ficovej vlády i cez firmu žilinského podnikateľa, ktorý sa od detstva pozná s vtedajším ministrom školstva Jánom Mikolajom (SNS). Spoločnosť Consulting - Education Mariána Kováčika zarobila najmenej na dvoch projektoch milióny eur, pričom zákazky získala v pochybných súťažiach. Podľa informácií denníka Pravda jedno z oznámení o vyhlásení verejného obstarávania viselo len na nástenke.

²³ Kauza „Academia Istropolitana“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?academia-istropolitana>

Máj 2009

Denník Pravda zistil, že firma Consulting - Education Mariána Kováčika (v minulosti podnikal v stavebníctve), ktorá vznikla v roku 2007, krátko po svojom vzniku získala možnosť organizovať školenia pre Academiú Istropolitana, pričom tender v sume 12 miliónov korún (398-tisíc eur) na „komplexné organizačné zabezpečenie vzdelávania“ mal byť podľa informácií Pravdy zverejnený na nástenke akadémie a krátko i na webe. Išlo o obstarávanie tzv. neprioritných služieb podprahovou metódou, a výsledok obstarávania preto nemusel byť zverejnený.

Consulting - Education poskytovala služby tiež pre Štátny inštitút odborného vzdelávania, pričom tento tender za milión eur nebol zverejnený vo vestníku na webe. Obe organizácie patria pod ministerstvo školstva. Minister Mikolaj priznal, že Kováčik je jeho kamarát, avšak tvrdil, že výber Consulting - Education nijako neovplyvňoval. Podľa dokumentu, ktorý mal denník Pravda k dispozícii, však Mikolaj dosadil dvoch členov komisie, ktorá firmu vybrala. Kováčik sa netajil tým, že jeho firmu vo verejných súťažiach realizovaných AI podporuje sám minister.²⁴

Február 2010

Ministerstvo školstva chce prideliť 46,5 milióna eur svojej príspevkovej organizácii Academia Istropolitana (AI) na projekt „Národná sústava kvalifikácií v kontexte ďalšieho vzdelávania podporená systémom poradenstva“.²⁵ Nasledujúce štyri roky bude AI balík peňazí rozdeľovať medzi vzdelávacie firmy, ktoré projekt zrealizujú. Bývalá riaditeľka Academie Alena Dušatková sa pre denník SME vyjadrila, že táto inštitúcia ide robiť aj to, čo už v minulosti urobila za 2,6 milióna eur v rámci iného projektu z eurofondov. Jediné, čo má podľa nej zmysel, je verejne prístupný register kvalifikácií, pričom „ostatné výstupy projektu skončia ako nikomu nepotrebné papiere za milióny. Ale tu ide o iné - aby na tých nepotrebných papieroach zarobili spriatelnené osoby a firmy, preto je to také predražené“.

Suma

Len na základe skôr spomínaných dvoch zákazkách mala firma Consulting - Education podnikateľa v stavebníctve Mariána Kováčika zarobiť takmer 1,6 milióna eur (50 miliónov korún). Podľa bývalej riaditeľky AI skončí významná časť zo 46,5 milióna eur určených na národný projekt registra kvalifikácií ako neúčelne použitých, resp. účelovo pridelených spriatelneným firmám.

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Prípadosť projektu „Národná sústava kvalifikácií v kontexte ďalšieho vzdelávania podporená systémom poradenstva“ sa zaoberali Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a inklúziu a Generálne riaditeľstvo pre regionálnu politiku. Ako sa tieto GR k projektu vyjadrili, nám nie je známe.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

²⁴ „S Janom je to dohodnuté, my sa postaráme, aby nás podporil, to už sa my vyrovnáme,“ vyjadril sa M. Kováčik, o čom vtedajšia riaditeľka Academie Istropolitana vyhotovila úradný záznam, ktorý je dostupný na adrese:

http://ekonomika.etroend.sk/fileadmin/user_upload/etroend/dokumenty/uradny_zaznam_AI.jpg

²⁵ Viac o realizovanom národnom projekte je dostupné na adrese: <http://sustavapovolani.sk/>

Kauza „rekonštrukcia škôl“²⁶

Popis a chronológia kauzy

Podľa zistení denníka SME boli v tendroch (2008-2009) na rekonštrukciu základných a materských škôl počas vlády Roberta Fica (2006-2010) podozrivo úspešné firmy blízke koalíčným stranám. Premiér Robert Fico sa v auguste 2008 vyjadril, že v prípade dvoch rovnocenných projektov môže minister uprednostniť aj straníckeho kolegu. „Považujeme za neprijateľné, aby takmer dvojtretinová väčšina obyvateľov Slovenska bola v súťažiach diskriminovaná len preto, že ide o sympatizantov či členov koalíčných strán.“

Február 2010

Ako uviedol denník SME, „zákazky za asi 8,5 milióna eur (viac ako 250 miliónov korún) získala spoločnosť Omoss z Trstenej. Jej majiteľ Marián Murín kandidoval v roku 2006 na starostu obce Mútne za koalíciu Smer-HZDS-SNS. Murín navyše podnikal s Jozefom Cudrákom, nominantom SNS vo Fonde národného majetku.“

„Zákazky za takmer 18 miliónov eur (540 miliónov korún) získala aj bratislavská firma Eurobuilding, za ktorou stojí podnikateľ Miloš Stopka. V rokoch 1995-1998 prenajal Fond detí a mládeže, ktorý vtedy ovládali nominanti HZDS, jeho firmám za zlomok trhovej ceny viacero lukratívnych nehnuteľností po celom Slovensku. Na čele fondu stál Stopkov švager Miroslav Gábriš, ktorý má nadštandardné vzťahy s poslancom HZDS Jozefom Tarčákom,“ uviedol denník SME. „Stopkova firma uspela aj v tendroch, ktoré sa opakovali, lebo najskôr ich obstarávateľ zrušil. Ide napríklad o rekonštrukciu základnej a materskej školy v obci Pruské za takmer 1,1 milióna eur. V opakovanej súťaži už zvíťazil Eurobuilding.

Stopkova firma takto získala aj zákazku na rekonštrukciu základnej školy v Žiari nad Hronom za takmer 1,4 milióna eur. Do opakovanej súťaže sa neprihlásil nikto iný,“ zistil denník SME.

Spoločnosť Furmet Group z Považskej Bystrice, ktorá prenajímala kanceláriu vtedajšej poslankyni SNS Milade Belásovej, uspela minimálne v piatich tendroch, pričom trikrát bola v súťaži sama.

Suma²⁷

V rokoch 2008 a 2009 Slovensko cez ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré riadili nominanti SNS Marian Janušek (do apríla 2009) a Igor Štefanov (do marca 2010), v rámci priority infraštruktúra vzdelávania vyčerpalo na rekonštrukciu základných a materských škôl zhruba 165 miliónov eur (päť miliárd korún). Spoločnosť Omoss bola úspešná v deviatich tendroch, zákazky za vyše deväť miliónov eur (270 miliónov korún), spoločnosť Eurobuilding vyhrala osemnásť tendrov, dostala zákazky za takmer 19 miliónov eur (570 miliónov korún) a firma Furmet Group vyhrala sedem tendrov, dostala zákazky za vyše 8,3 milióna eur (250 miliónov korún).

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

²⁶ Kauza „rekonštrukcia škôl“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?rekonstrukcia-skol>

²⁷ Zdrojom informácií je denník SME, viac o zdrojoch je dostupné na adrese: <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?rekonstrukcia-skol>

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „provízie“²⁸

Popis a chronológia kauzy

Nie je tajomstvom, že eurofondy sa na Slovensku prideľujú za provízie prostredníctvom ovplyvňovania procesu výberu projektov a ich hodnotiteľov. Predseda HZDS-ĽS Vladimír Mečiar v marci 2010 obvinil vtedajšieho koaličného partnera Slovenskú národnú stranu (SNS) z toho, že si pýta 15 až 30 percent za sprostredkovanie dotácií z eurofondov. Kauza tzv. provízií sa opakovala i v septembri 2011, kedy po obvinení bývalého poradcu štátnej tajomníčky ministerstva práce na obdobné konanie poukázal minister vnútra Daniel Lipšic, ktorý vyhlásil, že „úspešní žiadatelia mali podpísať konzultačné zmluvy s určenými spoločnosťami, cez ktoré sa odleje 30-percentný úplatok.“

Marec 2003

Predseda HZDS Vladimír Mečiar na tlačovej konferencii nepriamo obvinil SNS, že jej ľudia berú za poskytovanie dotácií z ministerstiev výstavby a životného prostredia pre obce provízie pätnásť až tridsať percent. O spôsobe prideľovania dotácií ho vraj informovali dvaja starostovia. Jeden percentá poskytol a dotáciu dostal a druhý percentá neodviedol a peniaze od štátu nezískal.

September 2011

Pre korupciu pri využívaní eurofondov obvinila polícia Tomáša Richtarčíka, bývalého poradcu štátnej tajomníčky ministerstva práce Lucie Nicholsonovej z SaS. S ďalšími ľuďmi z prostredia sprostredkovateľských firiem podľa obvinenia brali od žiadateľov províziu z peňazí schválených na ich projekty cez Sociálnu implementačnú agentúru. Na prípad upozornilo samotné ministerstvo. *„Je to človek, ktorý sa dlhodobo pohyboval v prostredí štrukturálnych fondov, dokonca v minulosti pracoval na ministerstve, mala som naňho tie najlepšie referencie,“* povedala o svojom bývalom poradcovi pre denník SME Nicholsonová.

Suma

Ak by 15 až 30 percent zo všetkých eurofondov, ktoré na programovacie obdobia 2004-2006 a 2007-2013 vyčlenila EÚ pre Slovensko, išlo na tzv. „provízie“ – teda na korupciu – tak by šlo súhrnne o vyše 2 až 4 miliardy eur (len zo zdrojov EÚ, spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu nie je započítané).

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Politické konzekvencie

Vojtech Kišš, šéf Sociálnej implementačnej agentúry, ktorá rozdeľuje dotácie z eurofondov na podporu vzniku pracovných miest, zložil po obvinení Tomáša Richtarčíka funkciu.

²⁸ Kauza „provízie“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?provizie>

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Špeciálny prokurátor mal podľa vtedajšieho generálneho prokurátora Dobroslava Trnku vypočuť Vladimíra Mečiara. Informácie, či sa tak vôbec stalo, nám nie sú známe.

V kauze Tomáša Richtarčíka polícia zadržala spolu šesť ľudí. Traja boli v pozícii svedkov. Viacerých účastníkov konania policajti využili ako agentov. Výsledky vyšetrovania nie sú známe.

Kauza „výber hodnotiteľov“²⁹

Popis a chronológia kauzy

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vyhlásilo súťaž na výber externých hodnotiteľov eurofondových projektov. Trvala necelé tri dni a tí, čo mali záujem, sa o nej dozvedeli neskoro alebo vôbec. Ministerstvo tak docielilo, aby sa do súťaže prihlásili najmä tí, s ktorými ministerstvo malo záujem hodnotiť projekty. Manipulácia výberu hodnotiteľov je jednou z klasických ciest, ako sa ovplyvňuje proces výberu projektov.

Máj 2010

O rozdelení desiatich miliónov eur na eurofondové projekty ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny mali rozhodovať ľudia vybraní za podozrivých okolností do pozície tzv. externých hodnotiteľov. Ako zistil denník SME, výzvu uverejnili na internetovej stránke Sociálnej implementačnej agentúry (SIA) v stredu popoludní a uchádzači mali možnosť sa prihlásiť do piatka, pričom záujemcovia zaregistrovaní na stránke ako odoberatelia noviniek dostali informačný email o výzve až v sobotu nadržanom, teda po termíne. Na výzvu ministerstva zareagovalo 30 záujemcov.

November 2010

Nové vedenie ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré nastúpilo po parlamentných voľbách v júni 2010, prepustilo zamestnancov, ktorí sa podieľali na schvaľovaní projektov, kde sa objavili známky tunelovania. Zmluvy rozviazali aj s externými hodnotiteľmi.

Suma

Hodnotenie projektov externými hodnotiteľmi je honorované na základe zmluvne dohodnutých podmienok. Netransparentný výber hodnotiteľov predznamenáva i netransparentný výber projektov, ktoré získajú príspevok z eurofondov. Proces výberu sprevádzajú tzv. provízie ľuďom, ktorí na procese výberu participujú.

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe. Európske nariadenia by však mali pre riadiace orgány v jednotlivých krajinách striktnejšie formulovať povinnosti pre proces výberu hodnotiteľov a prideľovania projektov hodnotiteľom, ako i sankcie plynúce z ich neplnenia.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

²⁹ Kauza „výber hodnotiteľov“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?vyber-hodnotitelov>

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „Centrum sociálneho dialógu“³⁰

Popis a chronológia kauzy

Viera Tomanová ešte počas výkonu funkcie ministerky práce, sociálnych vecí a rodiny podpísala príkaznú zmluvu so svojím podriadeným – šéfom Centra vzdelávania Ivanom Bernátkom. Za prácu na národnom projekte „Centrum sociálneho dialógu“ mala dostať skoro 60-tisíc eur. Jej štátna tajomníčka Emília Kršíková mala zarobiť viac ako 77-tisíc eur. Za hodinu práce dostávali 37,5 eura. Peniaze zarábali napríklad aj na tom, že sa rozprávali jedna s druhou ako expertky.

September 2010

Exministerka práce Viera Tomanová (Smer-SD), bývalá štátna tajomníčka ministerstva práce Emília Kršíková (Smer-SD) a ďalší ľudia v pozíciách zástupcov zamestnancov a zamestnávateľov, zarábali peniaze z eurofondov prostredníctvom národného projektu „podporujúceho tripartitný a bipartitný sociálny dialóg“. ³¹ Za druhú tripartitnú stranu na projekte participovali vysokí funkcionári RÚZ, AZZZ a ZMOS. Zmluvu uzatvorili obe v máji 2010 a mala trvať až do roku 2013. Tomanová si stihla vyfakturovať 1500 eur a Kršíková 3225 eur. Ich konanie je v rozpore s ústavou a s ústavným zákonom o konflikte záujmov. Po medializácii kauzy exministerka vypovedala príkazné zmluvy, na základe ktorých mala zarábať na projektoch z eurofondov. Ministerstvo potvrdilo, že príkazné zmluvy oboch predstaviteľiek bývalého vedenia rezortu boli už vypovedané. Ako uviedol denník Pravda, „Kršíková podľa odovzdaných výkazov odrobila na rôznych projektoch v máji a júni tohto roka 135 hodín. Pri štandardnom pracovnom čase to spolu s hlavnou funkciou znamená 479 odpracovaných hodín, čiže osem denne vrátane sviatkov a víkendov. Od januára 2010 do apríla 2012 odpracovala dokonca až 3 265,2 hodiny, čo s funkciou štátnej tajomníčky predstavuje až 288,6 odpracovaných hodín mesačne, teda asi 13,1 hodiny denne počas pracovných dní či 9,6 hodiny denne vrátane sviatkov a víkendov.“

Október 2010

Na zverejnenie celého zoznamu účastníkov projektu Centrum sociálneho dialógu ministerstvo nenazbieralo odvahu. Nepomohol ani infozákon. Kto zarábal na sociálnom dialógu s exministerkou práce Vierou Tomanovou, ministerstvo práce odmietlo zverejniť, zverejnilo len iniciálky, čo vysvetlilo denníku SME nasledovne: „Podľa zákona o ochrane osobných údajov sa za osobný údaj považuje každý údaj, na základe ktorého je možné priamo alebo nepriamo určiť konkrétnu osobu. Preto zverejňujeme iba iniciály fyzických osôb, ktoré podpísali príkazné zmluvy.“

Suma

Viera Tomanová v projekte Centrum sociálneho dialógu: Za príkaznú zmluvu č. 1 za 176 hodín práce mala dostať 6600 eur. Za zmluvu č. 2 za 1408 hodín mala dostať 52 800 eur. Emília Kršíková v projekte Centrum sociálneho dialógu: Za zmluvu č. 1 mala dostať za 220 hodín 8587 eur. Za zmluvu č. 2 mala dostať za 1830 hodín 68 625 eur. V projekte Národná sústava povolaní mala dostať spolu za 1080 hodín 40 500 eur. V projekte okrem nich figuruje viac než 10 ďalších ľudí z tripartity, väčšina z nich mala podpísané príkazné zmluvy na sumy prevyšujúce 70 000 eur.

³⁰ Kauza „Centrum sociálneho dialógu“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?centrum-socialneho-dialogu>

³¹ Viac o realizovanom národnom projekte je dostupné na adrese: <http://www.socialnydialog.sk/sk/>

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „NADSME“³²

Popis a chronológia kauzy

NADSME (Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania – NARMSP resp. National Agency for Development of Small and Medium Enterprises – NADSME) je agentúra ministerstva hospodárstva, v ktorej má zastúpenie štát a podnikatelia. NADSME sa od mája 2004 podieľala na implementovaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov v rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby a v aktuálnom programovom období plnila od roku 2007 úlohu implementačnej agentúry prostredníctvom Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Pre podozrivé rozdeľovanie eurofondov sa o ňu zaujímali európsky vyšetrovací úrad OLAF aj slovenská polícia. Od 10. júna 2011 boli nakoniec presunuté všetky činnosti NADSME spojené s implementáciou štrukturálnych fondov na inú agentúru ministerstva hospodárstva, a to na Slovenskú inovačnú a energetickú agentúru (SIEA).³³

Leto 2005

Celý príbeh tunelovania NADSME má svoje korene v lete v roku 2005. Vtedy agentúra bez vedomia správnej rady uzavrela zmluvu s košickou firmou Cassovia BIC o správe rizikového kapitálu pre malé a stredné podniky. Vzápätí agentúra tejto firme previedla 1,5 miliardy korún (50 mil. eur). Košická spoločnosť Cassovia BIC mala po dobu šiestich rokov dostávať odmenu za správu vo výške troch percent ročne (45 miliónov korún resp. 1,5 mil. eur), navyše sa mala podieľať na prípadnom zisku, nie však na strate. Spoločnosť Cassovia BIC nakoniec peniaze musela vrátiť späť štátu.

Rok 2006

Vznikla dcérska spoločnosť NADSME s názvom Fond fondov.³⁴ Ten vytvoril ďalšie fondy rizikového kapitálu. Do Slovenského rozvojového fondu natieklo pol miliardy korún (16,6 mil. eur) a do Fondu Seed Capital štyristo miliónov korún (13,3 mil. eur). Rozhodujúce slovo v týchto fondoch NADSME odovzdala neštátnym menšinovým akcionárom, ktorí štátnu pomoc posielali aj do spriaznených firiem.

³² Kauza „NADSME“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?nadsme>

³³ Viac o agentúre NADSME dostupné na adrese <http://www.nadsme.sk/sk/content/narmsp-a-strukturalne-fondy-eu> a o agentúre SIEA dostupné na adrese <http://www.siea.sk/strukturalne-fondy/>

³⁴ Viac o fondoch NADSME je dostupné na adrese <http://www.fondfondov.sk/>

Máj 2007

Špeciálny súd oslobodil spod obžaloby bývalého riaditeľa NADSME Ľudovíta Balca, ktorý mal podľa prokurátora spreneveriť viac ako 1,5 miliardy korún (50 mil. eur) tak, že ich v roku 2005 previedol na košickú firmu Cassovia BIC.

Október 2009

Špecializovaný trestný súd v Banskej Bystrici po viac ako dvoch rokoch opäť otvoril proces s bývalým riaditeľom NADSME Ľudovítom Balcom.

Marec 2010

Právna analýza dospela k záveru, že prostriedky fondu vo viacerých prípadoch neboli použité v súlade s investičným návrhom. Hospodárske noviny upozornili aj na to, dotáciu 80 miliónov korún (2,66 mil. eur) zo Slovenského rozvojového fondu získali podnikatelia Peter Struhár a Boris Kollár na Fun rádio, pričom Struhár je v tomto fonde cez viacero firiem akcionárom.

Október 2010

Existuje dôvodné podozrenie, že Fond Seed Capital a Slovenský rozvojový fond používali verejné prostriedky tak, aby z nich často protizákonne profitovali úzke záujmové skupiny. OLAF sa začal zaujímať o prostriedky vo výške 50 mil. eur z eurofondov, s ktorými nakladal, respektíve nakladá Fond fondov. Kto a ako mal fondy tunelovať, ministerstvo hospodárstva nezverejnilo. Vtedajší štátny tajomník ministerstva Martin Chren pre denník SME uviedol, že zmluvy s firmami, ktoré mali zo systému profitovať, nie je možné odtajniť, a že „zverejnenie podlieha vysokým pokutám a ani my ako ministerstvo hospodárstva sme sa k nim nevedeli dostať.“

Jún 2011

Všetky činnosti NADSME spojené s implementáciou štrukturálnych fondov boli presunuté na Slovenskú inovačnú a energetickú agentúru (SIEA). NADSME ako dôvod presunu činností uvádza „*zánik Splnomocnenia SO/RO tzn. pre NARMSP na plnenie úloh Riadiaceho orgánu v rámci OP KaHR a zrušenie Splnomocnenia o delegovaní právomoci z Riadiaceho orgánu na SO/RO pre implementáciu projektov SOP PS. NARMSP nebol predĺžený mandát na výkon činnosti implementácie ŠF z dôvodu plánovaného vytvorenia jednotného SO/RO a zlúčenia implementačných agentúr k 31. decembru 2011.*“ V skutočnosti však dôvodom pre postupné rušenie činností NADSME boli podozrenia zo systémového tunelovania v jej fondoch.

Suma

Samotná premiérka uviedla, že existujú podozrenia zo sprenevery 4,5 milióna eur, pričom temné pozadie majú aj ďalšie transakcie vo fondoch NADSME vo výške 13 miliónov eur. Štát podľa ministerstva hospodárstva stratil dosah na zhruba 30 miliónov eur, ktoré NADSME poskytol. Až 50 mil. eur predstavuje riziko povinnosti vrátenia prostriedkov Európskej únie vložených do Fondu fondov.

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Pre podozrivé rozdeľovanie eurofondov sa o kauzu NADSME zaujímal aj európsky vyšetrovací úrad OLAF. Jeho zistenia v tejto veci však nie sú dosiaľ verejne známe.

Politické konzekvencie

Došlo k postupnému okliešteniu činností NADSME, ktorá vznikla v roku 1993 spoločnou iniciatívou Európskej únie a vlády SR.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Bývalý riaditeľ NADSME Ľudovít Balco bol v kauze týkajúcej sa Cassovia BIC obvinený a neskôr oslobodený. Kauzou Fondu fondov sa podľa médií zaoberala aj slovenská polícia. Zistenia vyplývajúce z vyšetrovania tejto veci však nie sú dosiaľ verejne známe.

Kauza „agentúra B.R.O.S.“³⁵

Popis a chronológia kauzy

Ministerstvo životného prostredia SR propagovalo operačný program cez stánky veľké ako byty, drahé dokumenty a objemné kampane. Tak to aspoň malo byť podľa toho, ako to ministerstvo vykazovalo formálne na papieri. Realita však bola iná.

Rok 2008

Začal sa realizovať Komunikačný plán OP Životné prostredie na roky 2008 až 2013. Súťaž za 11 miliónov eur vyhrala malá reklamná agentúra B.R.O.S., ktorá porazila oveľa väčšie agentúry Creo/Young & Rubicam a Publicis Knut. B.R.O.S. získala zákazku v rokovacom konaní bez zverejnenia po tom, čo prebehla takzvaná súťaž návrhov. Z nej dve väčšie reklamné agentúry vylúčili.

Marec 2010

Podľa dokumentov, ktoré mal k dispozícii týždenník TREND, si agentúra B.R.O.S. vyfakturovala celkovo 120 infodní, každý za 8 285 eur. Na čo presne peniaze šli, sa médiám nedarilo zistiť, keďže ministerstvo odmietalo sprístupniť požadované informácie a ignorovalo infozákon.

Ministerstvo tiež podľa TRENDU zaplatilo spoločnosti B.R.O.S. za „návrh a realizáciu“ výstavného stánku (s rozlohou 50 až 100 štvorcových metrov) na výstave Coneco v roku 2009 v Bratislave 153 065 eur, teda za cenu novostavby rodinného domu v okolí Bratislavy. Nemenovaný dodávateľ výstavníckych služieb na kľúč pre TREND uviedol, že vybavený stánok do sto štvorcových metrov by vedel klientovi poskytnúť za 10- až 15-tisíc eur. Za stánky na štyroch výstavách počas roka 2009 zaplatilo ministerstvo spoločnosti B.R.O.S. spolu 386 231 eur.

Ďalšie predražené služby si v rámci publicity pre operačný program vyžiadala reklama v masových médiách. Na základe monitoringu, ktorý pre TREND vypracovali profesionáli na mediálne plánovanie kampane, by počas deviatich mesiacov malo ministerstvo životného prostredia ako klient za reklamnú komunikáciu, ktorá prebehla v médiách, zaplatiť okolo trištvrti milióna eur. Faktúry za reklamu v televízii, printoch a rádiách však dosiahli spolu vyše 3,8 milióna.

Súčasťou informovania o operačnom programe bol aj televízny publicistický seriál s názvom Štvorlístok. Za jeden diel si agentúra vyfakturovala 79-tisíc eur. Polhodinový nízkorozpočtový dokument bez väčších výprav a cestovania – aký ponúka Štvorlístok – by pri objednávke v externom prostredí podľa názorov z televízneho prostredia nemal stáť viac ako osemtisíc eur. B.R.O.S. si zaň zapýtal desaťnásobok. Dokument pritom nepôsobí ako profesionálne nakrútený produkt, ale skôr ako amatérske video.

³⁵ Kauza „agentúra B.R.O.S.“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?agentura-bros>

Za dizajn manuál (ktorý definuje základné obrazové prvky kampane, napríklad logá či hlavičky na oficiálnej korešpondencii) v celkovom rozsahu 58 strán si B.R.O.S. vyúčtoval takmer 40-tisíc eur. V súvislosti s dizajn manuálom treba pripomenúť aj nákup predraženého loga pre samotný operačný program. Podľa zistení Konzervatívneho inštitútu kupovalo ministerstvo okrem loga aj ďalší dizajn manuál od spoločnosti Respo promotion, za ktorý zaplatilo 31 600 eur. Za dva dizajn manuály tak ministerstvo zaplatilo viac ako 71-tisíc eur.

November 2010

Európska komisia podľa vtedajšieho ministra Józsefa Nagya pohrozila, že peniaze vyplatené na predraženú propagáciu operačného programu bude žiadať naspäť od štátu. Komisár pre regionálnu politiku Johannes Hahn pri svojej návšteve Slovenska uviedol, že komisia tento prípad prešetruje.

Suma

Z celkovej sumy 12 miliónov eur stihlo ministerstvo agentúre uhradiť k marcu 2010, kedy sa kauza prevalila v médiách, takmer všetko. Hoci pôvodne malo ísť o kontrakt na obdobie piatich rokov, agentúra sa poponáhľala a peniaze minula za menej než dva roky ešte do parlamentných volieb v júni 2010.

Konanie kontrolných orgánov

Prípacom sa zaoberal Úrad pre verejné obstarávanie v rámci komplexnej kontroly za rok 2008.

Konanie orgánov EÚ

Európska komisia tento prípad prešetrovala. Jej zistenia v tejto veci však nie sú dosiaľ verejne známe.

Politické konzekvencie

Životné prostredie riadili do augusta 2009 postupne traja nominanti SNS. Prvý minister životného prostredia Jaroslav Izák musel z funkcie odísť po tom, čo sa ukázalo, že ministerstvo prideľovalo dotácie na solárne kolektory známym vlastným zamestnancov. Druhého v poradí Jána Chrbeta, počas éry ktorého sa uzavrela zmluva s agentúrou B.R.O.S., premiér odvolal ani nie po trištvrte roku pre kauzu emisie, keď nebol schopný situáciu vyriešiť sám. Tretí nominant SNS Viliam Turský vydržal vo funkcii len tri mesiace, keď musel odísť pre predraženú zákazku na likvidáciu popolčeka. Potom premiér Robert Fico zbral SNS ministerstvo a od októbra 2009 ho riadil Jozef Medveď ako nominant premiéra.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „analýzy“³⁶

Popis a chronológia kauzy

Na štrukturálnych fondoch sa dalo na Slovensku veľmi dobre zarobiť. Stačilo napísať trojstranovú analýzu. Alebo nechať si preplatiť analýzy, ktoré vôbec nevznikli, resp. sú identické, ako analýzy preplatené v inom projekte. Odkopírované analýzy išli naprieč niekoľkými projektmi a vždy boli odznova platené z eurofondov.

September 2010

Metodicko-pedagogické centrum v rámci spornej zákazky s firmou Columbex zaplatilo za 18 stranovú biznis analýzu 158 000 eur. Analýza, ktorá je súčasťou projektu týkajúceho sa materských škôlok, mala byť financovaná z eurofondov. Európsky sociálny fond však túto položku neuznal a musí byť teda uhradená zo štátneho rozpočtu.

November 2010

Pri interných kontrolách ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny sa ukázalo, že peniaze sa dávali aj na analýzy a projekty, ktoré nespĺňali základné kritériá. Štátna tajomníčka ministerstva Lucia Nicholsonová (SaS) pre médiá povedala, že na Slovensku máme skupinu profesionálov, ktorí si robia biznis zo štrukturálnych fondov, „*sedia v kanceláriách a píšu za veľa peňazí papiere o ničom.*“ Peniaze sa tak vyplácali aj za pol či trojstranové analýzy alebo analýzy, ktoré boli kompilátom z webu. Takmer 180-tisíc eur išlo napríklad na projekt e-learningu – teda vzdelávania prostredníctvom školení cez internet. Školiteľ však nevedel zdokladovať, že vôbec niekoho vyškolil. V rámci iných projektov mali futbalové kluby, ktoré dostali eurofondy na podporu rómskej komunity (viď kauza „rómske projekty“), minúť sumu okolo 100 000 eur na rôzne analýzy a zvyšné peniaze boli prevažne na školenia ľudí, ktorí boli vybraní externou firmou za viac ako 10 tisíc eur.

Október 2011

Združenie Ľudia a voda v roku 2009 získalo takmer 110-tisíc eur na projekt „Hornošarišskí umelci a remeselníci“, ktorého cieľom bolo pomôcť nájsť prácu dvadsiatim remeselne zručným nezamestnaným a vytvoriť webovú stránku o tradičných remeslách. Takmer polovica peňazí mala ísť na analýzy. Združenie Ľudia a voda nepredložilo analýzy štátu, hoci za ne preplatilo 32-tisíc eur.

December 2011

Ako vyplynulo z kontrol, je sporné, či združenie Ľudia a voda oprávnené využili prvú platbu 32-tisíc eur za analýzy, ktoré pôvodne nevedelo ani predložiť. V jednej z analýz jej autor použil identický materiál na viac ako šesťdesiat percent, ktorý bol použitý z materiálu vypracovaného v roku 2009, teda pred začatím realizácie projektu.

Suma

Len v uvedených pár prípadoch šlo o zbytočné analýzy za desiatky tisíc eur, pričom ministerstvo predpokladá, že takáto prax bola v minulých rokoch na Slovensku bežná. Vedenie Fondu sociálneho rozvoja v roku 2011 rozhodlo, že z priority týkajúcej sa podpory tvorby pracovných miest už nebudú môcť byť analýzy preplácané ako oprávnené výdavky.

³⁶ Kauza „analýzy o ničom“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?analzy-o-nicom-esf> a súvisiaca kauza „vymyslené analýzy“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?kravcikove-analzy>

Konanie kontrolných orgánov

Okrem kontrol samotného ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré je jedným z riadiacich orgánov, nám nie sú známe výsledky ďalších kontrol iných orgánov.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Kauza „rómske projekty“³⁷

Popis a chronológia kauzy

Milióny eur na rómske projekty na Slovensku sa k Rómom často ani nedostanú a skončia vo firmách a v agentúrach, ktoré si z podvodného dobývania renty v eurofondoch urobili biznis. Od roku 2007 do roku 2013 môže Slovensko čerpať na rómske projekty približne 200 miliónov eur zo štrukturálnych fondov.

September 2010

Zaujímavé boli zistenia reportéra týždenníka Život, ktorý po náhodnom výbere štyroch realizovaných projektov na podporu rómskej komunity:

1. V Krásnohorskom Podhradí získalo Občianske združenie rómske vily Džajany 278 300 eur (8,4 milióna korún) na projekt Podpora príležitostí na trh práce. Samotné občianske združenie však nemá z projektu nič, rieši ho bratislavská firma Banbury Management založená v októbri 2009, ktorá vyhrala výberové konanie. Konateľom firmy je podnikateľ Tomáš Ircha. Cieľom projektu bolo vyškoliť za danú sumu 40 ľudí z osady, ktorá má približne 1 300 rómskych obyvateľov. Po kurze mali viesť pracovať na počítači, komunikovať a ovládať základy zo Zákonníka práce. To im malo v regióne, ktorý dlhodobo patrí medzi tie s najvyššou mierou nezamestnanosti a najnižším prílevom investícií, pomôcť nájsť si prácu.

2. V neďalekej Krásnohorskej Dlhej Lúke je Združenie gemerských remeselníkov, ktoré realizuje podobný projekt ako Občianske združenie rómske vily Džajany, pričom naň získalo grant z eurofondov vo výške 282 968 eur. Realizovať ho bude firma Vocational Trainings, ktorý vznikla v marci 2010. Konateľ je opäť ten istý Tomáš Ircha, ako v prípade projektu realizovanom. Aj v tomto projekte vyškolia asi štyridsať Rómov.

3. Rómske témy riešili ako koneční prijímatelia aj futbalové kluby. Jeden klub je z Brezovej pod Bradlom, druhý z Košarísk (v skutočnosti sú Košariská B mužstvom Brezovej). Oba kluby fungujú ako občianske združenie a z eurofondov získali na školenia pre Rómov jeden 294-tisíc a druhý 306-tisíc eur. Prvý projekt má názov „Vytvárajme príležitosť pre mladých“ a druhý „Rozvojom zručností k podpore zamestnanosti.“ Futbalové kluby figurovali ako „biele kone“ – ľudia v pozadí ich využili na získanie peňazí z eurofondov. Potvrďuje to i fakt, že v Košariskách žijú iba štyria Rómovia – žena

³⁷ Kauza „rómske projekty“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?romske-projekty>

na invalidnom dôchodku, jej manžel a ich dve deti. V jednom z projektov mala mať cieľová skupina dvadsať ľudí a je v ňom zahrnuté aj vydanie dvetisíc publikácií. V rámci projektov mali kluby minúť sumu okolo 100 000 eur na rôzne analýzy a zvyšné peniaze boli prevažne na školenia ľudí, ktorí boli vybraní externou firmou za viac ako 10 tisíc eur.

4. Ďalším príkladom je školenie Rómov za 40-tisíc eur, ako si majú založiť svoj podnik, alebo tri analýzy s názvami Analytická štúdia potenciálu územia, Výber cieľovej skupiny cez interview, Identifikácia a charakteristika cieľovej skupiny, ktoré stáli 73 500 eur. Ako uviedla štátna tajomníčka ministerstva práce Lucia Nicholsonová, *„za rovnaké peniaze by sme zaplatili na niekoľko rokov terénneho sociálneho pracovníka alebo komunitného pracovníka“*.

September 2011

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny a mimovládne organizácie prezentovali niektoré absurdnosti, ktoré boli realizované pod rúškom projektov na podporu Rómov. Napríklad v nemenovanej obci sa realizovalo školenie rómskych žien – z rómskej osady, v ktorej žije 1 500 ľudí, mienili vyškoliť 40 kaderníčov. Taký počet kaderníčov sa pochopiteľne v danej lokalite nemá šancu na trhu práce reálne uplatniť.

Suma

Od roku 2004 čerpalo Slovensko na podporu sociálnej inklúzie Rómov z marginalizovaných komún 76 miliónov eur pre 587 projektov. Okolo 340 projektov bolo určených na podporu sociálnej práce v teréne. Otázne je využitie zhruba 58 miliónov eur z finančných prostriedkov určených na projekty, ktoré mali pomôcť segregovaným osadám. Tieto peniaze určené pre osady sa zväčša k Rómom nedostali a skončili v rukách firiem, ktoré ich papierovo vykázali ako aktivity prospešné pre Rómov.

Konanie kontrolných orgánov

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Konanie orgánov EÚ

Žiadne, resp. nie je nám známe.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie je nám známe. Skutočnosti o pochybných neúčelných projektoch vyšli najavo po kontrolách, ktoré sa zrealizovali na ministerstve práce až po nástupe novej vlády po voľbách v júni 2010.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Štátna tajomníčka Lucia Nicholsonová upozornila na fakt, že projekty sú väčšinou formálne v poriadku, ale sú urobené tak, že k Rómom sa dostane len zlomok peňazí. Ide teda o neefektívne minuté verejné zdroje.

Primátor Žiaru nad Hronom Ivan Černaj (nezávislý) podal v októbri 2011 na okresnej prokuratúre trestné oznámenie pre podozrenie z rozkrádania peňazí určených na riešenie takzvaného rómskeho problému. Dôvodom mali byť vyjadrenia štátnej tajomníčky ministerstva práce Lucie Nicholsonovej, že zdroje určené pre projekty zamerané na obyvateľov rómskych osád skončili v rukách súkromných podnikateľov.

Kauza „Columbex“³⁸

Popis a chronológia kauzy

Ministerstvo pôdohospodárstva vedené nominantmi za HZDS uzatvorilo zákazku na informačné systémy pre Pôdohospodársku platobnú agentúru (PPA) potom, čo informáciu o tendri vyvesilo na nástenke. Ministerstvo tender nerobilo verejným obstarávaním, ale podprahovou metódou. Zverejnili výzvu, prihlásilo sa päť firiem a ministerstvo rokovalo s dvomi – s Columbex International a s firmou Ditec. Vyhral Columbex, vraj dal najnižšiu cenu. Za firmou je podnikateľ Alexej Beljajev, ktorý je aj za firmou, ktorá požičala milióny korún HZDS. V dozornej rade Columbexu je podnikateľ Peter Lukeš. Zároveň je aj v Ditecu.

August 2008

Médiá zverejnili informácie o netransparentnej zmluve, ktorú s firmou Columbex spravila ministerka pôdohospodárstva za HZDS Zdenka Kramplová. Následne Zdenka Kramplová skončila vo funkcii, keďže premiéra o jej odvolanie požiadal Vladimír Mečiar – predseda HZDS, teda strany, ktorá Kramplovú do kresla ministerky nominovala. Oficiálnym dôvodom bol škandál okolo darcov HZDS, za ktorý Kramplová ako štatutárna zástupkyňa strany zodpovedá, a netransparentný tender na informačné technológie za takmer miliardu korún (30 mil. eur) na jej ministerstve. Neoficiálne sa hovorilo o mocenských hrách v hnutí a snahe ovládnuť ministerstvo pôdohospodárstva.

November 2008

Minister pôdohospodárstva Stanislav Becík, ktorý vo funkcii vystriedal Kramplovú, podal na súd žalobu o neplatnosť zmluvy. Ešte predtým požiadal Úrad pre verejné obstarávanie, aby žalobu podal ÚVO, ten tak však mohol spraviť do roka od podpisu zmluvy, ale odmietol to a trval na tom, aby žalobu podal Becík. ÚVO chcel ministerstvu udeliť pokutu, ale upustil od toho, keďže podalo žalobu.

Marec 2010

Minister pôdohospodárstva Vladimír Chovan, ktorý vo funkcii vystriedal Becíka, stiahol žalobu a podpísal s Columbexom nový dodatok k zmluve. Právny názor ministerstva bol, že by na súde neuspelo a to ani vo veci sporu o náhradu škody. Preto sa rozhodlo, že podpíšu k zmluve nový dodatok, ktorý zmení pôvodnú nevýhodnosť pre štát a bude v nej pokračovať. Columbex žiadal od štátu odškodné vyše 11 miliónov eur.

Máj 2010

Európska komisia sa začala v oficiálnom liste adresovanom ministerstvu pýtať na okolnosti tendra. Ministerstvo postup podprahovou metódou zdôvodnilo tým, že väčšina objednaných prác patrí do kategórie takzvaných neprioritných služieb.

Júl 2010

Nový minister Zsolt Simon (Most-Híd), ktorý nastúpil do úradu po júnových parlamentných voľbách, avizoval, že nechá spraviť analýzu prác, ktoré dodal Columbex, v snahe zistiť, aká bola skutočná cena práce a posúdiť, či cena bola adekvátne. Minister na tlačovej konferencii upozornil, že niektoré účty boli zaplatené „za veľmi záhadných podmienok“.

³⁸ Kauza „Columbex“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?columbex>

November 2010

Minister Simon oznámil, že chce zmluvu zrušiť pre jej nevýhodnosť. Simon avizoval, že vrátenie 10 miliónov eur, ktoré už firma dostala, nebude možné. Podľa Simona zo zmluvy nikto nevie, ktoré služby a prečo dodáva Columbex a ktoré jeho subdodávateľ SAP. Ministerstvo pôdohospodárstva nemôže vypovedať zmluvu za desiatky miliónov eur, ktorú s firmou Columbex uzavrelo predchádzajúce vedenie rezortu ovládané HZDS.

August 2011

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka podpísalo dohodu o ukončení spolupráce so spoločnosťou Columbex. Rezort zároveň plánuje vypísať medzinárodný tender na správu a činnosti, ktoré doteraz vykonával Columbex. Výsledok tendra by podľa ministra mohol byť známy v prvom polroku 2013.

Suma

Dodatok k zmluve s Columbexom znížil pôvodnú sumu z 30 miliónov eur na 20 miliónov eur. Ministerstvo však pripúšťalo, že zákazka sa môže napriek tomu ešte predražiť. Podľa ministra Zsolta Simona štát zmenami v tejto nevýhodnej zmluve a dohodou o ukončení spolupráce so spoločnosťou Columbex celkovo ušetril 3,8 mil. eur.

Konanie kontrolných orgánov

Úrad pre verejné obstarávanie (ÚVO) označil tender za neprehľadný. ÚVO chcel ministerstvu za tender udeliť pokutu, ale upustil od toho, keďže podalo žalobu.

Zákazku s firmou Columbex v minulosti preveroval aj Najvyšší kontrolný úrad. Zistil, že zmluvu za 900 miliónov korún (30 mil. eur) vôbec neevidovali v centrálnom registri, čo bolo v rozpore s internými predpismi a našiel aj ďalšie nedostatky vo verejnom obstarávaní.

Konanie orgánov EÚ³⁹

Európska komisia sa v máji 2010 po medializácii kauzy začala v oficiálnom liste adresovanom ministerstvu pýtať na okolnosti tendra. V septembri 2010 EK vykonala kontrolu v Pôdohospodárskej platobnej agentúre (PPA).

Politické konzekvencie

Ministerka Zdenka Kramplová oficiálne skončila kvôli kauze vo funkcii, hoci dôvody pre jej odvolanie boli zrejme iné.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Minister pôdohospodárstva Stanislav Becík podal na súd žalobu o neplatnosť zmluvy. Jeho nástupca minister Chovan stiahol žalobu a s Columbexom podpísal nový dodatok k zmluve.

³⁹ List EK z mája 2010 je dostupný na adrese <http://www.scribd.com/doc/32377447/eurofondyPodohospodarstvo>

Kauza „sociálne podniky“⁴⁰

Popis a chronológia kauzy

Osem sociálnych podnikov v troch krajoch malo dostať od štátu stá milióny na svoju činnosť z Európskeho sociálneho fondu. Sociálne podniky sú štátom dotovaným projektom ministerky práce Viery Tomanovej na zvýšenie zamestnanosti. Možnosť takto podnikáť mali nielen podnikatelia, ale aj obce. Podľa zákona, ktorý platil od mája 2008, malo ísť o firmu, ktorá zamestná znevýhodnených nezamestnaných, ktorí musia tvoriť aspoň 30 percent celkového počtu zamestnancov. Sociálny podnik musí zároveň najmenej 30 percent zisku „každoročne použiť na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok“. Projekt musí fungovať päť rokov, pričom štát ho príspevkom podporuje 28 mesiacov.

August 2008

Médiá priniesli informácie o tom, že osem sociálnych podnikov v troch krajoch dostane od vlády stá milióny na svoju činnosť. O podporu z Európskeho sociálneho fondu sa uchádzalo dvanásť neziskových organizácií, uspelo osem. Za štyrmi z nich stojí ako zakladateľ jedna osoba podnikateľ Juraj Thomka. Denník Plus1deň o ňom napísal, že je priateľom poslankyne Smeru Jany Laššákovskej. Kedysi pôsobili v jednej firme s názvom Prevody a agregáty. Zmienené štyri neziskové organizácie, konkrétne Veľkokrtíšsky sociálny podnik, Horehronský sociálny podnik, Revúcky sociálny podnik a Gemerský sociálny podnik, mali z eurofondov dostať približne 98 miliónov korún (3,2 milióna eur). Odporúčanie, aby ich ministerstvo schválilo, podpísal syn poslankyne Laššákovskej Vladimír Laššák. Pracuje ako riaditeľ regionálneho odboru na Úrade Banskobystrického samosprávneho kraja. Tomanová hovorí, že daný list odporučil schváliť aj zvyšné tri neúspešné projekty z Banskobystrického kraja.

Máj 2009

Čoraz viac žiadostí o licenciu na prevádzku sociálnych podnikov prichádza na ústredie práce. Jeho šéf Ján Sihelský hovorí o 28 žiadostiach, na ceste by však mali byť ďalšie. Správa o záujme o sociálne podniky prišla zhruba týždeň po tom, čo Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI) informoval o zisteniach v prípade medializovaných sociálnych podnikov spájaných so stranou Smer-SD. „Jeden zo zakladateľov sociálneho podniku Jozef Sarvaš je členom okresnej organizácie strany Smer. Člen správnej rady gemerského sociálneho podniku Ján Filo priznal, že do funkcie bol nominovaný okresnou organizáciou Smeru,“ povedal pre médiá Miroslav Beblavý z SGI. Dostupné údaje o zmluvách uzavretých štyrmi sociálnymi podnikmi vyvolávajú podľa SGI vážne podozrenia z manipulácie verejného obstarávania a stranického klientelizmu. Štyri sociálne podniky (veľkokrtíšsky, horehronský, gemerský a revúcky) podvádzali pri verejnom obstarávaní. Vyhlásili súťaž na školiteľa nezamestnaných a vybrali najlacnejšiu ponuku. Jednotlivé ponuky v súťaži však boli cenovo takmer identické a pritom boli veľmi blízko k maximálnej cene, ktorú si za školenie mohli pýtať. Sociálny podnik si totiž mohol objednať „školenie praktických zručností“ za 298 745 eur. Víťazné ponuky sa pohybujú od 298 080 do 298 440 eur. To naznačuje, že sa súťažiaci dohodli.⁴¹

⁴⁰ Kauza „sociálne podniky“ je s pomocou monitoringu médií podrobne popísaná na adrese <http://www.monitoringfondov.eu/article.php?socialne-podniky>

⁴¹ Tlačová správa SGI „Aj SMER má svoje nástenky“ je dostupná na adrese http://www.governance.sk/assets/files/socialne_podniky_ts.doc

August 2009

Ako uviedol SGI, do štyroch rovnakých verejných obstarávaní sa prihlásili iba 3 identické firmy, konkrétne MAPA, s. r. o., Košice, Ing. Imrich Hézel - Progres, Mgr. Ivan Királ - ECON. V troch súťažiach sa zúčastnili všetky tri firmy a v každej zvíťazila iná z nich. Pravdepodobnosť, že by si v prípade férovej súťaže pri úplne identických súťažných podmienkach v troch prípadoch tie isté firmy takto rovnomerne „rozdelili“ víťazstvá, je takmer nulová.⁴²

Január 2010

Európska komisia skončila kontrolu dvoch sociálnych podnikov, konkrétne sociálny podnik Arvik v Bardejove a Revúcky sociálny podnik. Podporu z eurofondov pre jeden z nich (Arvik) pre veľké nedostatky zrušila. Od zmluvy s Arvikom pritom ministerstvo práce v decembri 2009 odstúpilo. Z 3,4 milióna eur, ktoré mal bardejovský podnik odsúhlasené na svoje fungovanie, mu ministerka práce poslala vyše dva milióny eur. Ministerstvo financií, ktoré je certifikačným orgánom na čerpanie peňazí z eurofondov, odmietalo už od júla 2009 preplatiť výdavky na pilotné sociálne podniky. Ako uviedol denník SME, *„na verejných obstarávaniach štyroch pilotných sociálnych podnikov sa nabalili hlavne ľudia a firmy, ktoré sú blízke strane Smer. Potvrdzujú to dokumenty, ktoré predložila poslancom parlamentu ministerka práce Viera Tomanová.“*

Marec 2010

Európska komisia v predbežnej správe z auditu vyčítala sociálnym podnikom vážne chyby. Medializovaný bol i prípad, keď sociálny podnik zobral zákazku súkromnej firme, ktorá podnikala v tom istom segmente, avšak bez dotácií štátu.

Apríl 2010

Ministerstvo práce listom odporučilo pilotným sociálnym podnikom, aby zmenili svoju činnosť. Chcelo tak zachrániť aspoň časť dotácií z eurofondov. Ministerstvo práce potvrdilo, že chce odstúpiť od zmluvy v poradí s druhým z ôsmich.

Jún 2010

Rezort práce postupne odstúpil od zmluvy s Arvikom, Revúckym a Spišsko-Gemerským sociálnym podnikom. Sociálny podnik v Krompachoch zastavilo samo mesto.

Júl 2010

Okresný súd v Banskej Bystrici začal konkurzné konanie voči Horehronskému sociálnemu podniku. Vyplýva to z oznámenia, ktoré bolo zverejnené v Obchodnom vestníku.

August 2010

Majetok Spišsko-gemerského sociálneho podniku v Rožňave, ktorý vstúpil v júni do likvidácie, sa rozpredáva (podrobnejšie sa kauze Spišsko-gemerského sociálneho podniku v Rožňave venujeme v nasledujúcej kapitole štúdie).

September 2010

Nové vedenie ministerstva práce, ktoré nastúpilo po parlamentných voľbách konaných v júni 2010, podalo podnet na Špeciálnu prokuratúru pre podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania finančných záujmov európskych spoločností.

⁴² Podrobnejšie v analýze SGI dostupnej na adrese <http://www.governance.sk/assets/files/tabulkysocialnepodnikyts.pdf>

November 2011

Úrad boja proti korupcii policajného prezídia začal trestné stíhanie vo veci v prípade štyroch z ôsmich sociálnych podnikov, ktoré zakladala predchádzajúca ministerka práce Viera Tomanová zo Smeru-SD. Polícia preveruje dotácie pre Arvik, Spišsko-gemerský, Revúcky a Horehronský sociálny podnik. Trestné oznámenie podala štátna tajomníčka Lucia Nicholsonová.

Suma

Na osem pilotných sociálnych podnikov ministerka práce Tomanová vyčlenila 26 miliónov eur (800 miliónov korún). Podniky preškolili len čosi viac ako 800 nezamestnaných, pričom zamestnať sa dokázalo len 277 ľudí na plný pracovný pomer a 87 na dohodu. Z preškolených sa dostalo na trh práce len 18 percent. Na jedno pracovné miesto tak v priemere išlo 67-tisíc eur, čo je viac ako štátna pomoc automobilkám. Až 95 percent nákladov sociálneho podniku tvorili dotácie z eurofondov a spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu. Ministerstvo práce obchádzalo nariadenie Európskej komisie, ktoré obmedzuje výšku poskytovanej štátnej pomoci len na 50 oprávnených nákladov pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Pomoc pritom podľa nariadenia nemá byť dlhšia ako jeden rok.

Konanie kontrolných orgánov

SGL podal podnet na Protimonopolný úrad. Sociálne podniky na žiadosť Európskej komisie kontrolovalo aj ministerstvo financií. Ministerka Tomanová poslala na sociálny podnik Arvik v Bardejove kontrolu Národného inšpektorátu práce, ústredia práce, daňového úradu aj Úrad boja proti korupcii. Sociálne podniky preveroval na návrh ministerstva financií aj Úrad pre verejné obstarávanie.

Konanie orgánov EÚ

Podnet na EK dával Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI), keďže podľa SGI zrejme Slovensko neoprávnene poskytlo na podporu sociálnych podnikov približne 26,56 milióna eur vyčlenených z fondov EÚ. EK v správe zverejnenej v marci 2010 vyčítala ministerstvu práce porušenie európskych pravidiel o čerpaní štátnej pomoci, ale aj problémy pri verejnom obstarávaní a podľa výsledkov auditu nepreplatí z eurofondov ani jeden z ôsmich pilotných projektov. Celú škodu tak znášajú len slovenskí daňovníci zo štátneho rozpočtu.

Politické konzekvencie

Žiadne, resp. nie sú nám známe.

Trestno-právne konzekvencie a sankcie

Ministerstvo práce podalo podnet na Špeciálnu prokuratúru pre podozrenie zo spáchania trestného činu poškodzovania finančných záujmov európskych spoločenstiev. Protikorupčný úrad preveruje financovanie štyroch podnikov. Trestné oznámenie podala štátna tajomníčka Lucia Nicholsonová.

| 3 | Zaostrené na sociálne podniky

Jedným z najväčších škandálov týkajúcich sa zneužitia, či skôr pokusu o zneužitie fondov Európskej únie, je kauza „sociálne podniky“. V tomto prípade k zneužitiu fondov EÚ nakoniec nedošlo aj preto, že mimovládne organizácie a médiá kauzu sledovali od jej začiatku a poukazovali na rôzne podozrivé aktivity súvisiace so vznikom, financovaním a činnosťou sociálnych podnikov. O prípad sa vďaka tomu začali zaujímať aj orgány Európskej únie.

Ministerstvo financií SR, ako Centrálna finančná a kontrakčná jednotka (CFKJ), vedomé si vysokej pravdepodobnosti hraničiacej s istotou, že Európska komisia výdavky spojené s financovaním sociálnych podnikov označí za neoprávnené a nepreplatí, radšej drvivú väčšinu žiadostí o platbu do Bruselu ani neposlalo. Všetky náklady súvisiace s financovaním sociálnych podnikov tak nakoniec zaplatila Slovenská republika zo štátneho rozpočtu. Teda slovenskí občania – daňovníci. Napriek tomu je potrebné na tento prípad poukázať, keďže išlo od začiatku o pokus zneužiť finančné prostriedky z Európskeho sociálneho fondu (ESF). Tento príbeh je poučný, pretože nemôžeme vylúčiť, že podobný, možno viac sofistikovaný, pokus „nabaliť sa“ na fondoch EÚ sa môže v blízkej alebo vzdialenej budúcnosti zopakovať.

Najprv zákon, potom rozhodnutie ministerstva

Právny rámec na vytváranie sociálnych podnikov vytvorilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR novelou zákona o službách zamestnanosti, účinnnej od 1. septembra 2008.⁴³ O tom čo bolo, aspoň teoreticky, cieľom vzniku sociálnych podnikov, hovorí okrem iného aj Záverečná správa o implementácii Sektorového operačného programu Ľudské zdroje za programové obdobie 2004-2006:

*V rámci cieľa posilňovať kohéziu a sociálnu inklúziu sa s účinnosťou od 1. septembra 2008 zaviedol príspevok – nový inštitút – sociálny podnik (§ 50b, 50c). Činnosť sociálneho podniku je primárne orientovaná na sociálne ciele, na vytváranie pracovných miest pre znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie a na udržiavanie ich zamestnanosti.*⁴⁴

Novela zákona o službách zamestnanosti sociálny podnik definovala nasledovne:

Podpora zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie v sociálnom podniku § 50b

*(1) Sociálny podnik na účely tohto zákona je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá
a) zamestnáva zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie v počte, ktorý predstavuje najmenej 30 % z celkového počtu jeho zamestnancov,*

⁴³ Zákon č. 139/2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Platnosť od: 26.4.2008, Účinnosť od: 1.5.2008, Uverejnené v Zbierke zákonov č. 60/2008 strana 1058

POZNÁMKA: Účinnosť s výnimkou - čl. I § 50b a § 50c nadobúdajú účinnosť 1. septembra 2008

⁴⁴ Záverečná správa o implementácii Sektorového operačného programu Ľudské zdroje za programové obdobie 2004-2006, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Riadiaci orgán pre Sektorový operačný program Ľudské zdroje, Bratislava, september 2010 dostupné na adrese http://www.esf.gov.sk/documents/2011/Zaverecna_sprava_SOP_LZ_updated_18-5-2011.pdf

- b) poskytuje podporu a pomoc zamestnancom, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, nájsť zamestnanie na otvorenom trhu práce,
- c) najmenej 30 % z finančných prostriedkov získaných z príjmu z predmetu činnosti, ktoré zostanú po úhrade všetkých výdavkov na predmet činnosti za príslušné zdaňovacie obdobie podľa daňového priznania, každoročne použije na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok,
- d) je zapísaná v registri sociálnych podnikov.

§ 50c

(1) Príspevok na podporu vytvárania a udržiavania pracovných miest v sociálnom podniku (ďalej len „príspevok“) pre zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, poskytuje sociálnemu podniku úrad, v ktorého územnom obvode sociálny podnik vykonáva predmet svojej činnosti. Podmienkou poskytnutia príspevku je uzatvorenie pracovného pomeru na dobu určitú v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času so znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie.

(2) Príspevok poskytuje úrad na základe uzatvorenej písomnej dohody počas 12 kalendárnych mesiacov najviac vo výške 50 % z celkovej ceny práce podľa § 49 ods. 4 vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa neposkytuje na zamestnávanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie, na ktorého zamestnanie bol na to isté obdobie poskytnutý príspevok podľa § 50, § 50a, § 51a, § 56 a 56a.

(3) Úrad poskytne na základe uzatvorenej písomnej dohody príspevok aj po uplynutí 12 kalendárnych mesiacov, ak sa zamestnanec, na podporu zamestnania ktorého bol poskytnutý príspevok podľa odseku 2, neumiestnil na otvorenom trhu práce. Príspevok sa poskytuje najviac vo výške 40 % z celkovej ceny práce podľa § 49 ods. 4 vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa predlžuje poskytovanie príspevku, najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov.⁴⁵

Návrh zákona sa začal pripravovať ešte v roku 2007 a už v tom čase sa v odborných diskusiách poukazovalo na možné riziká.

Vo vládnom návrhu sa objavili aj riziká sociálneho podniku, ako je napríklad nezvládnutie riadenia alebo vysoké náklady. Neobjavili sa však v ňom skúsenosti z minulosti, keď sa zneužívali príspevky na ťažko zamestnateľné osoby.

Riziká sociálneho podniku:

- nezvládnutie riadenia, nedostatok vedomostí manažmentu,
- nekvalitný podnikateľský zámer,
- nedôvera k výrobkom, službám zo strany potenciálnych zákazníkov,
- nedostatočná motivácia u zamestnancov,
- zneužitie príspevku.⁴⁶

Vláda sa rozhodla „otestovať“ sociálne podniky na pilotných projektoch. Pilotné projekty na svoju činnosť mali získať nenávratný finančný príspevok až vo výške 95% oprávnených nákladov, čo bola

⁴⁵ Zákon č. 5/2004 zo 4. decembra 2003 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁴⁶ Nové dotácie pre podniky, SME, 8. 10. 2007, dostupné na adrese <http://www.sme.sk/c/3524328/nove-dotacie-pre-podniky.html>

oveľa vyššia suma, ako sociálnym podnikom priznával zákon. Aj preto v prípade „pilotných“ sociálnych podnikov išlo o veľmi lukratívny a v podstate bezrizikový biznis. Na toto, ako aj na ďalšie riziká poukázali niektoré médiá už v auguste 2008, teda krátko po schválení pilotných projektov a tesne pred začiatkom účinnosti príslušných paragrafov zákona.

Takisto nie je problém, aby takzvané sociálne podniky zakladateľom nosili zisk. Zákon hovorí, že stačí, ak 30 percent zo zisku použijú na zlepšovanie podmienok práce. V praxi to môže znova znamenať nákup nových počítačov, áut či iných investícií do novej firmy. A hoci sú všetky sociálne podniky vedené ako neziskovky, nie je problém si z nich ani vybrať zisk cez subdodávateľské zmluvy, alebo napokon pri likvidácii.⁴⁷

Ako sa neskôr ukázalo (a bude prezentované v tejto štúdii), novinári sa v tomto prípade nemýlili. Problematický bol už samotný výber sociálnych projektov do pilotného projektu:

Neštandardne pôsobí i načasovanie zverejnenia výzvy. Podklady na predloženie projektu sa na národnej stránke Európskeho sociálneho fondu (ESF) objavili 19. marca (2008). Dátum uzávierky na podávanie žiadostí bol o mesiac neskôr. „Na výzvu nás upozornila zamestnankyňa Košického samosprávneho kraja,“ spomína si Imrich Holečko, zástupca primátorky mesta Krompachy. Na výzvu stihlo zareagovať dvanásť subjektov, dotáciu v rozmedzí od jedného do 3,3 milióna eur ministerka práce Viera Tomanová v polovici júna odklepla ôsmim z nich.⁴⁸

Z celkového počtu dvanástich sociálnych podnikov, ktoré sa uchádzali o podporu v rámci pilotného projektu bolo teda podporených osem projektov. Z nich minimálne šesť je spájaných so stranou Smer-SD, ktorá v tom čase bola jednou zo strán vládnej koalície a ako predseda vlády, tak aj ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny, boli členmi práve tejto strany.

Zaujímavé sú však aj dátumy vzniku niektorých sociálnych podnikov. Veľkokrtíšsky sociálny podnik, Revúcky sociálny podnik a Gemerský sociálny podnik vznikli v jeden deň – 31.3.2008, teda iba pár dní po vyhlásení výzvy. A to nebola jediná vec, ktorú mali tieto tri podniky spoločné. Všetky tri založila iná nezisková organizácia, Banskobystrický sociálny podnik, ktorý sa krátko nato premenoval na Horehronský sociálny podnik. Za všetkými štyrmi sociálnymi podnikmi stále jedna osoba (viac v nasledujúcej kapitole).

Na osem pilotných sociálnych podnikov ministerka práce Viera Tomanová vyčlenila 26,4 miliónov eur (800 miliónov korún). Tieto boli medzi sociálne podniky rozdelené nasledovne:

Sociálne podniky

• Spišsko-gemerský:	3 456 978 eur
• Horehronský:	3 438 310 eur
• Revúcky:	3 458 403 eur
• Mesto Krompachy:	1 103 639 eur
• Gemerský:	3 458 270 eur
• Veľkokrtíšsky:	3 453 936 eur
• Agentúra rozvoja Slovenska – Východ:	3 217 635 eur
• Arvik:	3 465 135 eur

⁴⁷ Sociálne podniky nemusia nosiť prácu (Štát bude prispievať aj na prácu pre ľudí, o ktorých sa firmy bijú), Denník SME, 26. 8. 2008, dostupné na adrese <http://www.sme.sk/c/4047384/socialne-podniky-nemusia-nosit-pracu.html>

⁴⁸ Podniky podľa Potemkina (Sociálne podniky sú skôr hra na podporu zamestnanosti), etrend.sk, 27. 8. 2008, dostupné na adrese <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/podniky-podla-potemkina.html>

Poslanci strany Smer-SD a sociálne podniky

Aj keď po vypuknutí škandálu týkajúceho sa zneužívania verejných zdrojov prostredníctvom projektov pilotných sociálnych podnikov, vrátane možného zneužitia zdrojov Európskej únie sa vládna strana Smer-SD od prepojenia na sociálne podniky dištancovala, k jednotlivým sociálnym podnikom sa ešte pred vypuknutím škandálu prihlásilo viacero poslancov NR SR za stranu Smer-SD. Zrejme prvá bola Jana Vaľová, ktorá ešte v novembri 2007 v rozhovore pre regionálne noviny povedala:

Vláda pripravuje zákon o sociálnom podniku...

- Teší ma, že pilotné projekty sa plánujú realizovať na Spiši a v Hornom Zemplíne - konkrétne aj v okrese Humenné. Ak zákon bude v platnosti, sociálne podniky sa rozšíria po celom Slovensku. Tieto podniky by mali pomôcť riešiť zamestnanosť predovšetkým na dedinách, nájsť prácu dlhodobo nezamestnaným, ľuďom nad 50 rokov a marginizovaným skupinám. Mzdy v tomto podniku budú preplácané z prostriedkov Európskej únie. Vytvorený zisk sa bude vracat' naspäť do podniku na nákup technológií. Podmienkou je, že podnik musí byť udržateľný aj po tom ako prestanú prichádzať peniaze z EÚ. Čaká ma veľa spolupráce so starostami v obciach. V jednej obci blízko Humenného sa perspektívne rysuje vytvorenie 150-300 pracovných miest. Zatiaľ o tom nebudem hovoriť viac, pretože je to iba v štádiu schvaľovania na príslušných ministerstvách.⁴⁹

Svoju angažovanosť v realizácii sociálneho podniku potvrdila aj vo februári 2008.

V Humennom sa v marci uskutoční výjazdové zasadnutie vlády SR. Informovala o tom poslankyňa NR SR Jana Vaľová na tlačovej besede minulý pondelok. „V októbri minulého roku som požiadala premiéra, aby sa výjazdové zasadnutie vlády SR konalo v Humennom. /.../ Chceli by sme presadiť aj sociálne podniky a riešenie rómskej problematiky v meste i okrese,“ povedala Vaľová.⁵⁰

Na výjazdovom zasadnutí v Humennom v marci 2007 vláda projekt, v ktorom sa angažovala poslankyňa vládnej strany schválila, čo oznámila ministerka z tej istej strany.

„Problémy dlhodobo nezamestnaných ľudí, ktorí sa nevedia uplatniť na trhu práce, chce vláda riešiť vytvorením sociálnych podnikov. Ide o pilotný projekt. Ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová informovala, že v rámci Prešovského kraja vzniknú, sociálne podniky v Humennom a Bardejove.“⁵¹

K jednému zo sociálnych podnikov sa už v januári 2008 prihlásila aj ďalšia poslankyňa NR SR za stranu Smer-SD Lea Grečková.

„Stojím si za tým, že som šla na pracovné stretnutie do Gemerskej Polomy. Za riaditeľom sociálneho podniku. S pánom Jánom Babičom (Smer SD) na ňom pracujeme tvrdo už rok a na projekt som pyšná. Nik o podniku nepočul možno práve preto, lebo sa ma nik naň nepýtal. Európska komisia schválila naň peniaze už v októbri. Ten podnik reálne existuje, len sa čaká na schvaľovacie procesy. Predsa len, peniaze z EÚ sú prísne sledované,“ povedala poslankyňa a vzápätí dodala, ako by mal projekt,

⁴⁹ S poslankyňou NR SR Janou Vaľovou aj o projektoch, ktoré pomôžu nášmu regiónu („Som pripravená trpezlivo hľadať spôsoby...“), Podvihorlatské noviny, 26. 11. 2007, dostupné na adrese

http://www.podvihorlatskenoviny.sk/admin/data/1196333229_news.pdf

⁵⁰ Vláda bude zasadať v Humennom, Podvihorlatské noviny, 25. 2. 2008, dostupné na adrese

http://www.podvihorlatskenoviny.sk/admin/data/1204194110_news.pdf

⁵¹ Vláda v Humennom podporila rozvojové projekty, 25. 3. 2008, dostupné na adrese

http://www.podvihorlatskenoviny.sk/admin/data/1206519385_news.pdf

o ktorom informovala novinárov už na zasadnutí vlády SR v Tisovci aj ministerka práce, vyzerať. Podľa poslankyne ide o pilotný projekt, o ktorý sa síce usilujú aj iné regióny, ale Spišskonovoveský a Rožňavský región ho budú mať už čoskoro. „Základnou myšlienkou projektu je garantovať zamestnanie dlhodobo. Ide o sociálne znevýhodnené skupiny, medzi ktorých patria nielen dlhodobo nezamestnaní, ale aj deti z detských domovov, ktoré po dovŕšení 18 rokov nemajú kam ísť, o ľudí, ktorí sa vrátili z výkonu trestu, o zdravotne postihnutých, o ľudí po 50 roku života, ktorí si ťažšie hľadajú zamestnanie, o rómsku komunitu a aj o tých, ktorí stratili pracovné návyky“. Ako ďalej vysvetlila poslankyňa, podnik bude mať svoju budovu, svoje stroje, na ktorých budú znovuzískavať pracovné návyky nezamestnaní a má už aj dohody so zamestnávateľmi, ktorí im budú garantovať prácu. Za čas strávený v akomsi tréningovom procese budú evidovaní na úrade práce. Financovať to bude EÚ s podporou ministerstva práce. Sociálny podnik bude mať svojich zamestnancov, medzi ktorých patrí aj riaditeľ. Ten sa podľa L. Grečkovej oboznamuje s projektom a bude koordinovať jeho činnosť. „Aj v pondelok som kvôli tomu cestovala do Gemerskej Polomy, odkiaľ som mala kvôli projektu pokračovať do Bratislavy na stretnutie s pani ministerkou,“ tvrdí poslankyňa.⁵²

O sedem mesiacov neskôr, v čase keď už bol projekt schválený Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny SR, priniesol ďalšie informácie o pozadí sociálneho projektu denník Hospodárske noviny.

„Podľa zistení HN projekt Spišsko-gemerského sociálneho podniku so sídlom v Rožňave pripravovali poslanci NR SR za Smer Ján Babič a Lea Grečková. Jedným z jeho zakladateľov je člen okresnej organizácie strany, podnikateľ, Babičov priateľ Jozef Sarvaš. Podnik sídli na adrese slovensko-nemeckej firmy UFT Production Slovakia, v ktorej je Sarvaš konateľom. Výkonným riaditeľom sociálneho podniku je Jaroslav Chanas, syn starostu obce Gemerská Poloma za Smer-SD. „Je to dobrý a zmysluplný projekt, na ktorom som pracovala vyše roka ako členka sociálneho výboru. Nemyslím si, že tu ide o nejaký klientelizmus,“ reaguje na podozrenia zo stranického klientelizmu poslankyňa Lea Grečková.“⁵³

V neposlednom rade angažovanosť okresného šéfa strany Smer-SD potvrdil aj primátor mesta Rožňava MUDr. Vladislav Laciak, ktorý bol v roku 2006 zvolený ako kandidát strany Smer-SD. V rozhovore pre miestny internetový portál v decembri 2008 uviedol:

„Tiež sa na území mesta Rožňava začína rozvíjať sociálny podnik, čo je tiež zásluha politickej strany, ktorú ja reprezentujem a konkrétne pána poslanca Babiča.“⁵⁴

Na okolnosti naznačujúce podozrenie zo stranického klientelizmu poukázala v prípade Spišsko-gemerského sociálneho podniku aj mimovládna organizácia Aliancia Fair-Play⁵⁵, ktorá sa dlhodobo venuje watch-dogovým aktivitám v oblasti využívania eurofondov.

V niektorých prípadoch sa síce poslanci NR SR za stranu Smer-SD k sociálnym podnikom nehlásili, investigatívnym novinárom sa však podarilo odhaliť nielen ich osobné prepojenia s osobami v pozadí týchto podnikov.

⁵² Grečková: Dôvodom bol sociálny podnik, Gemerský Korzár, 17. 1. 2008, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/4436286/greckova-dovodom-bol-socialny-podnik.html>

⁵³ Tomanová dotovala ďalší sociálny podnik Smeru, Hospodárske noviny, 22. 8. 2008, dostupné na adrese http://hnonline.sk/c3-26610500-k00000_d-tomanova-dotovala-dalsi-socialny-podnik-smeru

⁵⁴ Otvorene a o všetom, infoRožňava.sk, 31. 12. 2008, dostupné na adrese <http://www.inforoznavas.sk/autorske-rubriky/rozhovory/otvorene-a-o-vsetkom>

⁵⁵ TI: Ďalší sociálny podnik s podporou ministerstva prepojený na Smer-SD (Podozrenia zo stranického klientelizmu aj na Východe), AFP, Bratislava, 21. 8. 2008, dostupné na adrese <http://fair-play.sk/clanok.php?u=3&u1=6&u2=24&u3=339>

Osem sociálnych podnikov v troch krajoch dostane od vlády stá milióny na svoju činnosť. Minulý mesiac o tom rozhodlo ministerstvo práce. O podporu z Európskeho sociálneho fondu sa uchádzalo dvanásť neziskových organizácií, uspelo osem. Za štyrmi z nich stojí ako zakladateľ jedna osoba podnikateľ Juraj Thomka. Denník Plus 1 deň o ňom napísal, že je priateľom poslankyne Smeru Jany Laššákovej. Kedysi pôsobili v jednej firme s názvom Prevody a agregáty.⁵⁶

V niektorých prípadoch sa zakladatelia pilotných sociálnych podnikov tvárili, že s podnikmi nemajú nič spoločné a ak predsa, tak z ich strany šlo iba o „ľudomilnú činnosť“, keď pomohli založiť sociálne podniky s cieľom pomôcť nezamestnaným, ale že s ich fungovaním nemajú nič spoločné a už vôbec zo sociálnych podnikov nemajú nejaký osobný profit. Už o pár mesiacov sa však podarilo preukázať, že to tak nie je.

V Banskobystrickom kraji založil štyri sociálne podniky Juraj Thomka, rodinný priateľ smeráckej poslankyne Jany Laššákovej. Jej syn, ktorý pracuje na úrade banskobystrického samosprávneho kraja, projekty o sociálnych podnikoch odporúčať schváliť. Thomka po prevalení škandálu o straníckom prepojení pre denník SME vyhlásil, že s neziskovkami nemá nič spoločné. „Nie je to pravda. Nie som v nijakom z orgánov neziskových organizácií,“ tvrdil.⁵⁷

Pripomeňme si, že tri sociálne podniky sídlia v Banskobystrickom samosprávnom kraji – Veľkokrtíšsky sociálny podnik, Revúcky sociálny podnik a Gemerský sociálny podnik vznikli v jeden deň – 31. 3. 2008, iba pár dní po vyhlásení výzvy na predkladanie pilotných projektov. Všetky tri založila iná nezisková organizácia, Banskobystrický sociálny podnik, ktorého zakladateľom bol Juraj Thomka. Banskobystrický sociálny podnik sa 8. 4. 2008, teda iba o 8 dní neskôr, premenoval na Horehronský sociálny podnik a tiež dostal podporu z ESF. Denník Plus 1 deň dokonca odhalil aj osobnú angažovanosť členov strany Smer-SD v orgánoch niektorých sociálnych podnikov.

Člen Správnej rady Gemerského sociálneho podniku Ján Fiľo nám potvrdil, že sa v nej ocitol vďaka Smeru, ktorého je členom. „Do neziskovej organizácie ma nominovala okresná organizácia Smeru,“ povedal nám včera. Spolu s Fiľom sedia v orgánoch už spomínanej neziskovky ďalší smeráci, poslanec mesta Hnúšťa Dušan Trocha a poslanec v Rimavskej Sobote Ivan Hazucha. Ten tvrdí, že za projektom stojí jeden muž, ktorý ho oslovil. „Meno však neprezerám,“ reagoval.⁵⁸

V Revúckom sociálnom podniku, ďalšej neziskovke, figuruje smerácky starosta Mokrej Lúky Július Laššan. Ten kandidoval v posledných voľbách za Smer do Národnej rady. „Na projekte participovala obec,“ reagoval Laššan s tým, že ho oslovil riaditeľ neziskovky.

Člen Smeru figuruje aj v Správnej rade Veľkokrtíšskeho sociálneho podniku, ďalšej úspešnej neziskovky. Ide o lekára Ondreja Kollára, ktorý bol pred parlamentnými voľbami v roku 2006 na 130. mieste kandidátky strany Smer. „Nemám čas, nebudem sa vyjadrovať,“ odmietol odpovedať na naše otázky. Spolu s Kollárom je v správnej rade aj smerácky starosta Dačovho Lomu Drahotin Zvalo.⁵⁹

Angažovanosť poslancov svojej strany v projektoch pilotných sociálnych projektov obhajoval dokonca aj predseda Smeru-SD a predseda vlády SR Robert Fico.

⁵⁶ Sociálne podniky spája Smer (Stovky miliónov korún dostanú štyri sociálne podniky. Spája ich známy poslankyňa Laššákovej), Denník SME, 12. 8. 2008, dostupné na adrese <http://www.sme.sk/c/4016807/socialne-podniky-spaja-smer.html>

⁵⁷ Zarábajú na nezamestnaných?! Plus 1 deň 9. 3. 2009, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/zarabaju-nezamestnanych.html>

⁵⁸ V škandále sú namočení Smeráci, Plus 1 deň, 13. 8. 2008, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/v-skandale-su-namoceni-smeraci.html>

⁵⁹ V škandále sú namočení Smeráci, Plus 1 deň, 13. 8. 2008, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/v-skandale-su-namoceni-smeraci.html>

Ked' v auguste 2008 mimovládne organizácie kritizovali, ako sa pri zakladaní pilotných sociálnych podnikov angažujú poslanci Smeru, tak im šéf strany z výšky svojho premiérskeho úradu odkázal: „Kritizovať poslancov za to, že podporujú vznik sociálnych podnikov v oblastiach s vysokou nezamestnanosťou, je už naozaj zvrátené.“⁶⁰

To síce bolo ešte v čase pred vypuknutím škandálu, jeho zodpovednosť za to, čo sa udialo v nasledujúcich mesiacoch to však neznižuje.

Štátni úradníci a sociálne podniky

Po tom, ako škandál okolo pilotných sociálnych podnikov prepukol naplno, po zverejnení zistení obsiahnutých v predbežnej správe auditorov Európskej komisie, a médiá opätovne začali rozoberať napojenie členov strany Smer-SD na šesť z ôsmich pilotných sociálnych podnikov, pokúsila sa najsilnejšia vládna strana o protiúder. Poslankyňa parlamentu za Smer-SD Jana Vaľová prišla s tvrdením, že jeden z pilotných sociálnych podnikov je napojený na opozičnú SDKÚ-DS.

„Najväčšie prepojenie je v podniku Arvik, kde je pán Pataky z SDKÚ, kde je jeho dcéra, ktorá vyhrala všetky školenia a kde je jeho asistent.“⁶¹

Pritom samotná Vaľová, jej rodina a známi sa angažovali v sociálnom podniku Agentúra rozvoja Slovenska – Východ (viď predchádzajúca kapitola a nasledovné kapitoly).

Arvik zakladal podnikateľ Musah Selmani, šéfuje mu Jozef Sendek. V Selmaniho ďalšej firme, ktorá zamestnáva ľudí z Arviku, je jeho spoločníkom Erik Maxin. Jeho brat Radovan Maxin donedávna pracoval v Sociálnej implementačnej agentúre ako šéf odboru komunikácie. Podľa oficiálnych dokumentov je poskytovateľom pomoci z eurofondov ministerstvo práce, a práve Sociálna implementačná agentúra je vykonávateľom.⁶²

Na tieto fakty však už oveľa skôr upozornili novinári zo Slovenskej televízie (STV) v relácii Reportéri⁶³ (viac v nasledovných kapitolách). Aké bolo teda napojenie Arviku na SDKÚ-DS?

Kto sú bratia Maxinovci a Sendek? Radovan Maxin bol pred piatimi rokmi členom Novej Generácie, teda mládežníckej organizácie SDKÚ. V minulosti boli členmi SDKÚ aj jeho brat Erik a Sendek. Erik Maxin bol v minulom volebnom období asistentom poslanca za SDKÚ Jána Patakyho. Radovan Maxin nebol podľa stanoviska Novej Generácie jej členom už v roku 2006. Sendek spolu s Erikom Maxinom opustili SDKÚ pred dvomi rokmi. „Vyhodili ma,“ povedal Sendek. Išlo vraj o osobné dôvody. Podľa Štefana Kužmu, donedávna ešte šéfa prešovskej centrály SDKÚ, skupina okolo Sendeka nezaplatila na rok 2009 členské príspevky. „Teraz už chápem, prečo im členstvo v našej strane prekážalo,“ hovorí Kužma.⁶⁴

⁶⁰ Tomanová ako Štefanov, SME, 4. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://komentare.sme.sk/c/5225354/tomanova-ako-stefanov.html>

⁶¹ Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

⁶² Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

⁶³ Reportéri sa Nižňanskému bránia, Denník SME, 8. 10. 2009, dostupné na adrese

<http://www.sme.sk/c/5052520/reporteri-sa-niznanskemu-brania.html>

⁶⁴ Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

Oveľa viac, než napojenie na stranu SDKÚ-DS, sú teda v tomto prípade zaujímavé osobné vzťahy medzi ľuďmi, ktorí Arvik založili, pracovali v ňom, získavali lukratívne zákazky a predovšetkým, mali kontakty na ľudí v Sociálnej implementačnej agentúre, zodpovednej za manažovanie Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia financovaného z Európskeho sociálneho fondu.

Sociálna implementačná agentúra, v ktorej Radovan Maxin šéfoval komunikácii, však spadá pod ministerstvo práce. To je pod patronátom strany Smer. Maxina do agentúry priviedla jej šéfka Mária Martonová. A práve ona bola v dozornom monitorovacom výbore, ktorý odporučil schváliť projekty pilotných sociálnych podnikov. Martonová však dostala k novembriu minulého roka z agentúry výpoveď. S ňou musel ísť aj Radovan Maxin. Výpoveď prišla po tom, ako sa prevalil škandál okolo prepojenia Arviku na vedenie Sociálnej implementačnej agentúry. Oficiálne ich odchod ministerstvo zdôvodňovalo organizačnými zmenami. Trest pre Martonovú a Maxina však nebol až taký veľký, obaja totiž dostali náhradnú ponuku na ministerstve práce. Maxin ju odmietol, Martonová sa stala poradkyňou Tomanovej pre eurofondy.⁶⁵

Pochybné verejné obstarávanie

Sotva začali pilotné sociálne podniky fungovať, začali sa objavovať aj prvé informácie o neštandardných postupoch v nich. Prvé sa týkali obstarávania služieb, predovšetkým vzdelávacích. Aj keď formálne bolo všetko v súlade s literou zákona, duch zákona bol nepochybne obchádzaný. Minimálne štyri z ôsmich pilotných sociálnych podnikov totiž využili rovnakú diery v zákone ako dva roky pred nimi Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR pri takzvanom „nástenkovom tendri“ ktorý sa tiež týkal fondov Európskej únie, konkrétne poradenských služieb pre Operačný program Technická asistencia. Vzdelávanie patrí medzi neprioritné služby a na tie obstarávateľ nemusí vypísať verejnú súťaž. Stačí mu urobiť „prieskum trhu“ – osloviť aspoň tri subjekty a spomedzi ich ponúk vybrať.

Predseda správnej rady SGI Miroslav Beblavý na tlačovej besede informoval, že štyri sociálne podniky zrejme porušili zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Podľa Beblavého Veľkokrtíšsky sociálny podnik, Horehronský sociálny podnik, Gemerský sociálny podnik a Revúcky sociálny podnik využili diery v zákone a obišli štandardnú verejnú súťaž. Firmy, ktoré im zabezpečia tzv. neprioritné služby - vzdelávacie školenia pre nezamestnaných, hľadali len prostredníctvom prieskumu trhu.⁶⁶

Navyše, zákazky vyhrávali podnikatelia blízki stranám vtedajšej vládnej koalície.

Zákazky od Veľkokrtíšskeho a Horehronského sociálneho podniku získala firma Imricha Héžela Progres. Héžel v parlamentných voľbách 2002 kandidoval za Smer-SD. Ivan Királ, kandidát ĽS-HZDS v obecných voľbách v roku 2006, vyhral s ponukou pre Gemerský sociálny podnik. Revúcky sociálny podnik si vybral košickú firmu MAPA, s. r. o. Beblavý uviedol, že v prípade tejto firmy nezistili žiadne politické prepojenie. To však neznamená, že nemusí byť, dodal. Výkonný riaditeľ SGI Ctibor Košťál informoval, že vyzvú ministerstvo práce, aby zverejnilo, kto predložil ostatné ponuky, keď bude známe, kto ich dal, je možné vyvrátiť podozrenia, že išlo o politickú manipuláciu verejného obstarávania.⁶⁷

⁶⁵ Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

⁶⁶ Verejné obstarávanie sú čisto v réžii sociálnych podnikov, SITA, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.zakon.sk/Main/lwDefault.aspx?Template=lwArticles.ascx&phContent=lwArtShowTasr.ascx&LngID=0&CatID=189&ArtID=12915>

⁶⁷ Inštitút: Sociálne podniky sú nástenkovými tendrami Smeru, SME, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.governance.sk/index.php?id=1173>

Héžel vyhral výberové konanie na školenia v Horehronskom a Veľkokrtíšskom sociálnom podniku. „Za to, že som v Smere, sa mám ísť teraz zahrať? Alebo nebodaj obesiť? Tu som vyhral ja, inde vyhrali iní. Všetko bolo v súlade so zákonom. Nemôžem byť diskriminovaný pre svoju politickú príslušnosť. Je to každého osobná vec,“ reagoval.⁶⁸

Niektoré médiá už informovali, že dve zo štyroch „súťažní“ vyhral Imrich Héžel, ktorý v roku 2002 neúspešne kandidoval do parlamentu za Smer, a jednu Ivan Királ, ktorý v roku 2006 kandidoval za HZDS v komunálnych voľbách. Vyvrátiť podozrenie z manipulácie by mohli iba neúspešní uchádzači. Sociálne podniky, ktoré sme požiadali o ich mená alebo názvy, nám však tieto údaje neposkytli.⁶⁹

Okrem spôsobu verejného obstarávania a jeho víťazov, boli zaujímavé aj sumy, vďaka ktorým firmy tieto zákazky vyhrali.

Sociálne podniky v rámci prieskumu trhu oslovili dve či tri vytypované firmy, aby im predložili ponuky. Všetky štyri podniky si zvolili za víťaza ponuku s najnižšou cenou. Beblavému sa nepozdáva, že všetky štyri podniky si stanovili rovnakú najvyššiu cenu (298 745,27 eur), ktorú sú ochotné zaplatiť. Veľkokrtíšsky a Horehronský zaplatia za školenia 298 260 eur, Gemerský 298 080 eur a Revúcky sociálny podnik 298 440 eur. Podľa Beblavého rozdiel medzi najvyššou a víťaznou cenovou ponukou je od 0,1 do 0,22 %, pričom bežne predstavujú rozdiely 5 až 6 %.⁷⁰

Fakty teda naznačovali, že uchádzači verejného obstarávania sa dohodli, čo je v rozpore so zákonom o ochrane verejnej súťaže. Celkovo boli takýmto podozrivým spôsobom udelené zákazky v hodnote 1,19 milióna eur.

Napriek tomu reakcia Sociálnej implementačnej agentúry (SIA) Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR bola taká, že verejné obstarávanie bolo v súlade so zákonom, teda v poriadku, a ak došlo k narušeniu hospodárskej súťaže, je to problém subjektov, ktoré sa zúčastnili verejného obstarávania a nie problém sociálneho podniku, ktorý verejné obstarávanie uskutočnil.⁷¹

Šéf Odboru komunikácie Sociálnej implementačnej agentúry Radovan Maxin (jeho meno sa v tejto správe už spomínalo v súvislosti s jedným z pilotných sociálnych podnikov) však zabudol na jednu dôležitú skutočnosť. Totiž, že na to, aby uchádzači vo verejnom obstarávaní spravili kartelovú dohodu, museli o sebe v prvom rade vedieť. Keďže toto verejné obstarávanie nebolo nikde zverejnené a všetkých troch uchádzačov vybrali a oslovili sociálne podniky, najpravdepodobnejšie sa javí, že uchádzači o sebe vedeli práve od zástupcov sociálnych podnikov. Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR však okrem toho, že tvrdilo, že verejné obstarávanie prebehlo v súlade so zákonom, prenieslo celú zodpovednosť na prijímateľa pomoci z Európskeho sociálneho fondu:

⁶⁸ Sociálne podniky prihrali ďalšie milióny ľuďom blízky vládou, Denník Pravda, 14. 5. 2009, dostupné na adrese http://spravy.pravda.sk/socialne-podniky-prihrali-dalsie-miliony-ludom-blizkym-vlade-puo-/sk_domace.asp?c=A090514_095519_sk_domace_p23

⁶⁹ Sociálne podniky nerobia súťaže, Denník SME, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.sme.sk/c/4849435/socialne-podniky-nerobia-sutaze.html>

⁷⁰ Inštitút: Sociálne podniky sú nástennými tendrami Smeru, SME, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.governance.sk/index.php?id=1173>

⁷¹ Dostupné na adrese <http://www.sme.sk/vp/10954/>

Proces verejného obstarávania prebieha čisto v réžii prijímateľa - sociálneho podniku - a jedine prijímateľ je za priebeh a výsledok verejného obstarávania plne zodpovedný, čo znamená, že v žiadnom prípade nemohol ktokoľvek z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR ovplyvniť proces verejného obstarávania, reagoval pre SITA mediálny odbor MPSVR.⁷²

Samozrejme, zodpovednosť za vykonanie verejného obstarávania nesie prijímateľ pomoci z ESF, ministerstvo sa však zbavilo zodpovednosti kontrolovať, či verejné obstarávania prebehli v súlade so zákonom nielen na papieri, ale aj v skutočnosti, či okrem zákona o verejnom obstarávaní bol dodržaný aj zákon o ochrane hospodárskej súťaže a či sú finančné prostriedky Európskej únie využívané efektívne. Ministerstvo akurát vyhlásilo, že:

„Ak sa preukážu skutočnosti, ktoré nie sú v súlade s pravidlami verejného obstarávania pri konkrétnych sociálnych podnikoch v zmysle hospodárskej súťaže, ale aj záväzných pravidiel pre sociálne podniky, bude príslušný subjekt braný na zodpovednosť,“ dodal mediálny odbor MPSVR.⁷³

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny však nevyvinulo žiadnu vlastnú iniciatívu s cieľom skontrolovať pochybné verejné obstarávania. Na Protimonopolný úrad SR sa tak rozhodla obrátiť mimovládna organizácia SGI.⁷⁴ Ministerstvo miesto toho, aby obhajovalo záujmy štátu a Európskej únie (a ich daňovníkov) jednoducho oznámilo, že nezasahuje do verejných obstarávaní, ktoré robia sociálne podniky. Týmto alibistickým prístupom sa podieľalo na neefektívnom využívaní finančných zdrojov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky (keďže Európska komisia v konečnom dôsledku odmietla preplatiť tieto výdavky, resp. vo väčšine prípadov Ministerstvo financií vedomé si porušenia pravidiel EÚ tieto výdavky Európskej komisii ani nepredložilo).

Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI) o dva mesiace neskôr preukázal, že pri verejnom obstarávaní týchto vzdelávacích služieb došlo k manipulácii verejného obstarávania.

„Pri obstarávaní vzdelávacieho modulu „školenie praktických zručností“ pre sociálne podniky sme prišli na podozrenie z manipulácie verejného obstarávania. Medzičasom sme získali ďalšie informácie priamo od sociálnych podnikov o subjektoch, ktoré sa zúčastnili tohto obstarávania, o výškach ponúk, ktoré predložili,“ uviedol vo štvrtok výkonný riaditeľ SGI Ctibor Košťál. Víťazné firmy navyše nemajú žiadne referencie, neexistujú ani záznamy o tom, že by niekedy v minulosti získali zákazky podobného typu.⁷⁵

1.) Do štyroch rovnakých verejných obstarávaní sa prihlásili iba 3 identické firmy, konkrétne MAPA, s. r. o., Košice, Ing. Imrich Héžel - Progres, Mgr. Ivan Királ' - ECON. V troch súťažiach sa zúčastnili všetky tri firmy a v každej zvíťazila iná. Pravdepodobnosť, že by si v prípade férovej súťaže pri úplne identických súťažných podmienkach v troch prípadoch tie isté firmy takto rovnomerne „rozdelili“ víťazstvá, je takmer nulová.

⁷² Verejné obstarávania sú čisto v réžii sociálnych podnikov, SITA, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.zakon.sk/Main/lwDefault.aspx?Template=lwTArticles.ascx&phContent=lwArtShowTasr.ascx&LngID=0&CatID=189&ArtID=12915>

⁷³ Verejné obstarávania sú čisto v réžii sociálnych podnikov, SITA, 19. 5. 2009, dostupné na adrese <http://www.zakon.sk/Main/lwDefault.aspx?Template=lwTArticles.ascx&phContent=lwArtShowTasr.ascx&LngID=0&CatID=189&ArtID=12915>

⁷⁴ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

⁷⁵ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

2.) Uvedené firmy podľa všetkého svoje ponuky koordinovali. Nijako inak sa totiž nedá vysvetliť, prečo tá istá firma pri rôznych súťažiach o tú istú vec v rovnakom čase niekde dala vyššiu a inde nižšiu ponuku (čoho výsledkom bolo „rozdelenie“ víťazstiev medzi všetky súťažiacie firmy). Napríklad firma Mgr. Ivan Királ' - ECON ponúkla v dvoch obstarávaníach cenu za služby vo výške 298 800 € a bola neúspešná. V treťom obstarávaní ponúkla sumu 298 080 €, čiže cenu o 720 € nižšiu, a súťaž vyhrala. Je málo pravdepodobné, že by firma dávala do identických súťaží rozdielne ponuky a prišla tak o možnosť zvíťaziť vo viacerých obstarávaníach. Rozdielne ponuky nie sú zdôvodniteľné ani rozsahom poskytovaných služieb v rozdielnych regiónoch, keďže išlo o identické verejné obstarávania.⁷⁶

Koordináciu ponúk pritom zákon zakazuje. „Na základe tohto si myslíme, že došlo k dohode medzi jednotlivými uchádzačmi, ktorí si navzájom prihrávali súťaže a vždy vyhrala iná firma,“ zhodnotil Košťál. Ako doplnil predseda správnej rady SGI Miroslav Beblavý, pilotné projekty zneužívajú značku sociálneho podniku.⁷⁷

Tab. č. 3.1: Sociálne podniky: Detailný rozpis jednotlivých súťaží a ponúkaných cien za služby

sociálny podnik	rozpočet (maximálna suma v eur)	počet ponúk	ponuka s najnižšou cenou v eur	víťaz	politická príslušnosť	ponuky v súťaži		rozdiel medzi ponukami
Revúcky sociálny podnik, n. o.	298 745,27	2	298 440	MAPA, s.r.o., Košice	neznáma	ponuka č.1	Názov uchádzača: MAPA, s.r.o., Košice Cenová ponuka: 298 440,- €	360 €
						ponuka č.2	Názov uchádzača: Mgr. Ivan Királ' - ECON Cenová ponuka: 298 800,- €	
Horehronský sociálny podnik, n. o.	298 745,27	3	298 260	Ing. Imrich Héžel - Progres	2002 – kandidát do NR SR za SMER-SD	ponuka č.1	Názov uchádzača: Ing. Imrich Héžel - Progres Cenová ponuka: 298 260,- €	540 € 2 340 €
						ponuka č.2	Názov uchádzača: Mgr. Ivan Királ' - ECON Cenová ponuka: 298 800,- €	
						ponuka č.3	Názov uchádzača: MAPA s.r.o., Košice Cenová ponuka: 300 600,-€	
Gemerský sociálny podnik, n. o.	298 745,27	2	298 080	Mgr. Ivan Királ' - ECON	2006 – kandidát HZDS-ĽS do obec. volieb	ponuka č.1	Názov uchádzača: Mgr. Ivan Királ' - ECON Cenová ponuka: 298 080,- €	720 €
						ponuka č.2	Názov uchádzača: MAPA, s.r.o., Košice Cenová ponuka: 298 800,- €	
Veľkokrtíšsky sociálny podnik, n. o.	298 745,27	3	298 260	Ing. Imrich Héžel - Progres	2002 – kandidát do NR SR za SMER-SD	ponuka č.1	Názov uchádzača: Ing. Imrich Héžel - Progres Cenová ponuka: 298 260,- €	???
						ponuka č.2	Názov uchádzača: Mgr. Ivan Királ' - ECON Cenová ponuka: ???	
						ponuka č.3	Názov uchádzača: MAPA, s.r.o., Košice Cenová ponuka: ???	

Zdroj: SGI

⁷⁶ Skutočná nezamestnanosť je oveľa vyššia a sociálne podniky zlyhávajú, Slovak Governance Institute (SGI), 6. 8. 2009, dostupné na adrese <http://www.governance.sk/index.php?id=1298>

⁷⁷ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

Radovan Maxin zo Sociálnej a implementačnej agentúry pripomenul, že spomínané verejné obstarávania prešli kontrolou ministerstva práce, pričom rezort nekonštatoval porušenie zákona. Aj preto podľa neho ministerstvo nemá dôvod zastaviť preplácanie týchto výdavkov. „Ak niekto dá podnet na PMÚ, aby hodnotil porušenie alebo neporušenie hospodárskej súťaže, ministerstvo práce ako riadiaci orgán nie je kompetentné vyjadrovať sa k tomu, či bola alebo nebola porušená hospodárska súťaž,“ pokračoval Maxin. Ako ďalej uviedol, ak sa aj preukáže, že došlo k porušeniu zákona, sankcie budú vyhovené voči uchádzačom súťaží. „Nie voči sociálnemu podniku, lebo ak došlo ku kartelu, dohoda musela prebehnúť na ich úrovni,“ pokračoval Maxin.⁷⁸

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálna implementačná agentúra tak naďalej pokračovali v alibistickej argumentácii, že všetko bolo v súlade so zákonom a nie je dôvod nepokračovať vo financovaní pilotných sociálnych podnikov z Európskeho sociálneho fondu.

Tab. č. 3.2: Ponuky na školenia v štyroch sociálnych podnikoch zoradené podľa firiem⁷⁹

subjekt	poradie ponuky	výška ponuky v eur	výsledok
MAPA, s.r.o., Košice	ponuka č. 1	298 440	vítazná Revúcky sociálny podnik
	ponuka č. 2	298 800	nevítazná Gemerský sociálny podnik
	ponuka č. 3	300 600	nevítazná Horehronský sociálny podnik
	ponuka č. 4	vyššie 298 260	nevítazná Veľkokrtíšsky sociálny podnik
Mgr. Ivan Királ' - ECON	ponuka č. 1	298 080	vítazná Gemerský sociálny podnik
	ponuka č. 2	298 800	nevítazná Revúcky sociálny podnik
	ponuka č. 3	298 800	nevítazná Horehronský sociálny podnik
	ponuka č. 4	vyššie 298 260	nevítazná Veľkokrtíšsky sociálny podnik
Ing. Imrich Hézel - Progres	ponuka č. 1	298 260	vítazná Veľkokrtíšsky sociálny podnik
	ponuka č. 2	298 260	vítazná Horehronský sociálny podnik

Zdroj: SGI⁸⁰

⁷⁸ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

⁷⁹ Súťaže na školenia prebehli v Revúckom, Horehronskom, Gemerskom a Veľkokrtíšskom sociálnom podniku. Posledný menovaný údaje inštitútu neposkytol.

⁸⁰ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

Drahé prenájmy priestorov, drahá publicita a luxusné autá

Paradoxne, sociálne podniky, ktoré dostali od štátu vysoké dotácie z fondov Európskej únie na zamestnávanie dlhodobo nezamestnaných, väčšinou nekvalifikovaných a teda nízkopríjmových občanov, nakupovali okrem strojov a pracovných nástrojov aj luxusné automobily a prenajímali si administratívne priestory v historických budovách v centrách miest. A zhodou okolností, od ľudí prepojených na stranu Smer-SD.

Príkladom je už spomínaný Horehronský sociálny podnik. Ten sídli v Brezne v zrekonštruovanej historickej budove v centre mesta, ktorá podľa katastra nehnuteľností patrí deťom okresného šéfa Smeru a viceprimátora Jána Račáka (52). Synovi Matúšovi (25) a dcére Veronike (23). „Ja neviem nič o sociálnom podniku,“ povedal Račák. Pri otázke o prenajímaní priestorov sa zrazu spojenie prerušilo. Potom Ján Račák už telefón nedvíhal.

Neziskovka vyplatila podľa dokumentov z ministerstva práce potomkom smeráckeho šéfa v Brezne vlni v novembri nájomné 2 711 eur (90-tisíc Sk) za budovu a 4 282 (129-tisíc Sk) za učebné priestory. V budove je aj sídlo regionálnej kancelárie strany Smer a Račákovej firmy Rado-lift.⁸¹

Horehronský sociálny podnik v Brezne funguje necelý rok. Za ten čas dal prácu 70 ľuďom, vyrobil niekoľko drevených záhradných domčekov, kúpil luxusný tereniak a viacmiestny mercedes. Súčasný riaditeľ Norbert Nickel tvrdí, že balík peňazí nedostanú naraz, ale po častiach. „Dosiť sme dostali asi štvrtinu,“ dodal. Podľa neho je to málo. Nestíhajú nakupovať stroje do drevovýroby. K nákupom drahých áut sa veľmi vyjadrovať nechcel. V čase obchodu totiž ešte nebol riaditeľom. Vozový park je podľa neho dostačujúci. Na otázku, či nejde o pridrahé autá pre podnik pracujúci v sociálnej oblasti, odpovedal, že nič nebolo porušené. „V projekte bol priestor na nákup áut. Tak sa kúpili.“⁸²

Na zväzanie nezamestnaných Rómov na školenia kúpil Horehronský sociálny podnik Mercedes. Peniaze zaplatil aj za nový traktor, ktorý zrejme vôbec nepotrebovali. Ako inak si vysvetliť skutočnosť, že traktor stál bez pohnutia, so sedačkami obalenými igelitom, na Nálepkovej ulici v Brezne asi rok a pol?! Revúcky sociálny podnik si zase zadovážil luxusné terénne auto s koženými sedadlami na prevážanie štiepkovača. Drahé autá sociálne podniky nenakupovali priamo, ale cez sprostredkovateľa, čím sa ich cena zbytočne zvýšila.⁸³

Luxusné terénne vozidlo Land Rover⁸⁴ (podľa iných zdrojov Land Cruiser⁸⁵), ktoré kúpil Revúcky sociálny podnik, ministerstvo po upozornení médií neuznalo ako oprávnený výdavok. V prípade tohto sociálneho podniku sa však objavila ešte jedna zaujímavá informáciu, ktorá naznačovala tunelovanie fondov EÚ.

⁸¹ Funkcionári Smeru sa nabafujú na prenájmoch, Plus 1 deň, 14. 3. 2009, , dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/showdoc.do?docid=175393&showRate=true>

⁸² Podnik kúpil drahé autá. Vyrobil pár chatiek, Denník Pravda, 14. 5. 2009, , dostupné na adrese http://spravy.pravda.sk/podnik-kupil-drahe-auta-vyrobil-par-chatiek-fk8-sk_regiony.asp?c=A090514_091001_sk_regiony_p23

⁸³ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

⁸⁴ Sociálne podniky veľa práce nepriniesli, Denník SME, 24. 7. 2009, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/4946591/socialne-podniky-vela-prace-nepriniesli.html>

⁸⁵ V sociálnom podniku nám buchli dverami, Denník SME, 17. 8. 2009, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/4977289/v-socialnom-podniku-nam-buchli-dverami.html>

Revúcky sociálny podnik mal minulý rok (pozn. autora: v roku 2009) získať obchod so Slovnaftom na dodávanie drevených palet v cene 6,30 eur za kus. Hovorca spoločnosti Anton Molnár hovorí, že priamo s revúckym podnikom Slovnaft žiaden kontrakt podpísaný nemá, no nevylúčil, že dodávateľská firma nakupuje palety v sociálnom podniku. Riaditeľ podniku Vojtech Paluš sa k týmto informáciám nevyjadril.⁸⁶

Na základe týchto informácií je vysoko pravdepodobné, že z Európskeho sociálneho fondu dotovaný Revúcky sociálny podnik vyrábal drevené palety, ktoré za nízku cenu predával sprostredkovateľskej firme, ktorá ich obratom za trhovú cenu predávala firme Slovnaft. Zisk (z ktorého 30 % mal sociálny podnik podľa zákona použiť na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok) sa tak prelieval do inej súkromnej firmy.

Kým luxusné auto ministerstvo nakoniec neuznalo ako oprávnený náklad projektu, oprávnenou položkou a dokonca povinnou súčasťou projektov financovaných z fondov EÚ je zabezpečenie publicity. Cieľom je informovať čo najširšiu verejnosť o tom, aké projekty Európska únia podporuje a aké sú ich výsledky, resp. dopady na krajinu, región alebo cieľové skupiny. V pilotných projektoch sociálnych podnikov to však bola aj ďalšia príležitosť odtrhnúť si svoj diel koláča.

V Gemerskom sociálnom podniku údajne figurovala aj pracovníčka Televíznej spoločnosti BBSK a práve krajská televízia TV 13 mala podľa Nicholsonovej tomuto podniku fakturovať za odvysielanie reklamných spotov spolu viac ako 29 tisíc eur.⁸⁷

Podľa Nicholsonovej (štátnej tajomníčky Ministerstva práce a sociálnych vecí a rodiny SR od volieb v r. 2010) sa podobné prípady dajú nájsť v takmer všetkých sociálnych podnikoch. Drahú reklamu si údajne zaplatil aj bardejovský sociálny podnik Arvik.⁸⁸ Médiám sa jeden podobný a ešte viac podozrivý prípad podarilo nájsť v humenskom sociálnom podniku Agentúra rozvoja Slovenska – Východ.

Jej (pozn. autora: poslankyne NR SR Jany Vaľovej) synovec Ľubor Čirkes zabezpečuje tomuto sociálnemu podniku publicitu. Za to zinkasuje 20 400 eur. Z jeho práce v prepočte za viac ako 600-tisíc korún je zatiaľ viditeľná len internetová stránka sociálneho podniku. Inak zabezpečuje podniku takú publicitu, že o ňom v Humennom nie je vôbec počuť. „Neviem o žiadnom sociálnom podniku v meste,“ povedal primátor Humenného Vladimír Kostilník.⁸⁹

Poslankyňa Vaľová tvrdila, že o aktivitách svojho synovca v sociálnom podniku nevedela, čo je veľmi zaujímavé, vzhľadom na jej mimoriadnu angažovanosť v prípravnej fáze pilotného projektu sociálneho podniku (viď. kapitola „Poslanci strany Smer-SD a sociálne podniky“). Priezvisko Vaľo sa pritom objavilo aj v inej súvislosti s Agentúrou rozvoja Slovenska – Východ.

⁸⁶ Sedem hriechov Viery Tomanovej / Alebo bájka o sociálnych podnikoch etrend.sk, 25. 1. 2010 / Blogy / Paľo Sibyla, dostupné na adrese

<http://blog.etrend.sk/pavel-sibyla/2010/01/25/sedem-hriechov-viery-tomanovej/>

⁸⁷ TV 13 brala od sociálnych podnikov desaťtisíce eur, 30. 9. 2010, BBOnline.sk, dostupné na adrese

<http://bbonline.sk/tv-13-brala-od-socialnych-podnikov-desattisice-eur/>

⁸⁸ Tomanovej sociálny podnik sa zrútil, Pravda, 14. 1. 2010, dostupné na adrese

http://spravy.pravda.sk/tomanovej-socialny-podnik-sa-zrutil-dv2-/sk_domace.asp?c=A100113_201239_sk_domace_p23

⁸⁹ Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese

<http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html> a na adrese <http://tv.sme.sk/va/13758/valova-o-svojom-synovcovi.html>

Tender na stavebný dozor vyhral Jozef Vaľo. Tvrdí, že nie je príbuzným poslankyne Vaľovej. Keď sme sa však s ním chceli rozprávať o tom, na akej stavbe robí dozor, zložil telefón.⁹⁰

Vzhľadom na to, akú publicitu sociálnym podnikom robilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR je zaujímavé, aká neochota komunikovať s médiami panovala medzi ľuďmi, ktorí sa na ich fungovaní podieľali.

Vysvetlenia sme sa nedočkali ani od štatutára Agentúry rozvoja Slovensko Slavomíra Rusinka. Mal vypnutý telefón. Rusinko je tiež členom strany Smer. V roku 2006 za ňu kandidoval do parlamentných volieb a stranu zastupuje ako poslanec aj v mestskom zastupiteľstve v Medzilaborciach. Na čelo sociálneho podniku ho mala podľa zdroja, ktorý si neželá byť menovaný, dosadiť práve poslankyňa Vaľová.⁹¹

Vzdelávanie a publicita neboli jediné dobre platené služby, ktoré si pilotné sociálne podniky obstarali.

Rusinko prihral niekoľko verejných obstarávaní, ktoré vypísala Agentúra, svojim spolupracovníkom. Tatiana Macková, ktorá s ním spoluvlastnila firmu BDK v Humennom a sedí s ním aj v dozornej rade firmy Brilant, poskytuje sociálnemu podniku právne služby. Za hodinu si účtuje vyše 30 eur. Podľa Petra Wilflinga z Via Iuris táto sadzba nie je prehnaná. Otázne však je, aké právne služby a v akom rozsahu si Macková účtuje.⁹²

Tento problém sa v súvislosti s pilotnými sociálnymi podnikmi objavoval častejšie. Veľa ľudí, ktorí sociálnym podnikom poskytovali služby alebo boli priamo platení, nevedeli alebo nechceli médiám poskytnúť informácie, aké činnosti vlastne pre sociálne podniky vykonávajú.

Zrejme najväčšiu časť peňazí z európskych fondov plánovala Agentúra rozvoja Slovensko – Východ vynaložiť na investičnú činnosť. Tejto investičnej akcii sa ešte budeme venovať v jednej z nasledujúcich kapitol.

Cez ďalšieho Rusinkovho spolupracovníka Viktora Macka sa dostal k zákazke aj Andrej Makar. Jeho firma Maran má postaviť Denný stacionár v Kamenici nad Cirochou. Za jeho stavbu zaplatí Agentúra rozvoja Slovensko vyše 723-tisíc eur (21,8 milióna korún) bez DPH, s daňou vyše 860-tisíc eur (25,9 milióna korún). Táto suma nezahŕňa napríklad projektovú dokumentáciu, tú vypracúva firma Projektink za 23-tisíc eur, teda skoro 700-tisíc korún.⁹³

Zaujímavé tiež je, že kým v roku 2007 poslankyňa Jana Vaľová veľmi ochotne s médiami komunikovala na tému prípravy projektu sociálneho podniku na východe Slovenska, v januári 2010, keď už boli známe prvé výsledky auditu Európskej komisie v dvoch z ôsmich pilotných projektov sa k otázkam týkajúcim sa aktivít jej straníckych kolegov pre sociálny podnik nechcela vyjadriť. Iba štandardne zopakovala mantru o tom, že všetko bolo v súlade so zákonom.

⁹⁰ Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html>

⁹¹ Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html>

⁹² Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html>

⁹³ Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html>

„Keďže nepôsobím v Agentúre rozvoja Slovenska, neviem vám odpovedať na otázky. Ale verím a som presvedčená, že pri výberových konaniach prebiehal štandardný a zákonný postup,“ dodala.⁹⁴

V sociálnom podniku Arvik vyhrala tender na vzdelávanie nezamestnaných za 358-tisíc eur Adriana Šklíbová so svojou firmou Gestus. Šklíbová je nielen dcéra vtedajšieho poslanca NR SR za SDKÚ-DS Jána Patakyho, ale predovšetkým bola ročníková spolužiačka z bardejovského gymnázia s riaditeľom Arviku Jozefom Sendekom a Radovanom Maxinom zo Sociálnej implementačnej agentúry.⁹⁵ Ďalší z tendrov Arviku – na poradenstvo pri zriaďovaní podniku – za 176-tisíc eur vyhrala firma Management Solution. Jej majiteľka Ingrid Grebecová figurovala v iných firmách so zakladateľom Arviku Musahom Selmanim a Erikom Maxinom.⁹⁶ Odhliadnuc od tejto skutočnosti je zarážajúce, že za poradenstvo pri zriaďovaní sociálneho podniku zaplatil sociálny podnik takúto mimoriadne vysokú sumu.

A do tretice, Arvik si kancelárie prenajímal od spoločnosti, v ktorej figuroval brat bývalého šéfa odboru Slovenskej implementačnej agentúry Radovana Maxina Erik Maxin.⁹⁷ Európska únia požaduje, aby Riadiace orgány zabezpečili dohľad nad využívaním finančných prostriedkov EÚ. To sa uskutočňuje prostredníctvom vypracovávania pravidelných monitorovacích správ o priebehu implementácie projektu, ktoré sa zasielajú Riadiacemu orgánu. Ako sa ukázalo, aj monitoring môže byť zaujímavým zdrojom príjmov.

Súťaž na monitoring Revúckeho aj Horehronského sociálneho podniku vyhrala firma EuroPro. Za mesiac zinkasuje v jednom 2324 eur, monitoring trvá dva roky. Vo firme figuruje aj šéfka tlačového odboru parlamentu Elena Valovičová.⁹⁸

Valovičová bola našimi informáciami prekvapená. „O tejto zákazke nič neviem, v EuroPro nie som aktívna od roku 2005,“ reagovala. Podľa obchodného registra je však stále spoločníčkou. Sídlo firmy je v bratislavskej bytovke, v ktorej býva konateľ firmy Marek Fröhlich (23). Zvonček s názvom spoločnosti by ste však hľadali márne. Zaujímavé je aj to, že spoločnosť, v ktorej Valovičová figuruje, zakladal Miroslav Šipikal, ktorý ako manažér Horehronského sociálneho podniku dostal vlani odmenu 7 236 eur (218-tisíc Sk).⁹⁹

Aj v tomto prípade teda platilo, že ľudia, ktorých mená sa objavili v súvislosti s vyplácaním rôznych odmien z pilotných projektov sociálnych projektov, sa tvárili, že s tým nemajú nič spoločné a všetky personálne prepojenia sú čisto náhodné.

Za týchto okolností sa nemožno čudovať, že ani pravidelný „nezávislý“ monitoring pilotných sociálnych projektov neodhalil problémy pri ich realizácii.

⁹⁴ Vaľovej ľudia zarábajú na sociálnom podniku, Korzár, 28. 1. 2010, dostupné na adrese <http://korzar.sme.sk/c/5212695/valovej-ludia-zarabaju-na-socialnom-podniku.html>

⁹⁵ Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

⁹⁶ Z Arviku vedú nitky k Smeru i SDKÚ, SME, 15. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5241182/z-arviku-vedu-nitky-k-smeru-i-sdku.html>

⁹⁷ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

⁹⁸ V sociálnom podniku nám buchli dverami, Denník SME, 17. 8. 2009, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/4977289/v-socialnom-podniku-nam-buchli-dverami.html>

⁹⁹ Funkcionári Smeru sa nabaľujú na prenájmoch, Plus 1 deň, 14. 3. 2009, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/showdoc.do?docid=175393&showRate=true>

Školenia áno, práca nie

Sociálne podniky minuli veľké sumy na školenia, ktoré obstarali prostredníctvom netransparentných a v niektorých prípadoch evidentne zmanipulovaných verejných obstarávaní (využívajúc diery v zákone o verejnom obstarávaní). Veľká časť ľudí, ktorá školenia absolvovala v nádeji, že následne v sociálnom podniku získajú prácu, však žiadnu prácu nedostala.

*Do podniku vlani v novembri zavítala aj 43-ročná Rómka Monika Bartošová. Celý život nerobila, s výnimkou aktivačných prác v ostatných mesiacoch. „Tri týždne boli školenia. Sľúbili mi prácu. Že môžem niekde robiť ako robotníčka alebo upratovačka. Odvtedy nič. Hovoria mi, že je kríza a nie sú miesta,“ dodáva žena, ktorá je ďalej bez roboty.*¹⁰⁰

Podobný príbeh autorovi štúdie osobne porozprávala pani z mesta Rožňava, ktorá si priala ostať v anonymite. Tá absolvovala vzdelávací kurz, ktorý zabezpečoval Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o. a realizovala ho Mgr. Erika Matisová – Inštitút celoživotného vzdelávania z Rožňavy. Pred začiatkom kurzu im prisľúbili, že úspešní absolventi kurzu získajú prácu v sociálnom podniku. S nádejou tak v októbri 2008 absolvovala Vzdelávací modul č. 1.1. Vzdelávanie pracovníkov Sociálneho podniku pre riadenie Sociálneho podniku v rozsahu 80 vyučovacích hodín a získala „Osvedčenie o získanom vzdelaní“.

Na tomto školení sa zúčastnilo približne 20 uchádzačov o zamestnanie vedených na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny. Vtedajší riaditeľ Spišsko-gemerského sociálneho podniku (na tomto poste sa za krátku existenciu tohto sociálneho podniku vystriedali údajne až štyria ľudia) Jaroslav Chanas dotýčajúcej účastníčke školenia oznámil, že v januári 2009 bude výberové konanie do sociálneho podniku. Napriek absolvovanému školeniu však žiadnu pozvánku zúčastniť sa výberového konania nedostala a žiadnu prácu v sociálnom podniku nezískala.

Je preto otázne, aký zmysel malo celé školenie zamerané na nasledovné oblasti:

1. Základy sociálneho podniku	4 hodiny
2. Projekt sociálneho podniku reklama	6 hodín
3. Podnikateľský projekt sociálneho podniku	10 hodín
4. Marketing – Odbyt – Komunikácia s klientmi	5 hodín
5. Systém riadenia sociálneho podniku	8 hodín
6. Predpisová základňa sociálneho podniku	16 hodín
7. Povinnosti zamestnanca a riadiaceho pracovníka	16 hodín
8. Predpisy ESF	15 hodín

Oficiálne čísla, ktoré sociálne podniky pravidelne nahlasovali Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR hovorili o tom, že osem pilotných podnikov k 15. júlu 2009 vytvorilo iba 404 pracovných miest.¹⁰¹

Oficiálne vyjadrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR bolo, že úlohou sociálnych podnikov nie je vytvárať pracovné miesta, ale zaškoľovať, resp. zapracovávať dlhodobo nezamestnaných tak, aby sa ľahšie mohli uplatniť na trhu práce.¹⁰²

¹⁰⁰ Podnik kúpil drahé autá. Vyrobil pár chatiek, Denník Pravda, 14. 5. 2009, dostupné na adrese http://spravy.pravda.sk/podnik-kupil-drahe-auta-vyrobil-par-chatiek-fk8-/sk_regiony.asp?c=A090514_091001_sk_regiony_p23

¹⁰¹ Sociálne podniky veľa práce nepriniesli, Denník SME, 24. 7. 2009, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/4946591/socialne-podniky-vela-prace-nepriniesli.html>

¹⁰² Dostupné na adrese <http://www.sme.sk/vp/10954/>

Pripomeňme si však, čo hovorí § 50b odsek (1) zákona o službách zamestnanosti:

Sociálny podnik na účely tohto zákona je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá

a) zamestnáva zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie v počte, ktorý predstavuje najmenej 30 % z celkového počtu jeho zamestnancov.

Zdá sa, že zodpovední pracovníci Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR buď nepoznali zákon, ktorým boli zriadené sociálne podniky, alebo verejnosť úmyselne zavádzali. Okrem toho ministerstvo síce malo informácie o počte zamestnancov pilotných sociálnych podnikov a počte ľudí, ktorých tieto podniky zaškolili alebo preškolili, ale štatistiku o tom, koľko z preškolených uchádzačov o prácu sa reálne uplatnilo na trhu práce už nevedelo.

V súčasnosti (pozn. autora: začiatok augusta 2009) je v ôsmich pilotných sociálnych podnikoch zamestnaných 346 ľudí. V rámci týchto podnikov sa doposiaľ vzdelávalo 864 osôb. „Zo strany ministerstva práce im boli poskytnuté zálohy v celkovej výške 5,67 milióna eur,“ povedal Zdenko Bošanský z Európskeho sociálneho fondu. Nevedel však konkretizovať, koľko ľudí, ktorí prešli sociálnymi podnikmi aj našlo reálne uplatnenie na trhu práce.¹⁰³

Čísla, ktoré udávajú samotné sociálne podniky, sú mizivé. Napríklad Revúcky sociálny podnik našiel prácu iba 15 preškoleným.¹⁰⁴

Navyše, ministerstvo, napriek tomu, že pilotné sociálne podniky dotovalo, nemalo vôbec prehľad o efektívnosti vynaložených prostriedkov.

Náklady na jedného pracovníka v sociálnom podniku sú zhruba 9800 eur. Maxim zdôraznil, že sociálne podniky nie sú inkubátory na zamestnávanie ľudí. „Ich prvotným cieľom bolo, že majú adaptovať uchádzačov o zamestnanie na trh práce,“ pripomenul.¹⁰⁵

Podľa iných zdrojov však náklady na vytvorenie jedného pracovného miesta v pilotných sociálnych podnikoch boli oveľa vyššie.

Osem sociálnych podnikov podľa dostupných informácií zo septembra 2009 zamestnalo len 348 ľudí. Ministerstvo práce dalo sociálnym podnikom viac ako 23,5 milióna eur z eurofondov. Jedna osoba pracujúca v takomto pilotnom stojí viac ako 67 tisíc eur. Skutočne efektívna pomoc pre nezamestnaných...¹⁰⁶

Podľa Štefanca sú pracovné miesta v sociálnych podnikoch najdrahšie v histórii Slovenska. „Sociálne podniky nepomáhajú, ale škodia novým zamestnávateľom pri vytváraní pracovných miest,“ uviedol Štefanec. Keby sa 26,5 miliónov eur podľa neho rozdelilo medzi 10-tisíc nových živnostníkov, tak by každý mohol dostať 2 650 eur. „To by bolo určite efektívnejšie riešenie,“ povedal Štefanec.¹⁰⁷

¹⁰³ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

¹⁰⁴ V sociálnom podniku nám buchli dverami, Denník SME, 17. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/4977289/v-socialnom-podniku-nam-buchli-dverami.html>

¹⁰⁵ Sociálne podniky pošpinil klientelizmus, tvrdí inštitút, aktualne.sk, 7. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://aktualne.atlas.sk/socialne-podniky-pospinil-klientelizmus-tvrdi-institut/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/>

¹⁰⁶ Dostupné na adrese <http://www.oklamali.sk/>

¹⁰⁷ Sociálne podniky sú ako nástenkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese

<http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

Podľa údajov poslankyne Kláry Sárközy z SMK stojí jedno pracovné miesto v pilotných sociálnych podnikoch zhruba 66 300 eur. V sociálnych podnikoch sa podľa nej doposiaľ vytvorilo približne 360 pracovných miest a bolo vyškolených zhruba 2000 ľudí, z nich len 18 percent sa uplatnilo na trhu práce. „Myslím si, že za vynaložené prostriedky je to veľmi málo,“ poznamenala Sárközy.¹⁰⁸

Sociálne podniky tak nielenže manipulovali verejné obstarávanie, platili neadekvátne vysoké sumy za školenia, ale v konečnom dôsledku zrejme ani neplnili svoju hlavnú úlohu a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ani nemalo nástroj na to, aby sledovalo plnenie alebo neplnenie úlohy pilotných sociálnych podnikov. Nemožno sa preto čudovať, že ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny v januári 2010, keď Európska komisia oznámila slovenskej vláde, že našla pochybenia v implementácii pilotných sociálnych podnikov, bola schopná povedať:

Priznala však, že úspešnosť umiestňovania ľudí na trhu práce je slabá. Sociálne podniky zaškoľujú ľudí, ktorí v mnohých prípadoch nemajú ukončenú ani základnú školu. „Učia ich čítať, písať, počítať,“ vysvetľovala Tomanová a dodala, že všetky sociálne podniky sú v regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti.¹⁰⁹

Buď pani ministerka nemala ani tušenia, aké školenia robili sociálne podniky (viď. predchádzajúca strana), alebo netušila, kto boli účastníci školení, alebo bol celý projekt od začiatku postavený na úplne zlých základoch.

Zamestnanec – nezamestnaný – dotovaný zamestnanec

Ľudia v pozadí pilotných sociálnych podnikov prišli aj na iný spôsob „využitia“ sociálnych podnikov.

„V Horehronskom sociálnom podniku v prevádzke v Polomke nás robilo asi dvadsať,“ vysvetľuje Jana Oravkinová. „Všetci sme predtým pracovali u podnikateľa Svetláka. On nás prepustil, mesiac sme boli evidovaní na úrade práce a potom nás zaradili do sociálneho podniku. Dielne sociálneho podniku boli v priestoroch patriacich podnikateľovi Svetlákov. Takže sme chodili do práce na to isté miesto ako pred prepustením a robili sme vlastne to isté, čo predtým u Svetláka.“¹¹⁰

S podobným priebehom akože začlenenia nezamestnaných do pracovného procesu sme sa stretli aj v prevádzke v Čiernom Balogu. „Viete, akým nezamestnaným dáva Horehronský sociálny podnik prácu?“ pýtali sa domáci. „Takým, čo nezamestnaní v skutočnosti vôbec neboli. Chlapi dostali u Rosíka na píle výpovede s tým, aby sa na druhý deň hlásili na úrade práce. Úrad práce ich ako zázrakom okamžite zaradil na školenie Horehronského sociálneho podniku. Chlapi museli doobeda chodiť na školenie a poobede šli robiť k Rosíkovi na pílu. Po skončení školenia papierovo nastúpili do Horehronského sociálneho podniku, ale v skutočnosti pracovali na tom istom pracovisku ako predtým, teda v Rosíkových priestoroch, a pracovali tiež na Rosíkových zákazkách.“ Ani podnikateľ Ján Rosík nepoprel, že ľudia, ktorých prepustil, pracovali hneď od druhého dňa v jeho priestoroch a dokonca robili na jeho zákazkách. Riaditeľ Horehronského sociálneho podniku túto anomáliu vysvetľoval tým, že „Rosíkovi poskytujeme služby“.¹¹¹

¹⁰⁸ Sociálne podniky sú ako nástenkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

¹⁰⁹ Sociálne podniky sú ako nástenkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

¹¹⁰ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

¹¹¹ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

Riaditeľka úradu práce v Brezne Eva Krahulcová vtedy tvrdila, že dá prešetriť, či skutočne posúvali na školenie sociálneho podniku aj ľudí, ktorí sa ledva stačili na úrade práce prihlásiť. Až neskôr sa ukázalo, že breznianska pani riaditeľka chcela zrejme prešetrovať samu seba, pretože aj ona sa rovnako ako šéfovia úradov práce vo Veľkom Krtíši, v Spišskej Novej Vsi a Rožňave priživila na sociálnych podnikoch a ako členka odbornej rady sa podľa vlastných slov podieľala na výbere klientov z úradov práce, vhodných na školenia. Aj za výber tých správnych nezamestnaných pre Horehronský sociálny podnik Krahulcová dostala takmer tisíc eur. Pre médiá tvrdila, že sa nemá za čo hanbiť.¹¹²

Horehronský sociálny podnik je od leta (2010) v konkurze, jeho zamestnancom musel šesť chýbajúcich výplat poskytnúť Garančný fond, ostatných peňazí sa domáhajú súdnou cestou. A ako žijú teraz? Chlapov z Čierneho Balogu, aspoň poniektorých, sa existencia Horehronského sociálneho podniku veľmi nedotkla. Miro Haviar pracoval na vysokozdvížnom vozíku u Rosíka pred „skvelým“ nápadom pani ministerky a pracoval na ňom u Rosíka aj ako zamestnanec Horehronského sociálneho podniku. A ako sme sa presvedčili na vlastné oči, vozík v priestranstve medzi Rosíkovými dielňami riadi Miro Haviar aj dnes. Robotníci z Polomky sú na tom oveľa horšie. Na obdobie, kým stará dobrá pani prišla s nápadom sociálnych podnikov, môžu už iba s nostalgiou spomínať. Do toho času zamestnanie mali. Teraz nie. Dnes sú už naozaj evidovaní ako nezamestnaní na úrade práce.¹¹³

Kto si našiel prácu a zarobil

Nedá sa však povedať, že pilotné sociálne podniky nedali nikomu prácu a nedali nikomu zarobiť. Akurát to neboli „znevýhodnené skupiny uchádzačov o zamestnanie“, ako deklaroval zákon o službách zamestnanosti. Ľudia v pozadí sociálnych podnikov boli skutočne tvoriví v tom, ako zo sociálnych podnikov vyťažiť čo najviac. Ako sme už v tejto štúdii uviedli, najčastejšími spôsobmi, boli predražené zákazky na školiace služby a publicitu, nákupy luxusných áut a prenajímanie priestorov pre sociálne podniky. Pilotné sociálne podniky však okrem toho platili vysoké sumy za poskytovanie rôznych (väčšinou veľmi nejasných) poradenských služieb. A tieto služby zvyčajne poskytovali ľudia prepojení rôznymi väzbami na zakladateľov sociálnych podnikov (či priamo zakladatelia), alebo dokonca na poslancov NR SR za stranu Smer-SD, ktorí stáli v pozadí za sociálnymi podnikmi.

V Banskobystrickom kraji založil štyri sociálne podniky Juraj Thomka, rodinný priateľ smeráckej poslankyne Jany Laššákovéj. Jej syn, ktorý pracuje na úrade banskobystrického samosprávneho kraja, projekty o sociálnych podnikoch odporúčal schváliť. Thomka po prevalení škandálu o straníckom prepojení pre denník SME vyhlásil, že s neziskovkami nemá nič spoločné. „Nie je to pravda. Nie som v nijakom z orgánov neziskových organizácií,“ tvrdil. Nám sa však podarilo zistiť, že Thomka dostal vlani ako manažér projektu od Horehronského sociálneho podniku odmenu vo výške 11 522 eur (347-tisíc korún).¹¹⁴

¹¹² Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese

<http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

¹¹³ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese

<http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

¹¹⁴ Zarábajú na nezamestnaných?! Plus 1 deň 9. 3. 2009, dostupné na adrese

<http://www.pluska.sk/slovensko/politika/zarabaju-nezamestnanych.html>

Keď sa ho médiá po zverejnení tejto informácie pokúšali skontaktovať, aby si od neho vyžiadali stanovisko, nedvíhal telefón a nereagoval ani na SMS. Nakoniec sa však Juraj Thomka k odmene 11 522 eur vyjadril.

„Odmeny to nie sú. Je to more práce rozbehnúť taký projekt, neviete si predstaviť, aká je náročná práca s rizikovou skupinou ľudí a koľko úsilia človeka stojí. Som pracovník na dohodu a dnes nikto nerobí zadarmo. Česť práci,“ povedal nám Thomka.¹¹⁵

Ten istý sociálny podnik vyplatil odmeny aj ďalším šiestim manažérom, medzi ktorými figuruje napríklad smerák Norbet Nikel či člen bývalej strany SOP Ladislav Setnický. Spolu dostali 45 741 eur (1,37 milióna korún). V týchto odmenách nie sú však zarátané mzdové náklady zamestnancov podniku vrátane vedúcich pracovníkov.¹¹⁶

Väčšina z peňazí určených na riešenie nezamestnanosti tiekla do vreciek desiatok poradcov, ktorí často nie sú schopní vysvetliť, v čom spočívala ich poradenská činnosť, aké rady sociálnym podnikom poskytl. Sekretár projektu Horehronského sociálneho podniku Norbert Nikel sa po našej otázke, za čo konkrétne zbral peniaze, nezmohol na nič iné, len na dlhé ticho.¹¹⁷

Mimochodom, Horehronský sociálny podnik, n.o. je od 16. 7. 2011 v likvidácii.

Podľa materiálov z ministerstva desaťtisíce eur zarábali napríklad v Gemerskom sociálnom podniku ľudia blízki strane Smer. „Napríklad jeden z nich bol hovorca Banskobystrického samosprávneho kraja, ktorý okrem iného bol krajským koordinátorom mladých sociálnych demokratov, čo je odnož Smeru,“ povedala Nicholsonová. Ide o Romana Lebedu. Mal tam podľa Nicholsonovej pracovať aj jeho otec, ktorý je praktickým lekárom. Okrem nich malo v Gemerskom sociálnom podniku zarábať spolu 25 externistov. Ich odmeny sa pohybovali za štyri mesiace roku 2008 v úhrne asi 200-tisíc korún, teda asi 6600 eur na osobu. V roku 2009 zarábali približne 20-tisíc eur.¹¹⁸

Médiá následne zverejnili mená niektorých ľudí, ktorí pracovali na externých pozíciách v Gemerskom sociálnom podniku v Klenovci a ktorí za hodinu práce dostávali približne 36 až 39 eur, čo je na slovenské pomery viac ako denná priemerná mzda. A neboli to práve ľudia, ktorí spadali do kategórie „znevýhodnený uchádzač o zamestnanie“.

¹¹⁵ Funkcionári Smeru sa nabaľujú na prenájmoch, Plus 1 deň, 14. 3. 2009, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/showdoc.do?docid=175393&showRate=true>

¹¹⁶ Zarábajú na nezamestnaných?! Plus 1 deň 9. 3. 2009, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/zarabaju-nezamestnanych.html>

¹¹⁷ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

¹¹⁸ Sociálne podniky preverí polícia, SME, 29. 9. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5571084/socialne-podniky-preveri-policia.html>

PhDr. ROMAN LEBEDA – bývalý hovorca expredseda Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK) Milana Murgaša za Smer a koordinátor Mladých sociálnych demokratov (odnož Smeru) pre Banskobystrický kraj.

MUDr. LADISLAV LEBEDA – Praktický lekár pre dospelých v Hnúšti, poslanec mestského zastupiteľstva v Hnúšti za Smer, otec Romana Lebedu. „Ako si vôbec dovoľujete mi volať a rušiť ma v práci? Čo si vy o sebe myslíte? Tam sa obráťte na predstavenstvo a ich sa vypytujte,“ reagoval Lebeda starší a zložil nám telefón.

Ing. JANA NOVÁ – bola pracovníčkou Televíznej spoločnosti BBSK, ktorú zriadil bývalý župan Milan Murgaš.

MARCELA KRŠKOVÁ – poslankyňa vo Zvolene za koalíciu Smer a riaditeľka zvolenského divadla. „Nebudem to komentovať, už tam nie som,“ zareagovala a zložila telefón.

Ing. JÁN FIĽO – poslanec za Smer v Rimavskej Sobotě, člen správnej rady Gemerského sociálneho podniku. Priznal, že do funkcie ho nominovala okresná organizácia Smeru.

LÍVIA HANESOVÁ – živnostníčka, ktorá nám nevedela bližšie povedať, čo bolo jej náplňou práce. „Robila som externého projektového manažéra,“ uviedla.

Ing. VERONIKA ŠTIGLICOVÁ – pracovníčka Mestského úradu v Leviciach. „Pracovala som tam ako manažérka monitorovania. Spracovávala som podklady pre ministerstvo,“ povedala.

JURAJ FLANK – riaditeľ pobočky Sociálnej poisťovne v Lučenci, nominoval ho Smer. „Na telefón nedávam vyjadrenia a dementujem všetko, čo by ste chceli napísať.“

Mgr. BLAŽENA HRUŠKOVÁ – zástupkyňa starostu v Klenovci za Smer a učiteľka na gymnáziu v Hnúšti. „Bola som asistentkou pre vzdelávanie, komunikovala som s lektormi,“ prezradila.

JARMILA KYSELOVÁ – riaditeľka MŠ v Hnúšti. V škôlke nám povedali, že v sociálnom podniku nepracovala ona, ale jej muž. Samotná riaditeľka sa k tomu nechcela vyjadrovať.

Ing. MARTINA FIZEĽOVÁ – vedená ako pracovníčka v regionálnom poradenskom centre pre Európske štrukturálne fondy v BBSK, ktoré koordinovalo sociálne podniky. „Robila som tam poradcu pre vzdelávanie,“ povedala.

Ing. IDA MELICHOVÁ – riaditeľka úradu práce v Rimavskej Sobotě. Robila poradenstvo ako fyzická osoba.

Ing. ONDREJ ANTAL – spoločník vo firme Juraja Thomka, ktorý podľa médií ovládal štyri sociálne podniky a bol blízkym priateľom poslankyne za Smer Jany Laššákovvej.¹¹⁹

Aj Gemerský sociálny podnik (jeden z troch, ktoré vznikli v jeden deň a ktorých zakladateľom bol Ján Thomka, bývalý obchodný partner a priateľ poslankyne za stranu Smer-SD) je v súčasnosti (od 17. 5. 2011) v likvidácii.

¹¹⁹ Škandál: Externisti brali za hodinu až 39 eur!, Plus 1 deň, 2. 10. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/slovensko/politika/skandal-externisti-brali-za-hodinu-az-39-eur.html>

Ďalšia neziskovka založená Thomkom, Veľkokrtíšsky sociálny podnik, vyplatil manažérom na odmenách takmer rovnakú sumu ako Horehronský. Asistent projektu Miroslav Haško, ktorý je bratom šéfa okresnej organizácie Smeru vo Veľkom Krtíši, sa mohol radovať zo 4 322 eur (130-tisíc korún). Samotný riaditeľ podniku Róbert Paulický, mesačne zarábajúci v hrubom 830 eur (25-tisíc Sk), však tvrdí, že manažérom nezavidí a odmeny sú vyplácané podľa zmluvy. „Ja im nezavidím, projekt sa nám celkom dobre rozbieha,“ reagoval.¹²⁰

Kým do sociálneho podniku tiekli peniaze zo štátneho rozpočtu projekt sa celkom dobre rozbiehal a bolo aj na štedré odmeny. Keď však ministerstvo zastavilo štedré dotácie, nebolo už ani na platenie energií.

Sociálny podnik vo Veľkom Krtíši už takmer pol roka neplatí za nájom, v utorok popoludní ho čiastočne odpojili od elektrickej energie. V najbližších dňoch by malo nasledovať uzavretie priestorov. Štatutárny zástupca Sociálneho podniku vo Veľkom Krtíši Branislav Králik priznal finančné problémy, podľa neho sú však len dočasné a nepovažuje ich za dôvod, aby sa niečo dialo.¹²¹

Keď išlo o odvysielanie reklamných spotov, v rozpočtoch sociálnych podnikov sa našli tisíce eur na publicitu. Keď však médiá žiadali informácie o nakladaní s prostriedkami slovenských a európskych daňovníkov, ministerstvo sa do publicity nehrnulo.

Zaujímavé je aj to, že ministerstvo práce Viery Tomanovej sa snažilo škandál s odmenami zatajiť. V materiáloch, ktoré nám rezort zaslal, boli totiž údaje týkajúce sa odmien zabielené. „Mzda manažéra projektu je úmerná rozsahu jeho práce, kompetencií a zodpovednosti. Ak spriemerujeme známe parametre, priemerná odmena manažéra je v priemere maximálne 1 238 eur vrátane režijných výdavkov,“ tvrdil nám hovorca rezortu Michal Stúška. „Rezort nikdy neskúmal a nebude skúmať, s akou politickou stranou predkladateľ projektu sympatizuje,“ dodal. Na roky 2009 – 2010 štát už vyčlenil pre sociálne podniky vyše 229 miliónov eur (takmer 7 miliárd Sk).¹²²

Transparentnosť vôbec nebola silnou stránkou sociálnych podnikov a novinári mali vždy problémy pri získavaní informácií o ich fungovaní.¹²³ V istom okamihu sa však kauza sociálnych podnikov stala nielen problémom neefektívneho využívania, či dokonca zneužívania verejných financií, ale aj problémom slobody tlače. Do problémov sa dostali redaktori verejnoprávnej Slovenskej televízie (STV), ktorí o jednom zo sociálnych podnikov natočili reportáž a riaditeľ STV sa najprv pokúsil túto reportáž stiahnuť z vysielať a uvoľnil ju až po silnom mediálnom tlaku.^{124, 125}

¹²⁰ Zarábajú na nezamestnaných?! Plus 1 deň 9. 3. 2009, dostupné na adrese

<http://www.pluska.sk/slovensko/politika/zarabaju-nezamestnanych.html>

¹²¹ Sociálny podnik neplatil nájom, už je bez elektriky, SITA, 30. 3. 2011, dostupné na adrese

<http://www.webnoviny.sk/banskobystricky-kraj/socialny-podnik-neplatil-najom-uz-je/325271-clanok.html>

¹²² Zarábajú na nezamestnaných?! Plus 1 deň 9. 3. 2009, dostupné na adrese

<http://www.pluska.sk/slovensko/politika/zarabaju-nezamestnanych.html>

¹²³ V sociálnom podniku nám buchli dverami, Denník SME, 17. 8. 2009, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/4977289/v-socialnom-podniku-nam-buchli-dverami.html>

¹²⁴ Riaditeľ STV Nižňanský zastavil Reportérov, Denník SME, 7. 10. 2009, dostupné na adrese

<http://www.sme.sk/c/5050857/riaditel-stv-niznansky-zastavil-reporterov.html>

¹²⁵ Reportéri sa Nižňanskému bránia, Denník SME, 8. 10. 2009, dostupné na adrese

<http://www.sme.sk/c/5052520/reporteri-sa-niznanskemu-brania.html>

Príbeh jedného sociálneho podniku – veľká sláva, veľký pád

Začnime oficiálnou správou z web stránky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR – Sekcie Európskeho sociálneho fondu:

Konferencia k projektu sociálneho podniku na Spiši a Gemeri

19. 10. 2009

Generálny riaditeľ sekcie riadenia Európskeho sociálneho fondu, Juraj Ťapák, sa dňa 12.10.2009 v Rožňave zúčastnil konferencie k projektu sociálneho podniku na Spiši a Gemeri. Informoval o úlohe riadiaceho orgánu pri fungovaní a riadení aktivít sociálnych podnikov.

Riaditeľ Spišsko-gemerského sociálneho podniku, n. o. Peter Erdélyi a projektová manažérka Janka Brziaková prezentovali aktivity a výsledky projektu s názvom Vytvorenie a overenie fungovania sociálneho podniku v regiónoch Spiš a Gemer. Ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová, ktorá konferenciu otvorila, vo svojom príhovore vyzdvihla cieľ a potrebu sociálnych podnikov. Na záver konferencie slávnostne otvorila jedáleň Dobrá kuchyňa, ktorá poskytuje stravovanie pre študentov zo škôl z blízkeho okolia a podnikateľov s rozvozom obedov na miesta určenia - v súčasnej dobe pripravujú cca 250 - 300 obedov denne. Spišsko-gemerský sociálny podnik, n. o. dal doteraz prácu 140 nezamestnaným.¹²⁶

Osem mesiacov po tejto konferencii priniesli médiá úplne odlišnú správu.

„Po poslednom audite zo strany riadiaceho orgánu ministerstvo jednostranne vypovedalo zmluvu so Spišsko-gemerským a Revúckym sociálnym podnikom z dôvodu porušenia zmluvných podmienok,“ potvrdil Michal Stuška, hovorca ministerstva práce.¹²⁷

Ešte pred týmto oficiálnym vyhlásením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 17. mája 2010 Spišsko-gemerský sociálny podnik de facto ukončil svoju činnosť, čo sa najviac dotklo práve stravníkov jedálne Dobrá kuchyňa, ktorú slávnostne otvorila ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová (Smer-SD).

„Vylepili oznam na dvere, že končia a povedali nám, že variť začnú v septembri,“ povedal pre Korzár niekdajší stravník. „Neviem, či sa bude variť. Možno, keď to niekto preberie,“ doplnil bývalý zamestnanec podniku.¹²⁸

Spišsko-gemerský sociálny podnik ani jedáleň Dobrá kuchyňa však nikto neprebral a podnik šiel o pár týždňov do likvidácie.

O ukončení činnosti podniku rozhodla jeho správna rada po tom, čo mu z dôvodu porušenia zmluvných podmienok prestalo ministerstvo práce vyplácať peniaze.¹²⁹

¹²⁶ Dostupné na adrese

http://www.esf.gov.sk/new/index.php?mod=news_activity&nid=175&slD=5c8957230bb85eaf45aba912ff2372ae

¹²⁷ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹²⁸ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹²⁹ Zo sociálneho podniku tiekli peniaze na súkromné účty, Babič tvrdí, že v tom nemá prsty, Korzár, 7. 8. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5496077/zo-socialneho-podniku-tiekli-peniaze-na-sukromne-ucty.html>

Takže zhrnuté: Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o. vznikol 22. 11. 2007, v apríli 2008 sa uchádzal o podporu z Európskeho sociálneho fondu v rámci pilotného projektu sociálnych podnikov, 18. júna 2008 mu Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR udelilo dotáciu vo výške 3 456 978 eur. Jedáleň „Dobrá kuchyňa“ bola slávnostne otvorená 12. 10. 2009 ministerkou práce a sociálnych vecí Vierou Tomanovou (Smer-SD), ktorá presadila pilotný projekt sociálnych podnikov. Dňa 17. 5. 2010 jedáleň „Dobrá kuchyňa“ oznámila, že „z organizačných dôvodov“ nevarí. Spišsko-gemerský sociálny podnik je od 23. 6. 2010 v likvidácii.

Až do vypovedania zmluvy zo strany MPSVaR SR boli Spišsko-gemerskému sociálnemu podniku podľa prvotných informácií poskytnuté zálohové platby vo výške 1 223 421 €, z toho z EÚ 1 048 408 € a zo štátneho rozpočtu 185 013 €. Certifikátom EÚ prešli oprávnené výdavky iba vo výške 231,05 €.¹³⁰

Podľa vyjadrenia hovorkyne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Slavomíry Sélešovej v prípade Spišsko-gemerského sociálneho podniku si ministerstvo uplatňuje pohľadávku dokonca až vo výške 1 327 661 eur, ktorá mu bola uznaná.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR síce vyhlásilo, že si bude nárokovať vrátenie všetkých už poskytnutých prostriedkov, či sa však k týmto peniazom niekedy dopracuje je viac ako pochybné. Navyše z výnosov z likvidácie spoločnosti mali byť uspokojení aj veritelia sociálneho podniku. Podnik mal totiž dlhy za niekoľko tisíc eur voči dodávateľom služieb.¹³¹

Majetok podniku, ktorý začal likvidátor predávať, má hodnotu viac ako tristotisíc eur. Podľa jeho názoru by mohol uspokojiť asi dve tretiny pohľadávok. „V prvom rade sa postupne speňažuje majetok za ceny nad znalecký posudok. Časť sa podarilo predáť a z jeho výťažku boli uspokojení zamestnanci, daňový úrad, Sociálna poisťovňa a zdravotná poisťovňa,“ uviedol likvidátor Daniel Janšo. Na otázky týkajúce sa výšky nájmu, nákladov na rekonštrukciu budovy, či nákupu konkrétnych služieb, aby sme mohli vystopovať toky peňazí daňovníkov, však odmietol odpovedať. Neuvedol ani celkovú výšku jeho záväzkov a pohľadávok, s odvolaním sa na neukončenú účtovnú uzávierku.¹³²

Kde sa však podeli zvyšné peniaze z dotácie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR?

Podnik bol známy predraženými verejnými obstarávaniami. Napríklad propagáciu si objednal za viac ako stotisíc eur. Výdatne platil aj za rôzne školenia a konzultačné služby. Dočasne vytvoril iba okolo dvadsať pracovných miest, z toho asi štvrtinu vo vedení.¹³³

Podnik mal drevársku, lesnícku činnosť a verejnú jedáleň Dobrá kuchyňa v Rožňave. Z dotácie sa nakúpilo zariadenie kuchyne i kancelárií, zadovážili autá, lesné mechanizmy, či lis na výrobu drevených brikiet. Veľkú časť peňazí minul na platy svojich zamestnancov, režijné náklady, ale aj konzultácie, školenia a nákup služieb. Niekoľko stotisíc eur mal dať na propagáciu, objednával si i upratovacie služby, namiesto toho, aby upratovanie zveril dlhodobo nezamestnaným ženám, ktorých sú v evidencii úradu práce stovky.¹³⁴

¹³⁰ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹³¹ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹³² Zo sociálneho podniku tiekli peniaze na súkromné účty, Babič tvrdí, že v tom nemá prsty, Korzár, 7. 8. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5496077/zo-socialneho-podniku-tiekli-peniaze-na-sukromne-ucty.html>

¹³³ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹³⁴ Zo sociálneho podniku tiekli peniaze na súkromné účty, Babič tvrdí, že v tom nemá prsty, Korzár, 7. 8. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5496077/zo-socialneho-podniku-tiekli-peniaze-na-sukromne-ucty.html>

O „hospodárení“ s prostriedkami Európskej únie a štátneho rozpočtu SR a vzťahoch medzi ľuďmi v pozadí tohto sociálneho podniku svedčí aj budova s adresou Námestie 1. mája č. 1/104¹³⁵ v Rožňave, v ktorej sídlil Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o.¹³⁶

*Budova patrí firme BaMaKo z Popradu a jej jediným spoločníkom je advokát Jozef Beňo. Jeden čas mal advokátsku kanceláriu aj v Rožňave a poskytuje právne služby exposlancovi za Smer-SD Jánovi Babičovi. Nie je teda náhoda, že mal biznis so sociálnym podnikom. Podľa dobre informovaných zdrojov Beňo zastupoval nedávno Babiča pri rozvode, v spore o poľovný revír, ale i pri rôznych iných podaniach. Priznal, že sa s Babičom pozná, ale o ostatných veciach nechcel hovoriť s odkazom na mlčanlivosť vo veciach klienta. „Koľko som dostával za nájom vám nepoviem. Som súkromná osoba. Mám však voči sociálnemu podniku pohľadávky, ktoré si budem vymáhať,“ povedal. Budovu chce ďalej prenajímať, vylúčil však, že by v nej mala byť i naďalej kuchyňa.*¹³⁷

Podľa aktuálneho výpisu z Katastra nehnuteľností, konkrétne z výpisu Listu vlastníctva stavby so súpisným číslom 104 na parcele číslo 493 je vlastníkom nehnuteľnosti Ing. Ján Babič, ktorý budovu nadobudol na základe kúpnej zmluvy V 372/11 - 623/11.

Mimochodom, podľa informácií médií bola budova, v ktorej sociálny podnik sídlil, zrekonštruovaná zo štátnej dotácie.¹³⁸

Aké je pozadie tohto „sociálneho podniku“? Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o. založili tri fyzické osoby, medzi nimi i podnikateľ a člen Smeru-SD Jozef Sarvaš. V Rožňave a blízkom okolí je všeobecne známe, že Jozef Sarvaš je dobrým priateľom okresného predsedu strany Smer-SD v Rožňave a v tom čase poslanca NR SR Jána Babiča. A práve Ján Babič bol považovaný za „krstného otca“ Spišsko-gemerského sociálneho podniku, čo médiám potvrdili aj jeho dvaja stranícky kolegovia – primátor mesta Rožňava MUDr. Laciak a poslankyňa NR SR Lea Grečková, ktorá sa k založeniu Spišsko-gemerského sociálneho podniku hrdo hlásila. A Ján Babič sa ako „krstný otec“ vo vzťahu k tomuto sociálnemu podniku aj správal.

*Ako potvrdili Korzáru viaceré zdroje, mal ho z úzadia, až do vypuknutia problémov s platbami, osobne riadiť. „Rozhodoval o každej faktúre, o nákupoch, o všetkom. Riaditelia tam boli len na to, aby jeho rozhodnutia podpísovali,“ povedal Korzáru nemenovaný zdroj. To malo byť i dôvodom ich fluktuácie. Za necelé dva roky sa vystriedali na riaditeľskom poste štyria ľudia.*¹³⁹

Po tom, čo sa Spišsko-gemerský sociálny podnik dostal do problémov, Ján Babič sa od jeho fungovania verejne dištancoval.

*Babič sa už k podniku nehlási, tvrdenia odmieta. „Ja s ním nemám nič spoločné. Kto povedal, že som ho riadil? To je hlúposť. Zle si to vysvetľujete,“ reaguje dnes na otázky, čo bude s podnikom a jeho majetkom. Odkázal nás na jeho riaditeľa Ondreja Leštaka.*¹⁴⁰

¹³⁵ <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?SMC=1&id=2308>

¹³⁶ <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=nazov&id=150094>

¹³⁷ Zo sociálneho podniku tiekli peniaze na súkromné účty, Babič tvrdí, že v tom nemá prsty, Korzár, 7. 8. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5496077/zo-socialneho-podniku-tiekli-peniaze-na-sukromne-ucty.html>

¹³⁸ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹³⁹ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

¹⁴⁰ Veľkolepý sociálny podnik sa skončil fiaskom (Štátnu dotáciu minuli a narobili dlhy), Korzár, 19. 6. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5429938/velkolepy-socialny-podnik-sa-skoncil-fiaskom.html>

Ten najprv novinárom na mailové i telefonické otázky neodpovedal a novinárom sa ho nepodarilo nájsť ani v sídle podniku, ani na domácej adrese. Nakoniec sa k svojmu pôsobeniu v sociálnom podniku vyjadril v podobnom duchu, ako väčšina riaditeľov sociálnych podnikov po tom, čo sa v médiách prevalili informácie o podivných praktikách.

Posledný riaditeľ Ondrej Leštak nechce mať s podnikom už nič spoločné. „Dajte mi s tým pokoj!“ zareagoval. Tvrdí, že keď podnik vstupoval do likvidácie, nemal podlžnosti voči poisťovniam ani daňovému úradu. „Zničila ho politika,“ dodal.¹⁴¹

Pozoruhodná je aj skutočnosť, že na mieste riaditeľa Spišsko-gemerského sociálneho podniku, n.o. sa za krátku dobu jeho existencie (vznikol 22. 11. 2007 a do likvidácie bol daný 23. 6. 2010) vystriedali údajne až štyria ľudia (autorovi štúdie sa podarilo dopátrať k trom menám). Riaditeľmi Spišsko-gemerského sociálneho podniku, n.o. postupne boli Jaroslav Chanas (už bol v tejto štúdii spomenutý aj so svojim napojením na vládnu stranu Smer-SD), Peter Erdélyi a Ondrej Leštak. Podľa informácií od informovaných ľudí, ktorí si želali zostať v anonymite, vraj prví traja riaditelia odišli z funkcie po tom, čo zistili do akého podozrivého „podnikania“ sa „namočili“. Ten posledný už odísť nestihol, pretože sociálny podnik bol daný do likvidácie v čase keď mu ešte (formálne) šéfoval.

Pre zaujímavosť niekoľko ukážok „publicity“, ktorá sprevádzala Spišsko-gemerský sociálny podnik v časoch, keď bol prezentovaný ako ukážka sociálnej politiky vlády SR s podporou fondov EÚ:

Prezentácia generálneho riaditeľa ESF - „Úloha ESF pri riadení aktivít sociálneho podniku“:

URL: <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?id=2310>

Prezentácia Spišsko-gemerského sociálneho podniku, n.o. - „Vytvorenie a overenie fungovania sociálneho podniku“:

URL: <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?id=2311>

Tlačová správa Spišsko-gemerského sociálneho podniku, n.o. – „Dali sme prácu 140 nezamestnaným“:

URL: <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?id=2309>

Fotografie z konferencie a zo sprievodnej akcie:

URL: <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?id=2308>

¹⁴¹ Zo sociálneho podniku tiekli peniaze na súkromné účty, Babič tvrdí, že v tom nemá prsty, Korzár, 7. 8. 2010, dostupné na adrese <http://roznava.korzar.sme.sk/c/5496077/zo-socialneho-podniku-tiekli-peniaze-na-sukromne-ucty.html>

Začiatok konca pilotných sociálnych podnikov

V novembri a decembri 2009 navštívili Slovensko audítori Európskej komisie a vykonali kontrolou v dvoch z ôsmich sociálnych podnikoch. V sociálnom podniku Arvik v Bardejove a Revúckom sociálnom podniku. Audit sa zamerával aj na preskúmanie efektívnosti kontrolných a riadiacich systémov pri čerpaní prostriedkov Európskeho sociálneho fondu (ESF) v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Prebehlo v dvoch vlnách, od 23. do 27. novembra a od 14. do 18. decembra. Výsledky na seba nenechali dlho čakať a už v polovici januára 2010 Európska komisia informovala o pochybeniach pri využívaní fondov Európskej únie.

„Výsledky auditu sú už známe, minulý týždeň v piatok (8. januára 2010) sa uskutočnilo stretnutie, kde audítori EK informovali slovenské orgány o svojom stanovisku a predbežných výsledkoch auditu. Správa by mala byť hotová do dvoch týždňov. V tejto správe budú uvedené všetky nájdené problémy, dotkne sa aj problematiky finančného vyrovnania,“ informovala Aktuálne.sk tlačová tajomníčka Generálneho riaditeľstva EK pre zamestnanosť Carmel Dunneová.¹⁴²

„Audítori našli v oboch sociálnych podnikoch problémy a slovenské orgány už informovali Európsku komisiu, že projekt Arvik bol zrušený,“ povedala pre SME Chantal Hughes, hovorkyňa Generálneho riaditeľstva pre zamestnanosť, sociálne veci a rovnaké príležitosti.¹⁴³

Aj po zverejnení týchto informácií ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová tvrdila, že audítori závažné nedostatky v sociálnych podnikoch nezistili a poukazovala na to, že komisia auditovala len dva z ôsmich sociálnych podnikov. Súčasne však potvrdila, že ešte v polovici decembra 2009 zastavila financovanie pilotnému sociálnemu podniku Arvik. O tomto fakte mlčala ministerka aj ministerstvo celý mesiac. Tomanová tiež nevysvetlila dôvody, prečo ministerstvo odstúpilo od zmluvy, iba všeobecne skonštatovala, že to bolo pre porušenie zmluvných podmienok.

Ministerka práce a sociálnych vecí Viera Tomanová ešte v polovici decembra minulého roka odstúpila od zmluvy s pilotným sociálnym podnikom Arvik. „V žiadnom prípade to nebolo rozhodnutie Európskej komisie,“ povedala po stredajšom rokovaní vlády. Rezort práce a sociálnych vecí v tomto sociálnom podniku podľa Tomanovej zistil viaceré opakované nedostatky, ktoré sa neodstraňovali. „Požiadala som o kontrolu podniku Národný inšpektorát práce, Ústredie práce, aj daňový úrad a vzhľadom na to, že sa jedná o európske peniaze, aj Úrad boja proti korupcii,“ uviedla šéfka rezortu práce a sociálnych vecí. Ako dodala, k odstúpeniu od zmluvy pristúpila kvôli porušeniu zmluvných podmienok zo strany sociálneho podniku.¹⁴⁴

Audítori neprišli na Slovensko náhodou a ani z iniciatívy slovenskej vlády. Podnet komisii dal Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI). SGI sa totiž domnieval, že Slovensko neoprávnene poskytlo na podporu sociálnych podnikov približne 26,56 milióna eur vyčlenených z fondov EÚ a dotovalo tieto neziskové organizácie v zásadnom rozpore s európskymi pravidlami o štátnej pomoci.

¹⁴² Komisia našla v sociálnych podnikoch fatálne chyby, Aktuálne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1199600>

¹⁴³ Prvý Tomanovej sociálny podnik skončil, Denník SME, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5190545/prvy-tomanovej-socialny-podnik-skoncil.html> a na adrese <http://tv.sme.sk/va/13558/v-socialnych-podnikoch-sa-nasli-nedostatky.html>

¹⁴⁴ Tomanová odmieta kritiku sociálnych podnikov, SITA, 14. 1. 2010, dostupné na adrese <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/87798/Tomanova-odmieta-kritiku-socialnych-podnikov>

Zatiaľ čo ministerka práce a sociálnych vecí sa v januári 2010 tvárila, že nejde o žiadne závažné nedostatky, Ministerstvo financií SR, ktoré je certifikačným orgánom na čerpanie peňazí z eurofondov, malo na vec iný názor. Už od júla 2009 odmietalo preplatiť niektoré výdavky na pilotné sociálne podniky. Do decembra 2009 vyplatilo peniaze len trom z ôsmich pilotných podnikov.

Ministerstvo financií pustilo do Bruselu iba tri faktúry s výdavkami sociálnych podnikov. „To sú jediné výdavky, ktoré mala preplatiť EK. Všetky ostatné zastavilo ministerstvo financií,“ podotkol Beblavý. V jednom prípade išlo o zanedbateľnú fakturovanú sumu, výdavky ďalších dvoch sociálnych podnikov preverila komisia v audite. Certifikované výdavky, ktoré mala preplatiť EK, tak zatiaľ celkovo predstavujú 365 143 eur. Doposiaľ bolo podľa údajov rezortu práce uhradených 10,8 miliónov eur nákladov sociálnych podnikov z nárokovateľnej sumy 26,5 miliónov eur.¹⁴⁵

Výdavky, ktoré schválil rezort financií

Certifikované výdavky pre sociálne podniky zahrnuté v žiadostiach o priebežnú platbu od Európskej komisie (všetky zdroje spolufinancovania):

- Horehronský podnik: 156 eur
- Revúcky podnik: 19 936 eur
- ARVIK: 345 051 eur

Poznámka: EK môže z týchto zdrojov preplatiť 85 percent. Pri ďalších 5 sociálnych podnikoch je uvedených 0 eur.¹⁴⁶

Podľa Miroslava Beblavého z SGI, ktorý v rokoch 2002-2006 pôsobil ako štátny tajomník na Ministerstve práce sociálnych vecí a rodiny SR, sa Komisia venovala iba dvom podnikom práve preto, lebo pri iných ani Ministerstvo financií SR nepustilo do Bruselu žiadosti o preplatenie výdavkov.

V súvislosti so sociálnym podnikom Arvik pri Bardejove treba ešte raz spomenúť jednu udalosť, ktorej sme sa v tejto štúdii už dotkli. V októbri 2009 generálny riaditeľ verejnoprávnej Slovenskej televízie (STV) Štefan Nižňanský zastavil hotovú reláciu Reportérov, ktorej súčasťou bola aj sporná reportáž o Arviku. Odvysielal ju až o dva týždne s vlastným príhovorom. Hneď na to disciplinárne potrestal autorku reportáže Martinu Kubániovú.

Okrem toho, že kauza sociálnych podnikov je exemplárnym prípadom stranického klientelizmu a pokusu zneužívať verejné finančné prostriedky (či už prostriedky EÚ alebo SR), poukazuje aj na politické ovplyvňovanie verejnoprávnych (či skôr štátnych) médií, s cieľom zabrániť nezávislej investigatívnej.

Na druhej strane je táto kauza ukážkou, aké dôležité sú pre dohľad nad využívaním verejných zdrojov mimovládne organizácie, vzhľadom na významný prínos Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI) na zastavenie neefektívneho míňania finančných zdrojov EÚ a SR. Zvlášť v situácii, keď si demokraticky zvolení politici, ktorých úlohou je dohliadať na efektívne využívanie verejných finančných prostriedkov, či už zo zdrojov Európskej únie alebo štátneho rozpočtu SR, nielenže neplnia svoju úlohu, ale do poslednej chvíle sa snažia zakrývať problémy.

¹⁴⁵ Komisia našla v sociálnych podnikoch fatálne chyby, Aktuálne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1199600>

¹⁴⁶ Prvý Tomanovej sociálny podnik skončil, Denník SME, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5190545/prvy-tomanovej-socialny-podnik-skoncil.html>

Šéfka rezortu práce Viera Tomanová odmieta tvrdenia o zistení zásadných chýb audítormi Európskej komisie (EK) pri ich posledných kontrolách v sociálnych podnikoch na Slovensku. ... „Poznám tie prvé názory audítorov. Konštatovali, že v národných projektoch neboli zistené zásadné chyby,“ povedala po dnešnom rokovaní vlády SR ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny. Pripustila však, že komisia „určité“ nedostatky zistila. Bližšie ich však nechcela konkretizovať, pretože ešte bude prebiehať pripomienkové konanie medzi Slovenskom a EK. „Možno do deviatich týždňov bude nejaká konkrétna a definitívna verzia odporúčaní a záverov,“ konštatovala. Pripomenula tiež, že komisia auditovala iba dva z 8 pilotných podnikov.¹⁴⁷

Na hodnotenie sociálnych podnikov je podľa šéfky rezortu práce ešte priskoro. „Žiaden sociálny podnik ešte nemá uzatvorený jeden účtovný rok, pretože bolo dlhé a ťažké verejné obstarávanie. Začali fungovať až v roku 2009 a účtovný rok budú uzatvárať až teraz v januári,“ konštatovala ministerka.¹⁴⁸

Čo odhalil audit Európskej komisie

Miroslav Beblavý z Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI) zverejnil na svojej web stránke auditovú správu Európskej komisie (DG Employment – Generálne riaditeľstvo Zamestnanosť) o audite systémov Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia z 1. 3. 2010. Ponúkame výber najzaujímavejších citátov.

Vo svojom liste riadiacemu orgánu (poznámka autora štúdie: Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR) z dňa 22. júla 2009 certifikačný orgán (poznámka autora štúdie: Ministerstvo financií SR) odmietol certifikovať významnú časť nárokovovaných výdavkov sociálnych podnikov vzhľadom na vážne zistenia o oprávnenosti výdavkov. Tie obsahovali okrem iného znepokojujúce zistenia o úrovni osobných výdavkov, duplicite výdavkov a určení štátnej pomoci. Pri zbere údajov pre tento audit (november 2009) tieto vážne a urgentné otázky neboli riešené. (str. 16)

„Zistenie ovplyvňuje finančné prostriedky vo výške 25 052 318,46 eur (celková výška zmluvnej podpory pre sociálne podniky).“ (str. 19)

„Pomoc pridelená navštíveným sociálnym podnikom nerešpektuje podmienky zákonnosti a vhodnosti použitia fondov. Odporúča sa preto, aby bolo financovanie sociálnych podnikov zrušené a akékoľvek zálohy a refundácie nákladov vymáhané.“ (str. 22)

Odporúčame slovenským úradom aby overili podmienky štátnej pomoci týkajúce sa grantov pre ostatné sociálne podniky a aby sa urobili finančné korekcie, ak neboli dodržané pravidlá štátnej pomoci. (str. 22)

Audit ARVIK-u: Auditový tím odhalil indikátory vážneho podvodu pri overovaní na mieste. Boli odhalené dohody medzi sociálnym podnikom a inými podnikateľskými subjektmi týkajúce sa dodávok, výrobných zariadení, výrobných procesov, predaja a zamestnancov potenciálne vedúce k nekalému podnikaniu. Ako dôsledok následných kontrolných snáh národných orgánov, podstata zistení bola potvrdená národnými orgánmi. Preto projekt bol zrušený riadiacim orgánom a nevyhnutné právne/trestné konanie bolo iniciované. (str. 26)

¹⁴⁷ Tomanová: Audítori z EK nezistili zásadné chyby v sociálnych podnikoch, TASR, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://www.euractiv.sk/socialna-politika/clanok/socialne-tomanova-auditori-z-ek-nezistili-zasadne-chyby-v-socialnych-podnikoch>

¹⁴⁸ Sociálne podniky sú ako nástennkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

Audit Revúckeho sociálneho podniku: Pri nákupe aktív boli odhalené nedostatky vo verejnom obstarávaní, keďže hodnota kontraktov bola nad prahmi spoločenstva (poznámka autora štúdie: Európskej únie). Národný „podprahový“ postup sa opakovane použil, hoci úroveň konkurencie nie je pri ňom dostatočná. Bol odhalený aj prípad nezákonného rozdeľovania prípadov verejného obstarávania. (str. 27 – 28)¹⁴⁹

Preplatí Európska komisia výdavky pilotných sociálnych podnikov?

Až v tejto fáze celej kauzy sa začalo prvýkrát hovoriť o možnosti, že Európska komisia nepreplatí časť prostriedkov v celkovej hodnote 26,5 milióna eur, ktoré boli vyčlenené z Európskeho sociálneho fondu pre osem pilotných sociálnych podnikov. Niečo podobné sa Slovensku už stalo v inej kauze týkajúcej sa netransparentného a neefektívneho využívania, resp. pokusu o zneužitie fondov EÚ, známej ako „nástenkový tender“.

V čase konania auditu Európskej komisie bolo pritom podľa údajov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR uhradených už 30 percent nákladov pilotných sociálnych podnikov z celkovej nárokovateľnej sumy 26,5 miliónov eur. Z toho 85 percent malo byť preplatených Európskou komisiou zo zdrojov EÚ.

Dôvodom má byť dotovanie sociálnych podnikov, čo môže Brusel vyhodnotiť ako neoprávnenú štátnu pomoc, keďže sociálne podniky vykazujú hospodársku činnosť. Okrem jedného z týchto podnikov má každý dostať prostriedky vo výške takmer 3,3 milióna eur.

„Naše zistenia nasvedčujú, že táto pomoc bola poskytnutá v rozpore s európskou legislatívou, čo by znamenalo, že tieto výdavky, ak sa to potvrdí, budú neoprávnenými výdavkami zo Štrukturálnych fondov,“ uviedol Miroslav Beblavý z SGI.¹⁵⁰

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR však naďalej tvrdilo, že všetko je v poriadku a v súlade s pravidlami EÚ.

Ministerstvo práce takýto scenár vylučuje. Podľa generálneho riaditeľa sekcie riadenia Európskeho sociálneho fondu Juraja Ťapáka bola hrozba neoprávnenej štátnej pomoci eliminovaná už na počiatku, keď sa nastavovali podmienky fungovania sociálnych podnikov. Tvrdí, že sú neziskovými organizáciami a preto sa na nich nevzťahuje možnosť neoprávnenej štátnej pomoci.¹⁵¹

Navyše na verejnosť prenikli informácie, že problémy neboli iba v samotných pilotných sociálnych podnikoch ale aj v systéme riadenia fondov Európskej únie na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

¹⁴⁹ AUDIT: Predbežná správa Európskej komisie o kontrole sociálnych podnikov, Draft Systems Audit report for 2007SK05UP002 - Employment and Social Inclusion, A-Rep No <2009 - 1054>, dostupné na adrese <http://www.bebnavy.sk/2010/03/audit-predbezna-sprava-europskej-komisie-o-kontrole-socialnych-podnikov/>

¹⁵⁰ Sociálne podniky môžu skončiť ako nástenkový tender, aktualne.sk, 27. 11. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1196311>

¹⁵¹ Sociálne podniky môžu skončiť ako nástenkový tender, aktualne.sk, 27. 11. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1196311>

Európska komisia našla údajne zásadné nedostatky v celkovom manažmente projektu pilotných sociálnych podnikov zo strany Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ako aj v dvoch sociálnych podnikoch, ktoré kontrolovala. Vyplýva to z neoficiálnych informácií o výsledkoch auditu komisie, ktoré agentúre SITA poskytol Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť.¹⁵²

Navyše boli zverejnené informácie, že Ministerstvo financií SR si na rozdiel od Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR už dávnejšie uvedomovalo problémy s oprávnenosťou výdavkov pilotných sociálnych podnikov.

Ten má zároveň k dispozícii potvrdené informácie, podľa ktorých už od júla 2009 odmieta preplatiť výdavky na pilotné sociálne podniky aj slovenské Ministerstvo financií SR ako tzv. certifikačný orgán. „Na základe toho existuje dnes už veľmi vysoké riziko, že z projektu pilotných sociálnych podnikov nepreplatí Európska únia nič, alebo len malú časť. Milióny eur, ktoré zo strany ministerstva už boli vyplatené, tak pravdepodobne zatiahnu slovenskí daňovníci,“ tvrdí inštitút.¹⁵³

Ministerstvo financií podľa údajov, ktoré poskytlo Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť, posledné peniaze odkleplo sociálnym podnikom v októbri minulého roka (2009). Približne 10 miliónov eur, ktoré tieto podniky už dostali, pochádza zo slovenského rozpočtu. Do Európskej únie poslal rezort financií žiadosť o preplatenie len 300-tisíc eur.¹⁵⁴

O kauza sa intenzívnejšie začali zaujímať aj poslanci opozície, aj im však ministerka tvrdila, že nie je žiadny dôvod obávať sa, že by Slovensko mohlo opätovne prísť o financie z Európskych fondov.

Poslanci požadovali záruku od ministerky práce Viery Tomanovej, že pilotné sociálne podniky nedopadnú ako nástenkový tender. „Ministerka sa zaručila, že síce v niektorých podnikoch môžu nastať problémy, ale že globálne takýto scenár nehrozí,“ povedal poslanec Iván Farkas z SMK.¹⁵⁵

Ministerka práce a sociálnych vecí Viera Tomanová odmieta tvrdenie o tom, že sa financie vynaložené na pilotné sociálne podniky nepreplatia z Európskeho sociálneho fondu. „Nikdy nikto nerozhodol, že sa niečo nepreplatí z Európskeho sociálneho fondu vo vzťahu sociálnym podnikom,“ povedala na štvrtkovom brifingu. Sociálne podniky sú podľa nej legitímny nástroj v rámci Operačného programu Zamestnanosť a Sociálna inklúzia. „Nie je pravdou, že Brusel povedal tomuto projektu nie,“ zdôraznila Tomanová. Ako pokračovala, nikto tiež nekonštatoval žiadne fatálne zlyhanie pri príslušnom operačnom programe. Audítori z Európskej komisie podľa Tomanovej zatiaľ skontrolovali len dva z ôsmich pilotných sociálnych podnikov. „Boli konštatované určité nedostatky zo strany audítorov, zatiaľ len ústne, neboli prijaté žiadne závery a žiadne odporúčania,“ dodala ministerka.¹⁵⁶

¹⁵² Tomanová odmieta kritiku sociálnych podnikov, SITA, 14. 1. 2010, dostupné na adrese <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/87798/Tomanova-odmieta-kritiku-socialnych-podnikov>

¹⁵³ Tomanová odmieta kritiku sociálnych podnikov, SITA, 14. 1. 2010, dostupné na adrese <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/87798/Tomanova-odmieta-kritiku-socialnych-podnikov>

¹⁵⁴ Počiatok kontroluje Tomanovej sociálne podniky, SME, 3. 2. 2010, Ministerstvo financií poslalo do pilotných sociálnych podnikov kontrolu, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5222311/pociatek-kontroluje-tomanovej-socialne-podniky.html>

¹⁵⁵ Sociálne podniky sú ako nástenkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

¹⁵⁶ Tomanová odmieta kritiku sociálnych podnikov, SITA, 14. 1. 2010, dostupné na adrese <http://openiazoch.zoznam.sk/cl/87798/Tomanova-odmieta-kritiku-socialnych-podnikov>

Nedovolená štátna pomoc?

Diskusia o pilotných sociálnych podnikoch sa presunula aj ďalšej polohy a tou bola otázka legitímnosti štátnej pomoci, ktorú sociálne podniky dostávali.

Štátna pomoc môže byť legálna iba ak je v súlade s európskou legislatívou alebo ju komisia povolila. „Pomoc pre pilotné sociálne podniky nespĺňa ani jednu z týchto dvoch podmienok. EK neschválila takúto pomoc pre sociálne podniky, ani tie granty nie sú v súlade s existujúcimi pravidlami štátnej pomoci. Pravidlá Európskej únie nedovoľujú financovať niekoho, kto podniká na trhu, do výšky 95 percent jeho nákladov. Ministerstvo práce sa tvári, že sociálne podniky žiadnu hospodársku činnosť nevykonávajú,“ vysvetľoval Beblavý. Štát teda podľa neho dotuje organizáciu, ktorá umelo konkuruje iným subjektom, čím hospodárstvu a zamestnanosti nepomáha, ale škodí.¹⁵⁷

Ako zdôraznil, podľa komisie nie je rozhodujúca právna forma subjektu, pričom sociálne podniky sú neziskovými organizáciami, ale to, či vytvára neférovú súťaž. Beblavý tvrdí, že chybu si rezort práce nepriamo priznal pri obecných sociálnych podnikoch. „Podporu pre ostatné nepilotné sociálne podniky, ktorá je oveľa menej štedrá, už ministerstvo nastavilo tak, aby podmienkam únie neodporovalo,“ uvádza SGI.¹⁵⁸

Ministerka Tomanová tvrdí, že ministerstvo nemusí žiadať o výnimku pri štátnej pomoci. „Táto výnimka je už priamo konštituovaná v zmysle nariadenia EK a je tam zapísaná,“ poznamenala Tomanová. Vzápätí však nepoprela, že v niektorých prípadoch môže dôjsť aj k chybám, ktoré by súviseli s neoprávnenou štátnou pomocou. „Ak zistíme, že niektorá činnosť môže byť posudzovaná ako štátna pomoc, budeme robiť korekcie. Ministerstvo práce bude nekompromisné. Ak ktokoľvek pochybí, odstúpime od zmluvy,“ sľubovala Tomanová.¹⁵⁹

Ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny napriek zjavným pochybeniam zistenými audítormi EK prezentovala absolútne nepochopenie problému:

„Samotní audítori priznali, že nástroj sociálnych podnikov je legitímny nástroj, je zapísaný v operačnom programe,“ zdôraznila Tomanová. Nevidí tak dôvod, aby ich EK nejakým spôsobom zlikvidovala.¹⁶⁰

Problémom však nebola samotná existencia sociálnych podnikov, ale predovšetkým porušovanie pravidiel pri financovaní projektov zo zdrojov EÚ. A audítormi ani Európskej komisii nešlo o zlikvidovanie sociálnych podnikov, ale iba o dodržiavanie pravidiel EÚ pri využívaní finančných prostriedkov z fondov EÚ a nepreplatenie výdavkov, ktoré nie sú v súlade s týmito pravidlami.

¹⁵⁷ Sociálne podniky môžu skončiť ako nástenkový tender, aktualne.sk, 27. 11. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1196311>

¹⁵⁸ Sociálne podniky môžu skončiť ako nástenkový tender, aktualne.sk, 27. 11. 2009, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1196311>

¹⁵⁹ Sociálne podniky sú ako nástenkový tender. Pridrahé, aktualne.sk, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://aktualne.centrum.sk/ekonomika/slovensko-a-ekonomika/clanek.phtml?id=1197296>

¹⁶⁰ Tomanová: Audítori z EK nezistili zásadné chyby v sociálnych podnikoch, TASR, 13. 1. 2010, dostupné na adrese <http://www.euractiv.sk/socialna-politika/clanok/socialne-tomanova-auditori-z-ek-nezistili-zasadne-chyby-v-socialnych-podnikoch>

Keď sa zobudia slovenské orgány

Napriek týmto zisteniam, vláda SR a jej predseda zaujali polohu mŕtveho chrobáka, resp. sa celú záležitosť snažili zahrať iným smerom.

*Na konci januára (2010) premiérov riaditeľ pre tlač verejnosti „vysvetlil“, čo sa vlastne okolo sociálnych podnikov deje. Podľa Braňa Ondruša vraj ide o to, že Miroslav Beblavý „už dlhší čas komunikuje s Bruselom s cieľom slovenský projekt sociálnych podnikov zdiskreditovať“. V Bruseli jeho lobingu radi podľahli, lebo ako hovorí Ondruš, „aj v štruktúrach komisie ide o politiku“, a aj tam sú ľudia, ktorí pomáhajú „kamarátovi v Bratislave“.*¹⁶¹

Koncom januára 2010 sa však rozhýbalo Ministerstvo financií SR a začalo robiť finančnú kontrolu v pilotných sociálnych podnikoch.

*Šéfka sociálneho podniku mesta Krompachy a zároveň primátorka Krompách Iveta Rušinová hovorí, že všetky doklady o sociálnom podniku musela poskytnúť dvom kontrolórom z ministerstva financií. Kontrola podľa nej prebieha už celý týždeň. Riaditeľ Revúckeho sociálneho podniku Vojtech Paluš vraví, že by sa mala skončiť až v marci. „Kontrolujú všetko, do posledného detailu,“ povedal Paluš. Kontrolu ministerstva financií prirovnal ku kontrole Európskej komisie, ktorá bola v sociálnom podniku v decembri. Kontrolu v Spišsko-gemerskom sociálnom podniku potvrdil aj šéf Ondrej Lešták.*¹⁶²

Nešlo však o iniciatívu Ministerstva financií ale iba o jeho reakciu na požiadavku Európskej komisie.

*Komisia včera uviedla, že ministerstvo financií požiadala o audit sociálnych podnikov, ktoré ešte fungujú. „Chceme sa uistiť, že výdavky, ktoré deklarujú ostatné sociálne podniky, sú legálne, regulárne a kvalifikované,“ vysvetlila komisia.*¹⁶³

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, resp. jeho šéfka napriek tomu aj začiatkom februára 2010 pokračovali v pštrosej politike strkania hlavy do piesku dokonca aj pred poslancami parlamentu.

*Včera mala nejasnosti, ktoré sa týkajú financovania a politických prepojení strany Smer na niektoré pilotné sociálne podniky, vysvetľovať vo výbore ministerka práce Viera Tomanová. Zaviazali ju k tomu poslanci sociálneho parlamentného výboru. Tomanová sa však objasňovaniu fungovania pilotných sociálnych podnikov včera vyhla. Na výbor totiž neprišla. Dôvodom mala byť jej choroba. Podľa jej straníckej kolegyne Jany Valovej mala problémy s tlakom a musela ísť na lekárske vyšetrenie. Už popoludní však ministerka v parlamente na schôdzi predkladala niekoľko vládnych sociálnych zákonov. Svojej zástupkyňi, štátnej tajomníčke ministerstva práce Emílii Kršíkovej, Tomanová ani nespomenula, že by sa jej poslanci mohli pýtať na fungovanie sociálnych podnikov. „Nepočítala som s tým, že tu budú konkrétne otázky k sociálnym podnikom,“ povedala Kršíková na rokovaní sociálneho výboru.*¹⁶⁴

¹⁶¹ Tomanová ako Štefanov, SME, 4. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://komentare.sme.sk/c/5225354/tomanova-ako-stefanov.html>

¹⁶² Počiatok kontroluje Tomanovej sociálne podniky, SME, 3. 2. 2010,

Ministerstvo financií poslalo do pilotných sociálnych podnikov kontrolu, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5222311/pociatek-kontroluje-tomanovej-socialne-podniky.html>

¹⁶³ Čaká sa, koľko zo sociálnych podnikov Brusel preplatí, SME, 5. 2. 2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5225746/caka-sa-koľko-zo-socialnych-podnikov-brusel-preplati.html>

¹⁶⁴ Počiatok kontroluje Tomanovej sociálne podniky, SME, 3. 2. 2010,

Ministerstvo financií poslalo do pilotných sociálnych podnikov kontrolu, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5222311/pociatek-kontroluje-tomanovej-socialne-podniky.html>

Zlom nastal až v marci 2010.

*Ministerstvo práce uznalo výhrady Európskej komisie (EK) k činnosti ôsmich pilotných sociálnych podnikov. Práve kvôli nim Slovensku hrozí, že Brusel nepreplatí viac ako 11 miliónov eur, ktoré boli doteraz podnikom vyplatené z prostriedkov štátneho rozpočtu. EK rezortu Viery Tomanovej vyčítal najmä porušenie pravidiel o štátnej pomoci. Ministerstvo preto 23. marca poslalo všetkým ôsmim pilotným sociálnym podnikom list, ktorý má TREND k dispozícii. V liste im odporúča, akú činnosť by mali vykonávať, aby to bolo v súlade s európskymi pravidlami.*¹⁶⁵

*Z listu podpísaného generálnym riaditeľom sekcie riadenia Európskeho sociálneho fondu (ESF) Jurajom Ťapákom vyplýva, že ministerstvo sa snaží natiahnuť čas a upraviť fungovanie podnikov tak, aby Ministerstvo financií (MF) aj Brusel činnosť podnikov nakoniec prefinancovali. „Toto odporúčanie predkladáme z dôvodu, že riadiaci orgán hľadá možnosti preklenutia časového obdobia pozastavenia platieb certifikačným orgánom MF do času vyriešenia sporných otázok, ktoré vyplývajú z uvedených auditov a to predovšetkým v otázke porušenia hospodárskej súťaže, teda štátnej pomoci“.*¹⁶⁶

*Podľa odporúčaní rezortu by podniky mali školiť len svojich zamestnancov a zamestnancov partnerov sociálneho podniku. Činnosti podniku by mali byť zamerané na miestnu problematiku a sledovať verejný záujem. „Činnosti, ktoré bude poskytovať pilotný sociálny podnik, musia byť nastavené tak, aby ich poskytovanie nepresiahlo miestny/lokálny trh. Zároveň výstupy činnosti obecného sociálneho podniku musia smerovať na pokrytie potrieb obce a jej obyvateľov,“ odporúča ministerstvo a uvádza aj konkrétne príklady. Podnik by si napríklad mohol založiť holičstvo, no len v prípade, ak v obci žiadne iné nie je. V opačnom prípade by išlo o narušenie hospodárskej súťaže, keďže holičstvo sociálneho podniku by malo vďaka dotácii od štátu konkurenčnú výhodu.*¹⁶⁷

*Podľa Jozefa Sendeka, štatutárneho zástupcu sociálneho podniku Arvik, s ktorým ministerstvo vypovedalo zmluvu, sú odporúčania nereálne. „Ktorá väčšia obec či mesto dnes nemá holičstvo?“ pýta sa J. Sendek. Ako ďalšie odporúčané činnosti sa v liste spomínajú tradičné ľudové remeslá, vývarovňa jedál, opatrovateľské služby, činnosti rozhlasového a televízneho vysielať či zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.*¹⁶⁸

*Uvedené odporúčania majú riaditelia sociálnych podnikov brať ako „dočasné a to do ukončenia uvedených auditov.“ Po ňom by sa mali „veci“ nastaviť tak, aby ekonomická činnosť financovala činnosti sociálneho charakteru. TREND chcel vedieť, čo sekcia ESF ministerstva práce myslí „vecami“ a čo majú robiť podniky, ktoré s odobrením rezortu nakúpili drahé výrobné zariadenia napríklad na výrobu drevených peliet a teraz by mali svoju činnosť preorientovať. J. Ťapák je však v súčasnosti na zahraničnej služobnej ceste. Riaditeľ odboru kontroly a monitorovania sekcie riadenie ESF Zdenko Bošanský sa nechce k listu až do skončenia auditu vyjadrovať.*¹⁶⁹

¹⁶⁵ Tomanová hasí blamáž sociálnych podnikov, etrend.sk, 7. 4. 2010

Ministerstvo práce poslalo pilotným podnikom list s odporúčaniami ako prežiť audit Bruselu, dostupné na adrese <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/tomanova-hasi-blamaz-v-socialnych-podnikoch.html>

¹⁶⁶ Tomanová hasí blamáž sociálnych podnikov, etrend.sk, 7. 4. 2010,

Ministerstvo práce poslalo pilotným podnikom list s odporúčaniami ako prežiť audit Bruselu, dostupné na adrese <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/tomanova-hasi-blamaz-v-socialnych-podnikoch.html>

¹⁶⁷ Tomanová hasí blamáž sociálnych podnikov, etrend.sk, 7. 4. 2010,

Ministerstvo práce poslalo pilotným podnikom list s odporúčaniami ako prežiť audit Bruselu, dostupné na adrese <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/tomanova-hasi-blamaz-v-socialnych-podnikoch.html>

¹⁶⁸ Tomanová hasí blamáž sociálnych podnikov, etrend.sk, 7. 4. 2010,

Ministerstvo práce poslalo pilotným podnikom list s odporúčaniami ako prežiť audit Bruselu, dostupné na adrese <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/tomanova-hasi-blamaz-v-socialnych-podnikoch.html>

¹⁶⁹ Tomanová hasí blamáž sociálnych podnikov, etrend.sk, 7. 4. 2010,

Ministerstvo práce poslalo pilotným podnikom list s odporúčaniami ako prežiť audit Bruselu, dostupné na adrese

Po zverejnení niektorých informácií z predbežnej správy audítorov Európskej komisie o zvláštnych praktikách v pilotných sociálnych podnikoch ministerka práce Viera Tomanová poslala v apríli 2010 do sociálnych podnikov vlastnú kontrolu a pokúsila sa spochybniť zistenia európskych audítorov.

Ministerstvo po kontrole v Revúckom sociálnom podniku spochybňuje zistenia Európskej komisie, že podnik je majetkovo a personálne prepojený so svojím odberateľom. Šéf podniku Vojtech Paluš je totiž podľa zistení komisie v manažmente spoločnosti Gemstav, ktorá sociálnemu podniku prenajíma pozemky. Tiež je prepojený s firmou GOLDEN WOOD, tá je zasa hlavným odberateľom jeho výrobkov. „Aktuálne zistenia kontrol problém nepotvrdili,“ tvrdí Stuška. Ako je to možné, keď on-line obchodný register tieto zistenia potvrdzuje, Stuška nevysvetlil. Ministerstvo totiž nemieni ďalej „polemizovať o konkrétnych otázkach indikovaných auditom komisie, pretože nie je ukončený,“ povedal.¹⁷⁰

Štandardom v tomto prípade bolo, že riaditeľ podniku Paluš nebol ochotný komunikovať s novinármi telefonicky, požiadal ich, aby mu otázky poslali e-mailom, na ktorý neodpovedal.

Mimochodom, v správe audítorov Európskej komisie sa uvádza, že požiadavka Revúckeho sociálneho podniku na preplatenie sumy 8 533 eur firme Gemstav za prenájom priestorov, predstavuje neoprávnené náklady, keďže v tom čase sa v daných priestoroch neuskutočňovalo žiadne školenie.¹⁷¹

V súvislosti s kontrolou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny v pilotných sociálnych podnikoch sa objavila ešte jedna zaujímavá informácia.

Ministerka Tomanová poslala v apríli kontrolu iba do piatich zo siedmich podnikov. Skontrolovala Horehronský, Veľkokrtíšsky, Spišsko-gemerský, Revúcky a Gemerský sociálny podnik. V hľadaní možných nedostatkov však Tomanová paradoxne vynechala sociálny podnik mesta Krompachy a humenskú Agentúru rozvoja Slovenska - Východ. Aký je dôvod? „Lebo pri týchto dvoch nemohli byť ani teoreticky indikované zistenia, ktoré boli predmetom poslednej kontroly,“ povedal Stuška.¹⁷²

Sociálny podnik v Krompachoch bol spomedzi ôsmich pilotných sociálnych podnikov naozaj výnimočný. V prvom rade tým, že na rozdiel od ostatných siedmich, ktoré dostali po viac ako 3 mil. eur, tento podnik dostal z ministerstva iba niečo vyše jedného milióna eur. Bol založený mestom, v jeho prípade sa nezistilo žiadne prepojenie s niektorým z politikov alebo s niektorou politickou stranou, nebol obviňovaný z klientelizmu ani z podozrivých verejných obstarávaní.

Agentúra rozvoja Slovenska - Východ však bola od začiatku projektu pilotných sociálnych podnikov spájaná s poslankyňou za Smer-SD Janou Vaľovou, ktorá je podľa médií kamarátkou ministerky práce. Ani Agentúra rozvoja Slovenska – Východ však nakoniec neunikla osudu všetkých pilotných sociálnych podnikov.

„V agentúre bolo zo strany ministerstva vykonaných niekoľko kontrol a auditov. Pilotný projekt bol ukončený dohodou k 30. júnu 2010.“¹⁷³

<http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/tomanova-hasi-blamaz-v-socialnych-podnikoch.html>

¹⁷⁰ Tomanová verí sociálnemu podniku poslankyne Vaľovej, SME, 21.4.2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5338534/tomanova-veri-socialnemu-podniku-poslankyne-valovej.html>

¹⁷¹ AUDIT: Predbežná správa Európskej komisie o kontrole sociálnych podnikov,

Draft Systems Audit report for 2007SK05UP002 - Employment and Social Inclusion A-Rep No <2009 - 1054>, dostupné na adrese <http://www.beblavy.sk/2010/03/audit-predbezna-sprava-europskej-komisie-o-kontrole-socialnych-podnikov/>

¹⁷² Tomanová verí sociálnemu podniku poslankyne Vaľovej, SME, 21.4.2010, dostupné na adrese

<http://ekonomika.sme.sk/c/5338534/tomanova-veri-socialnemu-podniku-poslankyne-valovej.html>

¹⁷³ Sociálny podnik po sebe zanechal nedokončenú stavbu, Korzár, 8. 2. 2011, dostupné na adrese

<http://humenne.korzar.sme.sk/c/5756064/socialny-podnik-po-sebe-zanechal-nedokoncenu-stavbu.html>

Trestné stíhanie a vymáhanie pohľadávok

Epilóg kauzy pilotné sociálne podniky začalo písať ešte to isté vedenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré v roku 2008 slávnostne projekt pilotných sociálnych podnikov spustilo.

*Ministerstvo práce vedené Vierou Tomanovou (Smer-SD) sa možno bude so svojím bývalým bardejovským sociálnym podnikom Arvik súdiť. V decembri 2009 ho síce zrušilo, no dovtedy mu ako jednej z ôsmich pilotných firiem dalo zo štátneho rozpočtu viac ako 311-tisíc eur a z fondov Európskej únie 1,76 milióna eur. Teraz chce peniaze späť. „Ministerstvo preferuje mimosúdnu dohodu. Ak však ostane bez príslušného ohlasu, uplatní svoj nárok súdnou cestou,“ povedal pre HN hovorca rezortu Michal Stuška. Či požiadajú o vrátenie celej sumy alebo len časti, Stuška nepovedal. Nie je totiž jasné, aké má Arvik „reálne možnosti na vrátenie peňazí“.*¹⁷⁴

Kým sa Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny snažilo získať peniaze od sociálneho podniku Arvik naspäť, ostatné sociálne podniky ešte stále žiadali ministerstvo o preplatenie svojich výdavkov.

*„Chceme, aby sa skúmala oprávnenosť výdavkov pre sociálne podniky. Nosia sem rôzne faktúry a nám ide o to, aby sa preskúmala ich oprávnenosť. Nie je celkom normálne, aby sa tu preplatila faktúra za, laicky povedané, neuveriteľne predražene nakúpené služby,“ zdôraznili pre TASR nový šéf rezortu práce Jozef Mihál (SaS). Podniky začali fungovať za jeho predchodkyne Viery Tomanovej (Smer-SD). Ich podpora z eurofondov aj štátneho rozpočtu však bola v polovici júna tohto roka definitívne zastavená. Do toho obdobia však majú nárok na preplatenie vzniknutých nákladov. „To, že sú správne zaúčtované, vykázané a podobne, to je jedna vec. To je vec tej štátnej kultúry ako takej. Druhá vec je vecná oprávnenosť výdavkov,“ podčiarkol Mihál. Podniky momentálne prešetruje právnická firma aj nezávislí audítori. Všetky závery kontrol chce rezort práce po ich uzavretí zverejniť bez ohľadu na ich výsledky. „Všetko, čo sa dá. Všetko, čo nie je zakázané, je dovolené a v zmysle tejto vety zverejníme, čo bude možné,“ dodal Mihál.*¹⁷⁵

Po nástupe nového vedenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny po parlamentných voľbách v júni 2010 sa veci výrazne pohli.

*Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny má podozrenie zo spáchania trestných činov v súvislosti s fungovaním pilotných projektov sociálnych podnikov, ktoré vznikli s podporou bývalej vlády. Preto sa dnes 29.9.2010 ministerstvo obrátilo s podnetom na špeciálnu prokuratúru, aby prešetrila všetky okolnosti s nimi súvisiace. Štátna tajomníčka ministerstva práce Lucia Nicholsonová o prípade zároveň informovala aj prezidenta Policajného zboru Jaroslava Spišiaka, ktorý prisľúbil maximálnu súčinnosť polície pri vyšetrowaní podozrivých podnikov.*¹⁷⁶

*„Došlo k porušeniu pravidiel štátnej pomoci a narušeniu súťaže, všetky poskytnuté peniaze budeme žiadať vrátiť späť. Všetky zmluvy so sociálnymi podnikmi boli uzatvorené nezákonne,“ uviedla štátna tajomníčka Lucia Nicholsonová.*¹⁷⁷

¹⁷⁴ Zrušený pilot Arvik smeruje na súd, Hospodárske noviny, 8. 4. 2010, dostupné na adrese http://finweb.hnonline.sk/2-42304580-kP0000_d-45

¹⁷⁵ Mihál: Sociálne podniky nás môžu stáť milióny, SME, 20. 7. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5472638/mihal-socialne-podniky-nas-mozu-stat-miliony.html>

¹⁷⁶ Podnet na špeciálnu prokuratúru pre sociálne podniky tlačová správa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 30. 9. 2010, dostupné na adrese <http://www1.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&mod=press&pid=425>

¹⁷⁷ Podnet na špeciálnu prokuratúru pre sociálne podniky tlačová správa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 30. 9. 2010, dostupné na adrese

Sumu 10,8 milióna eur, ktorú pilotné sociálne podniky dostali, bude ministerstvo chcieť získať naspäť v rámci konkurzov a reštrukturalizácie sociálnych podnikov. Ako povedala súčasná štátna tajomníčka ministerstva Lucia Nicholsonová, už teraz je jasné, že väčšinu z týchto peňazí sa získať späť nepodarí.

Štyri z ôsmich podnikov svoju činnosť ukončili, s ďalšími štyrmi bývalé vedenie ministerstva uzavrelo tesne pred voľbami dohody o odstúpení. V nich sa zaviazalo, že všetky výdavky spojené s chodom sociálneho podniku im bude refundovať zo štátneho rozpočtu. Pôjde zhruba o 5 miliónov eur, zodpovednosť za túto kauzu nesie exministerka Tomanová, ako bývalá čelná predstaviteľka rezortu práce. Slovensko kvôli jej príkazným zmluvám takisto financovaným z eurofondov a aj kauze sociálnych podnikov utrpelo medzinárodnú blamáž.¹⁷⁸

„Brusel už za sociálne podniky nepreplatí ani cent,“ dodala na záver tlačovej besedy Nicholsonová s tým, že všetko by mal znášať štátny rozpočet.¹⁷⁹

Trvalo však viac ako rok, kým sa veci posunuli vpred.

Na základe trestného oznámenia podaného štátnou tajomníčkou MPSVR SR Luciou Nicholsonovou začal Úrad boja proti korupcii Prezídia policajného zboru trestné stíhanie vo veci štyroch Tomanovej sociálnych podnikov. Kvôli nim čelí Slovenská republika aj sankciám zo strany Európskej únie. Trestné stíhanie (poznámka autora štúdie: pre zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností) začala polícia viesť v súvislosti s finančnými príspevkami poskytnutými pre Arvik a pre Gemerský, Revúcky a Horehronský sociálny podnik. „V prípade týchto podnikov sme vedeli podať presné údaje a dôkazy, vďaka čomu polícia mohla konať. Na dôkazových materiáloch proti ostatným podnikom stále pracujeme,“ vysvetlila štátna tajomníčka.¹⁸⁰

Na informáciu o trestnom stíhaní zareagovala bývalá ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Viera Tomanová, ktorá stála pri vzniku pilotných sociálnych podnikov a takmer do poslednej chvíle ich existenciu a činnosť obhajovala.

„Predstavitelia ministerstva práce fabulujú a zavádzajú. Trestné stíhanie sa totiž nezačalo na základe trestného oznámenia pani Nicholsonovej, ale na základe môjho trestného oznámenia, ktoré som podala pre konkrétne zistenia,“ reagovala na správu Tomanová. Správa ministerstva o trestnom stíhaní bola podľa nej zneužitím štátneho orgánu v rámci predvolebného boja na politické ciele a štvavú kampaň voči nej.¹⁸¹

Nové vedenie ministerstva po voľbách začalo aktívne konať, aby zabezpečilo, že aspoň časť finančných prostriedkov, ktorými dotovalo pilotné sociálne podniky, sa vráti do štátneho rozpočtu, keďže viaceré zo sociálnych podnikov sa dostali do konkurzu alebo do likvidácie.

<http://www1.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&mod=press&pid=425>

¹⁷⁸ Podnet na špeciálnu prokuratúru pre sociálne podniky, tlačová správa Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 30. 9. 2010, dostupné na adrese

<http://www1.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&mod=press&pid=425>

¹⁷⁹ TV 13 brala od sociálnych podnikov desaťtisíce eur, BBoonline.sk, 30. 9. 2010, dostupné na adrese

<http://bbonline.sk/tv-13-brala-od-socialnych-podnikov-desattisice-eur/>

¹⁸⁰ V kauze Tomanovej sociálnych podnikov sa začalo trestné stíhanie, 18. 11. 2011, dostupné na adrese

<http://www.employment.gov.sk/v-kauze-tomanovej-socialnych-podnikov-sa-zacalo-trestne-stihanie.html>

¹⁸¹ V kauze Tomanovej sociálnych podnikov sa začalo trestné stíhanie, Pravda/TASR, 18. 11. 2011, dostupné na adrese

http://spravy.pravda.sk/v-kauze-tomanovej-socialnych-podnikov-sa-zacalo-trestne-stihanie-p90-sk_domace.asp?c=A111118_164348_sk_domace_p58

V prípade troch sociálnych podnikov (Gemerský, Revúcky a Arvik) súdy vyhovelí podaným návrhom ministerstva práce na vydanie predbežných opatrení. Na základe návrhov ministerstva bolo týmto sociálnym podnikom súdom zakázané nakladať s majetkom. Ministerstvo zároveň podalo voči uvedeným sociálnym podnikom žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v neoprávnene získanom nenávratnom finančnom príspevku. V prípade Revúckeho podniku už Okresný súd Revúca vydal platobný rozkaz, na základe ktorého zaviazal podnik príspevok vrátiť.¹⁸²

Horehronský sociálny podnik, ktorý sa chce dobrovoľne dostať do konkurzu, dlhuje poisťovniam na odvodoch za svojich zamestnancov tisíce eur. Sociálnej poisťovni (SP) by mal doplatiť 15 566 eur. V evidencii dlžníkov ho vedú aj dve zdravotné poisťovne - Dôvera a Union, tie však konkrétne sumy nezverejňujú. Voči tomuto pilotnému sociálnemu podniku začal banskobystriický Okresný súd už konkurzné konanie, navrhol ho samotný podnik. Rozhodnutie súdu o jeho spustení začalo platiť dnes.¹⁸³

Ako pre TASR uviedol riaditeľ Horehronského sociálneho podniku Ivan Murín, dôvodov na návrh na vyhlásenie konkurzu na vlastný podnik bolo viac. Hlavným bolo zrušenie zmluvy rezortom práce aj napriek písomnej žiadosti podniku o prehodnotenie tohto rozhodnutia. Bez pokračovania financovania zo strany ministerstva ďalej podnik nemohol fungovať. Murín dodal, že celý priebeh financovania mal tiež výkyvy z pohľadu časového. Nevysiešené záležitosti medzi Slovenskom a ESF spôsobili, že od septembra minulého roka spoločnosť nedostala žiadne finančné prostriedky. Tie boli totiž pozastavené v rámci prejednávania problému financovania pilotov. Podľa Murína pre nedostatok investícií začali vznikať záväzky voči veriteľom, ktoré nebola šanca v danej situácii riešiť. Nakoľko je viacero veriteľov, ministerstvo požiadalo o vrátenie celej sumy, ktorú do podniku investovalo. Horehronský podnik je však bez peňazí.¹⁸⁴

Rok po voľbách Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR poskytlo informácie a tom, čo sa v kauze pilotných sociálnych podnikov udialo, resp. podarilo dosiahnuť.

V prípade horehronského sociálneho podniku prebieha konkurzné konanie, v ktorom Okresný súd Banská Bystrica priznal ministerstvu práce postavenie veriteľa s jeho pohľadávkou prihlásenou do konkurzného konania.

Pri Spišsko-gemerskom sociálnom podniku bolo začaté konkurzné konanie, aj tu MPSVR prihlási pohľadávku. U Veľkokrtíšskeho podniku sa podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu pripravuje.¹⁸⁵

Štát sa teda pokúša získať vložené prostriedky naspäť. Aká je pravdepodobnosť, že sa mu to podarí? Ako ukazuje táto štúdia, väčšina prostriedkov, ktoré sociálne podniky získali, šla na vysoké odmeny členov dozorných rád, konzultantov, na predražené vzdelávacie služby, drahé spoty v regionálnych televíziách a monitoring a drahé prenájmy priestorov, prípadne ich rekonštrukciu. Nič z toho sa už štátu späť nevráti.

Časť peňazí šla na nákup technológií, predovšetkým na spracovanie dreva. Hodnota týchto investícií medzičasom klesla. A to ešte nevieme, či niektoré z týchto prostriedkov medzičasom za zvláštnych okolností nezmenili majiteľa, tak ako sa to stalo v prípade budovy, v ktorej sídlil Spišsko-gemerský sociálny podnik.

¹⁸² Odpočet MPSVR SR - Prvý rok po voľbách, dostupné na adrese <http://www.employment.gov.sk/index.php?id=21250>

¹⁸³ Mihál: Sociálne podniky nás môžu stáť milióny, SME, 20. 7. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5472638/mihal-socialne-podniky-nas-mozu-stat-miliony.html>

¹⁸⁴ Mihál: Sociálne podniky nás môžu stáť milióny, SME, 20. 7. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5472638/mihal-socialne-podniky-nas-mozu-stat-miliony.html>

¹⁸⁵ Odpočet MPSVR SR - Prvý rok po voľbách, dostupné na adrese <http://www.employment.gov.sk/index.php?id=21250>

Ďalší z pilotných sociálnych podnikov – Agentúra rozvoja Slovensko – Východ, ktorý sídlil v Humennom, mal napríklad investovať značnú sumu do výstavby denného stacionáru pre dôchodcov v obci Kamenica nad Cirochou.

*Zámer denného stacionára v Kamenici nad Cirochou prezentovala v Humennom pred médiami koncom januára 2009 poslankyňa Národnej rady Jana Vaľová (Smer), súčasná primátorka Humenného.*¹⁸⁶

Bývalý výkonný riaditeľ Agentúry Rozvoja Slovensko - Východ Slavomír Rusinko (tiež Smer), ktorý v agentúre pracoval do konca decembra 2010 sa už veľmi k tomuto projektu nehlásil.

*„Pilotný projekt vznikol 1. júna 2008. Do agentúry som nastúpil v decembri 2008,“ reagoval. „Práce na stacionári boli pozastavené na základe pozastavenia financovania zo strany ministerstva práce a to k 1. aprílu 2009,“ vysvetlil Rusinko.*¹⁸⁷

Výstavba bola prerušená ešte pred tým, ako bola dokončená hrubá stavba. Hodnota stavby mala byť približne 750-tisíc eur. Koľko z toho sociálny podnik už do výstavby z peňazí z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny zainvestoval nie je jasné. Tak isto ako nie je jasné, či sa nedokončená hrubá stavba bude dať finančne zhodnotiť tak, aby ministerstvo dostalo aspoň časť peňazí naspäť.

Záverečný účet

*Sociálne podniky mali priniesť robotu do hladových dolín, mali nakrmiť biednych. Kvôli tomuto cnostnému cieľu bolo preinvestovaných takmer jedenásť miliónov eur, čo je v starej mene okolo tristotridsať miliónov korún. Komu táto obrovská suma pomohla? „Nám obyčajným ľuďom veru nie,“ hovorí Vlasta Homolová zo Závadky nad Hronom. „Pracovala som v Horehronskom sociálnom podniku a od začiatku som vedela, že tu nejde o chudobných. Peniaze rozdávali kdekomu, ale my robotníci sme dostali načas iba prvú výplatu. Všetky ostatné meškali aj dva, tri mesiace, až ich nakoniec prestali vyplácať úplne. Mám dve deti a aby mali čo jesť, musela som si peniaze požičiavať. Jednoduché to nebolo, ale museli sme byť ticho. Na príkaz riaditeľa každý zamestnanec sociálneho podniku povinne podpísal vyhlásenie o mlčanlivosti.“*¹⁸⁸

Koľko teda celá kauza stála európskych a slovenských daňovníkov?

*Štát vyplatil pilotným sociálnym podnikom doteraz asi 11,3 milióna eur. Túto sumu potvrdilo Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť (SGI) ministerstvo financií. Až 85 percent z tejto sumy by malo byť preplatených z eurofondov. No zrejme to tak nebude. Ministerstvo práce posunulo rezortu financií na preplatenie z eurofondov výdavky vo výške 8,6 milióna eur. Rezort financií, ktorý je certifikačným orgánom, z nich však uznal len 3,4 milióna eur a od Bruselu žiada preplatiť iba 365-tisíc eur. Potvrdil to včera v parlamente minister financií Ján Počiatek. Dodal, že z toho niečo vyše 294-tisíc eur sú zdroje z Európskeho sociálneho fondu.*¹⁸⁹

¹⁸⁶ Sociálny podnik po sebe zanechal nedokončenú stavbu, Korzár, 8. 2. 2011, dostupné na adrese <http://humenne.korzar.sme.sk/c/5756064/socialny-podnik-po-sebe-zanechal-nedokoncenu-stavbu.html>

¹⁸⁷ Sociálny podnik po sebe zanechal nedokončenú stavbu, Korzár, 8. 2. 2011, dostupné na adrese <http://humenne.korzar.sme.sk/c/5756064/socialny-podnik-po-sebe-zanechal-nedokoncenu-stavbu.html>

¹⁸⁸ Krmili najedených, Plus 7 dní, 7. 11. 2010, dostupné na adrese <http://www.pluska.sk/plus7dni/zaujalo-nas/krmili-najedenych.html>

¹⁸⁹ Čaká sa, koľko zo sociálnych podnikov Brusel preplatí, SME, 5. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5225746/caka-sa-koľko-zo-socialnych-podnikov-brusel-preplati.html>

Už skôr SGI informoval, že väčšinu zo sumy, ktorú rezort financií žiada preplatiť od Bruselu, získal bardejovský Arvik. Ide o 345-tisíc eur. Ministerstvo práce však od zmluvy s Arvikom odstúpilo. „Tieto peniaze Brusel nakoniec nepreplatí,“ poznamenal Miroslav Beblavý z SGI, ktorý je aj členom ekonomického poradného tímu SDKÚ.¹⁹⁰

Zostáva tak 20tisíc eur. Väčšinu z nich získal Revúcky sociálny podnik, ktorý spolu s Arvikom preverovala v decembri Európska komisia. „Audítori našli v oboch sociálnych podnikoch problémy a slovenské orgány už informovali Európsku komisiu, že projekt Arvik bol zrušený,“ povedala pred mesiacom Chantal Hughes, hovorkyňa Generálneho riaditeľstva pre zamestnanosť, sociálne veci a rovnosť príležitostí.¹⁹¹

Otázne je, aké výdavky uzná Brusel za oprávnené. „Z 11,3 milióna eur, ktoré sme do sociálnych podnikov doteraz dali, sme do Bruselu legitímne na preplatenie predložili nula až 20-tisíc eur,“ podotkol Beblavý.¹⁹²

¹⁹⁰ Čaká sa, koľko zo sociálnych podnikov Brusel preplatí, SME, 5. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5225746/caka-sa-kolko-zo-socialnych-podnikov-brusel-preplati.html>

¹⁹¹ Čaká sa, koľko zo sociálnych podnikov Brusel preplatí, SME, 5. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5225746/caka-sa-kolko-zo-socialnych-podnikov-brusel-preplati.html>

¹⁹² Čaká sa, koľko zo sociálnych podnikov Brusel preplatí, SME, 5. 2. 2010, dostupné na adrese <http://ekonomika.sme.sk/c/5225746/caka-sa-kolko-zo-socialnych-podnikov-brusel-preplati.html>

| 4 | Pridelovanie eurofondov pod drobnohľadom: Podpora EÚ pre súkromné a verejné subjekty v odpadovom hospodárstve

Po parlamentných voľbách v roku 1998 rozbehla nová politická reprezentácia SR intenzívne rokovania o možnosti vstupu SR do Európskej únie. Už v 90. rokoch minulého storočia začal v krajinách EÚ intenzívne rásť trh s odpadmi ako surovinou na ďalšie využitie, preto podmienkou vstupu Slovenska do EÚ bolo i transponovať podmienky, v akých tento trh existuje, do slovenskej legislatívy. Cieľom tejto prípadovej štúdie je analýza vplyvu dotačných nástrojov Európskej únie, ktoré sú realizované v záujme podpory dosiahnutia cieľov jej politiky (v zmysle hierarchie odpadového hospodárstva, ktorú stanovuje v Smernici č. 2008/98/ES o odpadoch), na trh s odpadmi, štruktúru podnikateľských subjektov, konkurencieschopnosť, efektívnosť a ceny tovarov.

Trh s odpadmi rástol najmä kvôli dvom impulzom. Prvým, prirodzeným, bol rast cien primárnych (originálnych) surovín, ktorý súvisel najmä s prudkým nárastom dopytu a postupnou vyčerpanosťou ľahko dostupných zdrojov, takže náklady na získavanie surovín z ďalších zdrojov rástli. Vďaka tomuto javu sa začali intenzívnejšie využívať najmä tie odpady, ktoré bolo možné vyseparovať alebo spracovať s nízkymi nákladmi – napríklad obalové plasty ako „vedľajší produkt“ priemyselnej výroby. Napriek tomuto prirodzenému vývoju však využitie alternatívnych druhotných surovín nebolo cenovo konkurencieschopné s primárnymi surovinami v takej miere, akú presadzovali vlády krajín EÚ, ako aj Európska komisia. Tie pod tlakom rastúceho vplyvu zelených hnutí a veľkej časti verejnosti, ktorá súhlasila so silnejúcou úlohou štátu, pristúpili k environmentálnym reguláciám. Vznik regulácií má však svoje historické pozadie i v tzv. rent-seeking, teda procese, v ktorom sú vlády oslovované súkromnými podnikateľmi so záujmom získať reguláciou komparatívnu výhodu na trhu alebo priamo vládnu zákazku.

Európska únia, ale aj ďalšie ekonomicky výkonné krajiny sveta, preto začali regulovať trh s odpadmi, resp. s tovarmi, z ktorých vznikali odpady (napríklad obaly z výrobkov, ale aj výrobky po dobe životnosti, ako sú elektrospotrebiče, pneumatiky, či automobily).

Tak vznikol druhý, významnejší impulz pre rozvoj trhu s druhotnými surovinami, tzv. environmentálne regulácie, teda vnútenie povinnosti občanom alebo podnikateľom „kupovať“ tovary a služby.

Mechanizmus environmentálnych regulácií

Výsledkom vládneho zásahu do slobodného trhu má byť dosiahnutie stavu, v ktorom niektoré tovary alebo služby budú drahšie, teda nákladnejšie, oproti pôvodnému stavu. Príkladov takýchto zásahov vlád je v súčasnosti už nespočetne, zasahujú prakticky každý segment podnikania.

V ochrane prírody sa vláda rozhodne dosiahnuť stav, kedy populácia niektorých druhov bude vyššia, než pred reguláciou. V „ochrane ovzdušia“ (presnejšia definícia by mala znieť „ochrana pred koncentraciami znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré ohrozujú zdravie obyvateľov“) je cieľom dosiahnuť nižšiu koncentráciu znečisťujúcich látok v ovzduší, než pred reguláciou. To isté platí pre oblasť povrchových a podzemných vôd. V agende „boja proti globálnemu otepľovaniu“ je cieľom vlád dosiahnuť nižšiu mieru emisií tzv. skleníkových plynov do ovzdušia než pred reguláciou.

Pre dosiahnutie tohto cieľa vlády používajú viacero mechanizmov, ktorých spoločným výsledkom je to, že vzrastú náklady obyvateľov alebo podnikateľov na tzv. povinné nákupy. Príklady niektorých takýchto opatrení sú uvedené v nasledujúcich bodoch.

1. Skládková daň / skládkový poplatok

Jedným z opatrení pre rozvoj trhu s odpadom je snaha znevýhodniť cenu ukladania odpadu na skládku oproti cenám iných (tzv. ekologických) spôsobov nakladania s odpadmi – najmä oproti dotriedňovaniu komunálneho odpadu, separovaniu obalov, alebo energetickému zhodnocovaniu (spaľovaniu) odpadov.

Za týmto účelom vlády uvalili na ukladanie odpadov na skládku buď daň, alebo poplatok. Daň býva v princípe zvyčajne príjmom rozpočtu verejných financií, poplatok zvykne byť vyberaný do štátneho fondu, z ktorého sa následne dotujú niektoré účelové činnosti.

Výšku skládkovej dane/poplatku európska legislatíva zatiaľ nereguluje. Táto platba však predstavuje povinný výdavok (nákup), ktorý sa obyvateľovi premieťa v cene jeho poplatku za komunálny odpad, ktorý mu v prípade SR vyrubuje obec. Tento poplatok za uloženie odpadov na skládku (alebo odkalisko) je príjmom rozpočtu obce, resp. obcí, v ktorých katastrálnom území sa skládka nachádza. Príjmy má obec použiť výhradne na účely odpadového hospodárstva.

Na Slovensku je výška tohto poplatku pre nevytriedený komunálny odpad, ktorý je dominantnou komoditou na skládkach, približne 10 eur/t.¹⁹³ Slovensko má v súčasnosti približne 5,4 mil. obyvateľov. Podľa štatistík Eurostat-u za minulý rok¹⁹⁴, občan SR v roku 2010 priemerne vyprodukoval 322 kg komunálneho odpadu za rok, pričom skládkovaných bolo približne 82% tohto odpadu. To znamená, že na Slovensku sa skládkovalo v roku 2010 približne 1,42 mil. t komunálneho odpadu. Pri základnej sadzbe 10 eur/t je to suma 14,25 mil. EUR, ktorú musia obyvatelia zaplatiť za vládny cieľ „odkláňania odpadu zo skládok“. Ide však len o veľmi orientačný prepočet, nakoľko sadzba poplatku sa v niektorých menšinových prípadoch mení, v závislosti od spôsobu vytriedenia alebo druhu ukladaného odpadu podľa katalógu odpadov. Taktiež štatistiky Eurostat-u nie sú veľmi presné, čo priznáva i samotný Eurostat, nakoľko metodiky získania údajov sa v jednotlivých krajinách veľmi líšia. Táto cena je považovaná v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ za hlboko podpriemernú (napríklad vo Veľkej Británii bola táto sadzba v roku 2010 až 48 eur/t¹⁹⁵).

Vo vzťahu k cieľom politiky EÚ odkláňať odpad od skládok sa tento nástroj javí byť neúčinný, pokiaľ je poplatok za uloženie odpadu na skládku vo výške, ktorá celkové náklady na skládkovanie nedorovnáva s nákladmi na alternatívne nakladanie s odpadom (napríklad spaľovanie). Navyše v prípade Slovenska je týmto poplatkom obyvatelia SR de facto dotujú malú časť obyvateľov obcí, v ktorých katastrálnom území sa nachádza skládka. To znamená, že ak by tento poplatok bol štátneho fondu, bolo by možné usporiť prostriedky EÚ vynakladané na dotovanie súkromných podnikateľov.

¹⁹³ Zákon č. 17/2004 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov dostupný na adrese:

http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/index_jaspi0.asp?mod=html&fir=demo&jel=n&age=zak&idc=17/2004

¹⁹⁴ Dostupné na adrese: <http://www.odpady-portal.sk/Dokument/101054/eurostat-v-eu-sa-skladkuje-stale-takmer-40-percent-komunalneho-odpadu.aspx>

¹⁹⁵ „Landfill tax set to increase to £48 per tonne“ dostupné na adrese: <http://www.greenwisebusiness.co.uk/news/landfill-tax-set-to-increase-to-48-per-tonne-1184.aspx>

2. Štátne fondy

Ďalším mechanizmom vlád je vytvorenie štátnych fondov, z ktorých následne dotujú investície na vznik rôznych zariadení pre alternatívne nakladanie s odpadmi: najmä recyklačné technológie a zariadenia na spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu.

V prípade Slovenska sú takéto projekty financované z dvoch fondov: Recyklačný fond a Environmentálny fond.

Recyklačný fond sústreďuje poplatky vyberané od výrobcov alebo dovozcov tovarov, z ktorých vznikajú odpady, za každý kilogram alebo kus tovaru. Ide najmä o obaly (sklo, plasty, papier, kov), viacvrstvové kombinované materiály, pneumatiky, vozidlá, elektrozariadenia, oleje, batérie a akumulátory.

Z povinne vybraných prostriedkov vyplatil fond v rokoch 2002-2010 na projekty sumu približne **124 mil. eur**¹⁹⁶, z ktorej drvivá väčšina bola použitá ako dotácia pre súkromné firmy na vybudovanie recyklačných kapacít.

Samotný Recyklačný fond si už v roku 2009 nechal vypracovať analýzu investičných potrieb pre budovanie recyklačných a zberových kapacít v Slovenskej republike do roku 2012¹⁹⁷, z ktorej vyplynulo, že kapacity recyklačných zariadení pre potreby SR sú už dostatočné, teda nie je potrebné dotovať budovanie ďalších zariadení. Napriek tomu dotovanie súkromných podnikateľov z Recyklačného fondu pokračuje naďalej, i keď v roku 2011 bol tento proces pribrzdený z toho dôvodu, že vláda SR nechválila programový dokument „Program odpadového hospodárstva na roky 2011-2015“.

Druhý dotačný nástroj – Environmentálny fond – poskytoval do roku 2011 dotácie výrazne nižšieho rozsahu. Zameriaval sa dominantne na podporu projektov samospráv, nie súkromných subjektov. V kontexte prebiehajúcej dotačnej podpory zo štrukturálnych fondov EÚ je dôležité upozorniť práve na skutočnosť, že podpora budovania recyklačných kapacít pre súkromné subjekty pokračuje i napriek nasýtenosti trhu týmito kapacitami. Zároveň sa kumuluje dotačná podpora z dvoch zdrojov (Recyklačný fond a dotačné nástroje EÚ) bez vzájomnej koordinácie.

Výsledkom je, ako bude vysvetlené ďalej, že niektoré súkromné subjekty využívajú oba podporné nástroje na budovanie vlastného kapitálového „impéria“.

3. Zodpovednosť výrobcu

V oblasti environmentálnych regulácií majú vlády možnosť – okrem vyberania daní a poplatkov od priemyslu – i preniesť náklady za „zelenú politiku“ priamo na občanov. Tento postup je adresný, dobre viditeľný a spravodlivejší, nakoľko práve u spotrebiteľa (občana) odpad reálne vzniká. Adresný spôsob by mal viesť k tomu, aby spotrebiteľ vedel odlíšiť, koľko prostriedkov vynakladá na dosiahnutie vládnych cieľov v oblasti odpadového hospodárstva, to znamená, aký je rozdiel medzi jeho platbou na skládkovanie a na „zelené“ nakladanie s odpadom.

¹⁹⁶ „Prijímatelia dotácií: Recyklačný fond (január 2002 - september 2010)“ dostupné na adrese <http://www.odpady-portal.sk/Dokument/100510/prijimatelia-dotacii-recyklacny-fond-januar-2002-september-2010.aspx>

¹⁹⁷ „Analýza investičných potrieb pre budovanie recyklačných a zberových kapacít v Slovenskej republike do roku 2012“ dostupná na adrese http://www.recfond.sk/index.php?www=sp_file&id_item=167

Pri uplatnení tohto modelu by sa však náklady občana výrazne zohľadnili v poplatku za komunálny odpad.

Z tohto dôvodu využívajú vlády možnosť „ukryť“ náklady na tzv. ekologické nakladanie s odpadom priamo do ceny výrobku. V praktickom prevedení sú náklady prenesené na výrobcu a dovozcu tovarov, z ktorých vzniká odpad. Tí musia zodpovedať za mieru zhodnotenia/recyklovania časti svojich výrobkov.

Na základe takto stanovených pravidiel vygeneroval trh vznik servisných organizácií – tzv. oprávnených organizácií, alebo kolektívnych systémov – ktoré zabezpečujú pre výrobcov a dovozcov od firiem, ktoré sa venujú zhodnocovaniu odpadov, potvrdenia o zhodnotení. Systém zodpovednosti výrobcu je oproti zodpovednosti spotrebiteľa komplikovanejší, avšak pracuje oveľa efektívnejšie ako riešenia, ktorých tieto povinnosti zastrešuje verejná inštitúcia.

Pokiaľ by zodpovednosť za zhodnotenie odpadov ponechali národné vlády alebo EÚ výhradne na výrobcu a dovozcu, nemuseli by dotovať výstavbu súkromných recyklačných zariadení. Dôvody, pre ktoré sa slovenská vláda rozhodla založiť Recyklačný fond a vynucovať tak poplatky od výrobcov a dovozcov, sú tie isté, ako dôvody, pre ktoré Európska únia vytvorila svoje dotačné nástroje. Vychádzajú z chybného predpokladu, že trh sám osebe nezabezpečí, aby vznikli recyklačné zariadenia.

Trh sa však vyznačuje flexibilitou a dokáže pružne reagovať na vzniknutý dopyt. Vlády vytvorili dopyt po zhodnocovaní odpadov tým, že prikázali výrobcom zabezpečiť zhodnotenie odpadov. V niektorých krajinách tento dopyt ešte zvýšili; buď extrémnym zvýšením skládkovej dane/poplatkov, alebo úplným zákazom skládkovania niektorých (alebo úplne všetkých) odpadov.

V prípade, že vláda vopred ohlásí svoj zámer regulovať trh s odpadmi od určitého obdobia (napríklad s platnosťou regulácie o dva roky), vytvára to dostatočný čas, aby súkromné podnikateľské iniciatívy na tento dopyt zareagovali. V prípade Slovenska existovali pred začiatkom regulácie recyklačné podniky vo vyspelejších okolitých krajinách, napríklad v Rakúsku. Vzhľadom k tomu, že preprava odpadu tvorí výraznú časť nákladov na zhodnotenie odpadu, tak existuje dôvodný predpoklad, že súkromní investori by sa rozhodli vybudovať takéto zariadenia i na Slovensku.

Náklady na zhodnotenie odpadu by v prvých rokoch boli pre výrobcov pravdepodobne vyššie, avšak práve vďaka pružnosti trhu by sa eliminovali riziká, ktoré vykazuje práve dotačná podpora. Niektoré recyklačné kapacity boli totiž s vládnu podporou vybudované predimenzované a vykazujú známky neefektívnosti, na čo poukazujú práve výrobcovia a dovozcovia¹⁹⁸, ako aj zmieňovaná štúdia, ktorú si dal vypracovať Recyklačný fond.

Nevýhodou štátom organizovaného trhu sú i náklady na samotnú správu dotačných systémov. V prípade slovenského Recyklačného fondu preukázala analýza výdavkov, že náklady na správu Recyklačného fondu sú na 100 eur rozdelených dotácií vo výške približne 10 eur, čo je asi šesťkrát viac, ako v prípade Environmentálneho fondu¹⁹⁹. Pri ponechaní zodpovednosti výrobcu by tieto náklady neexistovali.

¹⁹⁸ „Recyklovateľný Recyklačný fond“ dostupné na adrese <http://www.etrend.sk/trend-archiv/rok-2009/cislo-31/recyklovatelny-recyklacny-fond.html>

¹⁹⁹ „Náklady na správu Recyklačného fondu a Environmentálneho fondu“ dostupné na adrese: <http://www.odpady-portal.sk/Dokument/100533/naklady-na-spravu-recyklacneho-fondu-a-environmentalneho-fondu.aspx>

Dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ

Informácie o poskytnutých dotáciách zo štrukturálnych fondov EÚ poskytuje internetová stránka Národného strategického referenčného rámca SR (NSRR SR)²⁰⁰, ktorá patrí pod kompetencie Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Údaje o rozdelených dotáciách poskytujú aj informačné zdroje jednotlivých operačných programov. Zdroje z NSRR SR však umožňujú komplexný, prierezový pohľad na dotácie do niektorých segmentov trhu.

V tejto prípadovej štúdii sme zo všetkých pridelených dotácií vybrali tie druhy podpory, ktoré sa týkajú oblasti odpadového hospodárstva, resp. trhu s odpadmi.

Komparáciou dvoch základných dotačných nástrojov (Recyklačný fond v tab. č. 4.1, a dve programové obdobia fondov EÚ v tab. č. 4.2 a tab. č. 4.3 – tabuľky sú uvedené v závere tejto kapitoly) získavame prehľad o tom, akým spôsobom boli použité prostriedky zo štrukturálnych fondov. Zistenia z analýzy údajov uvádzame v nasledujúcich bodoch.

1. Štruktúra výdavkov

Najvýznamnejšia časť prostriedkov z EÚ bola smerovaná na rekultiváciu a sanáciu starých skládok. Z 300,5 mil. eur kontrahovaných v období 2004-2010 (aj so spolufinancovaním) išlo o sumu 89,30 mil. eur. Financovanie týchto opatrení z verejných zdrojov je čiastočne odôvodniteľné komplikovanosťou problematiky vlastníckych vzťahov a ekonomiky skládkovania pred začatím procesu ich postupného vyradovania z prevádzky. Mnohé z týchto skládok totiž nemajú vyjasnené vlastnícke vzťahy, ich prevádzkovatelia si nevytvárali fondy na uzavretie skládky. Ide de facto o environmentálnu záťaž. Tieto prostriedky boli zazmluvnené výhradne so samosprávami (obce a mestá). Spornou otázkou ostáva, či je potrebné, aby tieto dotačné mechanizmy boli manažované prostredníctvom EÚ.

2. Samosprávne projekty

Druhým najčastejším cieľom podpory sú projekty na spracovanie biologicky rozložiteľného odpadu (BRO – kompostárne a pod.), na ktoré bolo v období 2004-2010 (aj so spolufinancovaním) kontrahovaných 47 mil. eur. Táto podpora smeruje výhradne pre samosprávy, nakoľko tie sú povinné do roku 2013 zaviesť vo svojich obciach systémy separovania zberu BRO.

V súvislosti s týmito projektmi, ale aj celkovo s projektmi podpory samospráv, je dôležité upozorniť na vysokú disproporciu medzi výškou dotácie a počtom obyvateľov podporenej obce/mesta, prípadne potenciálnej zberovej oblasti k tejto samosprávnej jednotke. **Napríklad mesto Žiar nad Hronom získalo dve dotácie na systém zhodnocovania odpadov vo výške 22 mil. eur, pričom Žiar nad Hronom má 19 306 obyvateľov. To znamená, že na jedného obyvateľa pripadá dotácia na systém zhodnocovania odpadov vo výške 1139 eur. Pri takejto podpore pre každého obyvateľa SR by Slovensko potrebovalo 5,69 mld. eur dotácií.**

Oveľa nižšie, ale taktiež veľmi vysoké dotácie získalo mesto Spišská Nová Ves (6,2 mil. eur, cca 160 eur/os.), Senica (3,75 mil. eur, cca 187 eur/os.). **Osobitným prípadom je malá obec Drahňov (4,36 mil. eur, dotácia cca 3441 eur/os.).**

Pri rozdeľovaní prostriedkov je evidentné, že nie je zohľadňovaný počet obyvateľov, na ktoré sa dotácia vzťahuje. **Tieto dotácie javia známky vysokej neefektívnosti nakladania s verejnými zdrojmi.**

²⁰⁰ Informácie dostupné na adrese <http://www.nsrr.sk>

3. Súkromné podniky

Najkontroverznejšou časťou dotačného systému EÚ je podpora súkromných podnikateľských subjektov. Ako už bolo objasnené v predchádzajúcich podkapitolách, na Slovensku sú v súčasnosti vybudované dostatočné recyklačné kapacity, ktoré vytvárajú trhové prostredie, dostatočnú konkurenciu a vzájomný tlak na znižovanie cien. V komoditách, ktoré v súčasnosti podliehajú reguláciám v zmysle odpadovej legislatívy, je v súčasnosti zbytočné a neefektívne dotovať vznik alebo modernizáciu ďalších prevádzok.

Napriek tomu sa v tejto politike pokračuje naďalej. Jednou zo spoločností, v súvislosti s ktorou sa hovorí o predimenzovaných kapacitách (teda prevádzke, ktorá má vybudovanú omnoho vyššiu spracovateľskú kapacitu, než koľko tovaru je schopná na trhu reálne získať), je ELEKTRO RECYCLING s.r.o., ktorá spracováva elektroodpad. Firma je aktívnym poberateľom dotácií. Zo štátneho Recyklačného fondu získala niekoľko dotácií vo výške 6,1 mil. EUR, zo štrukturálnych fondov EÚ viacero dotácií v úhrnnej výške 6,9 mil. EUR. **Spolu tak firma získala dotácie až vo výške 13,1 mil. eur.**

Podobná situácia na trhu je so spracovaním plastov. **Ponuka recyklačných zariadení na plasty je široká nielen na Slovensku, ale aj v susedných krajinách. Napriek tomu získalo niekoľko súkromných spoločností vysokú dotáciu na vytvorenie spracovateľských kapacít.** Firma Milenium Trading získala 13,8 mil. eur na vybudovanie strediska na zhodnocovanie plastových odpadov, firma J&M consulting 11,7 mil. eur na recyklačné centrum na plasty. Obe firmy sú pritom v podnikateľskom prostredí trhu s odpadmi neznáme.

Z recyklačného fondu i zo štrukturálnych fondov EÚ získala dotáciu aj firma SHP Harmanec, vo výške 1,9 mil. eur a 1,31 mil. eur, spolu **3,2 mil. eur.**

Tab. č. 4.1: TOP 20 súkromných firiem podporených z Recyklačného fondu (2002-2010)

žiadateľ	celková suma	Kumulatívny podiel na celkovej sume vyplatených dotácií z RF
KOVOD RECYCLING, s.r.o.	23 254 948 €	18,10%
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	6 158 401 €	22,90%
V.O.D.S., a.s.	4 340 158 €	26,28%
Castor & Pollux, a.s.	3 319 392 €	28,86%
KURUC - COMPANY spol. s r.o.	3 254 787 €	31,40%
ŽP EKO QELET a.s.	3 241 718 €	33,92%
Združenie automobilového priemyslu Slovenskej republiky	3 056 994 €	36,30%
AUTO - AZ s.r.o.	2 940 443 €	38,59%
DETOX s.r.o.	2 179 544 €	40,29%
Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve	2 049 724 €	41,88%
SHP Harmanec, akciová spoločnosť	1 900 859 €	43,36%
ŽOS-EKO, s.r.o.	1 884 460 €	44,83%
ROMAG spol. s r.o.	1 825 100 €	46,25%
Slovenský hodváb, a.s.	1 694 749 €	47,57%
Smurfit Kappa Štúrovo, a.s.	1 493 726 €	48,73%
WIP Autovrakovisko, s.r.o.	1 479 022 €	49,88%
MATADOR - OBNOVA a.s. v likvidácii	1 434 753 €	51,00%
DYNEX, spol. s r.o.	1 390 994 €	52,08%
GRANULEX GLAS s.r.o.	1 354 581 €	53,14%
PR Krajné, s.r.o.	1 330 000 €	54,17%

Tab. č. 4.2: Pridelené dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ na oblasť odpadového hospodárstva (2004-2006)

<i>žiadateľ</i>	<i>názov projektu</i>	<i>celková suma nenávratného finančného príspevku</i>
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	Zaveden. technol. na zhodnoc. nebezpeč. odpadov	3 992 802,12 €
Obalové materiály, s.r.o.	Mechan. a tepel. spracov. odpad. fólií	3 649 505,41 €
Mesto Dunajská Streda	Rekult. skládky odpadov Dunajská Streda – Mliečany	3 302 263,83 €
Obec Bošany	Sanácia, uzatvor. a rekult. skládky BABICA – Bošany	3 017 982,81 €
Mesto Banská Bystrica	Skládka PDO Hor. Pršany – B. Bystrica, uzatv. a rekult.	2 135 446,50 €
Mesto Brezno	Sanácia skládky komunál. odpadu Brezno	1 972 520,85 €
Mesto Šaľa	Rekultivácia skládky TKO Šaľa – Hetmém	1 392 386,99 €
Obec Okoč	Rekultivácia skládky odpadov Okoč	1 103 631,58 €
Mesto Partizánske	Zakryt. a rekult. skládky NNO Partizánske – Šimonovany	1 042 314,55 €
KOSIT a.s.	Racionalizácia procesu úpravy vyseparovaných druhu	921 579,71 €
Eko-LON spol. s r.o.	Ekolog. zhodnote. plast. Odpadov - reg. stredisko Žilina	863 041,89 €
PEMAX PLUS spol. s r.o.	Recyklačná linka na zhodnocovanie odpadov	815 099,91 €
Mesto Topoľčany	Kompostáreň bioodpadov mesta Topoľčany	769 731,78 €
Mesto Myjava	Skládka Myjava	696 789,68 €
ŠTICH spol. s r.o. Humenné	Zhodnoc. staveb. odpadov na využ. v staveb. praxi	679 006,88 €
Obec Slovenská Ľupča	Uzavretie a rekult. skládky TKO Slovenská Ľupča	646 914,15 €
Mesto Veľký Krtíš	Uzavretie a rekult. skládky TKO Veľké Straciny	598 614,15 €
Obec Veľká Paka	Rekultivácia skládky odpadov – Veľká Paka	596 911,21 €
Ľubovnianske region. združenie	Zaved. trv. udrž. syst. naklad. s odpadmi v St. Ľubovni	559 628,19 €
SHP Harmanec	Zvýš. stupňa zhodnot. odpad. papiera vo vyr. procese	558 989,18 €
Obec Chmeľnica	Zlepšenie systému v odpadovom hosp.obce Chmeľnica	548 761,40 €
Obec Baloň	Baloň – rekultivácia skládky TKO	537 394,72 €
Mesto Želiezovce	Uzavretie a rekultivácia skládky TKO Želiezovce	462 307,55 €
Mesto Detva	Regionálna skládka odpadov Detva – Studienec	457 106,41 €
LIPTOSPOL, spol. s r.o.	Modernizácia spracov. odpadov z kožušárskej výroby	419 977,76 €
JUGI	Spracovanie dreveného odpadu	382 486,88 €
Mesto Stará Turá	Separ. a zhodnoc. komunál. odpadu v Starej Turej	376 687,20 €
Obec Lipová	Lipová skládka – TKO – rekultivácia skládky	375 446,46 €
Obec Jelšovce	Skládka TKO Jelšovce	331 364,17 €
Marcelová	Marcelová – skládka TKO, rekultivácia skládky OcÚ	316 953,69 €
Obec Bušince	Skládka TKO – Bušince, uzavretie a rekultivácia	299 858,93 €
Obec Pataš	Ekodvor a kompostáreň	298 639,18 €
Obec Palárikovo	Rozšír.a intenzif.regio.integr.systému separ.zberu	295 190,03 €
Obec Tôň – 346078	Rekultivácia skládky TKO Tôň	284 846,46 €
Obec Raková	Modernizácia a rozšírenie separ. zberu Raková	284 294,61 €
TMG, a.s.	TMG, a.s. Prievidza – Recyklačné stredisko	273 871,46 €
Obec Terchová	Zlepše. syst. zhodnoc. a separ. odpadu v obci Terchová	265 990,04 €
Obec Ňárad	Ekodv. a kompostáreň	260 257,30 €
Obec Bzenica	Skládka Bzenica – uzatvor., rekultiv. a monitor.	239 817,77 €
Obec cilizska radvan	Ekodvor a kompost.	236 180,92 €
SHP Slavošovce	Využitie odpadového tepla	234 050,32 €
Obec Pribeta	Zberný dvor separovaného odpadu Pribeta	220 596,17 €
Obec Jatov	Jatov – uzatvorenie a rekultivácia skládky	220 160,83 €
Obec Tešedíkovo	Tešedíkovo – uzavretie a rekultivácia skládky	215 540,54 €
Obec Medved'ov	Medved'ov – rekultivácia skládky	205 146,38 €
SPEKO Šaľa, s.r.o.	Zberné miesto nebezpečných a ostatných odpadov	182 830,12 €
MENERT-THERM, s.r.o.	Rekonštr. kotolne Šaľa – kotol na spařov. drev. odpadu	176 332,61 €

Obec Turany	Modernizácia a rozšírenie separácie zberu Turany	175 402,56 €
Mesto Sliač	Spracovanie odpadu – kompostáreň	170 354,34 €
Juraj Gútai – MASTER WOOD	Zhodnocovanie odpadov vo firme Master wood	168 416,43 €
Ladislav Takáč	Ladislav Takáč VICTORY – zhodnoc. drevených pilín	161 229,60 €
Mesto Galanta	Rekultivácia skládky odpadov – lokalita Tárnok	158 652,14 €
Univerzita sv. Cyrila a Metoda	Kovové zlúčeniny z odpadov	149 377,67 €
Obec Nitrica	Kompost. a obstar. zariaden. odpad. hospod.- Nitrica	148 612,03 €
Mesto Leopoldov	Separovaný zber	139 226,12 €
Mesto Myjava	Uzavretie a rekult. skládky Holičov vrch – Myjava	135 674,29 €
Eco Team, s.r.o.	Obstaranie technológie – stavebný odpad HMP	129 855,63 €
V-TETAG, s.r.o	Zhodnocovanie odpadov vo firme V-TETAG, s.r.o.	129 814,29 €
Mesto Modra	Kompostovanie, separácia, kompost	129 628,11 €
Obec Bystričany	Separovaný zber a kompostovanie – Bystričany	125 397,54 €
Obec Ilija	Rekultivácia skládky inertného odpadu v obci Ilija	123 462,11 €
Obec Kokava nad Rimavicou	Sanácia skládky TKO – Kokava nad Rimavicou	118 735,53 €
AVE	Štúdia o vzniku odpadov	113 689,17 €
Čífare	Uzavretie a rekult. skládky odpadov v k.ú. Čífare	105 419,41 €
Obec Demandice	Uzatvorenie a rekultivácia skládky odpad. Demandice	99 303,10 €
Obec Vyšné Nemecké	Odstránenie a sanác. skládok odpadov Vyšné Nemecké	94 339,48 €
Obec Hranovnica	Zlepšenie nakladania s odpadmi v obci Hranovnica	90 472,13 €
Združenie TKO Semeteš n.o.	LIKVIDÁCIA A SEPARÁCIA ODPADU	63 068,45 €
Obec Závadka nad Hronom	Sanácia skládky TKO Kýčera – Závadka nad Hronom	62 203,53 €
Mesto Zlaté Moravce	Skládka TKO Zlaté Moravce	61 617,87 €
H2G, s.r.o.	Spracovanie odpadového substrátu	49 475,54 €
RRA Senica	Štúdia recyklácie	48 401,88 €
Agroinštitút Nitra	Odpadové hospodárstvo	46 491,24 €
Správa slovenských jaskýň	Likvidácia odpadov z Dobšinskej ľadovej jaskyne	43 152,09 €
Mesto Malacky	PD na Kompostáreň Malacky	39 206,81 €
Mesto Trenčín	Štúdia riešenia problémov bioodpadov, Trenčín	36 816,21 €
Ing. Gejza Varga DREVAR	Ekologická likvidácia dreveného odpadu	29 343,42 €

Tab. č. 4.3: Pridelené dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ na oblasť odpadového hospodárstva (2007-2010)

žiadateľ	názov projektu	celková suma nenávratného finančného príspevku
Confal, a.s.	Inovácia recyklačnej technológie v spoločnosti	1 511 494,00 €
Confal, a.s.	Využitie odpadového tepla spalín	120 805,56 €
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	Zavedenie inovatívneho technologického zariadenia	385 500,00 €
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	Zavedenie inovat. technolog. zariadenia	2 551 929,00 €
Technické služby - B. Štiavnica	Uzatv. a rekul. skládky odpadov - Ban. Štiavnica -nie NO	1 610 935,84 €
Obec Vydrany	Rekultiv. a uzavretie skládky TKO v obci Vydrany	507 248,34 €
Obec Dolný Bar	Uzavretie a rekultivácia skládky odpadov Dolný Bar	1 922 883,74 €
Obec Lehnice	Program separ. zberu obce Lehnice	773 555,94 €
Obec Orechová Potôň	Projekt rek. skládky odpadov Orechová Potôň	1 032 127,36 €
Obec Pataš	Pataš rekultivácia skládky TKO	339 231,60 €
Mesto Galanta	Rekult. skládky inertného odpadu Galanta - Javorin	419 295,02 €
Mesto Galanta	Vybud. zariad. na zhodnoc. BRO GA – Zámocká Lúka	1 172 660,88 €
Mesto Sládkovičovo	Zhodnocovanie drobných stavebných odpadov	293 484,33 €
Obec Tešedíkovo	Zberný dvor separátov komunálneho odpadu	1 985 306,69 €
Trnovec nad Váhom	Kompostáreň nad 10 ton	397 476,11 €

Obec Brestovec	Kompostáreň - Brestovec	175 257,84 €
Obec Čalovec	Kompostáreň Čalovec	174 185,29 €
Mesto Hurbanovo	Hurbanovo - skládka TKO - rekultivácia skládky	1 679 157,56 €
Mesto Hurbanovo	Zefektívnenie separ. zberu v Hurbanove	517 605,45 €
Obec Pribeta	Strojové vybavenie zberného dvora separo	252 705,19 €
Obec Veľké Kosihy	Kompostáreň - Veľké Kosihy	174 152,82 €
Obec Hontianska Vrbica	Skládka TKO Hontianska Vrbica - rekult. uzatv a mon. s	1 322 898,27 €
Obec Plášťovce	Plášťovce - rekult. skládky TKO	546 559,17 €
Mesto Šahy	Rekultivácia skládky odpadov v Preseňanoch n/Ipřom	4 010 611,20 €
Mesto Želiezovce	Regionálne centrum na zhodnotenie BRO Želiezovce	2 040 648,45 €
Dolné Obdokovce	Program sep. zberu obce Dolné Obdokovce	1 592 655,47 €
Obec Lehota	Lehota – rekultivácia skládky odpadov	462 449,74 €
Obec Mojmírovce	Projekt uzavretia a rekultivácie skládky	1 108 559,08 €
Mesto Nitra	Kompostáreň pre mesto Nitra	3 187 226,37 €
Obec ČECHYNCE	Čechynce - uzatvorenie a rekultivácia skládky	433 102,94 €
Obec Šurianky	Šurianky - rekultivácia skládky KO	408 635,82 €
Mesto Vráble	Zefektívnenie separovaného zberu Vráble	1 573 332,99 €
Obec Andovce	Andovce - skládka TKO, rekultivácia skládky	450 257,21 €
Obec Michal nad Žitavou	Michal nad Žitavou - uzatvorenie a rekult. skládky	419 065,36 €
Obec Nová Vieska	Rekultiv. skládky TKO Nová Vieska	261 703,32 €
Obec Zemné	Ekodvor a kompostáreň Zemné	337 329,17 €
Mesto Gbely	Zberný dvor odpadov Gbely	708 980,70 €
Mesto Holíč	Dobudovanie infraštruktúry odpadového hosp.	678 191,04 €
Obec Kúty	Uzatvorenie a rekultivácia skládky odpadov – Kúty	2 347 242,76 €
Mesto Myjava	Regionálne centrum pre zhodnotenie biolog.	2 829 146,43 €
Mesto Senica	Kompostáreň bioodpadov Senica	3 756 578,59 €
Obec Unín	Skládka odpadov – uzavretie a rekultivác.	452 357,29 €
Mesto Topoľčany	Dotriedňovací dvor odpadového hosp. Topoľčany	1 388 888,35 €
Obec Horná Súča	Obecná kompostáreň a zberný dvor - H. Súča	1 410 027,82 €
Mesto Nemšová	Regionálne centrum zhodnocovania BRO v m	4 567 557,71 €
Mesto Nové Mesto nad Váhom	Modernizácia odpad. hosp. v NMnV - 2. etapa	612 076,62 €
Mesto Nové Mesto nad Váhom	Skládka odpadov - Mnešice – Tušková	3 082 375,78 €
Mesto Nové Mesto nad Váhom	Modernizácia odpadového hospodárstva v NMnV	3 061 681,45 €
Mesto Trenčianske Teplice	Uzatvor. a rekult. skládky Trenč. Teplice – Kaňová	5 741 748,74 €
Obec Kátlovce	Program separovaného zberu odpadov-Kátlovce	427 931,83 €
SLUŽBA, mestský podnik Stropkov	Separovaný zber a Zberný dvor vyseparova	756 090,29 €
Obec Trakovice	Trakovice - rekultivácia skládky odpadov	477 136,95 €
Mesto Trnava	Zariadenie na zhodnotenie odpadov Trnava	3 077 867,00 €
Mesto Trnava	Skládka odpadu Boleráz -rekultivácia	3 482 194,05 €
Mesto Banská Bystrica	Zaved. sep. zberu kovov a BRO na úz. mesta B. Bystrica	622 593,88 €
Obec Čierny Balog	Uzav. a rekult. skládky PDO Kopec – Čierny Balog	240 538,77 €
Obec Heľpa	Čistiareň odpadových vôd Heľpa 2009	1 397 442,11 €
Obec Heľpa	Vybudovanie zariadenia na zber komunálny	735 412,77 €
MACH TRADE, spol. s r.o.	Zlepš. recykl. olov. Odpadu - odsír. olov. pasty z akumul	791 668,18 €
Obec Polomka	Vybudovanie zberného dvora v obci Polomka	881 042,41 €
Obec Telgárt	Zberný dvor a separácia odpadov – obec Telgárt	442 075,90 €
Mesto Čadca	Integrované riešenie nakladania s komuná Čadca	1 919 861,28 €
Obec Čierne	Separovaný zber v obci Čierne	160 184,13 €

Mesto Krásno nad Kysucou	Rozšír. syst. separov. Zberu - Krásno nad Kysucou	217 775,15 €
Obec Kysucký Lieskovec	Uzatvorenie a rekultivácia skládky TKO K. Lieskovec	170 673,51 €
Obec Oščadnica	Vybudovanie technic. zariad.- sep. zber Oščadnica	181 822,98 €
Mesto Turzovka	Čisté mesto bez odpadu: zefektí. odpad. Hosp – Turzovka	384 912,07 €
Brantner Nové Zámky s.r.o.	Raciona. zhodnoc. odpad. v kompos – BRANTNER NOVÉ ZÁMKY	90 563,63 €
Mesto Námestovo	Uzatvor. skládky TKO Zubrohlava sev. kazeta - I. etapa	2 197 115,73 €
Mesto Námestovo	Zberný dvor Námestovo 2009	300 029,50 €
Obec Pucov	Podpora aktivít v oblasti sep. zberu v obci Pucov	110 560,25 €
Mesto Tvrdošín	Zakrytie a rekult. skládky NNO Tvrdošín – Jurčov Laz	890 729,00 €
Mesto Tvrdošín	Zberný dvor Tvrdošín	1 982 032,30 €
Obec Zákamenné	Zberný dvor Zákamenné	673 487,37 €
Mesto Liptovský Hrádok	Projekt materiál. zhodn. BRO aerobnou fermentáciou	678 693,70 €
Mesto Liptovský Hrádok	Zavedenie separovaného zberu biologicky	417 893,41 €
Mesto Liptovský Mikuláš	Zvýšenie kvality separovaného zberu Lipt. Mikuláš	2 445 059,52 €
Obec Pribylina	Zefekt. syst. zberu sep. zlož. kom. odp. v obci Pribylina	150 565,64 €
Mesto Ružomberok	Integr. systém OH Ružomberok - zberný dvor	1 146 996,37 €
Mesto Ružomberok	Integr. systém OH Ružomberok - kompostovanie BRO	1 255 773,48 €
MEPOS, s.r.o.	Podpora aktivít v oblasti separovaného z	437 808,09 €
Technické služby, s.r.o.	Rekultivácia a uzavretie skládky KO Široká	5 322 525,47 €
Mesto Lučenec	Lučenec kompostáreň BRO	2 045 593,64 €
Mesto Poltár	Uzavr. a rekult. skládky odpadov Poltár - Slaná Le	1 060 186,35 €
KONZEKO spol. s.r.o.	BAT intenzifikácia a reštrukturalizácia zhodnocovania odpadových olejov KONZEKO	2 323 574,32 €
Dúha a.s.	Zužitkovanie drobného stavebného odpadu	624 452,50 €
EKOSERVIS	Zhodn. dekont. zemín prid. BRO v bior. tuneli – EKOSERVIS	491 031,99 €
Mesto Turčianske Teplice	Separovaný zber komunálneho odpadu pre m	709 860,81 €
Obec Lednické Rovne	Zakrytie a rekultivácia skládky Lednické Rovne	3 258 409,53 €
Obec Lúky	Uzatvorenie a rekultivácia skládky odpad- Lúky	328 172,42 €
Obec Brezany	Zefekt. a rozšírenie. sepr. odpadu Nedožery-Brezany	311 866,73 €
Mesto Hnúšťa	Skládka TKO pre mesto Hnúšťa a zvoz. oblasť	338 802,34 €
Združenie obcí EKOLÓG	Efektívnejšia separácia a zber odpadov - EKOLÓG	1 245 676,78 €
Obec Veľké Zlievce	Uzavretie a rekultivácia skládky Veľké Zlievce	331 407,04 €
Mesto Detva	Rekult. reg. skl. odpadov Detva – Studienec, II.etapa	532 038,06 €
Mesto Hriňová	Rekultivácia skládky TKO Hriňová Fangová	1 079 317,36 €
Mesto Banská Štiavnica	Zavedenie efektívneho systému separované	3 451 840,10 €
Mesto Kremnica	Skládka odpadov Kremnické bane – Ovčín: rekultivácia	1 064 860,87 €
Mesto Nová Baňa	Úprava zložiek BRO pred zhodnotením – Nová Baňa	562 441,97 €
Mesto Žiar n/H	Intenzifikácia separ. zberu v Žiari n. Hronom	3 088 583,77 €
Mesto Žiar n/H	Centrum zhodnocovania odpadov Žiar nad Hronom	18 999 848,71 €
Mesto Gíraltovice	Systém separácie a zhodnocovania odpadov	340 846,73 €
Mesto Humenné	Separčný dvor na Sninskej ulici v Humennom	2 202 331,52 €
Mesto Humenné	Uzavretie a rekultivácia skládky TKO	1 040 473,36 €
Mesto Snina	Rozšírenie separovaného zberu v meste Snina	503 489,72 €
Mesto Snina	Regionálne centrum zhodnocovania biologi	2 241 900,66 €
Mesto Michalovce	Uzavr. a rekult. skládky nie nebez. odpad – Lastomír	2 043 359,82 €
Mesto Michalovce	Rozšírenie separácie odpadov a modernizácia linky	768 375,75 €

Mesto Kežmarok	Zvýšenie kvalitatívnej úrovne separované	1 299 711,05 €
Mesto Spišská Belá	Dobudov. separ. zberu odpadov v Spišskej Belej	388 184,71 €
Mesto Spišská Belá	Uzavretie a rekultiv. skládky odpadov – Spišská Belá	1 191 687,70 €
Mesto Vysoké Tatry	Zavedenie tatranského separovaného zberu odpadu	558 469,45 €
Obec Torysa	Rekultivácia skládky odpadov Torysa	588 876,68 €
Mesto Krompachy	Skládka Halňa 1. stavba, skládka priemys	6 284 609,48 €
Mesto Levoča	Uzatvor. a rekult. skládky KO "Dlhé Stráže" Levoča	3 395 613,71 €
Mesto Spišská Nová Ves	Regionálne centrum zhodnocovania biologicky rozlož	6 211 189,25 €
Mesto Spišské Podhradie	Rekultivácia skládky TKO v Spišskom Podhradí	494 160,03 €
Mesto Stará Ľubovňa	Kompostáreň Stará Ľubovňa	2 332 453,39 €
Mesto Svidník	Zberný dvor Svidník – pre mesto Svidník	944 563,78 €
Obec Drahňov	Zberný dvor a kompostáreň Drahňov	4 364 058,65 €
Mesto Hanušovce nad Topľou	Rekultivácia skládky Hanušovce n/Topľou	968 806,22 €
Mesto Vranov nad Topľou	Intenzifikácia separovaného zberu vo Vra	4 179 646,59 €
Marián Balún BAPA	Lom Krásna Hôrka – zhodnocovanie stav. odpadu	1 556 623,94 €
Obec Kyselica	Rekultivácia skládky TKO v obci Kyselica	487 411,57 €
Jozef Podolan	Zhodnocovanie stavebných odpadov – Jozef Podolan	109 560,58 €
Košický samosprávny kraj	Príprava zberu a zneškodnenia PCB odpadov	950 000,00 €
Mest. podnik služieb mesta Strážske	Hala Strážske - separovaný zber odpadov	544 650,87 €
Združenie obcí pre likvidáciu odpadu Poltár	Rozšírenie a zefektívnenie separovaného	853 717,50 €
Stredoslovenské kameňolomy, a. s.	Nákup technológie na zhodnocovanie stav. odpadov	605 594,26 €
INSA, s.r.o.	Zber a dopr. prenos. bat. a akumul a sprac. Zn-Mn a Li	872 060,69 €
Mestský podnik služieb, s.r.o.	Uzavretie a rekult. skládky Krupina – Biely Kameň	895 168,23 €
ELEKTRO RECYCLING, s.r.o.	Rozšír. kapacity na zhod. odpadov z elektr. zariad.	490 519,82 €
MILENIUM TRADING, a.s.	Stredisko na zhodnocovanie plastových odpadov	13 876 478,79 €
STAV s r.o.	Zhodnocovanie stavebných odpadov	1 125 656,18 €
Tepláreň Košice, a.s.	Zníženie prašnosti pri vykládke uhlia na skládku	858 123,00 €
ERSON Recycling, s.r.o	Zariadenie na zhodnoc. SO – ERSON Recycling, s.r.o	7 655 665,39 €
ISO & spol, s.r.o.	Nákup technologickej linky na recykláciu	1 667 944,80 €
T+T, a. s.	Separovaný zber papiera, plastov, skla, kovov a BRO	512 827,50 €
ARCHÍV SB, s.r.o.	Modernizácia spaľovne nebezpečného odpadu	1 153 318,92 €
ELEMONT, s.r.o.	Kompostáreň bioodpadu Záhorce	1 081 871,72 €
Helpeko, s.r.o.	Ekolog. spaľovne nebezpeč. odpadov Pov. Bystrica	4 912 660,00 €
J&M consulting s.r.o.	Recyklačné centrum - plasty	11 737 402,81 €
Alternative Energy	Výstavba odpadovej bioplynovej stanice v Bošanoch	8 250 011,50 €
Združenie obcí Mikroregión Terchovská dolina	Najmodernejšia cesta separovania pre takmer 30	1 390 758,08 €
ZRD	Skvalitnenie separovania zberu v Rajeckej doline	2 485 277,09 €
Združenie Ekotorysa	Zvýšenie intenzity separovaného zberu ko Ekotorysa	2 849 235,37 €
Združenie obcí hornej Torysy	ZOHT –Skvalitnenie a rozšírenie separovaného zberu	522 066,32 €
Slov. agentúra ŽP	Stratégia nakladania s odpad. zo zdravot. starostl.	320 263,20 €
Slov. agentúra ŽP	Stratégia nakladania s nebezpečnými odpadmi – SAŽP	1 596 914,60 €
Obec Bziny	Podpora aktivít v oblasti sep. zberu v obci Bziny	110 560,25 €
Mesto Košice	Kompostáreň bioodpadov mesta Košice	3 774 550,97 €
Obec Štôla	Dobudovanie infraštruktúry odpadového hosp.	43 730,71 €
Obec Nová Ves nad Váhom	Uzatv. a rekult. skládky odpadov Nová Ves n. Váhom	192 321,39 €
Obec Mad	Rekultivácia skládky TKO v obci Mad 30.6.2008	532 437,54 €
Jozef Gubo	Recyklácia plastov s nízkou energetickou náročn.	177 650,00 €

| 5 | Mýtus znižovania regionálnych rozdielov

Politici a vlády sľubovali občanom zníženie regionálnych rozdielov po vstupe do EÚ. Pomôcť mali vraj eurofondy. Politici vľavo i vpravo to sľubujú naďalej, sľubovať to bude isto i vláda, ktorá vzíde z marcových predčasných volieb v roku 2012. Eurofondy však nepomohli, regionálne rozdiely rastú naďalej.

„Slovenská republika sa vyznačuje obrovskými rozdielmi medzi jednotlivými regiónmi. Jednou z najvýznamnejších a najhmataateľnejších výhod členstva v Európskej únii je možnosť využívať európske fondy v rámci politiky súdržnosti EÚ. Hlavným cieľom politiky súdržnosti z hľadiska potrieb a priorít SR je zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v úrovni rozvoja európskych regiónov. Slovenská republika sa stotožňuje s názorom, že hlavná pozornosť sa má sústreďovať a vyššia miera pomoci zameriavať práve do zaostávajúcich regiónov,“ povedal Ivan Štefanec, predseda Výboru Národnej rady SR pre európske záležitosti, v rámci svojho príspevku „Doterajšie skúsenosti v oblasti politiky súdržnosti“ na konferencii na tému „Rozvoj regiónov Slovenska v kontexte politiky súdržnosti EÚ“ konanej dňa 24. mája 2011 v Bratislave.²⁰¹ Tézy spomenutom „ukážkovom“ citáte nám roky recitujú politici rôznych strán za rôznych vlád. Nevadí im ani to, že realita sa ukazuje byť iná, než si roky projektujú.

Nezamestnanosť v regiónoch v období 2004-2011

Jedným z hlavných indikátorov, prostredníctvom ktorých sa sledujú regionálne rozdiely v EÚ, je miera evidovanej nezamestnanosti. Nezamestnanosť je zároveň jedným z hlavných dlhodobých problémov Slovenska. A v súčasnosti opätovne rastie, miera evidovanej nezamestnanosti (13,33%, rok 2011) je dokonca vyššia, než v roku vstupu SR do EÚ (13,07%, rok 2004).

Nezamestnanosť v máji 2004

V máji 2004, teda v čase vstupu Slovenska do EÚ, dosahovala nezamestnanosť na Slovensku 14,47%. Až v 20-tich z celkového počtu 79 okresov krajiny dosahovala miera evidovanej nezamestnanosti viac než 20%. V okrese Rimavská Sobota presiahla dokonca 30% (až 30,22%), pričom v prvej desiatke najviac postihnutých okresov boli v máji 2004 ešte Revúca, Veľký Krtíš, Trebišov, Rožňava, Kežmarok, Košice – okolie, Sobrance, Sabinov a Poltár (v rozmedzí 24 až 30%). Na opačnom póle bolo 5 okresov, na ktoré sa delí hlavné mesto Bratislava (v rozmedzí 2,5 až 4%) a okresy Senec, Pezinok, Trenčín, Malacky a Ilava (všetky menej než 7%).

Rozdiel medzi okresom s najvyššou mierou (Rimavská Sobota) a najnižšou mierou (Bratislava IV) dosahoval 27,68 percentuálnych bodov (p. b.). Kým okres Rimavská Sobota bol 15,75 p. b. nad celoštátnym priemerom, okres Bratislava IV bol 11,93 p. b. pod priemerom. Problém nezamestnanosti, a regionálne rozdiely medzi okresmi, mal pomôcť riešiť masívny prílev eurofondov po vstupe do EÚ.

Nezamestnanosť v decembri 2009

V decembri 2009, teda v čase, keď sa uzatvárali platby z prvého programovacieho obdobia 2004-2006, a politici sa chválili, že čerpanie viac než miliardy eur dokonca presiahlo 100%,

²⁰¹ Zborník príspevkov v z konferencie je dostupný na adrese

<http://www.nsrr.sk/download.php?FNAME=1306744365.upl&ANAME=Zbornik+24052011.pdf>

nezamestnanosť na Slovensku dosiahla 12,66%. Rovnako ako v máji 2004, až v 20-tich z celkového počtu 79 okresov krajiny dosahovala miera evidovanej nezamestnanosti viac než 20%. Smutný primát naďalej drží okres Rimavská Sobota (33,29%), nasledovaná Revúcou (30,05%), pričom v prvej desiatke ich v decembri 2009 sprevádzali ešte okresy Rožňava, Kežmarok, Sabinov, Trebišov, Veľký Krtíš, Poltár, Lučenec a Krupina (v rozmedzí 22 až 28%). Najnižšiu mieru nezamestnanosti stále dosahuje päť bratislavských okresov (v rozmedzí 2,7 až 4%).

Rozdiel medzi okresom s najvyššou mierou (Rimavská Sobota) a najnižšou mierou (Bratislava I) však narástol na 30,58 p. b. (teda takmer o 3 p. b. viac oproti máju 2004). Pozornosť by mala byť venovaná najmä faktu, že okres Rimavská Sobota bol v decembri 2009 až 21,03 p. b. nad celoštátnym priemerom, teda až o viac než 5 p. b. viac nad priemerom, než v máji 2004. Okresy, v ktorých bola nezamestnanosť v čase vstupu do EÚ vyššia než 20%, majú rovnaký problém i naďalej. No nielen to, máme až 22 okresov, v ktorých je nezamestnanosť nad celoštátnym priemerom a zároveň je ich miera nezamestnanosti od celoštátneho priemeru viac vzdialená, než bola máji 2004. Nielenže celkové regionálne rozdiely rastú, podstatnejšie je, že hoci priemerná nezamestnanosť na Slovensku klesla, nezamestnanosť v najviac postihnutých okresoch je dokonca vyššia, než v čase vstupu do EÚ.

Nezamestnanosť v decembri 2011

V decembri 2011, teda v dobe, kedy zažívame dôsledky prebiehajúcej vlekkej finančnej a dlhovej krízy v eurozóne, je ako dôsledok týchto javov na vzostupe i priemerná evidovaná miera nezamestnanosti na Slovensku, ktorá dosiahla 13,59%. V 16-tich zo 79 okresov SR dosahovala nezamestnanosť viac než 20%. Nemenným „lídrom“ je okres Rimavská Sobota (34,59%), nasledovaný v prvej desiatke okresmi Revúca (30,79%), Rožňava, Kežmarok, Trebišov, Sabinov, Veľký Krtíš, Lučenec, Poltár, Vranov nad Topľou. Až osem z menovaných bolo v prvej desiatke už v čase vstupu do EÚ v máji 2004. Najnižšia miera je naďalej dosahovaná v bratislavských mestských okresoch (v rozmedzí 3,53 až 5,60%).

Rozdiel medzi okresom s najvyššou mierou (Rimavská Sobota) a najnižšou mierou (Bratislava I) dosahoval 31,06 p. b.. Kým okres Rimavská Sobota bol 21,00 p. b. nad celoštátnym priemerom, okres Bratislava I bol 10,06 p. b. pod priemerom. Z porovnania s dátami za roky 2004 je zjavné, že hoci priemerná miera nezamestnanosti je nepatrne nižšia (0,88%), rozdiely sa ešte zvýraznili, pričom okresy s najvyššou mierou sa oproti priemeru ešte viac vzdialili. Nevýrazne sa znížil rozdiel medzi okresom s najnižšou mierou nezamestnanosti a priemerom, čo však naznačuje, že dôsledky aktuálnej krízy vplývajú i na situáciu v bratislavských okresoch. Je zjavné, že tak problém nezamestnanosti, ako i regionálne rozdiely sa nedarí napriek prílevu miliárd eur z eurofondov riešiť a znižovať.

Tab. č. 5.1: Miera evidovanej nezamestnanosti na úrovni krajov v rokoch 2004-2011

kraj	rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bratislavský kraj		3,39	2,6	2,29	1,98	2,27	4,36	4,63	5,39
Trnavský kraj		8,83	7,15	5,22	4,3	4,29	8,37	8,17	8,64
Trenčiansky kraj		8,09	6,8	5,19	4,5	4,95	10,13	9,51	9,62
Nitriansky kraj		14,8	11,39	9,09	7,1	7,41	11,72	11,76	12,92
Žilinský kraj		11,12	9,33	7,03	5,55	6,2	10,89	10,86	11,63
Banskobystrický kraj		19,5	18,32	16,12	14,1	14,25	19,19	18,86	19,51
Prešovský kraj		17,5	15,77	13,68	12,05	12,86	18,29	17,75	18,67
Košický kraj		18,89	17,5	15,18	13,02	13,5	17,3	16,78	18,53
Slovenská republika		13,07	11,36	9,4	7,99	8,39	12,66	12,46	13,33

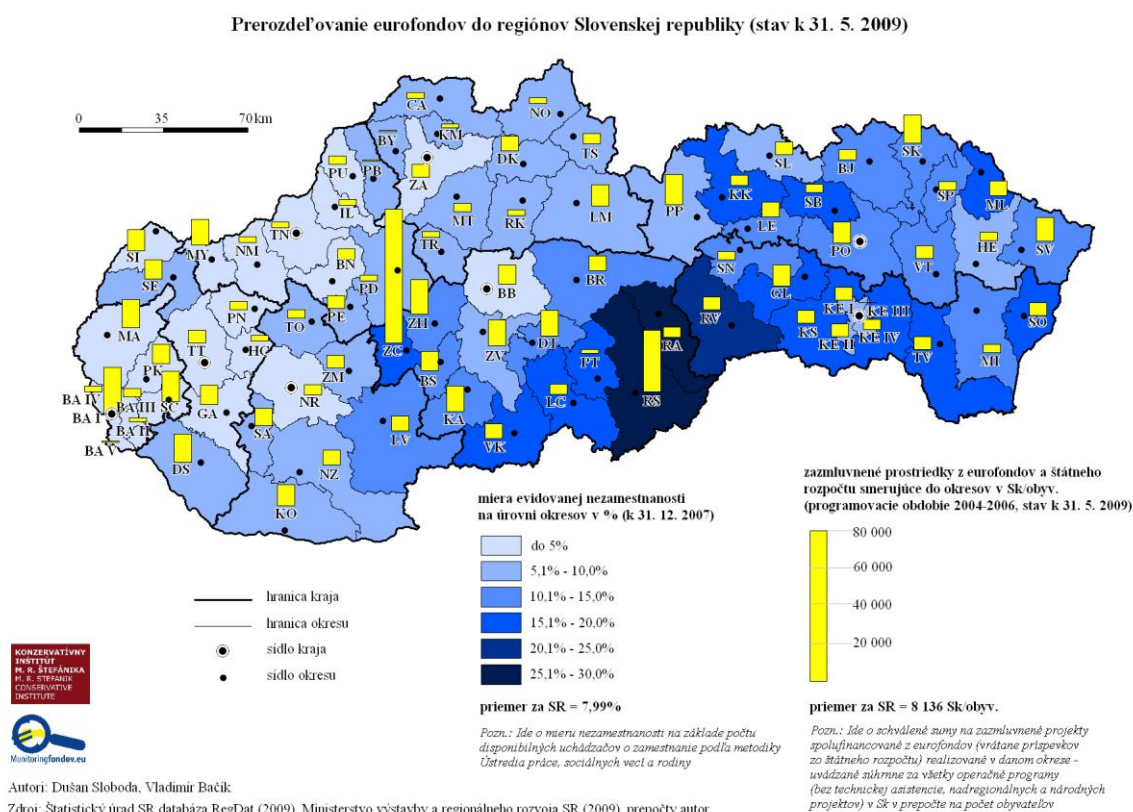
Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, www.upsvar.sk, prepočty autori

Smerovanie eurofondov do regiónov v programovom období 2004-2006

Parlamentné strany nás už roky vedno krmia bájkou o tom, že eurofondy sú prostriedkom na plnenie cieľa znížiť regionálne rozdiely. Ak by sa onen cieľ mal plniť, vyššiu podporu by mali dostávať tie regióny, ktoré sú v štatistických ukazovateľoch (napr. miera evidovanej nezamestnanosti) na tom horšie. No nedeje sa tak.

Napriek všetkým rečiam o znižovaní regionálnych rozdielov prostredníctvom eurofondov, a napriek všetkým plánom a operačným programom, ani vláda Mikuláša Dzurindu, ba ani vláda Roberta Fica samovznášajúca sa v bubline sociálneho štátu, vôbec nenastavili systém prerozdelenia eurofondov tak, aby tieto verejné zdroje putovali primárne do regiónov s najvyššou nezamestnanosťou. Ako dokazujú naše prepočty, z 20-tich okresov, ktoré v máji 2004 dosahovali nezamestnanosť vyššiu než 20%, sa len 5 dostalo do prvej dvadsiatky tých okresov, ktoré boli v prepočte na obyvateľa najväčšmi podporené z eurofondov v prvom programovacom období. Vlády teda nenasmerovali eurofondy najmä do tých regiónov, o podpore ktorých mali a majú neustále plné ústa.

Mapa č. 5.1: Prerozdelenie eurofondov do regiónov SR v programovom období 2004-2006²⁰²

Zdroj: Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, www.monitoringfondov.eu

Ďalšie naše prepočty však poukazujú na to, že neexistuje absolútne žiadna súvislosť a závislosť medzi tým, koľko peňazí z eurofondov v prepočte na hlavu putovalo do okresov, a tým, či sa v sledovanom období nezamestnanosť v danom okrese zvýšila alebo znížila. Ani lepšie prerozdelenie by teda nepomohlo – eurofondy sú totiž principiálnym omylom. Netransparentné nalievanie verejných zdrojov do regiónov nemôže byť motorom zmien. Zdravým základom pre cestu k udržateľnému

²⁰² Mapa je k dispozícii vo väčšom rozlíšení na adrese:

http://www.monitoringfondov.eu/upload/images/mapa_2009_05_31.jpg

rozvoju zamestnanosti v regiónoch „zdola“ môže byť len generovanie zamestnanosti prirodzeným spôsobom cez postupný vznik pracovných miest v súkromnej sfére. Táto cesta si vyžaduje naopak menej umelo pumpovaných verejných zdrojov a ponechanie prostriedkov vybraných cez rastúce daňovo-odvodové zaťaženie ľuďom a podnikateľom.

Smerovanie eurofondov do regiónov v programovom období 2007-2013²⁰³

Tak ako v skrátenom programovom období 2004-2006 nesmerovali eurofondy primárne do regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti, ktoré sú zväčša zároveň i tými regiónmi, ktoré pociťujú najväčší deficit pokiaľ ide o štátom investované verejné zdroje do verejnej infraštruktúry, tak i v aktuálnom programovom období 2007-2013 platí, že k zmene nastavenia systému napriek deklaráciám nedošlo.

Do Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja, teda do troch krajov, ktoré dlhodobo obsadzujú nelichotivé prvé tri priečky v miere nezamestnanosti, vlády nenasmerovali ani polovicu z celkového balíka dosiaľ zazmluvnených zdrojov (prvá Ficova vláda 2006-2010 a Radičovej vláda 2010-2011: spolu za obdobie od 01. 01. 2007 do 31. 12. 2011). Do týchto troch krajov šlo spolu len 1322,71 eur v prepočte na obyvateľa, čo je len nepatrne viac, než je celoslovenský priemer, ktorý dosahuje 1279,37 eur na obyvateľa. Pre porovnanie, do Trenčianskeho kraja, ktorý dosahuje dlhodobo podpriemernú mieru nezamestnanosti (tab. č. 5.1), vlády nasmerovali 18,31% z celkového balíka eurofondov, čo v prepočte na obyvateľa predstavuje 2126,50 eur (tab. č. 5.2).

Tab. č. 5.2: Regionálny aspekt zazmluvňovania eurofondov v programovom období 2007-2013 spolu za obe vlády (prvá Ficova vláda 2006-2010 a Radičovej vláda 2010-2011: spolu za obdobie od 01. 01. 2007 do 31. 12. 2011)

kraj	počet uzatvo- rených zmlúv	zazmluvnené zdroje (fondy EÚ + spolufinancovanie SR)					poradie krajov podľa miery nezame- stnanosti (2007)	poradie krajov podľa miery nezame- stnanosti (2011)
		(v eur)	(v %)	poradie krajov	v eur na obyvateľa	poradie krajov		
Banskobystrický kraj	834	873615578,60	12,56	4.	1339,45	4.	1.	1.
Košický kraj	802	738870127,87	10,63	5.	947,27	5.	2.	3.
Prešovský kraj	1220	1352590055,03	19,45	1.	1671,01	2.	3.	2.
Nitriansky kraj	658	590492348,38	8,49	6.	837,87	7.	4.	4.
Žilinský kraj	745	1098231185,01	15,79	3.	1572,78	3.	5.	5.
Trenčiansky kraj	495	1273387564,53	18,31	2.	2126,50	1.	6.	6.
Trnavský kraj	470	454711974,98	6,54	8.	807,54	8.	7.	7.
Bratislavský kraj	685	571826894,36	8,22	7.	909,56	6.	8.	8.
Slovenská republika	5909	6953725728,76	100,00	-	1279,37	-	-	-

Zdroj: ITMS (bez projektov technickej pomoci, národných a nadregionálnych projektov), www.rokovania.sk, prepočty autori

Keďže, ako sme už spomenuli, v sledovanom období rokov 2007 až 2011 o zazmluvňovaní eurofondov rozhodovali dve vlády, rozhodli sme sa na vyššie spomínané dáta pozrieť i z pohľadu prvej Ficovej vlády (2006-2010) a Radičovej vlády (2010-2011). Z porovnania je zrejmé, že prvá Ficova vláda brala menší ohľad na smerovanie eurofondov do regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti

²⁰³ Keďže zodpovedné ministerstvá v pozícii centrálného koordinačného orgánu v aktuálnom období nezverejňujú dáta na úrovni okresov, je možné porovnať smerovanie eurofondov len na úrovni krajov. Pravidelné správy o „implementácii NSRR SR“ prerokovávané vládou SR sledujú čerpanie, plnenie sektorových priorít, informujú o nezrovnalostiach, kontrolách, no nie je v nich ani zmienka o vyhodnotení plnenia či neplnenia cieľa znižovania regionálnych rozdielov.

na úrovni krajov. Do Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja zazmluvnila približne tretinu z dostupných zdrojov, čo v prepočte na obyvateľa predstavovalo podpriemerných 624,36 eur (tab. č. 5.3). Dvojnásobné zdroje na obyvateľa však boli za Ficovej vlády zazmluvnené do Trenčianskeho a Žilinského kraja, ktoré majú dlhodobo podpriemernú nezamestnanosť (tab. č. 5.1).

Tab. č. 5.3: Regionálny aspekt zazmluvňovania eurofondov v programovom období 2007-2013 za prvej Ficovej vlády (obdobie od 01. 01. 2007 do 30. 06. 2010)

kraj	počet uzatvo- rených zmlúv	zazmluvnené zdroje (fondy EÚ + spolufinancovanie SR)					poradie krajov podľa miery nezamestnanosti (2007)
		(v eur)	(v %)	poradie krajov	v eur na obyvateľa	poradie krajov	
Banskobystrický kraj	562	606703798,0	15,29	3.	930,22	3.	1.
Košický kraj	455	310827059,8	7,84	6.	398,50	8.	2.
Prešovský kraj	754	482079741,8	12,15	4.	595,57	5.	3.
Nitriansky kraj	353	288742262,7	7,28	7.	409,71	7.	4.
Žilinský kraj	543	850041529,4	21,43	1.	1217,35	2.	5.
Trenčiansky kraj	338	744055548,4	18,76	2.	1242,54	1.	6.
Trnavský kraj	328	272988901,8	6,88	8.	484,81	6.	7.
Bratislavský kraj	408	411433100,5	10,37	5.	654,43	4.	8.
Slovenská republika	3741	3966871942	100,00	-	729,84	-	-

Zdroj: ITMS (bez projektov technickej pomoci, národných a nadregionálnych projektov), www.rokovania.sk, prepočty autori

Radičovej vláda si v porovnaní s prvou Ficovou vládou na smerovaní eurofondov do Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja dala záležať o niečo viac, keďže do týchto troch krajov nasmerovala spolu viac než polovicu zdrojov, o ktorých sa rozhodovalo. V prepočte na obyvateľa do nich šlo 698,35 eur, čo bolo síce nadpriemerná hodnota, i tak to však bolo menej, než do roky protežovaného Trenčianskeho kraja.

Tab. č. 5.4: Regionálny aspekt zazmluvňovania eurofondov v programovom období 2007-2013 za Radičovej vlády (obdobie od 01. 07. 2010 do 31. 12. 2011)

kraj	počet uzatvo- rených zmlúv	zazmluvnené zdroje (fondy EÚ + spolufinancovanie SR)					poradie krajov podľa miery nezamestnanosti (2010)
		(v eur)	(v %)	poradie krajov	v eur na obyvateľa	poradie krajov	
Banskobystrický kraj	272	266911780,6	8,94	5.	409,24	5.	1.
Košický kraj	347	428043068,1	14,33	3.	548,77	3.	3.
Prešovský kraj	466	870510313,3	29,14	1.	1075,44	1.	2.
Nitriansky kraj	305	301750085,7	10,10	4.	428,16	4.	4.
Žilinský kraj	202	248189655,6	8,31	6.	355,43	6.	5.
Trenčiansky kraj	157	529332016,1	17,72	2.	883,96	2.	6.
Trnavský kraj	142	181723073,2	6,08	7.	322,73	7.	7.
Bratislavský kraj	277	160393793,9	5,37	8.	255,13	8.	8.
Slovenská republika	2168	2986853786	100,00	-	549,53	-	-

Zdroj: ITMS (bez projektov technickej pomoci, národných a nadregionálnych projektov), www.rokovania.sk, prepočty autori

Nepreukázalo sa, že by eurofondy mali nejaký badateľný vplyv na pokles nezamestnanosti a regionálnych rozdielov na Slovensku. Na mnohých príkladoch sa však preukázalo, že eurofondy mali a majú pozitívny vplyv na tých, ktorí za eurofondy politicky zodpovedajú, na tých, ktorí ich na Slovensku prerozdeľujú a na tých, ktorí v zmanipulovaných tendenciách v „súťaži“ o eurofondy vyhrávajú. Boj

s regionálnymi rozdielmi je nielen hlúpy a zbytočný, táto hra je príliš nákladná – vyčerpáva spoločnosť ekonomicky a devastuje ju morálne a eticky.

| 6 | Návrhy na systémové zmeny prerozdelenia eurofondov

Kým v 90. rokoch za vlády Vladimíra Mečiara bolo v kurze tunelovanie pokútne privatizovaných podnikov, za Roberta Fica sa zo spoločnej kasy štátu kradlo sofistikovane a „v súlade“ so zákonom prostredníctvom verejného obstarávania. Eurofondy sú vhodnou príležitosťou. Tzv. nástenkový tender je výnimočný len tou obľudne veľkou sumou, na ktorú sa korupčníci a ich klienti chceli ulakomiť. Tisícky a tisícky ďalších, hoci rozsahom menších, no formou podobných zlodejín sa tu skryto štátom či samosprávou „obstarávajú“ z eurofondov úplne bežne.

Korupcii a klientelizmu sa na Slovensku darí aj v eurofondoch. Dôvodom je skutočnosť, že ministerstvá a ďalšie orgány verejnej správy zapojené do prerozdelenia eurofondov nie sú povinné automaticky zverejňovať všetky informácie o rozhodovacom procese schvaľovania žiadostí (projektov). Čo nie je tajné, je verejné. A v eurofondoch niet čo tajiť.

Zložitá byrokracia v eurofondoch na oboch stranách (teda pre poskytovateľov i pre prijímateľov) znamená zbytočné náklady, časové straty a vytvára priestor pre nerovnaké, nespravodlivé a netransparentné rozhodovanie. Eurofondy na Slovensku navyše nesmerujú prioritne do tých regiónov, kam by podľa politických deklarácií smerovať mali.

Nízka miera spolufinancovania konečnými prijímateľmi znamená ich nedostatočnú zainteresovanosť na efektívnejšom využití celkových zdrojov, dochádza k čerpaniu pre čerpanie samotné a k mrhaniu verejných zdrojov na nezmyselné projekty.

Eurofondy sa v EÚ prerozdeľujú už desiatky rokov, ich záber sa neustále rozširuje (nové regióny, nové ciele podpory) napriek tomu, že definované ciele nedokážu efektívne plniť. Negatívnym dôsledkom tejto politiky je nárast úlohy verejného sektora v spoločnosti (väčšina eurofondov smeruje na podporu projektov realizovaných štátom či samosprávou) a nárast korupcie a klientelizmu.

Návrhy na zmeny

Na zvýšenie transparentnosti a efektívnosti prerozdelenia eurofondov by vláda a parlament mali na príslušnej úrovni prijať opatrenia v nasledovných oblastiach:

Proces prerozdelenia eurofondov musí byť verejný

- väčšina informácií o procese prerozdelenia eurofondov je súčasťou tzv. ITMS portálu (www.itms.sk)²⁰⁴, preto je potrebné sprístupniť tento portál širokej verejnosti a i s pomocou dát dostupných v systéme ITMS automaticky zverejňovať všetky toky verejných financií medzi orgánmi verejnej správy poskytujúcimi nenávratné finančné príspevky z eurofondov a

²⁰⁴ ITMS Core: IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond (ITMS Core), ktorý zahŕňa procesy čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre programové obdobie 2004 – 2006, ako aj pre programové obdobie 2007-2013 je prevádzkovaný v rámci Komunikačno-technologickej infraštruktúry Datacentra (KTI) spolu s Integrovaným systémom účtovníctva fondov (ISUF), Informačným systémom Štátnej pokladnice (IS ŠP), Rozpočtovým informačným systémom (RIS) a ďalšími. ITMS Core je prepojený v rámci KTI so systémami ISUF, RIS a Manex. Prepojenia sú zabezpečené prostredníctvom technologickej platformy SAP XI. V prípade ISUFu ide o on-line synchronné prepojenia. K 31. 12. 2010 bolo v systéme ITMS Core 2096 aktívnych užívateľov (spolu pre programové obdobie 2004 – 2006 a pre programové obdobie 2007 – 2013).

konečnými prijímateľmi (prevádzkovanie prehľadného centrálného e-registra so všetkými projektmi, súvisiacimi zmluvami, obstarávaniami, faktúrami a platbami)

- zmeniť zákon o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva tak, aby nebol len zbytočným prepisom tak či tak na Slovensku platnej legislatívy ES, ale aby sa stal nástrojom vymáhania transparentnosti v eurofondoch
- verejným a kontrolovateľným sa bez výnimky musí stať spôsob výberu a rozhodovanie interných i externých hodnotiteľov, členov výberových komisií a celý proces posudzovania a pridelenia eurofondov pre každý schválený i neschválený projekt bez výhrad

Zjednodušenie procesu prerozdeľovania eurofondov

- rýchlejšie čerpanie eurofondov, menej byrokracie, klientelizmu a korupcie a skutočné nasmerovanie eurofondov do regiónov s vyššou mierou nezamestnanosti je možné zabezpečiť zmenou procesu prerozdeľovania zavedením princípu „nárokovateľnosti“ (aspoň pre výzvy určené žiadateľom z verejného sektora)
- každý záujemca (žiadateľ), ktorý splní základné podmienky stanovené vo výzve, by mal mať nárok na pridelenie eurofondov po prejavení záujmu predložením jednoduchšej stručnej žiadosti (nie desiatky strán a desiatky príloh, ako v súčasnosti), vrátane preukázania, že nie je dlžníkom štátu, a je schopný projekt manažovať a spolufinancovať
- podpora tzv. menej rozvinutých regiónov cez eurofondy by podľa EÚ mala plynúť najmä do týchto regiónov
- poradie záujemcov by sa malo určovať na základe koeficientu podľa miery nezamestnanosti (obce, okresu či kraja – podľa typu projektu), pričom so záujemcami z regiónov s vyššou mierou nezamestnanosti by riadiace orgány uzavreli zmluvy prednostne (analogicky je možné použiť i iný vhodný štatistický indikátor podľa oblasti danej výzvy), so záujemcami z regiónov s najnižšou mierou by sa zmluvy uzavreli iba v prípade, ak by alokáciu nevyčerpali záujemcovia z regiónov s vyššou mierou nezamestnanosti
- prístup úradníkov k realizovaným projektom sa musí zmeniť – namiesto snahy ex-post hľadať chyby, ktoré koneční prijímatelia urobili, by mali byť aktívne nápomocní pri odstraňovaní problémov a neefektívnych výdavkov počas realizácie projektov (najmä tu je priestor pre zapojenie sprostredkovateľských orgánov na úrovni samosprávnych krajov)
- komunikácia medzi štátnymi orgánmi ako poskytovateľmi dotácií a žiadateľmi resp. následne s konečnými prijímateľmi by mala byť plne elektronická, a to aj bez potreby zakúpenia zaručeného elektronického podpisu

Efektívnejší proces čerpania eurofondov

- zaviesť povinnosť využívať elektronickú aukciu v procese obstarávania tovarov a služieb potrebných pre realizáciu projektov z eurofondov (od istej sumy), vrátane povinnosti informovať o pripravovaných e-aukciách na centrálnom e-registri, ktorý je nevyhnutné zaviesť
- priebežná a následná kontrola realizovaných projektov zo strany orgánov verejnej správy by sa mala sústrediť najmä na vyššie výdavkové položky
- žiadatelia o eurofondy by sa mali podieľať na realizácii projektov vyššou mierou vlastného spolufinancovania – viac vlastných zdrojov znamená vyššiu zainteresovanosť na efektívnejšom využití celkových zdrojov. Eurofondy nie sú „obedom zdarma“ – ide o peniaze daňovníkov členských krajín EÚ, vrátane tých slovenských – účet platíme my všetci

Adresná zodpovednosť a sankcie

- sprísniť nielen trestnoprávnu, ale i hmotnú zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci s možnosťou finančných sankcií voči verejných funkcionárom za škody spôsobené pri výkone funkcie vedome či na základe vedomej nedbanlivosti, definovať sankcie a osobnú zodpovednosť za neplnenie úloh a zákonných lehôt, umožniť občanom dožadovať sa plnenia sankcií a požadovať prevzatie osobnej zodpovednosti úradníkov i prostredníctvom súdnych žalôb
- definovať záväzný etický kódex pre službu vo verejnej správe, určiť kvalifikačné predpoklady a konflikt záujmov
- zaviesť verejný centrálny e-register so zoznamom osôb vo volených funkciách vo verejnej správe resp. v riadiacich a manažérskych pozíciách vo verejnej správe a osobitne pre zamestnancov v štátnej službe pracujúcich na miestach úradníkov zodpovedajúcich za proces prerozdeľovania eurofondov, a zaviesť pre tieto skupiny osôb povinnosť zverejňovania majetkových priznaní na takom e-registri
- zaviesť sankcie za korupciu a klientelizmus: osoby, ktoré dokázateľne korumpovali resp. boli prijímateľmi korupcie, nesmú doživotne vo verejnej správe zastávať žiadny post a nesmú doživotne so subjektmi verejnej správy vstupovať do zmluvných vzťahov a byť prijímateľmi akýchkoľvek dotácií, toto opatrenie sa týka i spoločností, v ktorých sú tieto osoby konateľmi, akcionármi, atď.
- zaviesť v samospráve zásadu „nedodržiavanie zákonov = žiadne dotácie“: samospráva, ktorá si neplní povinnosti dané zákonmi, nemá nárok na akékoľvek dotácie z verejných financií (zdroje zo štátneho rozpočtu či zdroje EÚ)

Vybrané opatrenia realizované v rokoch 2010-2012

Zákon o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva

Letmý pohľad na tento zákon navráva, že ide o prepis príslušných nariadení ES, o čom svedčia i desiatky odkazov na ustanovenia európskych nariadení v poznámkach pod čiarou. Nariadenia sú pritom priamo aplikovateľné, a to bez nutnosti vnútroštátnej transpozičnej normy, na rozdiel od smerníc. Inak povedané – prijatie tohto zákona od nás nevyžaduje EÚ, nijako nevyplýva z našich záväzkov. Ukážkový príklad toho, ako sa na desiatky tisíc strán európskej legislatívy nabaľujú i ďalšie tisícky strán zbytočných zákonov v rámci vnútroštátneho práva.

Šancu zamedziť plundrovaniu verejných zdrojov z eurofondov trestuhodne premrhala druhá vláda Mikuláša Dzurindu (2002-2006). Zväčša márne boli snaženia poslankyne Lucie Žitňanskej dobehnúť zameškané v pozícii opozičnej poslankyne v období 2006-2010. Jej návrhy sprehľadniť procesy prideľovania eurofondov putovali do koša i na jeseň 2008, keď sa prijímal zákon o eurofondoch. Hoci vicepremiér Dušan Čaplovič i minister Marian Janušek mali opäť plné ústa transparentnosti, opozičné návrhy parlament odmietol a bol prijatý bezzubý a zbytočný zákon.

Viac transparentnosti sa do eurofondov pokúsili dostať koalíční poslanci svojím návrhom novely zákona o pomoci a podpore poskytovanej z fondov ES. Pokračovali tak v snahách Lucie Žitňanskej, ktorá sa ešte ako opozičná poslankyňa v roku 2008 neúspešne pokúšala pozmeniť tento inak zbytočný zákon a dať mu aspoň nejaký zmysel. Podľa dôvodovej správy k tejto novele by sa malo zverejňovanie informácií rozšíriť tým, „že na webovom sídle sa zverejnia údaje o subjektoch, ktorým bola pomoc schválená, spolu s výškou schválenej pomoci a zložením výberovej komisie, ktorá žiadosti posudzovala. Rovnako sa aj neúspešní uchádzači dozvedia dôvod, pre ktorý im žiadosť nebola

schválená alebo zloženie výberovej komisie, ktorá ich žiadosti posudzovala.“ Novelizácia zákona počas vlády Ivety Radičovej (2010-2012) prostredníctvom zmieneného poslaneckého návrhu skupiny poslancov vládnych strán podaného v apríli 2011 sa nakoniec uskutočnila až vo februári 2012. Treba však povedať, že ani tento poslanecký návrh nebol z pohľadu potreby transparentnosti procesu prerozdeľovania eurofondov dostatočne razantný.

Dosiaľ platí, že príslušné ministerstvá nemajú povinnosť automaticky zverejňovať všetky informácie o procese prerozdeľovania eurofondov. Informácií sa tak i naďalej od ministerstiev treba domáhať prostredníctvom infozákona. Skúsenosť, keď na totožnú žiadosť o informácie jedno ministerstvo zareaguje bez okolov pozitívne, pričom druhé zatajuje a klame, vedie k pochybnostiam, či je Slovenská republika funkčným právnym štátom, alebo len jeho zahmleným zdaním.

Zásobník projektov

Od apríla 2012 vznikne na základe vládneho návrhu novely zákona o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskej únie inštitút tzv. zásobníka projektov. Malo by ísť o nástroj, ktorý by pomohol zabrániť „hrozbe“ nevyčerpania eurofondov v niektorých operačných programoch.

Zverejňovanie objednávok, faktúr a zmlúv

Zverejňovanie zmlúv, faktúr a objednávok je pre orgány verejnej správy povinné od 1. januára 2011. Zužuje priestor pre uzatvorenie nevýhodných a skrytých zmlúv ako v prípade kauzy „nástenkový tender“, ku ktorým sa verejnosť ani médiá dlho nevedeli dopracovať. Zjednodušuje sa proces získania informácií pre aktívnych občanov, ktorí tak nemusia žiadať o informácie prostredníctvom infozákona.²⁰⁵

Verejné obstarávanie a e-aukcie

Novelou zákona o verejnom obstarávaní sa zaviedla povinnosť používať e-aukcie pri nadlimitných zákazkách a od 1. januára 2012 aj pri zadávaní podlimitných zákaziek. Keďže, ako uvádza TIS, *„nadlimitné zákazky tvoria vyše 70 % z celkového objemu uzavretých zmlúv verejných obstarávateľov, obstarávateľov a iných subjektov, povinnosť využívať e-aukcie pri takýchto zákazkách môže priniesť výraznejšie úspory a vyššiu transparentnosť.*“²⁰⁶

Čestné vyhlásenia

Ako uvádza na svojej webstránke Riadiaci orgán pre Regionálny operačný program²⁰⁷, *„pri výkone kontroly verejných obstarávaní bol identifikovaný možný výskyt pracovnoprávných a obdobných vzťahov medzi prijímateľmi a uchádzačmi pri uzatváraní zmlúv na poskytnutie služieb, nákup tovarov a uskutočnenie stavebných prác týkajúcich sa schválených žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku, čím by mohlo dôjsť k porušeniu zákona o verejnom obstarávaní,*“ preto na základe zistení kontrolných orgánov bude riadiaci orgán od prijímateľov požadovať, aby *„súčasťou dokumentácie z procesu verejného obstarávania predloženého na kontrolu riadiacemu orgánu resp. sprostredkovateľskému orgánu pod riadiacim orgánom bolo aj čestné vyhlásenie prijímateľa, že medzi*

²⁰⁵ Zmluvy sú dostupné na vládnom Centrálnom registri zmlúv na adrese <http://www.crz.gov.sk/> a v prehľadnej podobe ich analyticky zverejňuje TIS na adrese <http://www.otvorenezmluvy.sk/>

²⁰⁶ Viac v blogu TIS „Na detailoch záleží aj pri e-aukciách“ dostupnom na adrese:

<http://blog.etrend.sk/transparencymblog/2011/12/12/na-detailoch-zalezi-aj-pri-e-aukciach/>

²⁰⁷ „Dôležitý oznam pre prijímateľov v súvislosti s predkladaním dokumentácie z procesu verejného obstarávania“ zo dňa 14. decembra 2011 dostupný na adrese: <http://www.ropka.sk/aktuality/&id=153>

zamestnancami prijímateľa a uchádzačmi neexistuje pracovnoprávny alebo obdobný vzťah, ktorý by mal za následok porušenie niektorého z princípov verejného obstarávania.“

Znenie čestného vyhlásenia je nasledovné: „Ako štatutárny zástupca prijímateľa nenávratného finančného príspevku vyhlasujem, že medzi zamestnancami prijímateľa a uchádzačmi neexistuje pracovnoprávny alebo obdobný vzťah, ktorý by mal za následok porušenie niektorého z princípov verejného obstarávania.“²⁰⁸ Čestné vyhlásenia v tejto podobe nepovažujeme právne za dostatočne silné.

Verejné žrebovanie hodnotiteľov

Ministerstvo hospodárstva SR sa dňa 18. 2. 2011 uskutočnilo žrebovanie hodnotiteľov projektov podaných v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR). Cieľom verejného žrebovania, ktoré sa uskutočnilo pod dohľadom notára, bolo sprehľadniť výberový proces a obmedziť pochybnosti o možnostiach jeho manipulácie. Ako uvádza tlačová správa ministerstva, „predseda komisie vyžreboval 12 hodnotiteľov z celkového počtu 36 prihlásených, ktorí boli vo dvojiciach náhodným výberom pridelení ku každému z 80-tich projektov. Žrebovanie bolo anonymné - hodnotiteľ mal iba svoje číslo. Aj každý projekt bol označený iba kódom.“²⁰⁹

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR zaviedlo zaznamenávanie žrebovania hodnotiteľov projektov na videozáznam, ktorý je na požiadanie dostupný. Žrebovanie prebieha za prítomnosti zástupcov EK a mimovládnych organizácií.²¹⁰

Mapa projektov

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa rozhodlo zverejňovať informácie o podporených projektoch z ESF i prostredníctvom interaktívnej mapy.²¹¹

Limity na výdavky

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vytvorilo výkladové stanovisko pre efektívnosť a hospodárnosť personálnych výdavkov – tzv. limity, ktoré sú postavené na základoch štatistických údajoch cien obvyklých na trhu v SR.

Data.gov.sk v akčnom pláne

Kľúčové opatrenie, ktoré by mohlo konečne priniesť viac svetla do korupčného prerozdelenia eurofondov, však vláda prijala až na sklonku svojho predčasného skonu. Absolútne prelomovou je totiž úloha, ktorou sa vo svojom uznesení zo dňa 22. februára 2012 Radičovej vláda rozhodla „zverejniť dáta o využívaní štrukturálnych fondov v rozsahu dát z ITMS na portáli otvorených dát“ v termíne do 30. novembra 2012. Malo by sa tak udiť prostredníctvom portálu otvorených dát, ktorý vzniká v rámci akčného plánu *Iniciatívy pre otvorené vládnutie*.²¹²

²⁰⁸ Čestné vyhlásenie štatutárneho zástupcu konečného prijímateľa dostupné na adrese:

http://www.ropka.sk/download.php?FNAME=1323877900.upl&ANAME=cestne_vyhlasenie_VO.doc

²⁰⁹ Tlačová správa dostupná na adrese <http://www.economy.gov.sk/aktuality-mh-sr-maximalizuje-transparentnost-vyberu-europrojektov/10s135942c>

²¹⁰ Viac na adrese <http://www.employment.gov.sk/upratanim-v-eurofondoch-ziskalo-slovensko-stratenu-doveru-europskej-komisie.html>

²¹¹ Mapa je dostupná na adrese <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?SMC=1&id=2870>

²¹² Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie je dostupný na adrese <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=20747>

Otvorený dátový portál verejnej správy by si zaslúžil, aby neostal len v podobe iniciatívy, ale dostal väčšiu vážnosť a stabilitu i v podobe zákonnej ochrany. Či už prostredníctvom novely zákona o slobodnom prístupe k informáciám alebo cez zákon o informačných systémoch vo verejnej správe.

Závery

Cieľom tejto štúdie bolo poukázať na to, že využívanie fondov Európskej únie na Slovensku (a zrejme nielen v tejto jednej členskej krajine) v sebe nesie veľké riziká zneužívania verejných zdrojov – peňazí slovenských a európskych daňovníkov. Najväčším rizikom sú pritom organizované skupiny, ktoré zahŕňajú nielen podnikateľov, ale aj (a predovšetkým) politikov a úradníkov na ministerstvách zodpovedných za manažovanie fondov EÚ. Prípadné neefektívne využívanie, resp. zneužívanie fondov EÚ tak nie je iba vina nečestných podnikateľov (prípadne samosprávnych orgánov alebo v niektorých prípadoch aj mimovládnych organizácií), ktorí porušujú pravidlá EÚ. Je to komplexný systém, ktorý Miroslav Beblavý svojho času nazval „integrováný reťazec cicania“. Zneužívanie fondov EÚ nie je výnimkou. Je pravidlom. Výnimkou sú prípady, keď k zneužívaniu fondov EÚ nedochádza.

| 1 | Ak sa pozrieme na správu celkového balíka vyše 11,361 mld. eur z eurofondov pritekajúcich z Bruselu v aktuálnom programovom období 2007-2013, tak Ficova vláda z neho za 30 mesiacov (počnúc januárom 2008 a končiac júnom 2010, keďže rok 2007 sme celý stratili vyjednávaním s Európskou komisiou (EK) a ďalšími prípravami) zazmluvnila 40,78% a vyčerpala 8,39%. Radičovej vláda za 18 mesiacov (od júla 2010 do decembra 2011 vrátane) zazmluvnila ďalších 26,86% a vyčerpala 16,63% z fondov EÚ.

Podstata problémov pri prerozdeľovaní eurofondov tkvie vo vysokom počte operačných programov, priorit, opatrení a výziev, ako i v ťažkopádnom a netransparentnom projektovom cykle. EÚ zďaleka neznamená len bonusy či plusy v podobe prílevu eurofondov. Ako vyplýva z prepočtov, ktoré zverejnil INESS, „za obdobie rokov 2004-2010 bolo na prijatie 1 € z rozpočtu EÚ potrebné vynaložiť 90 centov výdavkov z našich zdrojov. Do roku 2009 to bolo dokonca rovné euro. To znamená, že štátny rozpočet sa vstupom do EÚ iba nafúkol, rovnako na príjmovej aj výdavkovej strane.“

| 2 | Väčšina z prípadov zneužitia prostriedkov z eurofondov spomínaných v tejto štúdii sa nedostala na verejnosť tak, že by o nich informovali kontrolné orgány, riadiace orgány či orgány vyšetrovania alebo prokuratúra. Väčšina z nich sa stala známymi kauzami tak, že verejnosť o podrobnostiach informovali médiá resp. médiá na základe podnetov od mimovládnych organizácií.

V prípadoch, kedy šlo o kauzy, ktoré sa týkali najvyšších miest ministerstiev, ako napríklad v prípade kauzy „nástenkový tender“ či kauzy „sociálne podniky“, sme boli svedkami zahmlievania, zakrývania a odmietania vyvodenia a prijatia politickej zodpovednosti. K trestno-právnym konzekvenciám a sankciám buď nedochádza, alebo je konanie neuveriteľne zdĺhavé.

Konanie slovenských kontrolných orgánov, ak k nemu vôbec dochádza, je zväčša úzko zamerané len na procesnú stránku verejného obstarávania, nekontrolujú sa etické zlyhania a málokedy sa otvorene hodnotia predražené fakturácie tovarov a služieb.

Ako najvýznamnejšie sankcie či negatívne dôsledky „prešľapov“ pri prerozdeľovaní eurofondov sú vnímané zásahy Európskej komisie, ktorá neraz rozhodla nepreplatiť z eurofondov fakturované tovary a služby z dôvodu, že procesy označila za netransparentné a pochybné.

| 3 | Nástenkový tender a sociálne podniky sú dva mimoriadne viditeľné prípady, ktoré boli odhalené mimovládnymi organizáciami a médiami a vďaka tomu neboli zneužitými finančné prostriedky

európskych daňovníkov, keďže Európska komisia tieto výdavky nepreplatila. Boli však zneužitie finančné prostriedky slovenských daňovníkov, keďže slovenské orgány tieto výdavky preplatili a až po ich preplatení bolo zistené, že tieto výdavky nie sú v súlade s pravidlami Európskej únie, pričom boli pôvodne prijímateľom pridelené ako prostriedky spolufinancované z fondov EÚ. Nie je však dôvod myslieť si, že toto boli a sú jediné prípady zneužívania fondov EÚ na Slovensku. Práve naopak, existujú indície, že k zneužívaniu fondov EÚ dochádza v rôznych operačných programoch rôznou formou, pričom na tomto zneužívaní sa väčšinou podieľajú organizované skupiny prijímateľov (súkromní podnikatelia, samosprávy, mimovládne organizácie), štátnych úradníkov rozhodujúcich o prideľovaní nenávratných finančných prostriedkov a politikov, ktorí sú v danej chvíli pri moci.

| 4 | Cieľom prípadovej štúdie týkajúcej sa podpory EÚ poskytovanej v oblasti odpadového hospodárstva bolo poukázať na viaceré pochybnosti významu dotačnej podpory súkromných, ale aj verejných firiem pôsobiach na trhu s odpadmi. Systémová podpora z EÚ vedie často k neefektívnemu, neodôvodnenému a teda zbytočnému použitiu prostriedkov zo zdrojov EÚ.

Najčastejšími chybami v celom procese je v prípade verejných inštitúcií najmä nespôsobilosť prideľovať prostriedky primerane veľkosti trhu, pre ktorý bude dotovaná samosprávna prevádzka poskytovať služby. V prípade podpory súkromných firiem podporuje únia vysokými finančnými čiastkami i také projekty, ktoré majú veľmi nízke predpoklady uspieť na trhu.

Cieľom tejto časti štúdie bolo poukázať i na základnú systémovú chybu dotácií. Podporné nástroje EÚ vychádzajú z chybného predpokladu, že trh súkromných investorov nebude spôsobilý pružne zareagovať na dopyt na trhu, ktorý vytvorila vláda svojim rozhodnutím. Táto chyba následne generuje rad omylov, deformácií trhu a príspevkov k monopolizácii trhu.

| 5 | Tak ako v skrátenom programovom období 2004-2006 nesmerovali eurofondy primárne do regiónov s najvyššou mierou nezamestnanosti, ktoré sú zväčša zároveň i tými regiónmi, ktoré pociťujú najväčší deficit pokiaľ ide o štátom investované verejné zdroje do verejnej infraštruktúry, tak i v aktuálnom programovom období 2007-2013 platí, že k zmene nastaveniu systému napriek deklaráciám nedošlo.

Do Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja, teda do troch krajov, ktoré dlhodobo obsadzujú nelichotivé prvé tri priečky v miere nezamestnanosti, vlády nenasmerovali ani polovicu z celkového balíka dosiaľ zazmluvnených zdrojov (prvá Ficova vláda 2006-2010 a Radičovej vláda 2010-2011: spolu za obdobie od 01. 01. 2007 do 31. 12. 2011). Do týchto troch krajov šlo spolu len 1322,71 eur v prepočte na obyvateľa, čo je len nepatrne viac, než je celoslovenský priemer, ktorý dosahuje 1279,37 eur na obyvateľa.

Napriek všetkým rečiam o znižovaní regionálnych rozdielov prostredníctvom eurofondov, a napriek všetkým plánom a operačným programom, ani vláda Mikuláša Dzurindu (2002-2006), ba ani prvá vláda Roberta Fica (2006-2010), samovznášajúca sa v bubline sociálneho štátu, vôbec nenastavili systém prerozdeľovania eurofondov tak, aby tieto verejné zdroje putovali primárne do regiónov s najvyššou nezamestnanosťou. Istú snahu zmeniť tento trend nemožno uprieť vláde Ivety Radičovej (2010-2012), avšak vzhľadom na pád vlády v októbri 2011 prišla o možnosť v dlhšom horizonte potvrdiť, či šlo o zámerné usmerňovanie procesu prerozdeľovania regionálnych alokácií.

Rozdiel medzi okresom s najvyššou mierou (Rimavská Sobota) a najnižšou mierou (Bratislava I) dosahoval koncom roka 2011 31,06%. Kým okres Rimavská Sobota bol o 21,00% nad celoštátnym priemerom, okres Bratislava I bol o 10,06% pod priemerom. Z porovnania s dátami za roky 2004 je

zjavné, že hoci priemerná miera nezamestnanosti je nepatrne nižšia (o 0,88%), rozdiely sa ešte zvýraznili, pričom okresy s najvyššou mierou sa oproti priemeru ešte viac vzdialili. Nevýrazne sa znížil rozdiel medzi okresom s najnižšou mierou nezamestnanosti a priemerom, čo však naznačuje, že dôsledky aktuálnej krízy vplývajú i na situáciu v bratislavských okresoch. Je zjavné, že tak problém nezamestnanosti, ako i regionálne rozdiely sa nedarí napriek prílevu miliárd eur z eurofondov riešiť a znižovať.

Neexistuje absolútne žiadna súvislosť a závislosť medzi tým, koľko peňazí z eurofondov v prepočte na hlavu putovalo do okresov, a tým, či sa v sledovanom období nezamestnanosť v danom okrese zvýšila alebo znížila. Ani lepšie prerozdelenie by teda nepomohlo – eurofondy sú totiž principiálnym omylom. Netransparentné nalievanie verejných zdrojov do regiónov nemôže byť motorom zmien. Zdravým základom pre cestu k udržateľnému rozvoju zamestnanosti v regiónoch „zdola“ môže byť len generovanie zamestnanosti prirodzeným spôsobom cez postupný vznik pracovných miest v súkromnej sfére. Táto cesta si vyžaduje naopak menej umelo pumpovaných verejných zdrojov a ponechanie prostriedkov vybraných cez rastúce daňovo-odvodové zaťaženie ľuďom a podnikateľom.

| 6 | V procese prerozdelenia eurofondov je možné identifikovať dve základné úrovne, v rámci ktorých dochádza k „deleniu si koristi“. Prvou je výberový proces, kedy sa na ministerstvách rozhoduje o tom, ktorý projekt získa podporu. Bežní smrteľníci sa zväčša nedozvedia, kto hodnotí, ako a prečo práve tak hodnotí, a prečo niekto podporu získa a iný nie. V šedej zóne sa pohybujú tí, ktorí vedľa viac, všeličo vedľa zabezpečiť a ťahajú za nitky v tejto „súťaži“. A profitujú. Európske nariadenia by taktiež mali pre riadiace orgány v jednotlivých krajinách striktnšie formulovať povinnosti pre proces výberu hodnotiteľov a prideľovania projektov hodnotiteľom, ako i sankcie plynúce z ich neplnenia.

Druhou úrovňou prerozdelenia „koristi“ je verejné obstarávanie, teda dodávky konkrétnych tovarov a služieb v rámci jednotlivých projektov financovaných z eurofondov. Nevyžaduje sa transparentnosť a efektivita. Až do roku 2011 sa na Slovensku takmer nevyužívala elektronická aukcia, prostredníctvom ktorej je možné vybrať najlepšieho dodávateľa či cenu. Zväčša stačí predložiť aspoň tri cenové ponuky. Ba niekedy stačí dokonca len oznam na korkovej nástenke. Verejné obstarávanie je v tomto štáte legalizovanou krádežou. Európske nariadenia by mali striktnšie formulovať povinnosť zverejňovať informácie pre riadiace orgány v jednotlivých krajinách, ako i sankcie plynúce z ich neplnenia.

Na zvýšenie transparentnosti a efektívnosti prerozdelenia eurofondov by vláda a parlament mali na príslušnej úrovni prijať opatrenia, ktoré by smerovali k tomu, aby bol proces prerozdelenia eurofondov verejný, aby došlo k zjednodušeniu procesu prerozdelenia eurofondov, aby bol proces čerpania eurofondov efektívnejší a aby bola jasná adresná zodpovednosť a sankcie.

Zlodejiny v eurofondoch tu však budú dovtedy, kým sa budeme tváriť, že eurofondy sú v zásade fajn myšlienka, len tí zlodeji keby tu neboli. Eurofondy na Slovensku sú najmä príležitosťou pre bujnajúcu korupciu a klientelizmus. Korupcia, klientelizmus a zneužívanie fondov EÚ sú tak systémovou chybou, ktorá sa dá odstrániť iba zrušením fondov, ktorými sa prerozdeľujú finančné prostriedky európskych daňovníkov.

O autoroch

Ivan Kuhn

**analytik pre oblasť európskych záležitostí a využívania eurofondov
Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika**

Vyštudoval politológiu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a medzinárodné vzťahy na University of Kent v Canterbury vo Veľkej Británii.

V rokoch 1995 – 1997 pracoval ako redaktor na zahraničnopolitickom oddelení denníka SME. Od roku 1998 pracuje ako projektový manažér a konzultant v oblasti projektov financovaných z fondov Európskej únie. V rokoch 1998 – 2000 pracoval ako programový manažér v projektoch Phare zameraných na reformu, decentralizáciu a modernizáciu verejnej správy. V rokoch 2000 – 2002 pracoval ako projektový manažér na projektoch prípravy žiadostí o granty ISPA na rekonštrukciu a výstavbu environmentálnej infraštruktúry. V rokoch 2002 – 2005 spolupracoval s rôznymi zahraničnými poradenskými firmami na realizácii projektov technickej asistencie financovaných z programu Phare.

V Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika zodpovedal v rokoch 2007 až 2009 za projekt zameraný na monitorovanie transparentnosti a objektívnosti rozhodovania o prideľovaní eurofondov na Slovensku a za projekt zameraný na hodnotovú orientáciu Slovenskej zahraničnej politiky. Okrem toho sa venuje problematike medzinárodných vzťahov a problematike európskej integrácie.

Je autorom analytickej Národnej správy o výsledkoch prieskumu verejnej mienky Eurobarometer č. 62-76. Je členom Slovenského združenia pre politické vedy (SZPV) a Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA). V minulosti spolupracoval aj s Nadáciou Pontis, Transparency International Slovensko a AI Nova.

Dušan Sloboda

**analytik pre oblasť verejnej správy a regionálnej politiky
Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika**

Vyštudoval regionálnu geografiu na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 2001-2004 pracoval na odbore európskej integrácie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR. V roku 2004 pôsobil ako stážista na DG Regional Policy v rámci Európskej komisie v Bruseli.

V Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika (KI) pracuje od roku 2004 ako analytik, pričom sa špecializuje na oblasť regionálneho rozvoja (regionálna politika SR a EÚ), verejnej správy (fiškálna decentralizácia a komunálna reforma, regionalizácia Slovenska) a niektorým aspektom vzťahu Slovensko – Európska únia. Je spoluautorom publikácie Poznámky k návrhu Ústavy Európskej únie (2003) a kapitoly o regionálnej politike v publikácii Slovensko na ceste do EÚ: Kapitoly a súvislosti (2003). Je spoluautorom štúdií Fiškálna decentralizácia a obce (2005) a Župný variant 2005 (2005). Je autorom analýzy Slovensko v EÚ - vplyv eurofondov a environmentálnych regulácií (2005), štúdie Slovensko a regionálne rozdiely. Teórie, regióny, indikátory, metódy (2006), štúdie Slovensko - krajina poslancov (2006) a analýz Smerovanie investičných stimulov do regiónov SR (2007), Eurofondy a regionálne rozdiely na Slovensku. Prípady priority Lokálna infraštruktúra (2004-2006) (2007) a Kam

smerujú eurofondy na Slovensku? (2007). Od septembra 2006 je tiež jedným z hodnotiteľov opatrení samospráv v rámci projektu INEKO: HESO-regióny resp. v rámci projektu CPHR: HSO-regióny. Je editorom webstránok KI a od roku 2007 i newslettera KI - Konzervatívne listy.

Radovan Kazda

**analytik pre oblasť environmentálnej politiky a vydavateľ Odpady-Portal.sk
Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika**

Vyštudoval Slovenskú poľnohospodársku univerzitu v Nitre. Ako výskumný a odborný pracovník pôsobil v rokoch 1996 – 2004 vo Výskumnom ústave závlahového hospodárstva a nástupníckych organizáciách, kde sa venoval najmä problematike krajinného inžinierstva (závlahy a odvodnenie pôd), hydropedológii a ekológii. V rokoch 1999-2004 bol prednostom Únie krajinných inžinierov Slovenska. Od roku 2002 externe spolupracoval s Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika, bol koordinátorom a hlavným riešiteľom projektu Znižovanie rizík korupcie v poľnohospodárstve.

Od septembra 2004 pôsobí v Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika, kde sa venuje problematike regulácií v agrárnej a environmentálnej politike, predovšetkým v týchto oblastiach: odpadové hospodárstvo, klimatické zmeny a emisná politika, štátne vlastníctvo pôd, ochrana prírody, vodné a lesné hospodárstvo. Spolupracoval s Inštitútom pre verejné otázky – je autorom kapitoly o poľnohospodárstve v Súhrnnej správe o stave spoločnosti (2003, 2004, 2005, 2006) a kapitoly o životnom prostredí v publikácii Slovensko na ceste do neznáma (2003). Spolupracoval tiež s Transparency International Slovensko (Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku v roku 2003, 2004). Od roku 2000 pravidelne publikuje vo viacerých médiách k témam týkajúcim sa agrárnej a environmentálnej politiky.

V roku 2004 koordinoval projekt USA, Európa a Slovensko. V roku 2005 bol koordinátorom konferencie Environmentálna politika v SR a v roku 2006 konferencie Alternatívy rozvoja lesného hospodárstva v SR. Od roku 2007 každoročne koordinuje konferenciu Odpady a samospráva. V rámci svojich aktivít na KI spoluorganizuje podujatia s názvom economy-environment club, cyklus konferencií zameraných na problematiku ekonomiky a životného prostredia.

Od roku 2009 je vydavateľom a editorom odborného internetového magazínu o odpadovom hospodárstve v SR Odpady-Portal.sk, od roku 2010 vydáva tiež internetový magazín Energie-Portal.sk.

O Konzervatívnom inštitúte M. R. Štefánika

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI)

www.konzervativizmus.sk

KI je nezisková mimovládna organizácia - konzervatívne orientovaný think-tank. Na rozdiel od niektorých iných think-tankov nie sú aktivity KI orientované iba na jednu oblasť verejného života alebo spoločnosti. Spoločným menovateľom aktivít KI je ich hodnotové vymedzenie, teda konzervatívny pohľad na spoločnosť a liberálny prístup k ekonomike.

**KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNICA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE**

O AECR

Aliancia európskych konzervatívcov a reformistov (AECR)

www.aecr.eu

AECR vedie kampaň za radikálne reformy Európskej únie a zameriava sa na rozširovanie konzervatívnych hodnôt. Spolupracuje so skupinou Európskych konzervatívcov a reformistov v Európskom parlamente, členskými politickými stranami a think-tankom New Direction.

Základným dokumentom AECR je Pražská deklarácia. S cieľom dosiahnuť ciele stanovené v tejto deklarácii členské strany načrtli spoločné stratégie a položili základy pre novú eurorealistickú politickú skupinu v Európskom parlamente. Európsky parlament má prvýkrát vo svojej histórii oficiálnu opozíciu: skupinu Európskych konzervatívcov a reformistov.

AECR bola v januári 2010 uznaná Európskym parlamentom ako politická strana na európskej úrovni v zmysle Článku 191 Zmluvy o Európskej únii. Pôsobí ako paneurópska zastrešujúca organizácia pre toto nové opozičné hnutie.

AECR združuje eurorealistické strany, ktoré spájajú hodnoty a princípy založené na osobnej slobode, voľnom trhu, subsidiarite, vláde obmedzených kompetencií, parlamentnej demokracii a rešpektovaní suverenity národných štátov.

Prílohy

Príloha I: Údaje o pilotných sociálnych podnikoch z Registra neziskových organizácií
a z Registra občianskych združení

Príloha II: Zverejnenie podkladov na predkladanie pilotného projektu

Príloha III: Projekty pilotných sociálnych podnikov

Príloha IV: Definícia sociálnych podnikov

Príloha V: Relevantné právne dokumenty

Príloha I: Údaje o pilotných sociálnych podnikoch z Registra neziskových organizácií a z Registra občianskych združení²¹³

Názov organizácie Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o. - v likvidácii

Sídlo Námestie 1. mája 104, 04801 Rožňava, Slovenská republika

Registrový úrad Obvodný úrad Košice

IČO 35582944

Dátum vzniku 22.11.2007

Dátum zániku

Zakladatelia (Právnické osoby)

Právnické osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Zakladatelia (Fyzické osoby)

- Marian Fridrich, Mlynavičova 10, 85103 Bratislava
- JUDr. Jozef Bíroš, Komenského 17/10, 05201 Spišská Nová Ves
- Jozef Sarvaš, Rožňavské Bystré 237, 04931 Rožňavské Bystré

Štatutárny organ: Riaditeľ

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Druh všeobecne prospešných služieb

Nezisková organizácia poskytuje nasledovné druhy všeobecne prospešných služieb:

- poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť
- vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,
- vytváranie nových pracovných príležitostí
- tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,
- tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,
- služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti
- ochrana ľudských práv a základných slobôd
- zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu

Likvidátori

- JUDr. Daniel Janšo **Od:** 23.06.2010 **Do:** 29.06.2010
- Ing. Daniel Janšo **Od:** 29.06.2010 **Do:**

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=nazov&id=150094>

Adresa:

Spišsko-gemerský sociálny podnik, n.o.

Cyrila a Metoda 2

04801 Rožňava

E-mail: sgsp@sgsp.sk

Web: <http://sgsp.sk>

URL: <http://web.archive.org/web/20080923060652/http://www.sgsp.sk/>

²¹³ Zdrojom údajov je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, sekcia verejnej správy

Názov organizácie Revúcky sociálny podnik, n.o.

Sídlo 329, 04901 Muráň, Slovenská republika

Registrový úrad Obvodný úrad Banská Bystrica

IČO 42000939

Dátum vzniku 31.03.2008

Dátum zániku

Zakladatelia (Právnické osoby)

- Banskobystrický sociálny podnik, n.o.

Zakladatelia (Fyzické osoby)

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Štatutárny organ: Riaditeľ

- František Ribovič, Dobšinského 828/12, 050 01 Revúca **Od:** 26.04.2011 **Do:**

Druh všeobecne prospešných služieb

Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=nazov&id=150270>

Obvodný úrad v Banskej Bystrici

J000155

Názov: Revúcky sociálny podnik, n.o.

Registračné číslo: OVVS/NO-9/2008

Sídlo: Hotel Pyramída, Železničná 257/19, 050 01 Revúca

IČO: 42 000 939

Deň vzniku: 31. 3. 2008

Druh všeobecne prospešných služieb: Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

Zakladateľ: Banskobystrický sociálny podnik, n.o., Zvolenská cesta č. 14, 974 05 Banská Bystrica, IČO: 42 000 882

Výška vkladu: Banskobystrický sociálny podnik, n.o. – 2 000 Sk

Štatutárny orgán: riaditeľ: Ing. Ján Goldschmidt, B. S. Timravy 787, 050 01 Revúca

Zápis do registra: 31. 3. 2008

URL: <http://www.zbierka.sk/ov/kapitoly/default.aspx?KapitolaID=54590&FileName=ov2008-069-05&Rocnik=2008&TypKapitolyID=5>

Názov organizácie *Gemerský sociálny podnik, n.o. "v likvidácii"*

Sídlo Ul. 9. mája 691, 98055 Klenovec, Slovenská republika

Registrový úrad Obvodný úrad Banská Bystrica

IČO 42000921

Dátum vzniku 31.03.2008

Dátum zániku

Zakladatelia (Právnické osoby)

- Banskobystrický sociálny podnik, n.o.

Zakladatelia (Fyzické osoby)

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Štatutárny organ: Riaditeľ

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Druh všeobecne prospešných služieb

Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

Likvidátori

- Milan Kušpál **Od:** 17.05.2011 **Do:**

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=nazov&id=150268>

J000156

Názov: Gemerský sociálny podnik, n.o.

Registračné číslo: OVVS/NO-8/2008

Sídlo: Ul. 9. mája 691, 980 55 Klenovec

IČO: 42 000 921

Deň vzniku: 31. 3. 2008

Druh všeobecne prospešných služieb: Nezisková organizácia

poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

Zakladateľ: Banskobystrický sociálny podnik, n.o., Zvolenská cesta 14, 974 05 Banská Bystrica, IČO: 42 000 882

Výška vkladu: Banskobystrický sociálny podnik, n.o. – 2 000 Sk

Štatutárny orgán: riaditeľ: Milan Stieranka, Sládkovičova 215, 980 55 Klenovec

Zápis do registra: 31. 3. 2008

URL: <http://www.zbierka.sk/ov/kapitoly/default.aspx?KapitolaID=54590&FileName=ov2008-069-05&Rocnik=2008&TypKapitolyID=5>

Názov organizácie Veľkokrtíšsky sociálny podnik, n.o.
Sídlo Osloboditeľov 33, 99001 Veľký Krtíš, Slovenská republika
Registrový úrad Obvodný úrad Banská Bystrica
IČO 42000947
Dátum vzniku 31.03.2008
Dátum zániku

Zakladatelia (Právnické osoby)

- Banskobystrický sociálny podnik, n.o.

Zakladatelia (Fyzické osoby)

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Štatutárny organ: Riaditeľ

- Branislav Králik, A. H. Škultétyho 373/2, 99001 Veľký Krtíš **Od:** 16.02.2010 **Do:**

Druh všeobecne prospešných služieb

Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=nazov&id=150272>

Obvodný úrad v Banskej Bystrici

J000163

Názov: Veľkokrtíšsky sociálny podnik, n.o.

Registračné číslo: OVVS/NO-10/2008

Sídlo: I. Madácha 2, 990 01 Veľký Krtíš

IČO: 42 000 947

Deň vzniku: 31. 3. 2008

Druh všeobecne prospešných služieb:

Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných na uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

Zakladateľ: Banskobystrický sociálny podnik, n.o., Zvolenská cesta 14, 974 05 Banská Bystrica, IČO: 42 000 882

Výška vkladu: Banskobystrický sociálny podnik, n.o. – 2 000 Sk

Štatutárny orgán: riaditeľ: Róbert Paulický, B. Nemcovej 55/16, 990 01 Veľký Krtíš

Deň zápisu: 31. 3. 2008

URL: <http://www.zbierka.sk/ov/kapitoly/default.aspx?KapitolaID=54602&FileName=ov2008-070-05&Rocnik=2008&TypKapitolyID=5>

Názov organizácie Horehronský sociálny podnik, n.o. v likvidácii
Sídlo Námestie gen. M. R. Štefánika 14, 97701 Brezno, Slovenská republika
Registrový úrad Obvodný úrad Banská Bystrica
IČO 42000882
Dátum vzniku 29.02.2008
Dátum zrušenia 15.07.2011
Dátum zániku

Zakladatelia (Právnické osoby)

- PERLAMIX, s.r.o.

Zakladatelia (Fyzické osoby)

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Štatutárny organ: Riaditeľ

Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené Osoby pre danú neziskovú organizáciu nie sú uvedené

Druh všeobecne prospešných služieb

Nezisková organizácia poskytuje služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti:

- poskytovanie vzdelávacích aktivít najmä pre znevýhodnené skupiny občanov,
- poskytovanie a realizovanie aktivít vedúcich k získaniu praktických zručností potrebných pre uplatnenie na trhu práce,
- poskytovanie výroby a služieb vedúcich k zvýšeniu zamestnanosti v regióne.

Likvidátori

- Ing. Ivan Murín **Od:** 16.07.2011 **Do:**

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailRNO.do?action=uplny&formular=pravos&id=150226>

Neziskové organizácie

Obvodný úrad v Banskej Bystrici

J000174

Názov: Banskobystrický sociálny podnik, n.o.
Registračné číslo: OVVS/NO-4/2008
Sídlo: Zvolenská cesta č. 14, 974 05 Banská Bystrica
IČO: 42 000 882

Vymazáva sa

Názov: Banskobystrický sociálny podnik, n.o.
Sídlo: Zvolenská cesta č. 14, 974 05 Banská Bystrica
Štatutárny orgán: riaditeľ: Ing. Juraj Thomka, Horná č. 75, 974 01 Banská Bystrica

Zapisuje sa

Názov: Horehronský sociálny podnik, n.o.
Sídlo: Námestie gen. M. R. Štefánika č. 14, 977 01 Brezno
Štatutárny orgán: riaditeľ: Zuzana Portelekyová, Rázusova č. 22, 976 67 Závadka nad Hronom
Deň zmeny zápisu: 8. 4. 2008

URL: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=20&KapitolaID=54655&FileName=ov2008-075-05&Rocnik=2008&TypKapitolyID=5&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

Názov združenia Agentúra rozvoja Slovensko - Východ

Sídlo Tolstého 1, 06601 Humenné, Slovenská republika

IČO 42035279

Dátum vzniku 16.05.2006

Dátum zániku

Dátum vstupu do likvidácie

Osoby oprávnené konať v mene združenia (Fyzické osoby)

Ing. Slavomír Rusinko

Oblasti činnosti

rozvoj obce, regiónu, CR

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailOZ.do?action=aktualny&formular=ico&id=188205>

VÝPIS ZO ŽIVNOSTENSKÉHO REGISTRA

Tento výpis má informatívny charakter a nie je použiteľný pre právne úkony

Obvodný úrad Humenné

Číslo živnostenského registra: 720-15542

Obchodné meno

Agentúra rozvoja Slovensko-Východ

IČO

42035279

44462361 (Dátum do: 15. 10. 2008)

Sídlo

06601 Humenné, Tolstého 1

06601 Humenné, Námestie slobody 4 (Dátum do: 22. 12. 2008)

06601 Humenné, Štefánikova 22 (Dátum do: 14. 10. 2009)

Štatutárny orgán

Slavomír Rusinko

06801 Medzilaborce, Májová 731/6

Marek Janoško (Zrušený)

09422 Nižný Hrušov 149

Predmety podnikania

Kúpa tovaru na účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) alebo iným prevádzkovateľom živnosti (veľkoobchod)

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Sprostredkovateľská činnosť v oblasti obchodu

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Sprostredkovateľská činnosť v oblasti výroby

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Sprostredkovateľská činnosť v oblasti služieb

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Organizovanie kurzov, školení a seminárov

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Reklamné a marketingové služby

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Počítačové služby

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Poskytovanie služieb v lesníctve a poľovníctve

Deň vzniku oprávnenia: 13. 10. 2008

Opracovanie drevnej hmoty a výroba komponentov z dreva

Deň vzniku oprávnenia: 1. 11. 2009

Prevádzkarne

06601 Myslina 156

Pestovanie hľivy ustricovej

Deň vzniku oprávnenia: 1. 11. 2009

Prevádzkarne

06601 Myslina 156

Prípravné práce k realizácii stavby

Deň vzniku oprávnenia: 1. 12. 2009

Dokončovacie stavebné práce pri realizácii exteriérov a interiérov

Deň vzniku oprávnenia: 1. 12. 2009

URL: http://www.zrsr.sk/zr_vypis.aspx?ID=1&V=U

Názov združenia ARVIK - Rozvojové združenie

Sídlo Kružlov 213, 08606 Kružlov, Slovenská republika

IČO 42028027

Dátum vzniku 26.09.2005

Dátum zániku

Dátum vstupu do likvidácie

Osoby oprávnené konať v mene združenia (Fyzické osoby)

- Jozef Sendek

Oblasti činnosti

- rozvoj obce, regiónu, CR

URL: <http://portal.ives.sk/registre/detailOZ.do?action=aktualny&formular=nazov&id=160367>

URL: <http://dlznik.zoznam.sk/dlznici-na-poistnom/arvik-rozvojove-zdruzenie-sp>

Príloha II: Zverejnenie podkladov na predkladanie pilotného projektu

19.3.2008

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako riadiaci orgán pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia zverejňuje **zadávacie podmienky na predkladanie pilotného projektu „Vznik a sieťovanie sociálnych podnikov“** ako oprávnenej aktivity Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Kód zadania: 2008/1.2/01

Dátum zverejnenia zadávacích podmienok pre pilotný projekt „Vznik a sieťovanie sociálnych podnikov je 19. marca 2008.

Žiadatelia v rámci zadávacích podmienok pre vypracovanie pilotného projektu predkladajú jednu žiadosť o nenávratný finančný príspevok bez príloh na nižšie uvedené, miestne príslušné VÚC, ktoré zároveň poskytujú konzultácie k pilotnému projektu:

- Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK)

Kontakt: Ing. Vladimír Laššák, vedúci odboru regionálneho rozvoja, ÚP a ŽP, Úrad BBSK, tel.č.: 048/4722 112, mob.: 0908 723 114

- Prešovský samosprávny kraj (PSK)

Mgr. Martin Janoško, Odbor regionálneho rozvoja, územného plánu a životného prostredia, Odd. cestovného ruchu, Tel.: 051/7460 437, E-mail: janoskom@vucpo.sk, Kancelária 417, IV. posch.

- Košický samosprávny kraj (KSK)

Kontakt: JUDr. Dusan Slosar, PhD, veduci Referatu krizoveho riadenia a komunitnych projektov KSK, e-mail: Slosar.Dusan@kosice.regionet.sk, tel.c.: 055- 7268 204, mobil: 0902 813 936.

a súbežne na Riadiaci orgán, najneskôr do dátumu uzávierky žiadostí o nenávratný finančný príspevok

1 originál a 4 kópie Žiadosti o NFP so všetkými povinnými prílohami.

V súlade s prijatými uzneseniami vlády:

- č. 103/2008

- č. 804/2007

- č. 816/2006

sú oprávnenými žiadateľmi o NFP, žiadatelia z nasledovných okresov:

- Brezno

- Rimavská Sobota

- Revúca

- Veľký Krtíš

- Rožňava - Spišská Nová Ves

- Košice - okolie

- Humenné

- Bardejov

Žiadatelia môžu podávať žiadosti o nenávratný finančný príspevok v rámci opatrenia č. 1.2:

- Podpora tvorby a udržanie pracovných miest prostredníctvom zvyšovania adaptability pracovníkov, podnikov, a podpory podnikania.

Dátum uzávierky predloženia žiadostí o nenávratný finančný príspevok je 18. apríla 2008.

URL: <http://www.esf.gov.sk/esf/index.php?SMC=1&mod=news&nid=80>

Príloha III: Projekty pilotných sociálnych podnikov

Názov prijímateľa: Mesto Krompachy

Názov projektu: Sociálny podnik – komplexné služby pre znevýhodnené skupiny

Názov Operačného programu: Zamestnanosť a sociálna inklúzia

Miesto realizácie projektu: Mesto Krompachy, okres Spišská Nová Ves, Košický samosprávny kraj

Trvanie projektu: 09. 2008 – 02. 2011

Výška nenávratného finančného príspevku: 31 585 845 SKK / 1 048 458 €

Kontaktné údaje: Ing. Imrich Holečko

e-mail: holecko@krompachy.sk

tel. č. : 053/419 22 13

fax: 053/419 22 14

webová stránka: www.krompachy.sk

Ciele projektu:

Cieľ projektu

Komplexná prevádzka funkčného sociálneho podniku, ktorý svojou prevádzkou a aktivitami dokáže výnimečne podporiť sociálnu inklúziu marginalizovaných skupín obyvateľstva v meste Krompachy a okolí.

Špecifické ciele

1. Výšia informovanosť a následná vlastná zaangažovanosť znevýhodnených marginalizovaných skupín obyvateľstva pri zlepšovaní sociálno-ekonomických podmienok.
2. Efektívne využívanie poskytovaných služieb sociálneho poradenstva pre znevýhodnené marginalizované skupiny obyvateľstva.
3. Vyššia všeobecná vzdelanostná úroveň a odborná remeselná zručnosť znevýhodnených marginalizovaných skupín obyvateľstva.
4. Všeobecné zvládnutie pracovnej a rodinnej záťaže súvisiacej so vstupom do pracovného pomeru znevýhodnených marginalizovaných skupín.
5. Zvýšenie zamestnanosti a zlepšenie prístupu na trh práce pre znevýhodnené marginalizované skupiny obyvateľstva.
6. Vytváranie nových pracovných príležitostí pre znevýhodnené marginalizované skupiny obyvateľstva.
7. Nadviazanie aktívnej a intenzívnej spolupráce s podnikateľskými subjektmi pôsobiacimi v Krompachoch a okolí poskytujúce pracovné príležitosti pre znevýhodnené marginalizované skupiny obyvateľstva.
8. Vyškolenie riadiaceho personálu sociálneho podniku, pre zvládnutie náročných činností súvisiacich s komunikáciou a riadením znevýhodnených dlhodobo nezamestnaných skupín obyvateľstva.
9. Stavebnými úpravami rekonštruované priestory pre prevádzku sociálneho podniku.
10. Pracovné dielne vybavené potrebným zariadením a náradím v sociálnom podniku.

Hlavné aktivity:

1. Výber vhodných občanov z radov cieľových skupín pre vzdelávanie a následnú prevádzku sociálneho podniku.
2. Vzdelávanie cieľových skupín.
3. Príprava priestorov, materiálne a technologické vybavenie sociálneho podniku.
4. Personálne obsadenie a prevádzka sociálneho podniku.

Cieľové skupiny:

- sociálne vylúčení občania a občania ohrození sociálnym vylúčením
- dlhodobo nezamestnaní občania poberajúci dávky v hmotnej núdzi
- osoby s nepriaznivým zdravotným stavom a so zdravotným postihnutím
- uchádzači o zamestnanie s nízkym alebo žiadnym odborným vzdelaním
- zamestnanci sociálneho podniku vrátane stredného a vyššieho manažmentu
- obyvatelia separovaných rómskych komunít

Spolupráca a partnerstvá v rámci projektu:

- VÚC Košice
- ÚPSVR Spišská Nová Ves
- Občianske združenie Ľudia a perspektíva Krompachy
- SEZ Krompachy a.s.
- ZINKOZA, a.s. Krompachy

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu "Zamestnanosť a sociálna inklúzia".

www.sia.gov.sk

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk

Aktualizované: **8.1.2009**

URL: <http://www.krompachy.sk/portal/?c=12&id=190>

Príloha IV: Definícia sociálnych podnikov

Sociálny podnik na účely zákona o službách zamestnanosti je **právnická alebo fyzická osoba**, ktorá:

- a) zamestnáva zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie v zmysle zákona o službách zamestnanosti v počte, ktorý predstavuje najmenej 30 % z celkového počtu jeho zamestnancov;
- b) poskytuje podporu a pomoc zamestnancom, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie, nájst zamestnanie na otvorenom trhu práce;
- c) najmenej 30 % z finančných prostriedkov získaných z príjmu z predmetu činnosti, ktoré zostanú po úhrade všetkých výdavkov na predmet činnosti za príslušné zdaňovacie obdobie podľa daňového priznania, každoročne použije na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok;
- d) je zapísaná v registri sociálnych podnikov.

Kto môže byť žiadateľom

Právnická osoba alebo fyzická osoba, obec, samosprávny kraj, združenie obcí, združenie samosprávnych krajov podľa osobitného predpisu, rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj.

Pre právnickú alebo fyzickú osobu, ktorá požiada o priznanie postavenia sociálneho podniku od 01.04.2009 do 31.12.2010 sa podmienky a) – c) na účel priznania postavenia sociálneho podniku považujú za splnené.

Právnickej osobe, ktorá je obcou, samosprávnym krajom, združením obcí, združením samosprávnych krajov podľa osobitného predpisu, rozpočtovou organizáciou alebo príspevkovou organizáciou, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj sa po priznaní postavenia sociálneho podniku pri povinnosti preukázať prvýkrát po 12-tich mesiacoch zamestnávanie min. 30 % zamestnancov z celkového počtu zamestnancov, ktorí pred prijatím do pracovného pomeru boli znevýhodnenými uchádzačmi o zamestnanie započítavajú do 30 % aj tí zamestnanci, ktorí boli uchádzačmi o zamestnanie - nemusia byť znevýhodnení.

Rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia, ktorej zriaďovateľom je obec.

Rozpočtová organizácia je právnická osoba obce, ktorá je svojimi príjmami a výdavkami napojená na rozpočet obce. Hospodári samostatne podľa schváleného rozpočtu s prostriedkami, ktoré jej určí zriaďovateľ v rámci svojho rozpočtu.

Príspevková organizácia je právnická osoba obce, ktorej menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami a ktorá je na rozpočet obce zapojená príspevkom. Platia pre ňu finančné vzťahy určené zriaďovateľom v rámci jeho rozpočtu. (§ 21 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov).

Žiadosť

o priznanie postavenia sociálneho podniku (**tlačivo [žiadosti o priznanie postavenia sociálneho podniku](#)**) predkladá žiadateľ na adresu **Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 8, 81267 Bratislava**. V žiadosti sa uvádzajú identifikačné údaje – názov, sídlo, identifikačné číslo právnickej osoby alebo meno, priezvisko, rodné číslo a adresa trvalého pobytu fyzickej osoby, vykonávané činnosti podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností, dátum, ku ktorému sa žiada o priznanie postavenia sociálneho podniku.

Podmienky priznania postavenia sociálneho podniku

1. Žiadateľ preukazuje bezúhonnosť výpisom z registra trestov nie starším ako tri mesiace. U právnickej osoby musí podmienku bezúhonnosti spĺňať osoba, ktorá koná v mene právnickej osoby (napr. konateľ spoločnosti, starosta, primátor alebo ním poverená osoba v preukázateľnom pracovnoprávnom alebo obdobnom vzťahu k právnickej osobe).
2. Žiadateľ k žiadosti o priznanie postavenia sociálneho podniku predkladá podnikateľský plán k činnosti sociálneho podniku vrátane kalkulácie predpokladaných príjmov, výdavkov a zisku pred rozdelením. /**[Odporúčaná osnova podnikateľského plánu](#)**/

Žiadateľ konzultuje podnikateľský plán s územne príslušným úradom práce, sociálnych vecí a rodiny podľa miesta výkonu činnosti sociálneho podniku, ktorý mu k nemu poskytne písomné stanovisko.

3. Žiadateľ o priznanie postavenia sociálneho podniku k žiadosti prikladá originál alebo úradne overenú kópiu dokladu potvrdzujúceho právnu subjektivitu nie starší ako 3 mesiace; výpis z OR, ŽR, zakladajúce dokumenty napr.: spoločenská zmluva, zakladacia listina, štatút, menovací dekrét štatutára, organizačný poriadok, doklad o pridelení IČO alebo iný doklad oprávňujúci ho na podnikanie a na vykonávanie predmetu činnosti sociálneho podniku.

4. Súčasťou žiadosti je predloženie originálu alebo overenej kópie dokladu vlastníctva priestorov alebo nájomnej zmluvy o prenájme priestorov, v ktorých bude sociálny podnik vykonávať svoju činnosť.

5. Prílohou k žiadosti sú doklady preukazujúce materiálne vybavenie na vykonávanie predmetu činnosti sociálneho podniku.

6. Žiadateľ o priznanie postavenia sociálneho podniku k žiadosti uvedie okruh spolupracujúcich subjektov sociálneho podniku.

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny priznáva žiadateľovi po splnení podmienok postavenie sociálneho podniku **Rozhodnutím o priznaní postavenia sociálneho podniku.**

Po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia je držiteľ priznaného postavenia zaradený do [REGISTRA SOCIÁLNYCH PODNIKOV](#), ktorý vedie a priebežne aktualizuje ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Oprávneným žiadateľom o [príspevok na podporu vytvárania a udržiavania pracovných miest v sociálnom podniku](#), ktorý poskytuje na základe uzatvorenej písomnej dohody úrad práce, sociálnych vecí a rodiny územne príslušný podľa miesta výkonu činnosti sociálneho podniku je PO alebo FO, ktorá má priznané postavenie sociálneho podniku a je vedená v REGISTRI SOCIÁLNYCH PODNIKOV.

Práva a povinnosti držiteľa priznaného postavenia sociálneho podniku zapísaného v registri sociálnych podnikov

e) Držiteľ priznaného postavenia sociálneho podniku /SP vedený v registri sociálnych podnikov má právo požiadať úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého územnom obvode vykonáva predmet svojej činnosti o príspevok na podporu vytvárania a udržiavania pracovných miest v sociálnom podniku.

f) SP je povinný zabezpečovať ochranu osobných údajov svojich zamestnancov;

g) SP najmenej 30 % z finančných prostriedkov získaných z príjmu z predmetu činnosti, ktoré zostanú po úhrade všetkých výdavkov na predmet činnosti za príslušné zdaňovacie obdobie podľa daňového priznania, každoročne použije na vytváranie nových pracovných miest alebo na zlepšovanie pracovných podmienok;

h) SP je povinný vytvoriť podmienky na výkon kontroly svojej činnosti a poskytovať informácie a doklady požadované orgánom kontroly;

i) SP je povinný oznamovať ústrediu všetky zmeny údajov uvedených v rozhodnutí o priznaní postavenia SP formou žiadosti o zmenu v rozhodnutí o priznanom postavení SP;

j) SP je povinný predložiť ústrediu po 12-tich mesiacoch od dátumu priznania postavenia SP **ročnú správu o svojej činnosti** preukazujúcu plnenie § 50b ods.1 písm. a) až c) zákona o službách zamestnanosti do konca nasledujúceho kalendárneho mesiaca a následne ju predkladať jedenkrát ročne v termíne do konca marca aktuálneho roku za predchádzajúci kalendárny rok.

SP prvýkrát predkladá ročnú správu o svojej činnosti vyplnením predpísaného tlačiva [„Správa o výsledkoch činnosti sociálneho podniku za obdobie 12-tich mesiacov od priznania postavenia SP od.....do.....“](#) a následne 1x ročne vyplnením predpísaného tlačiva [„Správa o výsledkoch činnosti sociálneho podniku za kalendárny rok.....“](#)

Skutočnosť, že SP spĺňa podmienky v zmysle § 50b ods. 1 písm. a) až c) zákona o službách zamestnanosti preukazuje v ročnej správe určenými dokladmi uvedenými v tlačivách ročnej správy.

V manuáli - sociálny podnik v obci, nájdete v zjednodušenej forme obsah právnych predpisov upravujúcich podmienky priznania postavenia sociálneho podniku a podmienky pre poskytovanie príspevku na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku pre právnickú osobu, ktorá je obcou, samosprávnym krajom, združením obcí, združením samosprávnych krajov podľa osobitného predpisu alebo právnickou osobou, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj.

Manuál Vám poskytne informáciu o postupe pri žiadaní priznania postavenia sociálneho podniku a následne o postupe a podmienkach získania [príspevku na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku](#).

Materiál plní informačnú funkciu. Nenahrádza platné právne predpisy určujúce podmienky priznania postavenia sociálneho podniku a poskytovania príspevkov na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnych podnikoch. V materiáli sú zapracované pripomienky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a v akceptovateľnej miere návrhy a pripomienky Združenia miest a obcí Slovenska.

URL: http://www.upsvarsn.sk/Dokumenty/spp_1.pdf

URL: http://www.upsvar.sk/buxus/generate_page.php?page_id=12977

Príloha V: Relevantné právne dokumenty

Zákon č. 139/2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Platnosť od: 26.4.2008, Účinnosť od: 1.5.2008, Uverejnené v Zbierke zákonov č. 60/2008 strana 1058

POZNÁMKA: Účinnosť s výnimkou - čl. I § 50b a § 50c nadobúdajú účinnosť 1. septembra 2008

§ 50c Príspevok na podporu vytvárania a udržiavania pracovných miest v sociálnom podniku

URL: http://www.upsvar.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/prispevky-pre-zamestnavateľa/50c-prispevok-na-podporu-vytvarania-a-udrzania-pracovnych-miest-v-socialnom-podniku.html?page_id=12938

Usmernenie RO č. N1/2009

3.3.2009

Riadiaci orgán pre OP ZaSI oznamuje, že vydal Usmernenie Riadiaceho orgánu č. N1/2009 k vykonaniu overovania na mieste pilotných projektov „Vznik a sieťovanie sociálnych podnikov" na úrovni SORO SIA.

URL: <http://www.esf.gov.sk/new/index.php?mod=news&nid=129&slD=2eec7f0ff1e743673e3d1a84741a3d1b>